

M.I.2.14

primus

trin⁹. constituit. rescribit. consuetudo.
postulat. eligit. hinc transfert. dat pallia. cedit.
supplet neglectum. dat tempus in ordine scrutans.
firmat ab eo qui cessit. qualitate etas.
unctio. non iteras. gratis sit. ordo per servus.
obligat hinc ratio. corpus viciat. bigamus per.
inde peregrinus. archileuita. presbyter urbanus.
primicerius. sacriste. post custos. per vicarius.
delegatus. legatus. in ordine iudex.
iudicis officium. maior. pax. pacta per transac.
postulo. procura. sum sindicus. addo metum vi.
integra. iudicium muto. post arbitrium.

sedo

mutuum. forum. oblatio. reconvencio per litem.
testatio. non contestato nil agas ulterius.
iuramentum differt. ferie. causa dat ordo.
non facto sacramento. restauro. dolus. vetor in re.
nouo nil lite pendente. post inde sequestro.
fiet per probo. testes. de teste cogendo.
instrumentum fidem. facit. presumpcio. iusiurandum.
excipe. prescribe. sententia. pronunciat inde.
inde per peregrinus. bona confirmacio vel non.

tercius

Clerici vita dat. habitatio. quare gerat.
residentur clerici. prebende. clericus egrotat.
instituunt. confert. nil sede vacante novatur.
quod prelatus agat. maior pars. mensa decani.
non alienet res ecclesie. per precarium.
commodo. depono. vendo. loco. permuto. mutuo.
post feudum. pignus. fideiubeo. solvo per donum.
testator
testamentum. intestatus per moritur.
inde sepulture. de parochiis. decimus per. … mero monasterium. …
regula. conversio. votum per statuit monachorum.
de domibus sacris. monachorum et per capellus.
ius per patronatus. census. post construo. missa.
sacramentum. sic non iterati. custodia … sacri.
reliquiae. … … … fure.
immunitas. … clericus … vicat.

quartus

De sponsalibus. impuberes. clam sponsa duorum.
conditio. vovens. dico quem polluo. legitimus.
uncto servus. liber. cognatio spiritualis.
legalis. neptem cognosco. coniugis per.
hinc consanguinitas. frigidus. post contrahit.
ecclesie iussum. quod legitimi libri sint.
accusare quaerat quod matrimonium dicas.
post de divortio sunt. donatio. nubo secundus.

quintus

Accusatio fit. sequitur per calumpnia. symo.
ex conplacere vincto. doctores. inde magistri.
heretica. post scismatica. fit apostata. nam.
occidit. infans exponitur. hic homicida.
torneamenta. duellio clerici. et in sagittarius.
stuprum. raptor. fur. et usure. crimina falsi.
sortilegus. collusio. delictum puerorum.
venator clericus percussor. post maledicens.
sermo suspensus. non communicat per ministro.
~~culpa. furtum. excessus. prelatus~~ delinquit.
in navium fit ordinis. post penitentia. purgat.
canone. vulgaris. dampnum. penas …
hinc sententia. significatio. regula iuris.

Sit deo gloria et benedictio
Iohanni …
… … … … …

Abbreviatura Decretalium

Primus liber.

.i. De summa trinita
.ij. te et fide catho
lica De consti
.iij. tutionibus De
rescriptis.
.iiij. De consuetudine.
.v. De postulatione.
.vi. De electione et electi potestate.
.vij. De translatione prelatorum.
.viij. De auctoritate et usu pallii.
.ix. De renunciatione.
.x. De supplenda negligentia prelatorum.
.xi. De temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum
.xij. De scrutinio in ordine faciendo.
.xiij. De ordinatis ab episcopo qui renun
ciavit episcopatui suo vel excommunicato
.xiiij. De etate et qualitate preficiendorum
.xv. De sacra unctione.
.xvi. De sacramentis iterandis vel non.
.xvij. De filiis presbiterorum.
.xviij. De servis non ordinandis et eorum
manumissione.
.xix. De obligatis ad ratiocinia.
.xx. De corpore viciato.
.xxi. De bygamis non ordinandis.

De clericis peregrinis. .xxij.
De officio archidiaconi. .xxiij.
De officio archipresbiteri .xxiiij.
De officio primicerii. .xxv.
De officio sacriste. .xxvi.
De officio custodis. .xxvij.
De officio vicarii. .xxviij.
De officio iudicis delegati. .xxix.
De officio legati. .xxx.
De officio iudicis ordinarii. .xxxi.
De officio iudicis. .xxxij.
De maioritate et obedientia. .xxxiij.
De treuga et pace. .xxxiiij.
De pactis. .xxxv.
De transactionibus .xxxvi.
De postulando .xxxvij.
De procuratoribus .xxxviij.
De sindico .xxxix.
De hiis que vi metusve causa fiunt. .xl.
De restitutione in integrum. .xli.
De alienatione iudicii mutandi .xlij.
causa facta. Secundus liber. De arbitris.

De iudiciis. .i.
De foro competenti. .ij.
De libelli oblatione. .iij.

Pertinens 13 ad Pastoratum

.iiij. De mutuis petitionibȝ
.v. De litis contestatione.
.vj. De lite nõ contestata. nõ procedatur ad receptionẽ testium.
.vij. De iuramento calumpnie.
.viij. De dilationibus.
.viiij. De feriis.
.x. De ordine cognitionum.
.xi. De plurib; petitionibȝ
.xij. De cã possessionis & proprietatis.
.xiij. De restitutione spoliatorum &
.xiiij. De dolo & contumacia. Cuiadã.
.xv. De eo qui mittitur in possessionem causa rei.
.xvi. De lite pendente aliquid innouetur.
.xvij. De sequestratione fructuũ & possessionum.
.xviij. De confessis
.xix. De probationibus.
.xx. De testibus & attestationibȝ
.xxi. De testibus cogendis
.xxij. De fide instrumentorum.
.xxiij. De presumptionibȝ
.xxiiij. De exceptionibus
.xxv. De iure iurando.

De prescriptionibus. .xxvi.
De sentẽtia & re iudicata. .xxvii.
De appellationibȝ & actionibus. .xxviij.
De relationibus. .xxviiij.
De peregrinationibȝ. .xxix.
De confirmatione utili & inutili. .xxx.
liber. tercius.
De vita & honestate clericorum. .i.
De cohabitatione clericorum & mulierum. .ij.
De clericis coniugatis. .iij.
De clericis nõ residentibȝ .iiij.
De prebendis & dignitatibȝ. .v.
De clerico egrotante. .vi.
De institutionibȝ .vij.
De concessione ecclesie & prebende nõ vacantis. .viij.
De sede uacante ad innouet. .ix.
De hiis que fiunt a prelato sine consensu capituli. .x.
De hiis que fiunt a maiore parte capituli. .xi.
Ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. .xij.

xiii De rebus ecclesie non alienandis.
xiiii De precario.
xv De commodato.
xvi De deposito.
xvii De emptione et venditione.
xviii De locato et conducto.
xix De rerum permutatione.
xx De feodis.
xxi De pignoribus et aliis cautionibus.
xxii De fideiussoribus.
xxiii De solutionibus.
xxiiii De donationibus.
xxv De testamentis et ultimis vol.
xxvi De successoribus.
xxvii De sepulturis.
xxviii De parrochiis et aliis proch.
xxix De decimis. primitiis. et oblationibus
xxx De regularibus et transeuntibus ad religionem.
xxxi De conversione coniugatorum.
xxxii De voto et voti redemptione.
xxxiii De statu monachorum et canonicorum regularium.
xxxiiii De religiosis domibus ut episcopis sint subiecte.
De capellis monachorum et aliorum religiosorum. xxxv
De Iure patronatus. xxxvi
De censibus exactionibus et procurationibus xxxvii
De consecratione ecclesie vel altaris. xxxviii
De celebratione missarum et sacramento eucharistie. xxxix
De baptismo et eius effectu. xl
De presbytero non baptizato. xli
De custodia eucharistie et aliorum prodicamentorum. xlii
De reliquiis et veneratione sanctorum. xliii
De observatione ieiuniorum. xliiii
De purificatione post partum. xlv
De ecclesiis edificandis et reparandis. xlvi
De emmunitate ecclesiarum et cimiterii et ad eas pertinentium. xlvii
Ne clerici vel monachi secularibus negociis se immisceant. xlviii
De sponsalibus quartus liber. i

ij. De sponsatione impuberum.
iij. De clandestina desponsatione
iiij. De sponsa duorum.
v. De condicione apposita in desponsatione vel aliis contractibus.
vi. Ut clerici vel voventes matrimonium contrahere possint.
vij De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.
viij. De coniugio leprosorum.
ix. De coniugio servorum.
x. De natis ex libero ventre.
xi. De cognatione spirituali.
xij. De cognatione legali.
xiij. De eo qui cognovit consanguineam uxoris sue.
xiiij. De consanguinitate et affinitate.
xv. De frigidis et maleficiatis et impotencia coeundi.
xvi De matrimonio contracto contra interdictum ecclesie.
xvij. Qui filii sint legitimi.
xviij. Qui matrimonium accusare possunt.
C stitut.

De divortiis. xix
De donationibus inter virum et mulierem et dote post divortium restituenda. xx
De secundis nuptiis. xxi

Quintus liber.

De accusationibus et inquisitionibus. i.
De calumpniatoribus. ij
De symonia et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur. iij
Ne prelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant. iiij
De magistris et ne aliquid exigatur pro licencia docendi. v.
De Judeis, Sarracenis et eorum vi
De hereticis. C sitis. vij
De scismaticis. viij.
De apostatis et reiterantibus baptisma. ix.
De hiis qui filios occiderunt. x.
De infantibus languidis expositis. xi.
De homicidio voluntario vel casuali. xij.
De torneamentis. xiij.

xiiij. De clericis pugnantibus in duello.
xv. De sagittariis.
xvi. De adulteriis et stupro.
xvij. De raptoribus, incendiariis et ecclesiarum violatoribus.
xviij. De furtis.
xix. De usuris.
xx. De crimine falsi.
xxi. De sortilegiis.
xxij. De collusione.
xxiij. De delicto puerorum.
xxiiij. De clerico venatore.
xxv. De clerico percussore.
xxvi. De maledicis.
xxvij. De clerico excommunicato.
xxviij. De iure dicto ministrante et beneficium retinente.
xxix. De excessibus prelatorum et subditos.
xxx. De novi operis nunciatione.
xxxi. De privilegiis et excessibus privilegiorum.
xxxij. De purgatione canonica.
De vulgari purgatione. xxxiij
De iniuriis et dampno dato. xxxiiij
De penis. xxxv
De penitenciis et remissionibus. xxxvi
De sententia excommunicationis. xxxvij
De verborum significatione. xxxviij
De regula iuris. xxxviiij

regorius
episcopus
servus ser-
vorum dei
dilectis
filiis
doctori-
bus et scolaribus universis sa-
lutem et apostolicam benedictionem.
Rex pacificus pia misera-
tione disposuit sibi subdi-
tos fore pudicos, pacificos
et modestos. Sed effrenata
cupiditas sui prodiga, pa-
cis emula, mater litium,
materia iurgiorum, tot coti-
die nova litigia generat,
ut nisi iusticia conatus eius
sua virtute reprimeret, et questiones
eius implicatas explicaret, ius
humani federis litigatorum
abusus extingueret, et dato li-
bello repudii concordia extra
mundi terminos exularet.
Ideo lex proditur, ut appetitus
noxius sub iuris regula li-
mitetur, per quam genus hu-
manum ut honeste vivat,
alterum non ledat, ius suum unicuique tri-
buat, informatur. Sane diver-
sas constitutiones et decreta-
les epistolas predecessorum nostrorum
in diversa dispersas volu-
mina, quarum aliquae propter nimiam
similitudinem, et quaedam propter contrarie-
tatem, Nonnullae etiam propter sui
prolixitatem confusionem in-
ducere videbantur, Aliquae vero
vagabantur extra volumina
supradicta, quae tanquam incerte
frequenter in iudiciis vacilla-
bant, ad communem et maxime
studentium utilitatem, per
dilectum filium R. capella-
num et penitentiarium no-
strum in unum volumen, re-
secatis superfluis, providimus.

redigendas. addicientes consti
tutiones nostras et decretales epi
stolas. per quas non nulla que in prio
ribus erant dubia declarentur.
Volentes igitur ut tantum compilatione
universi utantur. tam in iudiciis
quam in scolis districtius prohibemus.
ne quis presumat aliam facere.
absque auctoritate sedis apostolice
specialiter. Innoc. iij. concil. ge. j.
De summa trinitate et fide ca
tholica.
Firmiter credimus et sim
pliciter confitemur quod u
nus solus verus est deus. eternus. inmensus.
et incommutabilis. omnipotens. et
ineffabilis. pater et filius et spiritus sanctus.
tres quidem persone. sed una essenci
a. substancia seu natura. simplex om
nino. pater a nullo. filius a patre so
lo. et spiritus sanctus pariter ab utroque
et cetera. Idem. Dampnamus
ergo et reprobamus libellum se
u tractatum quem abbas ioa
chim edidit. contra magistrum p.
lombardum. de unitate seu
essencia trinitatis. appellans eum
hereticum et insanum. pro eo quod
in suis dixit sentenciis. quoniam
quedam summa res est. pater et filius et
spiritus sanctus. et illa non est generans ne
que genita. nec procedens.
Canonum De constitutio
statuta nibus.
ab omnibus custodiantur. et nemo
in actionibus vel iudiciis eccle
siasticis suo sensu sed eorum auctoritate
ducatur. Greg. in re. ij.
Cognoscentes quod temere quod culpa caret. in dampnum vocari
non convenit. Quociens novum
novum quid statuitur. ita
solet futuris formam imponere.
ut dispendiis preterita non commen
det. ne ante prohibitionem detri
mentum possint ignorantes
incurrere. quod eos postmodum dignum
est vetitos sustinere. Aug. a

Translato sacerdotio necesse e ut et legis translo fiat. q̄a . n. simul ab ead et sub ead sponsione utraque data sunt. q de uno dr̄ nec̄ e ut de alio i telligat̄. Idem.
Nam concupiscam et c̄. hoc . n. apl̄s deg singule. vn̄ omīa mala omnib. bona q̄ e lex. q̄ dum h prohibet. omnia m la prohibet. Ieronimus.
Ne innitaris prudentie tue et c̄. prudencie sue innit. q̄ ea q̄ sunt agenda . uident vl dicenda. prim decretis sp̄o.
Innocencius . iij.
Cum omnes et c̄. Q. q̄ quis in altum iuris statuit eo debet iure uti. q sapien tis dicit auctoritas. patere legem quā ipse tulis. Idem.
Que in ecclesiam et c̄. aliena tiones et uenditiones feu dor ecclesiasticor factas sine legi timo ecclesiasticar personarum assensu cassamus. et uires decrevimus n̄ habere. Idem.
Cum accessissent et c̄. statuto n̄ tenetur. semel statuentes conv uenerunt. licet sit auct. ap̄. confirmatum. Idem.
Cum . ap. ferrariensis . et c̄. id q. sup̄. cum proximo hoc addito. q lite pendente nich debet innovari.
Ecclesia . s. ap. et c̄. laici et reli giosi sr̄ ecclesiis et ecclesiasticis personis n̄ habent facultatem, nec auctoritate impe trandi. Idem. — nota statim laici q n̄ 9queunt ut 9fessum n̄ vale
Ex litteris et c̄. quos est iuris canonici. ut qui pr̄ contina ciam communione privatur: cum satisfactionem congruam ex hibuerit. optineat restitutio nem. Honori . iij.
Ex parte ep̄i . et c̄. Nouva let constitutio a canonicis fca

in diminutione cultus diuini
nominis et numeri canonicorum.
licet a sede apostolica confirmentur non antiqui
redditus fuerint diminuti.
Gregorius .viiii.
Quia constitutio apostolice sedis omnis a
stringit et cetera. Constitutio non ad preterita
sed ad futura tantum extendetur.
non nominatim de preteritis in
ea caueatur. Alexander .iii.
De rescriptis et eorum interpretationibus
Sicut romana et cetera.
Speciale mandatum
derogat generali. Idem.
Ex parte ceuecensis et cetera. In
scriptis intelligenda est conditio
hec licet non apponatur. si preces
ueritate nitantur. non ualent lit
tere nisi de personis in eis mentio
habeatur. que suspectas litteras
in iudicio ostendit. compelli
debet ad curiam cum eisdem.
Idem. Cetera et cetera. Si sede
littere fecerint de personis men

mentionem. ea est ad eorum in
dicium exempta iudicio. a
liter non ualet. sede. Item. si de as
sensu partium facta sit commis
sio quamuis postea impetrata non
facta de priori mentione de; in
expensis condempnatur. Idem.
Inter ceteras et cetera. Cum duo
sub distinctione mandantur.
sufficit si unum tantum perficitur. Idem.
Si quando aliqua et cetera. Quod mandatum
apostolicum non potest adim
plere. quare non possit dicere, ei re
mandare. Idem.
Cum ordinem et cetera. Non
ualent littere quas cistercienses in
petrant. nisi de ordine eorum ex
pressam fecerint mentionem. Idem.
Eam te et cetera. Attendende sunt
uere secundum datam earum. Item nota.
capitulum intelligitur per. episcopi si tempo
re impetrationis litterarum e
rat canonicus in eodem. Lucius .iii.
Ad aures et cetera. litteras in

... redditur

in suppressione
ueritatis iudicale
responsum redditur.

quibus actor siue supprimit no
men dignitatis. uires no
luimus obtinere. Idem.
Si aliquis etc. is qui priores
litteras habet non poterit per posteriores
conueniri. dum in quibus mentio
non fit de prioribus. si ex dolo non
suppressit. sed quia copiam non
habuit iudicis delegati. Idem.
Ad hoc summus etc. Non ua
lent litterae ab aliquibus impetra
te. per quas eorum omnia nego
cia. unius uel plurimorum ar
bitrio. quos elegerint committun
tur. Idem.
Ad audienciam etc. Non
ualent litterae apostolicae quae in con
structione peccatum continent
manifestum. Clemens.
Ex parte .s. persone. qui
dolo uel negligencia prio
ribus litteris uti proposuit. et
usque ad tertiam citationem
fecit per posteriores eas supprimere

presserit eadem non ualeant.
vel qui appellationem suam in
fra biennium non fuit prose
cutus. in expensis debet
condempnari. Celestinus III.
Suscitata etc. Duplex est
inpotentia iuris. et facti iuris.
ut siquis est excommunicatus. ser
uus infamis et huiusmodi. facti. si
sit mortuus. et necessitate ineui
tabili inpeditus. in quo ca
su. cum iudicibus suis sit per se
se litigatore excusare. Innocentius.
Pastoralis etc. Cum
iurisdictio per generales litteras at
tributa. per speciales quantum
ad ea quae ibi specialiter exprimun
tur. penitus euacuatur. sed de prio
ribus licet non faciant mentionem.
et ipsam iurisdictionem in ge
nerali concessam. tamquam ex
primantur persone et res.
non potest delegatus exercere. Idem.
Sedes apostolica etc. Perge

nimia generalitas nocet in litteris.

falsa latinitas viciat rescriptum

vel par est iurisdictio maior minorem non praeferatur

Si adsponsio tacita fit nec opposita
Si pro loquitur unum et pluralis
Si partes et episcopos filios provenit

ualem clausulam. quid alij
n̄ possunt maiores psone in
telli. n̄ esset uana multitudo. s.
n̄ p g. g. rebus alijs in alie
na negocia comphendi. Idem.
Ex tenore et c. Qui duas
commissiones sr̄ eod negocio in
petrat. quarum una n̄ facit de
reliq̄ mentionem n̄ ualeat
ei. qz fraus et dol. et c. Idem.
Cum adeo et c. Qui hr̄ be
neficium et impetrat litt̄s p ali
lio optinendo. n̄ ualent n̄ hi
ta mentione prioris. Idem.
Causam et c. Si mandat iudi
cibus. ut ipi contumatiam alt̄
us partis. recipiant testes p̄
sentis ptis. et questiom de iure
poterunt procedant in cā de
cisione. h clausula questiom
de iure et c. dz prius intelli. lic;
posterius apponat. Idem.
Constitutus et c. Si eius
numerus canonicorū sit in

certus constitutus et consuetudo iu
rata. et per sed. ap. confirmata.
litte impetrate p obtinenda pre
benda n̄ ualent. n̄ de constitud
nibz fecerint mentionem. Idem.
Super litt̄s et c. Si litte fuint
impetrate tali expssa ueritate. et
suppssa ueritate. qua tacita uel
suppssa. nominus in omnem
forma eas impetrasset delegat.
in seq. forma in litt̄s ipis ap
positam. sc ordinem iuris in cap
cedat. alioquin delegans su
as litt̄s denegaret. delegatus
suam cognitionem nullatenus in
terponat. Idem.
Edoci et c. Per litt̄s contra ab
bates impetratas. n̄ facta men
tione de conuentibz tenent
ipi sr̄ causis que ad ipos et con
uentus pertinent respondere. n̄ p
abbatum et conuent bona ot
no sint discreta. Idem.
Cum dilecta et c. Processus

in Bibliotheca S. Martini majoris Coloniae

iudicium. q formam rescripti
aplica & iudicis tilspositiunt or
dinem irritat. Idem. an
Plincps conting & c. Qui
ex malicia vel neg. usus n
fuit infra annum lris apo. p
qm copiam iudicium hbuit. a
auctoritate postiox potit co
nenuri. lic3 de poribz n faciat
mentionem. Idem. an
Cum contingat & c. Ordina
narius tenet exequi mandat
delegator. s3 si postea contrariu
mandat ab aliis. & illud face
tenet. si tn. fuit de reuocatoe
iuridcionis poris. si aut mito
fuit dubitandum. n hoc up
mum faciat. n iam pmum
fuit executori mandatum. ul
la tn attribuit ei potestas. i
int partes uel delegatos. de
iurisdce debeat iudicari. Ide.
Dilcs fili & c. Si quis tam
monitis excoicatus & spoliat

alim ex latis pa nycasyj hec decrat ibi deest

suo bnficio pp excessus suit. n
ualent litte sr restitutoe im
petrate. n de pmissis fecerint
mentionem. Idem. am
Postulasti & c. Non caret bn
ficio ecclesiastico cui de perpetua
uicaria competenter e prouisu.
vn ualent lre a tali impetre
sr obtinendo bnficio. n de ui
caria fecerint mentionem. Ide.
io. 6. am
Nonnulli & c. Statuimus
ne qs ult duas dietas ext sua
dyocesim p lras ap. possit t
hi ad iudicium. n de assensu
partium fuint impetrate. & ex
pssam de hac constitutione fe
cerint mentione. vnde cum
lites poti restringende sint
q laxande. qui sine mandato
dni spali litteras impetrat no
ualeant. n de illis psonis fuit
a quibz de iure n exigit man
datum. Honorius. iij. am

Dilēs filius ꝛc. Quia nō p̄
trahi in cām ultra duas die
tas a sua dyoc. n̄ res sit liti
giosa. nisi lr̄e de ↄstitutīe ge
neraļ fecerint mentōnē. Idē.
Capitlm̄ scē crucis ꝛc. Si
duo impetrant lr̄as sr̄ b̄n̄ficiō
obtinendo ī eād ecc̄ n̄ ualent
scđe lr̄e. n̄ de p̄oribꝫ h̄ita men
tione; Idem.
Ad audienciam ꝛc. Q̄
lr̄as ap̄. sr̄ promissione sua
impetratas aliq̄ modo uendit
uel eas renunciauit. si p̄mos
alias impetrauit n̄ ualeant.
n̄ de prioribꝫ h̄ita mētē. Gre
gorius. ix.
Jn nr̄a proposuisti ꝛc. Q̄
per lr̄as ap̄. receptus ē in
una ecc̄. lꝫ nundū obtinuit
b̄n̄ficium si aliq̄s impetrauit
sr̄ obtinendo b̄n̄ficio in alia
ecc̄. n̄ ualebunt. n̄ de recep
tione sua fecerint mentōn.

Idem. Ex parte decani
ꝛc. Non ualent lr̄e impet
te a quo domin̄ mandatum
reuocauit. si reuocato illa p
uenit ad eumdem. Idem.
Significante ꝛc. Dyoceses
suffraganeoꝝ vel homines
de illis n̄ intelligunt sub no
mine dyocesis Idem.
Radulphus clicus. ꝛc. Ho
mines in ciuit̄ manentes
n̄ possint intelli sub nomīe
dyocesis nec includi; Idem.
Significauit nobis. ꝛc.
Non pot̄ cōuenīri p lr̄as q̄
p̄decessorem impetratas. n̄
iđ dum uiueret per eadē
fuisset in iudicium euocat.
Ex sinuatione ꝛc. Idem.
Littere executione n̄ ualet.
n̄ monitione p̄cesserint. dū
m̄ de monitoriis execucione
fecerit mēcōnem; Idem.
Mandatum apostolic̄. ꝛc.

Si pp. mandauit alicui bñfi
cium in aliq eccl assignari. n tñ
debet exequi i quib mandat.
si alter per eiusd. pp. lras iam
obtinet bñficium in eadem. Idem.

Litteras apostolicas etc. Qui
per lras pp. executorias recep
i canonicum electum pro q ap
decessore pp monitorias iam
acceperat. tñ debet recipere
alium p q pp scripsit. cum i
p iudicio sit scitu predecessoris
pp. exec. Idem.

Abbatem etc. Eps qui
recepit mandatum ut clico
cuidam i dioc sua de bñficio fa
ceret prouideri. n tenet cogere
abbem qui ap. mandatum p
alio iam recepit. Idem.

Ab excommunicato etc. qui
contra formam c. g. asst liga
tum lris ad excommunicato
rem optinendis. ut si est
tra sine difficultate absol
uat eundem. et aliis deputa
tis qui eo n petente mandatum
ap. exequitur. n excommunica
tori q de facto suo d3 ee cautus. l3
in hoc deferatur eid. s3 illis co
nitio demandetur. Idem.

Si proponente etc. Qui bñ
ficium ecclesiasticum ht l3 minus
competens si sic puisione sua
lras impetrauit n ualebunt.
n de bñficio illo fecerint men
tionem.

Quia nnulli etc. Statui
mus ut quicumque obtentis sb
nomine suo lras. alii eiusd
nominis tradiderint. qui eos
nolunt fatigant indebite p
easd. et qui eas tali modo re
ceperint q illos contra quos ni
chil hnt qonis. in iudicium
uocant aut lites illas ad
futuras trahunt contro
uersias. q nund fuerit tepore i
petrationis exorte seu quam fi

uno negocio. uel etiam malitiose
super pluribus actionibus que sub uno
iudice tractari possent. com
modius per uarias uices coram
diuersis trahunt iudicibus. ut
laboribus et sumptibus fatigatus
uel compellatur componere. uel ce
dere iuri suo. aut reus acto
rem eodem tempore ad diuersa
loca. et indeterminate. ad nul
lam que conue. contra pluribus eiusdem pro
uincie uillis. hoc uocabulum
citari procurat. ut dum non com
paruit excommunicetur. quia contu
max. ut sic eum a sua inten
cione repellat. carumdem litterarum
commodo careant. et aduersariis.
inmoderatis expensis. ac dam
nis que propter hoc sustinuisse eos
constiterit condempnentur. Gregorius
in registro. De consuetudinibus

Consuetudines que uidentur
in ecclesiis grauamen ad
ducere. nostra nos decet consideratio

ne remittere. Innocentius iij.
Ex litteris et c. Quibus in
bona ualitudine. et uoluntatem
tatem pro locis religiosis pos
sessiones dare. pro suorum re
medio peccatorum. Idem.
Ad nostram audienciam et c.
Consuetudo non ualet. que ca
nonicis obuiat institutis.
et sententia a non suo iudice lata.
nullam obtinet in causis firmi
tatem. ecclesiasticas subditorum causas
potest episcopus iudicare. Idem.

Oto de benignitate et c.
Probari non debent confirmare prio
ri cius eum est ea sine peri
culo ex necessitate que legem habet
obmittere. quoniam ab hiis quibus
ea conferre non licet ex ueritate.
que lege dampnatur. non sine graui
periculo tamen conferre. Idem.
Cum inter nos et c. interdum
ab episcopo positum. omnis ista dyocesis

iiij.

oc pōiti tenent' obseruare nul
la consuetudine p̄ualente. d.
Cum olim r c. In ↄstituendi s
nouis personatib; i eccl̄iis d;
illa ↄsuetudo obseruari. q̄ rō
nabilis r approbata fuit. n̄
p̄iudicio alieno. Idem.
Cum uenabilis r c. Ab
bas monast̄ij ad Ro. ecc̄. pu
nentis n̄ p̄ transire ad aliud
monasterium. sine licentia sed.
ap. sp̄ali. Idem.
Cum dilc̄s filius r c. Con
suetudo approbata q̄ iuri cō
muni n̄ p̄iudicat. d; i eleccōib;
obseruari. Honorii. iij.
Cum ↄsuetudinis r c. Ca
pitulum n̄ pōt sine cōsensu
epi cōsuetudines r constitu
tiōnes nouas inducere. nec
approbatas immutare. Idē.
Ex parte r c. Vir n̄ pōt bo
na uxoris sue. mobilia uł
immobilia alienare. r multi

ↄsuetudo est
optīa legū interpres
suspens' n̄ eligē
n̄ eligi potest
ↄsuetudo derogat
iuri in loco suo

er si adulterium cōmisit. pri
uanda ē omnib; iuri bonis.
Gregorius. ix. Cum tā
to sint grauiora pc̄ca. q̄nto
diutius infelicē animā detinent
alligatam. r i consuetudo n̄
p̄ derogari iuri. nāli. nec ec
pōitē. nisi fuit rōnabilis r le
gitime perscripta. Innoc. iij.

Ad hoc ubi De postulatione.

Apetito r c. Postulatio nō
admittit' epi in archiepm. eo
q̄ ipse n̄ obseruauit interdcm.
de mandato dn̄i. pp. p̄mul
gatum. ad obseruationem ↄ
stitutionis tenet'. dum tn̄ no
uit eam publice p̄mulgatā.
non enim ē necē. cum ↄstitu
tio sollempnitatum edit. aut
publice promulgat'. ipsius no
ticiam singulorū auribus per
sp̄ale mandatum uł lr̄as in
culcare. s; id solum sufficit
ut ad eius obseruanciam te

b.

ↄfessio p̄catoris obest dn̄o

I. V.

eligentes indignum potestate priuantur eligendi hac uice postulandi

uestitur. quam nouit eam sollempniter editam ac publice promulgatam. tenetur suffraganeus obseruare inuidendum generale quod ecclesia metropolitana recepit et obseruat. quia cum concessa abutitur potestate, potest merito hac priuari. Idem.

Gratum gerimus et cetera. Si maior pars personarum aliquis postulauit. non admittitur eorum postulatio. sed ad aliam licentiam eligendi uel postulandi est deuoluta. Idem.

Bone memorie et cetera. Communi utilitas spiritualis et litteratura minori est proferenda postulatio a minori quamuis tercia parte facta non est admittenda. Idem.

constat bonum prefertur minori et publica utilitas priuate

Bone memorie et cetera. Postquam postulatio sub scriptoribus postulantium uoluntas et presentatur romano pontifici approbanda non possunt ab ea recedere postulantes. honestius uidetur si suffraganeus ad metropolim suam accedat. quam metropolitanus ad metropolim transferatur. Idem.

Postulationem et infra. per postulationem nullum alicuius est acquisitum. Honorius iii.

Et si unanimiter et cetera. Alligatus episcopus ecclesie sue non potest ab alia ecclesia eligi sed postulari. Quis

De electione et electi potestate.

Nullus et cetera. Nulli in ecclesia ubi duo uel tres in congregatione fuerint nisi eorum electione canonica prelatus eligatur. aliter eiectum adeptus expellatur. Innocentius episcopus dixit.

Ex concilio Carthaginensi et cetera. Qui fidem sinceram non habent primo et uice de passim corrumpi. cum pro clamorem se electum asseruerat. ut penituerit et infra laica careat communione. Gregorius.

Postquam et infra. Confirmationem petentium. desidia. si nichil est quod electum impediat im-

S. super debitis
percipiendis que debent
uel impendi

pleant. cuius uita et actus q-
silius p(ro) u(e)l c(ontra). qu(e)situs ag(n)o
sca inquirant ibidem. Pascasius. p

Significasti regem et c(etera). pro u-
nitate. pro obedientia. pro fide. p(ro)
uitate. licite requirunt sacramen-
tum. romane ecclesie. nulla co(n)-
silia omnia per eam robur ac-
ceperunt. Alexander. iij. a

Quia tua diligentia et c(etera). Q(ui)
abiurato scismate ad ecclesie redi-
it unitatem. si nullum ordinem
a scismaticis susceperit. diuina
lia n(on) impediant dispensatiue
poterit confirmari. Idem. 9 lat.

Licet de uitanda et c(etera). In electione
ne ro(mani). pon(tificis). speciale est q(uia) electus a du-
abus partibus cardinalium. ro(manus) pon-
tifex habeatur. in aliis ecclesiis ma-
ioris partis sententia debet preualere.

Cum cunctis et c(etera). Idem.
Nullus in episcopum eligatur n(isi) prius
.xxx. annum egerit etatis. et
de legitimo matrimonio sit na-
tus. uita et scientia commendabilis.
Post cuius confirmationem benefi-
cia que habuit is ad quem spec-
tat potius conferre. Alii inferiora
ut decanatus que curam habent ani-
marum annexam. nullus ac-
cipiat infra .xxv. annum. scientia
et moribus commendabilis. et tem-
pore congruo archidiaconus in dyaconum
decanus. et reliqui in sacerdo-
tem ordinentur. alioquin ab ip-
sis officiis ammoueantur. qui con-
formam istam elegerint. eli-
gendi potestate priuentur. et a
beneficiis ecclesiasticis triennio sint
suspensi. dignum est enim ut quos
dei timor a malo non reuocat.
ecclesiastice saltem coherceat disci-
pline seueritas. episcopus amittat
potestatem conferendi predicta officia
et. si contra predicta fecerit aut co(n)-
senserit fieri. Idem. an

Quam que inter moniales et c(etera).
Cum de electione compromittitur

tenent recipere quem arbitͦ p
uidit si albas idoneus reperi
atur. Idem.
Nosti quomodo et c̃. Non ua
let collatio et disp̃ tn̄ ecc̃licar̄
ab elc̃o f̄cā donec elc̃o ipsius e
lc̄i fuit cõfirmata. Idem.
Considamus et c̃. Non ual;
elc̃o f̄cā p appellationem. per
quã ad statum suum omnia
debent reduci. nec ẽ secunda e
lc̃o f̄cā. post illam nimis q̃lẽ
cumq; cassandam qui ꝑ̃ uici
um elc̃onis n̄ persone cassat̃.
post ꝑea ꝑmoui. Idem.
Suffraganeis et c̃. Ad man
datum elc̃ī metropol̄. p̃ 9firma
tionem elc̃onis. ẽ si pallium n̄
receperit. possint suffraganei
eī epm 9secrare. Clemens.
Super eo et c̃. Elc̃s si n̄ ui
cio persone s; in elc̃one cassat̃
post in ead̄ ecc̃ nisi symonia
postea inuenit̃ ꝑmoui.

lestinus. Cum monach
um et c̃. Propt̃ dissolutionem
monasterii. heremita lauda
bilis conuersationis p̃ eligi in
abbem. Idem.
Cum tua et c̃. Scā elc̃oe prin
cipis postea requirat̃ assens̃.
s; ꝑ̃ hoc elc̃o n̄ dz impediri.
Transmissam et c̃. Idem.
Elc̃s confirmat̃ hz potestatẽ
corrigendi excessus subditor̄.
et statuendi q̃d ecc̃lie 9uenit
utilitati. preterea q̃m minis
tri 9ſectionis et maioris
inquisitionis exigunt dis
cutionem. Innoc. iii.
Cum int̃. ꝑ se nõ n̄ solet
quor̄ n̄ interest audiri ap
pellantes. nec per appellatio
nem illegitimam post elc̃o i
pediri. elc̃o f̄cā a suspensis de
bet cassari. Idem.
Qualiter post obitum et c̃.
Cum nemo dz s̃ assumere

aliq̃s potest p aliu q̃d p se nõ potest.

honorem · cassatur. n. elcõ ei q̄
ante cõfirmationem in admi
stratione ep̄atus se immiscuit
& quicquid per eum fcm̄ ē irri
tatur. Idem.
Cum int̄ uniu̇sas & c. Non
ē ↄsuetudo ut canonici ualde
remoti ad elcõnē euocent̄. q̄r
mora longior ī elcõnibz susp̄
ta ē. & dampnosa. Idem.
Cum nob olim & c. Littera
tura l3 n̄ sit eminens tamē
ↄueniens tolerat̄. Idem.
Innotuit nobis & c. In dis
pensationibz n̄ p̄. p̄p̄. suis suc
cessoribz. p̄iudicium gen̄a
re. cum n̄ hēat imperium
par in parem. persona ī ma
talibz defectum patiens n̄ pot̄
eligi. s3 per dispensationis bn̄
ficium postulari. Idem.
Cum int̄ canonicos & c. p̄
mutuum cõsensum eligenti
um & elcī. q̄ cõsigilla uni

Absens potest eligi

[illegible] ualet in [?] q̄sita

[?] ad unā [?] alia petere nō potest.

culum spūalit̄ ē ↄtractum. la
borant morbo epylentico n̄ ē
in epm̄ eligend̄. ad eccām n̄ d3
fieri transitus d̄um reperiatur
ydoneus in eād. Idem.
Dudum ad audientiam & c.
Elcõ fcā a maiori parte tenet̄.
n̄ elcõs in ordinibz scīa uel etate
defcm̄ patiat̄. aliorq̄ a paucio
ribz elcõs confirmetur. Idem.
Bone memorie & c. Id s. Ce
liter frustra legis inuocat auxi
lium qui cõmittit in legem.
excessus notorius examinatõē
n̄ indiget. pro hiis q̄ a iudice ac
ta sunt p̄sumit̄ q̄ omnia fuerit̄
rite celebrata. procuratorem p̄
tuissent mittere q̄ nuncium de
stinauerunt. negantis fcm̄ nul
la ē probatio. Idem.
Querelam & c. Confirma
tur elcõ fcā. appellō sup̄ q̄dam
eccē de q̄ erat de antiq̄ consuetudi
ne q̄ possessione p̄sentandi de.

in notoriis recipiunt̄ testes
ad cautelā

p̄sumptio ē p iudice q̄ oīa
rite fecit

negatiua p̄bari nō potest

Cum in iniconien eccl̃ · τ c̃ · q̃ñ lat·
· 9 · una uice tm̃ puat potestate
eligendi · eos qui eligunt indig-
num · dominus pp̃ eos recipit
ad celebrandã ẽtiam elc̃onem ·
q̃ tam recepti fuerint a patreal
tã ad secundam. Idem · an–
Super inquisitionẽ τ c̃ · Qui
scienter eligit symoniacum q̃
pactum iniit 9 elc̃oribz eccl̃iasticis
bñficijs reddidit se indignum · A
Cum ecc̃am τ c̃ · Non; Idem ·
debemus attendere solummodo
quid fcm̃ · s; quid potius sit fa
ciend̃ · ñ ual; elc̃o fc̃a de eo in
eccl̃a regulari · qui ñ ẽ professus
obseruanciam regularem. Idẽ ·
Quod sicut ex lr̃is τ c̃ · Nota ·
per nominationẽ iuris nichil
acquisitum ẽ nominatis · nõ
simplex denominatio s; sollep
nis elc̃o principi ẽ · ñ assensũ
prelati presentandi · si fuerint
euocati qui debent adeẽ · Si v̄
uenerint siue ñ · eoꝝ absentia
elc̃onem ñ potit impedire · si 9tẽp
ti fuerint ñ ualebit elc̃o · ñ po
stea consentire curauerint · Sol·
ro · p · in die consecrationis sue
ualet ordines celebrare · nõ l;
archiep̃s antequã hẽat pallium
9uocare 9cilium · conficere
crisma · ep̃os vel basilicas 9se
crare uel clicos ordinare. Idẽ
Auditis τ intellc̃is τ c̃ · Ex
post fc̃o ñ pt̃ conualescere qd̃
ab initio ñ ualebat · quia e
lectio q̃ fuit irritanda ipõ iu
re per subsequtem consensũ ·
maxime appellatione precedẽ
te ñ poterat ẽẽ rata. Idem ·
Ecc̃is τ c̃ · Si capitulum e
ligendi potestatem 9tulit ali
quibz p̃ qñ illi conuenerint ĩ
aliquem · τ elc̃oñe qñ fecerint
capitulo publicauerint · cum res
iam ñ sit integra ip̃oꝝ pote
statem caplm̃ ñ poterit reuo

ñd debz attendi qd̃ fcm̃ sit
s; quid faciend̃

elc̃o repl[...]
nõ solũ vic[...]
p̃sone · s; n[...]
elc̃ois

.2.

I. XIV. 7

deat eum. non debet ad maio
res ordines ascende. Celestin. iii.
Cum bone memorie. et c. Cle
rici in suspensione permanen
tes triennio pro pertinacia b'n
ficiis q̄ annuatim h'erent s'r
spoliandi. q̄ interim eis sunt
collata. Idem. aim
Ad aultis multociens et c.
Ordo subdyaconat' int' sacros
reputetur. et in ep̄m subdiac.
nulleat eligi. ut diacon' l' sacer
Lucian i domino C dos. Id.
et c. Instante nccītate p mo
nacus i minorib; ordinib; 9
stitut'. in assumi. t si ad sa
cros ordines n̄ possit promo
Cum contin. C uen. Id.
gat et c. Quib; albas in
propo monastio monachis su
is p 9ferre ordinem dicalem
in propria tonsura dum tn̄
ipse sit sacdos. et receperit ab
ipso ep̄o manus ipositione. k p
ficiendorum albān. per pri
mam tonsuram iux formā
eccl'ie datam. clicalis ordo 9
Intelleximus C fertur. Id.
et c. Canonicus p'mostraten
si hitum infra annum pro
bōnis in ordine nigrorum
monachoz suscepit. ad pri
mam domum reuersus pote
rit eligi in albem. nō obstā
te. xviii. q. iii. nullādm. de.
Accepimus et c. Qui cli
cos ad sacros ordines pmo
uet n̄ d; ipse uel successor ip
sius ad ecclisiasticum b'nficiū
optinendum indignos re
putare. ne forte p'q̄m pro
moti fuint reddiderint se
indignos. Idem. n 9e. g.
Cum sit ars artium regi
men animarum ep̄i ru
des et ydiotas n̄ promeat
de cet'o i sacdotes. qr sanc
tius marie in ordine sac.

dotum paucos bonos quam mul
tos malos habere ministros. extra
si eccl. ec. d. t. c. Honorius iii. h
Quamuis multa t c. Nun
quam grammaticam non audiuit non debet in
episcopum promoueri. si promotus
fuit talis a ministratione re
moueatur. De sacramento unctio
nis rubrica.
Cum uenisset
et c. Due sunt species unc
tionis interior et exterior. unctio
uisibilis exterior. signum est
interioris. inuisibilis non interior
non solum est signum sed sacramen
tum inuisibile. ungitur cor interius
ungitur corpus ad exhibendum exterio
rem benedictionem olei. que dicitur cathecumi
norum et infirmorum. et conficitur
crisma ex oleo et balsamo. per
oleum nitor conscientie. per balsa
mum odor fame designatur. h
Crismate ungitur caput et
manus pontificis oleo. bra
chium uel armus principis. per
manus sacerdotis. Os xii

bis ante baptismum et bis post. ante
baptismum de oleo primum in pec
tore. deinde inter scapulas. post
baptismum. primo de crismate in
uertice. deinde in fronte ungitur
et cum crismate altare consecra
tur. cum capella dedicatur.
calix cum benedicitur. ro. pon. non
ungitur baculo. non propter hystoria
tamen sed propter mysticam signem.
Innocencius iii. De sacramentis
non iterandis et c.
Pastoralis t c. Si sine ma
nuum impositione ordinatur
subdyaconus uel dyac. uel per
errorem confirmationis sacra
mentum de oleo et non de cris
mate conferatur. in talibus
non est aliquid iterandum sed caute
supplendum. quod incaute preteritum
Honorius iii. A nobis hu a
militer et c. Mortuorum corpora se
pulta in cimiteriis non propter hoc
sunt exhumanda. nec debent
indumenta sacerdotalia tem

bn̄dici· nec altaria reconsec̄ri· in quib; degradati pb̄ri celebrauerint. Greg. ix. g
Presbiteri ⁊ dyac̄ cum ordi nantur· manus impositionē tactu corporali· ritu ab ap̄lis introducto recipiunt· q̄ si o missum fuit n̄ aliq̄tenus ite randū s; statuto tempore ad hi ordines conferendos· caute sup plendum q̄ p errorem extitit pretermissum. Inpositio autē ma nus d; fi· cum orō effundit' sr̄ caput ordinandi· ⁊ c̄. De filijs
Ut filij pb̄ror ⁊ c̄. ex pb̄ror fornicatione nati ad sac̄s ordines n̄ p̄moueant'· n̄ nisi monachi fiant· uel in cōgre gatione canonica regulariter uiuentes p̄latōnem nullatenus hēant· s; nec serui n̄ a dn̄is suis liberati donent̄. Alex. iij.
Ad p̄senciam· n· ⁊ c̄. Filius sacdotis genitus in sacdotio n̄ s̄ capellanus existere in ecc̄ in q̄ p̄r eius ministrauit. Idem.
Presenciam ⁊ c̄. Filij sacerdo tum n̄ possunt hr̄e paternas ecclias· nec in illis ministrare.
Conquerente ⁊ c̄. Filij. Idem. sacdotum n̄ debent in ecclijs ministrare· nec personatum hr̄e in quib; pr̄es eorum hr̄erunt personatus. Idem. au
Ueniens ad p̄· ⁊ c̄. Si ep̄c ordinauit in pb̄rm filium sa cdotis ad capellam quā p̄r ip sius tenuit· si t̄ hoc ignorauit q̄ in ea ministrauit· d; eum in pace dimittere· donec in alia prouideat ei competenter.
Proposuit nobis ⁊ c̄. Idem. postq̄m aliquis est subdiac̄ ordinatus licet sit filius sa cerdotis· n̄ d; omnino eccl̄ia a bn̄ficij p̄uisione arcere. Idem.
Ex conquestione ⁊ c̄. Filius sac̄ dotis p̄ hr̄e bn̄ficium eccl̄ie

qd pr suus hnit si p̃e mor
tuo media intercessit cū bñfi
ciū ē illud collatum. Idem.
Constitutus ꝛ c̃. Filius pbr̃i ꝑ
hr̃e ecclesiam i q pr ei nomine a
filii ministrauit. si tn̄ pr per
sona ł perpetuus uicarius n̄
fuit in ead. Idem. am
Ex tua pte ꝛ c̃. Si eps̄ auc
toritate ap. dispensauit ɔ filii
sacerdotum in p̃tus ecclesiis
eos sustinendo. hr̃e postea im m
petrare dispensationem hr̃. n̄
poterunt irritare. Alii n̄ cle
ci in ecclesiis si auct. p. insti l
tuti. n̄ debent i eas remanere.
Quū sacos ē canonibus. Idem.
ꝛ c̃. Filii sacerdotum ad guber
nationem ecclesiarum n̄ admittantur
in quib; pres eorum hr̃erunt p
sonatum. ł si h ex ista mani c
festu nec in iudicium deducatur.
nec ẽ admittantur. Idem. au
Ad extirpandas ꝛ c̃. Filii pr̃

biter sive geniti sint in sac
dotio siue n̄ sub ecclesiis admitto
neantur in quib; pres tamquam p
sone uel uicarii ministrauit.
Ad hoc ex tua pte. Idem.
ꝛ c̃. Pontificum ł sacerdotum
ē q legitimo mo nati ad
sacros ordines possunt ascen
dere. ꝛ in ecclesiis in quib; se
ł p̃fuint genitores eorum bñfi
cium optinere. Idem. au
Michael pbr ꝛ c̃. Filius n̄
ꝑ hr̃e uicariam in ecclesia in
q pr hnit proximo psonat.
Litteras ꝛ c̃. Insa. Idem.
cerdotio genitus ꝛ natus de le
gitima uxore permittitur in
clericum ordinari. licet a filiis
p̃tua ingenuencia sit modis
omnib; ꝑpellanda. Innoc. iii.
Cum decorem ꝛ c̃. Filii cano
nicorum n̄ hēant prebendas
in ecclesiis quarum sunt canonici
pres eorum: q indecens est

xxviii.

in altaris ut illegitimus filius
impudico patri ministret. iniquum
unigenitus filius eterno patri
pro salute humani generis immo
timatur. Idem in .g. c. g.
Ad diligentiam et c. Ca
nonicorum filii et maxime
spurii canonici non fiant eccl.
rum secularium in quibus patres
eorum sunt instituti. Honorius iii.
Dilectus filius et c. Nec aliquis
legatus nec alius preter ro. pon
pontifex dispensare ut filius sacer
dotis habeat ecclesiam curam a
nimarum habentem quam nul
lo medio habuit pater eius. Gre
gorius .ix.
Nimis. Natus in provincia tua
et c. Filii sacerdotum et alii il
legitime nati ad dignitates
et personatus et alia beneficia
curam animarum habentia si
ne dispensatione sedis apostolice non
debent promoveri. promoti
debent penitus ammoveri. Ex
concilio tol. De servis non ordinan
dis et eorum manumissione.
Instituendi et c. Quicumque non
permittitur non ante clericatum in
genuitate potiatur. et id ne
infirmari vel vituperari possit
quod fecerit. Ex eodem.
De servorum et c. Nullus e
piscoporum servos ad sacros or
dines promoveat non pri
mum a dominis manu
mittantur. aliter ordinati
deponantur. et suis domi
nis restituantur. Ex eod.
De famulis ecclesie et c.
Ordinati ex servis ecclesie
quicquid poterunt acqui
rere ad ius ecclesie pertinet.
a qua manumissi sunt post eorum
obitum. qui et si adversus
eamdem accusationem vel testi
monium dixerint et libertate
te careant et gradu quo non

natura s; necite temporis me
ruerunt. Ex conc. aff.
Nullus et c. Si dominus s
uum manumittens ordinari
in sacerdotem fecit et accitus
apud epm ad horas canoni
corum diu psallere noluit
degradetur. Alex. iii.
Consuluit et c. Nec servi
spirit debent ad ordines p
moveri. Innoc. iii.
Eo libentius et c. Si ser
ui eccl'ie eo tenore manu
missi ordinantur: q manu
mittendi eccl'ie dum vixerit
deserviant ad aliam eccl'iam
transire n potuerunt. Si ab
solute manumissi fuerint: ha
bent libertatem ad aliam
transeundi. Idem.
Mutamur et infra. Subdiac
ni. sac ordo est. et eum diaco
natu privilegio gaudet Gre
gorius. ix.

Dilectus filius et c. Natus ex
patre servo et matre libera p or
dinari invito domino patris
sui. qr matris sequi d; condito
nem. Ex conc. cartha. gli. De
obligatis ad ronem ordinan
Magnus epc et c. dis.
procuratores. actores.
executores. curatores pupil
lorum ante libtatem nego
ciorum et officiorum n debent de
ordinari. Alex. iii. corporibus
De pbro campa viciatis.
nie q tm n amisit de digito
qn sine scandalo possit sol
lempniter celebrare. permitti
pt in sacro ordine ministr
re. Idem. Cum de tua
et c. Qui maculam ht in
oculo de mag dispensatione
pt in epm promoveri. Cle
Ex parte et c. Cmens. iii.
Barth Qui in cunabulis secat
e et p insidias hominum et

xix

xx

persecutione · aut ita sit uiat(us)
q(uod) in ep(iscopu)m ordinari · s(ed); qui se
ip(su)m absciderit (ue)l affectauerit (ue)l
ab alijs abscidi fecerit · ad cle
ricatum n(on) (est) promouend(us). Idem.
Significauit (et) c(etera). Qui cedis
obsequium p(re)stare d(e)b(e)t fecit · s(ed)
amputari uirilia · offi(ciu)m sac
dotale ab(s)q(ue) altaris ministerio
de ep(iscop)i licencia p(ot)est exercere. Jn
nocencius t(er)cius. am
Ex p(ar)te · m · p(res)b(ite)ri (et) c(etera). Sac
dos qui timens lepre p(er)icu
lum fecit sibi abscidi uirili
a de permissione ep(iscop)i offi(ciu)m
exequatur. Idem. am
Exposuisti (et) c(etera). Abbas qui
in promotione sua in ab
batem tacuit q(uod) eet una ma
nu mutilatus pro cae e
normis defectu ab officio ab
batie est amouendus.
Honorius t(er)cius. am
Thomas monac(hus) (et) c(etera). S(ed)

pollex ad frangendam eu
caristiam sit potens · l(ice)t ab
eo uirgula sit ablata p(ot)est ip(su)m
in p(res)b(yte)r(u)m p(ro)mouere. Jn con
cilio Aurel(ianensi). De bigamis n(on) ordinandis

Et bigamu (et) c(etera).
penitentes (ue)l repudi
atarum maritu(m) · statuim(us)
ut ad sacerdotium n(on) ascen
dant. Lucius · iij. am
Super eo (et) c(etera). Bigami ad
sacros ordines promoti ex(e)c(utio)ne
sunt priuandi (et) ordina
tiones potestate conferendi
(qu)e ap(osto)lica in bigamis dispen
sare n(on) licet · in ordinatore
tam(en) poterit dispensari. Clemens · c
De gamis (et) uidu(arum) c(eteris) iij.
arum maritis idem senti
mus · q(uod) nec uiuentib(us) uxo
rib(us) nec mortuis admitt(en)
tur ad diuinor(um) celebrato
nem. Jnnoc(entius) · iij. am
Super a nob(is) (et) c(etera). Cum cl(er)i

xxi.

Exposu(isti) 15(?)

cis qui quintum in ipsis sui se
cularesque mulieres . v . duas ò
sit initialit continuxerint tam
quam q bigamus non l; dispen
sare . Idem . am
Debitum pastor . et c . Qui
mulierem ab alia uiro duc
tam sed minime cognitam
duxit in uxorem post ad sac
dotium promouii . Idem .
Quia circa minima et c .
Pueri ples hintes concubinas
irregularitate bigamie non i
currunt . sed tamen p simplici
fornicatione notati potest e
pt cum eis dispensare . Idem
A nobis fuit et infra . Sub
dyaconus qui de facto duxit vi
duam quam de iure non potu
it . ut bigamus non poterit
.xxi. promoui . Alex . iij . de clerico
Tua nobis peregrino .
et c . Clerici ignoti cum
testimonio . v . eporum sunt ordi
natione sua recipiantur . ita
quod in suspensione aliquanto te
pore habeantur . Innoc . iij .
Inter quatuor animalia et c .
Clerici peregrini non de ordi
natione eorum canonica epo p
ydoneos testes constituto . nec
in suis ordinibus debent reci
pi nec ad maiores promoui .
Tue fraternitati et c . Idem .
Clerici penitus ignoti non per
litteras et per testes legitime
de eorum ordinatione constituit
non debent pro numere ple
bibus celebrare . sed si ex de
uotione priuatim uoluerint
celebrare poterunt sustine .
Te nobis . Honorii . iij .
proponente et c . Nullus p
latus ecclesiasticus in ecclesiis sibi con
missis sine licentia dyoce
clericos de alienis episcopatibus ordinandis
instituere . et si fecit p eos e
pt ammoue . Ex lib . iv . or .

xxiiij. Tit. de officio archidiaconi.
Archidiaconus et c. Archi-
diac. vicarius est epi in omnibus
curam eccl. eius debet habere et cete-
rum. et si epc non possit de tercio in
tercium annum omnes prochias
circuire. circueat et corrig-
arch. ad iussum epi. Ex concilio
cilio tol.
Officium et c. Archid. debet
omne officium eccliarum ordina-
re. et quicquid le. aut cantat
ad missas auscultare. et pro-
cessiones disponere reg.
Ea que conf. et c. Archid.
custodiam habet eccliarum. unde
siquid rei eccliatice neglige-
ncia eius vel fraude perierit in
hoc reus efficitur. Alex. iij.
Cum sit satis obsurde et c.
Archid. sine mandato epi
nemini debet committere curam
animarum. Idem.
Archidiacs sine auctorita-
te epi nullum debet excomunica-
re. Idem.
Mandamus et c. Archid.
nisi semel in anno accedat
ad eccliam visitandas non
ex causa exigencie. Innoc. iij.
Ad hoc nos et c. Archid.
imperat subdiaconibus. et re-
nuis pertinet eccliarum ordi-
natio audire. quos archidiaconus
presb. et decanus ruralibus. o-
ciuus est epi. et per episcopatum
corrigenda corrigat. preter
ea que requirunt epi pre-
senciam. Ad ipsum pertinet in-
stitutio clericis. seu beneficiis.
dignitatibus. examinatio
clericorum in ordinibus vel beneficiis.
promouendorum presentatio-
ne assensu epi debet ipse curam
instituere vel ammouere. Idem.
Significasti et c. Sine
auctoritate epi archid non debet
dare litteras promouendis de-

t. xiiii. q. i. Ad officium per
tinet archidiaconi et non cancella
rii presentare ordinandos.
episcopo. ponunt exadministratore
in sedes abbates et abbatissas.
Honorius. iii. Dilecto fi
lio et c. Archidiaconus
sancti monasterii nullam habeat
introductionem. vel sancti albani
as. Ut hoc continet de lon
ga consuetudine. in prescripta.
Ex gallo tol. De officio ar
chipresbiteri.
Ut archipresbiterum
et c. Archipresbiteri subsunt
archidiaconi. possunt presbiteri esse lo
co episcoporum. in eorum absencia
missas celebrent. et collec
tam recipiant. vel quibus in
iunxerint. Leo. papa. i.
Ministerium et c. provide
at archipresbiter vitam sacerdo
tum et comnalium. excepti
his que prohibita sunt. in
absencia episcopi cuncta pro
uideat. in misterium celebra
tione. communicatione cor
poris domini nostri. pro benedic
ne infirmorum. pro unctione.
aliis sacerdotibus primatum in
iungere. Idem. Officium et c.
idem quod supra. ministerium.
Ut singule plebes. Idem.
bes et c. Sicut episcopus matrie
stati preest ecclesie. ita archipresbiteri
presunt plebibus. in quibus e
piscopi sua honera partiantur. nec
contra eius decretum aliquid
ordinari presumat. Ex li. iv.
Ut pri. De officio primicerii.
Primicerius et c. Iste subest
archidiacono. preest diaconibus et
aliis gradibus ecclesiasticis. Ex
eodem. tol. De officio sacriste.
Ut sciat se sacrista et c.
hic etiam subest archidiaconibus.
Ad eius custodiam curam per
tinet custodia sacrorum vaso
rum. vestimentorum. thesau

ri eccl'ie. ⁊ q̄ pertinent ad
luminaria incensa ⁊ in
aliis. Ex libro. io. ord.
Custos de off. custodis.
ecclie. ⁊ c̄. Iste subest archi
d. ad quem pertinet tinti
nabula pulsare. cuncta
ornamenta ⁊ lintheamina ec
clie custodire. de lampadi
bus ⁊ luceriis providere
ne nimium lucendo ole
um depereat. aut minus
lucendo eccl'ia obscurior fiat.
Ex gestis tol. Custos
sollicitus sit ⁊ c̄. Hic pa
nem ⁊ vinum omni tem
pore d; ad missas prepa
rare. sig. ad horas pulsare.
elemosinas ⁊ decimas in
fr̄s dividere. Alex. iij.
Ad audi De officio vicarii.
enciam ⁊ c̄. Clericus n̄ pt̄
hr̄e in una eccl'ia vicariā
⁊ in alia prochiam. l. in di

ursis ecclesiis curam ani
marum. Idem.
Provideas ⁊ c̄. Null'
p. dicte vicariam pres u
nam. Idem.
Ad hoc si persona ⁊ c̄.
Si persona constituat in
ecc'a sua vicarium auct.
epi. persona succedens n̄ po
test eum removere. nisi
assignatam ei minuis por
tione. Idem.
Clericos ⁊ c̄. Vicarii in
vicariis alios sibi n̄ poss.
subrogare. Innoc. iij.
Sua nobis ⁊ c̄. Iud. dco
vicarii q. ro. po. in ore
reliquit. n̄ extendit eos il
lam n̄ ei specialit' sit gces
sum. Honor. iij.
Ex parte tua ⁊ c̄. Vicarii
perpetui p. substitutione bn̄
ficiorum compelli debent ⁊
facere residenciam ⁊ in pbros

xxix.

promouit. Alex. iij. De of. no. Iudicis delegati.
Quia quesitum & c. Sicut faci
entes & consentientes
pari pena puniunt. Sic
tam eos qui trahuntur in
causam quam eorum fauctores qui
iusticiam impediunt eccle
siastica districtione cohercere
anetur. Idem.
Sane si a nobis & c. Si
sede vacante hiis personis apponatur in
quibus sit missio non priorum
dies succedentes execucioni
utriusque. donec ro. pon. sit
hoc sciat plenius uoluntate.
Si pro debilitate. Idem.
Et alia grauium infirmitate trac
tandis causis delegati a papa. epi. non
esse non potest. discretis personis
uices suas potest committere.
non si tales fuerit quod sine eius
presencia non possunt terminari.
De causis & c. Si. Idem.

dies prefigatur in litteris
istis quod debeat causam terminari.
eo transacto mandatum ex
pirat. non consensu partium pro
rogetur. mox autem qui man
dato delegatorum parere neg
lexerint in pena ex iure canonibus
exprimatur ad suum possunt
arbitrium punire pro de
licti & contumacie qualitate. Idem.
Propterea & c. Iudex dele
gatus auctoritate apostolica potest cogere &
dampnare contumaces. licet non
contineatur in commissione. quia
ex eo quod causa sibi committitur. simul omni
bus que ad causam spectant plena
riam recipit potestatem. Idem.
Quoniam sumus & c. Si
duobus causa committatur. unus
sine conuidicato sine alio su
as potest uices committere. licet in
litteris non contineatur. Idem.
Significasti & c. Delegatus
a papa post sententiam execucionem

I. V.

decimandare. et resistentes coherc
ere. si ordinarius non uult exe
qui vel non potest. Idem.
Si quando cl. et c. Ordinarius
iudex non debet mandato delega
ti resistere violenter. sed instare
apud eum ut differat man
datum illud donec plenius rei ve
ritas innotescat. Idem.
In litteris et c. Ex quo delegatus sen
tenciam execucioni manda
uit iurisdictio eius cessat quia semel est
officio suo functus. Idem.
Consultationibus et c. Absen
te spoliatore non debet restitui spo
liatus. nisi his qui possidet
maliciam pro contumacia se
absentet. Idem. anni
Statue quidem et c. Delegatus et qui
vices eius gerit. Cum in cau
sa sua superior est illis quos causam su
scepit. ideo contumaces et rebel
les quos potest punire. ita tempe
rate procedens ut episcopus vel magister

sium ecclesie vel officium eius in
terdicatur. vel terram eius in
terdicat. Idem. anni
Ex parte tua et c. Secunde littere
non derogant prioribus. prio
rum non habita mentione. Idem.
Ex parte tua et c. Licet delegatus
formam quam narratam seruare de
beat. rationabiles tamen exceptio
nes debet admittere. nisi de non
admittendis in litteris expri
matur. Idem. anni
Cum abbas et c. Si commissio
facta fuit sub expressis nominibus
loci non personarum iudice mor
tuo. persona substituta potest et
debet de causa illa cognoscere et iu
dicare. Idem. anni
Super eo vero et c. Si que
stio de presentatione fuit com
missa delegatis. non ideo ordi
nariis preiudicium generatur. sed
instituendus debet illis presen
tari. Alioquin videntes iuri

fuo dethi poterunt appellare
Cam nich. et c. Idem.
Cum duob; cã committitur
sitã uiuus ñ teu; Idem.
Cum q̃ inf. f. et c. Si deleg
fuit dominus uni patris.
altera p̃ eum rõe suspitio
nis recusare; Idem.
Cum te consulente et c.
Si deleg cam alij cõmisit
sententia seruata. pp. appel
latione interposita. ñ d; cam
relinquere indiffinitã. Vnã
Relatum est et c. C. uj.
Si añ litteris ꝯtestationem
mandator decesserit: ñ pos
sunt delegati pcede. Vrba
nus. tcius.
Gratum gerimus et c.
Cum citatione fcã nego
cium sit q̃si ceptũ. si delega
tus ñ ẽ certus de obitu de
legantis. p̃ et d; in cã pro
cedere. Dat qui appellauit

si postea procedit in cã uir
ab appellatione recessisse.
Prudenciam et c. Cum ali
quis delegator per ciium nũ
cium l̃ executorẽ l̃ratorie de
sinatum ñ ostendit se int
ẽẽ ñ posse. uel alias canõi
ce ñ constitit de eod. residui
procede ñ possunt. si uet eũ
posset uoluit interẽẽ pro
cedat. q. si reus exceptõm
excõicationis actori opposu
erit. et statim l̃ infra tim
mum ꝯpetentem ñ proba
uit actor audiet. et si de ex
cõicatõe ꝯstitit: ad excõi
catorem mittit absoluẽd.
qui si maliciam adhibuit
a delegatis ĩ for ecc absol
uatur. ñ talis fuit excõi
catio cuius absolõ sed ap
reseruetur. exploratũ q̃d e
iuĩ est ut q̃bz pricipale et
accessorium ꝯmittatur fcã

I.

ū excōis stabit uni corām
excōicatore ū sint alij delega
ta. & si maliciose distulint.
tunc cāi de accessorio noscēt
delegati. Inocenci. iij.
Cum cā &c. Si a duobus
delegatis tcio inconsulto ū
uices suas sr hoc commitūt
citatus sint ū tenetur res
pondere. nec si ante citatio
nē l' noticiam lrarum pe
adem cā. ad sede ap. rum
eum destinauit. Idem.
Cum sr albaciam &c. Si
cā duobz cōmitteret cum illa
clausula. q. si ū ambo. &c.
& diuisam appellatum sint
ab eis ap pp. legitimā re
cusationem a scdo q. cum
post applicōe & cām solus
cognoscē noluit. h3 adiri
sit secum eum qui iam
deserat iudex eē ū b3. Cd
fcm sint a duobz. Idem.
Consuluit nos &c. Si qs
terminum pereptorium
iudicis durat uicdō. in diē
alterium expetare suadente
potit expectare. & ū gtam
fecit iudex elapso peremp to
rio. nō psonas contumaces
citando. Si ū expectat con
gruum tempus potit exeq.
qd intendit. Ne ū iudiciū
ecclesiasticum exerceatur in te
nebris. congruam horam
intelligimus ex q possit añ
noctis tenebras perficere
qd incumbit. discretus iu
dex ū d3 peremptorium ado
coartare ū ex cā. Idem.
Insinuatione &c. Si añ
sententiam diffinitiuam
alter delegatoz familiaris
efficitur ptis unius ab al
tā pt recusari. ū postea cō
senserit coram eo litigare.
Querenti &c. De Idem.

legatus a pp. n solum ad q
drimestre tempus. q ad sol
uendum debitum a lege co
cedit s; ius; ad integrum
annum iurdconem s con
missam ad exequendum sen
tenciam ualeat exercere.
Super qonum ar. Idem.
ticulis 7 c ab executorib nisi
modum excedant non lic;
appellari. dum m prtium re
cipiantur assensu. delegat
a pp licite p 7 partem 7
totam cam committere 7
diuisim alij delegare. Ca
si totam iurdnem suam i
alium transfert. ad papam
appellabitur si fuit appelland.
cum aute aliquid s retin;
ad eum de iure potit ap
pellari. quem uo delegat
a pp constituit auditorem
neutra partium potit re
cusare. nisi coram eo in

stam cam recusationis osten
dat. 7 si coram suspecto eu
audiri contigit. mito pote
rit appellare. Idem.
Pastoralis officij 7 c. Sic
delegato a principe iurdicio
dandi iudicem est a lege co
cessa. sic pt compellere reni
entem eo q iurdicio sine
aliq cohercione nullius ur ee
momenti. Item sicut negocium
cium totum p legatus con
mittere. sic offm citationis
alib; demandare. sic punire
contemptorem. Cum uo ap
pellationis cam ex cta scia pp.
alijs iudicib; committit uirap
pellonem recipere. sic poru
iudicium iurdne reuocare.
Ut interim executio senten
cie suspendatur. donec appel
lationis mita plenius sint
discussa. Cum ordinarius
teneatur obseq delegato si

sciat eius snīam iniustam
nichominus tenet̄ eam exe
qui n̄ ap̄ eum posito excōe
uel absoluatur. Idem.

Ex litis p̄sentē et c. Nisi
scōe lrē de p̄ouibz fecerit mītō
nem ut per scōdas p̄me ap
pareant reuocate snīa lata
in eum q̄ iurdictōm p̄oriū
iudicium impediebat. Idē.
inuiolabiliter obseruā.

Licet undiq: et c. Si cā
fuit tribus commissa ē ap
pōne illi clausule q. si nō
omnes. et unus p̄qm cō
misit uices suas alicui m
ex aliis. mortuus sit eo
mītō relato. si ante mortē
illius mādoē uti ceperit ui
ces suas et illius potit ad
implere. Idem. am

Cum in iure et c. Si de
mandato pp ordinarius
ētus n̄ extitit. exeq̄ n̄ cogi
tur qd mandat̄. Idem.

Cum dī aliis et c. Cogitō
super datis dampnis aū
litis 9testationem ad de
legatos n̄ pertinet. n̄ in
rescriptōe de ipis mentō
h̄eatur. Idem. am

Cum dī mgr̄ et c. Scēp
ta suscepta dz quis susci
pere et suscepta fideliter p̄
sentare. et si conq̄ritur de
iudice q. ipē elegit. et iudi
ces de ipō quoz sigilla in
ola monstant. n̄ ē fides ei
adhibenda. Idem. am

Coram dilcō et c. Si in 9
missione asseratur si am
bo interēē n̄ possint alter
exequatur. n̄ intelligitur
ut si per se t p aliun int̄
eē n̄ possent. q2 id raro t
nunqm contigeret. s; si
n̄ possent personalit̄ interēē
vnū si is qui itēē n̄ pt sb

delegeret. non tenetur eum alter
admittere. Idem. an b
Cum. R. canonicus et c.
Canonicus si iudex detur in
causa canonici sui, quia suspectus
non potest recusari. Idem. an
Cum contingat et c. Cum 3
quis contra ipsum per appellationem le-
gitimam se excommunicatum. et
excommunicatoris paratus sit pro-
bare contrarium. utriusque partis
sunt probationes admitten-
de. ut appareat an absolutione
indigeat vel denunciandus est
non ligatus. Si non iniuste ex-
communicatum se asserit sed iniuste
non errorem in excommunicatione ex-
intolerabilem extitit non est ante g
absolutionem audiendus. sed
primus absolutio est impendenda
iuxta formam ecclesie humiliter
postulanti. ut probationibus par-
tis utriusque admissis iu-
ste vel iniuste ligatus fuit

agnoscatur. Honorius iii. h
Venerabili et c. Postquam
delegatus alicui in inte-
grum commisit vices suas
officio suo functus est non potest
alii postea delegare. Gregorius. 5
Significantibus et c. Cum ex.
Iudices qui interloquendo pro-
nunciaverunt se non posse proce-
dere. per litteras a vidua no-
bili muliere super terris et rebus
aliis impetratas requisito
domino feodi et in eis separa-
tim vocante eos quo se-
mel absolverunt cogere non pote-
runt nec iurisdictionem a
se revocare. Idem. an
Suspitionis causa et c. Si causa
suspitionis contra iudicem as-
signetur non ipse sed arbitri.
coram quibus est probatio facien-
da. debent ad hoc tamen assig-
nare. qui si discordes fuerint
possunt cogi ab ipso ut in

unam suam conveniant
& eciam alios ne principa
le negocium prorogetur. Idem.
Petro & c. Iudicio de
legata ad alias personas &
de consensu earum non potest proro
gari. Idem. anni
Cum vicesimum annum
peregit dari potuit delega
tus infra annum xviii non
vero esse delegatus nisi a principe
& nisi partes scienter consenserint.
Uno delegatorum. Idem.
& arbitrorum mutuo eorum ex
piravit officium non illud in
delegatione & compromis
sione simul expressum. Idem.
Quoniam apostolica sedes & c. Iudex
. ex officio proprio & de communi
assensu datus per alios iudices
suos delegati & episcopo cum
mandatur ei ut alio commu
dictum mandatum apostolicum exequa
tur & tunc sine subdelega
to episcopi alii duo non procedent.
is nisi est mandato ut perso
naliter exequatur si partes con
senciant alii potest delega
re. Preterquam in inquisitione
ecclesiarum prelatorum & provisi
one ministrorum quia in hiis
persone fideles & industria
confidatur. Idem. anni
Cetum salva legatorum
sedis apostolice auctoritate. Nulli
cui est commissum crucem pre
dicare excommunicare & ab
solvere aliquos dispensare in
irregularibus & penitencias iniun
gere liceat hec de cetero aliis
demandare quia non ei iuridic
tio set ministerium committ
itur in hac parte. Alexander iii.

De officio legati.

Cum non ignoretis & c. legati
omnes causas que per appellationem
vel querimoniam ad eum per
veniunt audire possunt sicut iudices proprii.

gerere comprobatur. Celestinus.
Studuisti et c. Cum generali
speciale mandatum deroget
generali. legatus commissionem
specialiter alii factam non potest impe-
dire. nisi sententiam et formam
mandati appellatam irrita-
re. confirmare cum etiam possit
ab executore demandare.
Innocentius. iii.
Nisi specialis et c. legatus
non potest episcopum de ecclesia ad ali-
am sine speciali licentia trans-
ferre. Idem.
Quod translationem et c. Non
licet legato duos episcopatus
unire. vel unum dividere
sine licentia speciali. Idem.
Licet tiranensis et c. Secunda
examinatio facta a legato
de oleo. postquam negocium ad
examen pape translatum fuerat
tamquam a non iudice facta
irrita fuit et inanis. Idem.

Dilectus filius et c. Cum
plus iuris habeat in concessi-
one prelatus quam in presenta-
tione patronus. non preiudicatur
patrono. sed in eo consulitur per apo-
stolice legatus ecclesie concedit. Idem.
Novit ille et c. legatus
officium suum exercere non
potest. si egressus fuerit terminos
sue legationis. Gregorius. x.
Volentes et c. Si officium
legationis alicui episcopo archiepi-
scopo vel patriarche committitur
in sua provincia. executio-
nem ipsius officii ad dimittere
quam diu fuerit in legatus de
latere pape destinatus. Idem.
Excommunicatos et c. lega-
ti qui de latere pape non commit-
tuntur. excommunicatos pro
manuum iniectione ex pro-
vinciarum sibi commissa. nec
inde aliunde excedentes ab-
solvere non possunt. nec quod

tõne ecclie siue legationem
hñt ꝗ subditos suos inp
uincias .s. nisi ei spāliter
ꝯcedātur. Idem. alium
Nemini dubium ꝗ c. Sta
tuta edita legatoꝝ sedis a
postolice i puincia ꝯ ꝯmis
sā durant tamqm̄ perpetuā.
Secus ē de cāis ꝯmissis qꝛ
earum expirat iurdicio. Si
autē illoꝝ decessum citō
coꝝ ñ processit. Ex syno
do iohannis. pp. De offo iudi
Perniciosam ꝗ c. cis ordinā
Primes epi in suis dyo
c hñt pātē adulteria ꝗ sce
lā inquirere. ulcisci. ꝗ iu
dicare. ꝗ cum opus fuit
aduocent publicum auxi
lium ad hoc psequēndum.
Si sacerdos ꝗ c. A Aug.
Siquis dampnum passi
iustitiam petierit a sacdote
pt excommunicare dampni
actorem. licet ei sit ꝯfessus
s; ñ nominatus. nec p eū
remouere a cōmunione. l;
sciat eē reum. qꝛ ñ ut uider
sit s; ut deus s; d; puatim
admone. qꝛ x iudām exco
municatione ñ ammouit.
Cum ab ec A Alexan. iij. a
cliarium pliatis ꝗ c. Si ple
banus i aliquos sententiā
rōnabilr tulit abs; ei ꝯsciā
ꝗ satisfcōne congrua ñ d;
eam sinoi relaxare. Idem.
Cum nos plerumq ꝗ c.
Si qū in ecclijs uacantib;
in quib; persona ecctica p
sentatōnem ñ hṫ pp aliqm
dissentionis cām. persona
ñ potuit institui. epc po
nat in eis yconomos q
fructus in utilitatib; ecclē
atum ꝯpendant. ꝗ futuris
personis reseruent. Idē.
Ex parte tua ꝗ c. Cum

propter absolutionem mittū
tur ad curiam lr̃as dẏocesa
ni ueritatē rei continentes
debent deferre. suspecti nō
q̄ ueritatem n̄ dixit compelli
possunt s̄r hoc se purgare.
Significauit. Celestin. iij.
& c. Excommunicati ab ep̄o p
iniq̄ communicōnis copula
si a delegatis fuerint absolu
ti possunt ab ep̄o in p̄stinā
sentenciā reuocari. donec
in cā legitime procedatur
ne p malitiam. & residiā
delegatorum remaneant in
peccō. Innocen. iij.
Ousura deuotio & c. Re
ligiosi qui de obedienciis
& redditib; pecuniam cō
gregauerint compellendi
sunt ad resignatōnē ipō
rum & ad seruationem ui
te regularis. Idem.
Ad reprimenda & c. Exco
mmunicatōnes q̄s in subditos
ep̄c canonice tulit d; archi
ep̄c obseruare. et siquis de
iniusta ep̄i excommunicatōe
ei conquerit cum siña p
appellatione n̄ suspendatur
d; remittē ad ep̄m absoluē
dum. & si noluit absoluē
eum archiep̄c absoluat iu
ratoria cautione. ita q̄ si
de iniusta siña constiterit ep̄o sa
tisfaciat pro quo fuerit exco
mmunicatus. aliōqn in sen
tenciam p̄stinam. re. ap̄.
reducatur. Idem.
Duo simul & c. Mandu
cdia suffraganeorum corā ipis
uoluit stare iuri. compelli
n̄ possunt subire iudiciū
metropolit. n̄ in cā appello
nis. & eis s̄r hoc a sede a
postolica aliquid sit indul
tum. Idem.
Quod sedem aposto. & c.

Archiepiscopus si aliquem iusta causa in
pedituſ suffraganeum non po
tuit consecrare. alieni episcoporum po
tuit committere uices suas. de
Pastoralis . § . I. Archiepiscopus non
potest subditum suffraganeum
compellere ut suscipiat de
legationem ipsius. Preterea
excommunicatus a delegato . papa . non
potest absolui ab ordinario nisi in
mortis articulo. nec non per pa
pam recuperabit possessionem.
mortuo delegato in qua petitor
ab eo iuste fuit causa rei seruande.
Ne tamen alius post annum effici
atur uerus possessor cautionem
offerat de stando iuri. Idem.
Licet in corrigendis . et c.
Minus sit correctione ex
cessuum non sit appellandum si
concedatur episcopo a papa regere subi
tos corrigere. si aliquis causam
emisit tamquam ab ordina
rio ad metropolitanum debet
appellari. Idem. Irrefragabili . et c. Nulla
consuetudo uel appellatio officium
correctionis potest impedire. Unde
excessus canonicorum qui per
capitulum consueuerunt
corrigi. ad monitionem episcopi in
fra terminum competentem cor
rigantur. Alioquin ab ipso cor
rigantur. Qui si canonici sine
causa rationabili et maxime in con
temptum episcopi cessauerint a
diuinis. episcopus potest celebra
re si uoluerit in ecclesia cathedra
li. et archiepiscopus potest eos compel
lere per censuram. et caueant prela
ti ne hoc salutare quod statutum
conuertant in questum pecunie.
Quoniam in plerisque . et c. Idem.
Una et eadem ciuitas non debet habere
duos episcopos. sed si ibi sint po
puli diuersarum linguarum
constituat sibi uicarium. qui
secundum diuersitatem rituum . diuina

eis officia celebret q̇ ꝰ sit
obediens ⁊ deuotus. alr̄ u
surpatus ip̄o f̄co ē excomi
nicatus. ⁊ brachio secula
ri choercendus. Idē ī eod.
Inter ceteram ⁊ c̄. Tam in
ecclijs cathedralib; q̃m in v
alijs. uiri ẏdonei ordinētr̄.
quos epi h̄eant coopatorē.
in pdicationis officio. in
audiendis cōfessionib; ⁊
penitencijs iniungendis.
⁊ in ceteris que pertinēt
ad salutem animarum. Ho h
norius tercius.
Conquerunt ⁊ c̄. Hec per
tinent ad ius ep̄ale. eccli͡ʒ
sive dẏoc̄. capell̄. Canonica
obedientialis subiectio. in
stitutio. destitutio. correctō s
reformatio. censura. eccli͡a
stica. iurdicio cāuarum eccla
sticarum. p̄uatarum. collatō.
sacramentoꝝ q̄ ab ep̄o confe

rimr̄. Synod. cathedratic̄.
q̄rtam decimationē. ⁊ mor
tuoꝝ annua visitatio. au
xilium moderatum iux̄ for
mam lat̄ ꝯcilij ex cā rōna
bili cum caritate. Idem.
Ut inx̄ ⁊ c̄. Nullus epc̄
seculares in capitulum re
ligiosoꝝ n̄ duos l̄ tres ca
nonicos sue eccl̄ie. in decē
ti h̄itu alijs quos expedi
re uidit religiosis adiunc
tis secum uisitationis tē
pore introducat. Idem. i
d Dilcō filio ⁊ c̄. Cantatio
cāuarum. examinatio. decisio.
ac emende. ad legem per
tinent iurdicionis. Gre g
gorius. ix.
Gratum gerimus ⁊ c̄. Du
plāus sit patratus corrigē
clicos ꝰ sbiectos. superior
ī eos n̄ h̄t potestatem. de
hijs quib; ex officio ī eis

casib; copetit absoluere. ma
nuum iniectores in clicos.
licet & possint alijs h com
mittere absolutionem. Ho
noꝛ. iij. De offo Iudicis.
Ex litteris uris & c. Si p
sona aliq n p hre ad
uocatum iudex clicum suu
& domesticum suum debet
ei p puidere. Gregoꝛ. ix.
Iudicis officium uq; pro
actione zponit. ueluti cu
restitutio in integrum. pn
cipalit postulatur. litteris gte
statom exposcit. cuias a & p
ingressum tc p ad hoc su
litteris gtestatione recurrisu
hri. De maioritate & obedia.
Cum teum & c. sit hono
ris iusta distinctio ut por
& minor heatur. Qui p
mus fuit ordinatus. Ide.
Siquis uenit g decretu
epi ab ecclia abiciatur. & i
i libro regum legr. q no
obedierit pncipi morte mo
riatr. in. 9. agatur q ana
thematizatr. Leo. pp.
Legebatur & c. Non e nec
ut obligetr scripto q obedie
tiam suam comprobat of
ficio uoluntarij aduentr.
Omnes pn. c. Clemes
apes ire & ceteros hoies e
piscopis obedire bs petrus
pcepit. Innoc. iij.
Illud dominus & c. Non
d; epc pro temporali ing
modo aplicis iussionib; g
Solite benig. Circ. Ide.
nitatib; & c. Imperator pre
cellit in temporalib; illos
dumtaxat q ab eo recipiut
temporalia. s; pontifex in
spualib; antecellit. qnu aia
prefertur corpori. tanto st
temporalib; digniora. Ide.
Per tuas & c. Cu sedi

aconatus ordinē a romano
pontifice recipiunt per hoc
ab obediencia quā illis de
bent eꝑo minime absoluū
tur. Idem. am
Inter quatuor ⁊ c̄. Juris tū p̄o d
stulat ut nichil ordinetur cir
ca statum ipsorum q̄ nec citati
sunt nec conuicti nec p̄ contu
maciam se absentant. de
Quod sr̄ hiis ⁊ c̄. Abbes ⁊
sacerdotes dyocesane legi d
subiecti. epī cogantur parere
⁊ ad synodum uenire ⁊ o
bediam debitam ⁊ reueren
ciam eis exhibe. Idem. am
Cum in ecclesiis ⁊ c̄. Cano c
nici tenentur suo pont. obedi
re. alioquin p̄ eos excommuni
care ⁊ de fratrum consortio pe
nitus ammouere. Innoc.
Hiis q̄ pro ecc̄ ⁊ c̄. Cum. g
Quando ecc̄ uacat cardi
nalis capellanum. ⁊ clerici capel
latum subditarum eius ecclesie
obedientiam reuerentur. excepto q.
de correctione. excommunicatione
⁊ suspensione q̄ ad card. per
tinent ipsi reseruantur. Idem.
Dilecta in x̄po filia ⁊ c̄. licet
abbissa n̄ possit excommunica
re canonicas. moniales ł cle
ricos suos. obedientiam tamen debent
ei impendere. ⁊ mandata eius
obseruare. Greg. ix. an
Dilecta ⁊ c̄. Metropolitanus
n̄ p̄t amplius exigere a suffra
ganeis obtentu consuetudinis
ł p̄stita iuramenta quam ipsi a co
epis q̄ immediate subiectis.
Cum olim ā ⁊ c̄. Idem.
Cum ecclesia metropol. uaca
uit. electio suffraganeorum d; p̄
sentari capitulo confirmanda
da ł infirmanda. Idem. j
Statuimus ⁊ c̄. pbri primum
diaconi ł subdyaconi secundum
optineant locum ⁊ sic de reli

quis ordinatum est si postius
admittantur. et q maiore
ordine est si postea sit recept
in portione recipienda sit
potior. sic minores faciant
servicia q secta. Idem.
Cum inferiores potiore
solvere negant vel ligare
sed potior inferiore liget re
gularit et absolvat. et tanl
absolvunt unde ut fuus
potestate habeat in paren
tem. archid nullam iurisdo
nem habet in epum vel ecclesiam ca
thedralem. Idem.
Cunctis doctrina ma
gri et c. Si inter duos
metrop. de ea primatie
litigatur. plati et capla
duarum provinciarum
cathedralium si assensum
prebuerint sr pvisione
facienda satisfacere de
bent parti alteri si sue
laburit in expensis. Alex. iii.
Treugas a. iiii. fer. post oc
casum solis usque ad oct eph.
et a lxx. usque ad oct pasce.
ab omnibus precipimus obs
ervari si quis fregit a suo epo
excommunicetur. Idem.
Innovamus et c. pbri. mo
nachi. conversi. peregrini. mer
catores. euntes redeuntes.
rustici in agricultura exeuntes
tes. et animalia quibus arant
et seminant et portant ad
agrum congrua securitate
letentur. x geal assic.
Antigonus De pactis.
Ex epe et c. aut inita pac
ta firma sint. aut q faciens
si se non cohibuit excom
municetur. Gregori.
Quociens in conventionib;
b; expectat. ne in dubium ve
niant q geruntur ea d; ra
ti habitatio pro securitate r

De treuga et pace
xxxiiii.

xxxv.

tuum solidare). Idem.
Qualiter in sardinia ꝛ c. Stu
diose agendum est ut ea que p
mittuntur opere compleantur. lex.
Cum p̄dem ꝛ c. C. iij.
Ex partium pactione pe
cunia dari non p̄t p ecclesiastico
beneficio in iudicium deducto.
s; ex iussione iudicis p̄t. Ite
non tenet renunciatio facta a
spoliato. Idem.
Accepimus ꝛ c. Detesta
bile est vicium. ut ecclia
alicui concedatur tali pacto
ut post eius obitum alius
nominatum succedat. I. e.
Cum clerici ꝛ i. Qui in paci
scitur maiorem solito pen
sionem soluere ex aliqua ec
clia post mortem persone
ut facilius eam possit adi
pisci. ꝛ ea d; spoliari ꝛ ec
clastica seueritate puniri.
Innocentius. iij.

Plerique ꝛ c. Qui in domos
locant ꝛ feoda concedunt eo
pacto ut conductores ꝛ feu
datarii decimas eis soluant.
ꝛ apud eos eligant sepultu
ram. huius pacti in p̄iudici
um parochialium ecclesiarum
penitus reprobatur. Greg. ix.
Pactiones ꝛ c. Omnis
pactio omnis que conuentio
pro spiritualibus ꝛ omne quod u
git in periculum anime si ser
uetur. ꝛ pactum turpe ꝛ rei
turpis ꝛ impossibilis nul
lam obligationem inducit. De
Gregorius. ix. transactionibus
Sicut grauis ꝛ i. Transac
tione quicquid opem ferre
poterat partibus aliquo modo
d; cessari. sola pagina pac
torum robur obtineat sem
piternum. Nota si ius in
terest sentencie ꝛ transactio
ni. omnia que desunt sollemp

nitati eius p̄mia supplet.
Statuimus. Alex. iij.
ut si sr̄ decimis īter nos
et aliquā psonā ecclesiasticam
assensu epī vel archid. com
positio fc̄a fuit rata et in
concussa persistat. Idem.
Contingit interdū et c̄. Nō
valet transactio fc̄a per
abbatem sine speciali licē
cia capituli. Si uō fiat sc̄
iuris formam p̄ q̄ decenni
um n̄ pt̄ rescindi. aut p̄
petere restitutionem in
integrum minores si sen
ret se lesum. Idem.
Constitutus et c̄. Non
licet transigere cum de be
neficio ecclesiastico litigat.
q2 sp̄s ē symonie. vnū ea
irritata eā audiat. de.
De cetero nouus et c̄. Si
uidet ordinarius inter
litigantes sr̄ aliq̄ ecc̄

composit̄ n̄ q̄ formam iuris.
vtu assignans ecclesiam. alij
censum aliq̄. census sine auc
toritate epī solutus manu eī q̄
soluit n̄ excedit. Idem.
Ex litis nris et c̄. Cum
scienti procurat. petentī re
. . . pendicat. vnū n̄ ualuit
petitio eius sr̄ ecc̄ de q̄ cōpo
sitio fuit fc̄a int̄ duos alios
ipso procurante. Idem.
Super eo et c̄. Symonia est
si res data sit aliquo dato vel
retēpto vel pmisso possideant. n̄
transigi pt̄ sr̄ re sacra et litigio
sa. gratis tn̄ et amicabilit̄ possunt
cōponere litigantes. Idem.
Veniens et c̄. Transactio īt̄
personas n̄ int̄ ecclias sr̄ eccīs
fc̄a n̄ tenet. n̄ fuit auctoritate
apostolica ↄfirmata. nec pac
ta int̄ alios. acta alijs obeē
possunt. Lucius. iij.
Preterea et c̄. Si de p̄senta

tione ecclie quod inter laicos
et religiosos oritur pactio
facta ut laica presentationem
et religiosi maiorem quam so
lebant in ecclia portionem
perciperent symoniaca iudi
catur. Celestinus iii.
Preterea et c. Sed cum tuis
factio sit obediencia non va
let neque sit subiectione spiritua
li. Honorius iii. h. an.
Ex parte tua et c. Potes
ad componendas partes tuas pro
interponere preter quam in causi
bus. Qui compositionis vel dis
pensationis remedium non
admittunt ut sacramentum con
iugii et cum apud fideles
et infideles existit a sequta
te canonica est illud recedere
non licebit. In hiis ubi ius
expressum non invenitur proce
datur equitate servata semper
in humaniorem partem decli
nando et quas persone loca
et tempora postulabunt.
Ex concilio lat. elect.
De postulando.
Clerici in subdiaconatu
tu et c. In minoribus ordi
nibus si stipendiis ecclesiasticis
sustentantur coram seculari
iudice advocati in secula
ribus negociis non sint. nisi
propriam causam vel ecclesie
agant aut pro miserabili
bus forte personis qui pro
prias causas administrare
non possunt. Idem. an.
Ex parte tua et c. Mona
chi non debent esse foren
ses vel ecclesiastici negocii su
sceptores vel executores.
nisi pro utilitate monasterii
abbatie mandatum im
peraverint. et idem iudici
um de canonicis re
gularibus observandum.

Gregorius· ix· Cum ſa
cerdotis ſit officium nulli
nocere uelle· omnib; aũ
uelle prodẽe nõ niſi pro
ſeipſo ꝗ ecc̃ ł neceſſitate.
ꝓ perſonis coniunctis ꝗ
miſerabilib; ꝗ ẽ licitum
poſtulare· Clericus ẽ q̃ 9ᵒ
eccliam ꝗ q̃ bñficium op
tinet pro extrneis aduoca
tis ł ꝓcurator p̃t huiꝰ ecc̃
bñficio ſpoliari Grego
rius· ix· de procuratoribꝫ

Alia quid ꝗ c. Procura
tor d; perſona instructa ẽẽ
9 mandato legitĩe fc̃o te
ſtium ſub ſcriptorib; robo
rato ł perſonatĩ Alex· iij·

Querelam ꝗ c. In generali
b; caũs ñ cogitur quis ꝓ
curatorem niſi uelit 9ſti
tuere· vñ ſi detineť infir
mitate p̃t ſe excuſare Cle
mens· iij·

Ex ſimulatione ꝗ c.
Si procurator 9 do
mini prohibitionem
in cã procedens ſenẽ
ciam 9 ſe reportauiť
ñ ualꝫ· niſi per inſtru
menta domini ꝗ uni
uſ teſtis conſtitit de
p̃miſſis. Innoc. iij·

In nr̃a p̃ſencia ꝗ c.
Si dominus manda
tum procuratoris re
uocauerit nichil v; qᵈ
fcm̃ ẽ 9 illo p̃qm̃ reuo
catio mandati perueñe
rit ad eum. ł fr. excep
tio. ꝗ añ ſententiam ꝗ
poſt. obici p̃. qua pro
bata iudicium nullũ.
ꝗ controuerſie nullĩe
momenta reputanť Ide.

Cue fraternitas ꝗ c. Si
uir accuſet uxorem de
crimine adulterij coram

iudice seculari ad penā
q̄ timo d; inscribere a
n̄ p̲ procuratorem s; p̲
se ip̄m oportet accusare.
Si coram ecc̄stico iudice
ut ab eius cohitatione
discedat ad talionem
n̄ d; se obligare. quia
sine probaret sit n̄. in
tencionis sue consequetur
effectum. ⁊ hi cā licet sit
de crimine n̄ ē criminalis.
9; cā mixta int̄ crimina
lem ⁊ ciuilem. Unde p̲ p
p̲curatorē si necē fuit po
tit accusare. Idem. i
Cum cā ⁊ i. Si de man
dato. v. quis negocia tu
a susceperit procuranda a
et teneris ad expensas.
Quia in cāis Idem
⁊ c. Uniuersitas scolari
um pot̄ constituere pro
curatorē ad agendum ⁊

respondend. Honorii. iii. b
Auditis ⁊ intellcis ⁊ i.
Non ualet procurato
ris reuocatio p̄quā fuit
conclusum. Item. Ut
mandatum procurato
ris in dispendium ad
uersarii reuocat. in ex
pensis d; condempnari.
q̄s faciet aduersarius. do
nec alium constituit.
⁊ ipse uenit in negocio
responsurus. Idem. i
Petitio tua ⁊ c. Nomi
ne procuratoris intelli
gitur sindicus ⁊ actor ad
respondendum ⁊ ad a
gendum. Gregorii. ix. g
Accedens ⁊ c. Manda
tur cuidam ut nobilem
quamdam mulierem con
tra quam eam habebat quam
in custodia detineri fa
ciebat. ut plenius eam

restituat libertati ut sede et li
bere procuratorem possit ordi
nare qui suam coram papa iu
sticiam prosequatur. ydoneus est
procurator qui ad agendum et
respondendum plenam habet po
testatem. Idem. am n

Dilectus filius et c. Si quis
causa studii vel aliqua iusta de causa
absens procurator creatur eius
generalis ad omnia negocia eius
tractanda potest petere terminum
competentem ad consulendum
dominum utrum velit contendere
vel cedere questioni et negatur potest
appellare. Idem. am

Constitutus et c. Si reus
procuratorem solum modo ad
agendum constituit ad ipsum
defendendum minus ydoneus
iudicatur. unde qui contumax
est parti adverse condempnari in
expensis. Idem. am

Mandato procuratoris post
litis contestationem a domino
revocato. si hoc ignorante
iudice vel adversario factum fuit
iudicium. quod idem est quia procura
tor est expertus ratum esse de
bebit. Idem. am

Non iuste iudex processit
qui filium familias in procurato
rem admisit et c. Si simul
dantur plures procuratores.
Qui officium procurato
ris occupat est optinere si
diversis temporibus dando posi
orem prioris procuratio re
vocatur. A sententia contra se
lata potest et debet procurator
appellare. vel nunciare domi
no ut appellet. appellationem non
prosequi tenetur invitus. Idem.

Consuluisti et c. Si ma
iores et iurati per quos commu
nitas regitur excommunicati
procuratorem ad impetrandum
constituunt. vel nomina exco

constituunt vel nomina exco
procuratorem ad impetrand

municatorum fuerit in procura
tione expressa. et eorum auctori
tate procurator fuerit institutus.
ab impetrando debet excludi. A
lioquin non erit procurator co
muniter repellendus. Greg. ix.
Sicut studii. de sindico.
nostri et c. Per sindicum dis
poni et tractari omnia nego
cia monachorum debent. cum
constituatur salutarium ex
pedit. nec pro parvo incommodum
assidue claustrum servos dei ...
quietos. Alex. iii. de his que
vi metusve causa fiunt.
Perlatum est et c. Cum ti
more mortis intravit mona
sterium. nec quod egit ratum postmo
dum habuit. non tenetur ibidem ma
nere. Idem.
Abbas sancti edmundi et c.
Cum metu dampni re
rum suarum abiuravit ecclesiam
restitui debet. quia que vi et

metu fiunt de iure debent
irritari. Clemens. iii.
Ad aures et c. Renuncia
tio facta ad laicorum terrorem non valet.
nisi fide et iuramento sponte
dato fuerit firmata. In
nocentius tertius. iii.
Ad audientiam et c. Qui
tali metu coactus quod potuit
et debuit cadere in constantem
virum iuravit ut ecclesiam
suam resignaret. non obstante iu
ramento. quo non ad repetendum
set ad resignandum solum in re
stituatur eis. Idem. iii.
Sacris est canonibus et c. Qui
communicat excommunicatis e
tiam coactus. excommunica
tus non est. si per metum induc
tus sit. licet mereatur culpam atte
nuet. excommunicatus est. cum
nullo metu debeat quis mor
taliter peccare. Idem. iii.
Cum dilectus filius et c. Iura

xxxviii.
xl.

I. XL. 6

Lite non contestata non proceditur ad diffinitivam sententiam

II. VI. 4

que eum inconsultum dimisit. que terre dotalis causa super matrimonio audiatur. Idem.

II. VI. 5

Quoniam frequenter et c. Regulariter verum est quod lite non contestata non est ad receptionem testium procedendum nisi forte de corum morte timeatur et absencia diuturna. in quibus casibus recipi possunt cum agitur civiliter vel criminaliter causa criminalibus de causibus dubitatur absente adversario maliciose et non maliciose. Sed si actor infra annum non egerit et receptionem hic non denunciatur reo. attestationes hic non valebunt. Porro et c. quod agitur de matrimonio spirituali et qui conventus est absens contumaciter et spirituale matrimonium est consummatum testes possunt recipi. et si de causa liceat sententia diffinitiva procedi. si vero aliter absens fuerit id quod eum fiat quod canonibus est statutum. si non est consummatum per vi menses et amplius ad suorum arbitrium expectetur. Si agatur de criminali et maliciose non absens tamdiu expectetur donec de eius obitu verisimile presumatur. quoniam in coniugio multi casus concurrunt in quibus sine causa cognitione cognitur. Sed et alii et c. In causa inquisitionis excessuum et publicationis testium possunt testes recipi lite non contestata. In aliis non et c. In reali actione si reus est contumax mittatur actor in possessionem rei petite causa rei servande et infra annum veniens prestita cautione et expensas recuperat et possessionem. post annum non super proprietate tamen audietur. Quod si is qui conventus rem immobilem possidet nomine alieno nominet statim dominum evocandus certo dierum spacio. ut ipse ad iudi

citum veniat vel mittat respon
salem qui actoris excipiat
intentionem. quod si non venerit
legitimus edictis evocatus li
te non contestata ex eo die quo pos
sessor ad iudicium vocatus ad
interrumpendam prescriptionem
examinato summarie negocio
mittetur. actor in pos bonorum
rei. prout declarati debiti vel
excommunicabitur. primum reus
in quo alterius pena quam magis ti
meatur iudex ab initio sit
contemptus. ad aliam est proce
surus. si in fuerit privatus con
tumacis infra annum vel pro
audietur. iuxta distinctionem su
perdictam. Honorius iii. h an

De iuramento calumpnie. — vii.

Illud inter g hs pbi supra videtur
Et si queratur vanu no inficiatur
Nil prmitt nec scla cplatio detur
Et hs tarde dilaco nulla cpetet
in auct de iura calu $ pri

Absentes. et c. Graviores quo
nes per summum pontificem
debent terminari. et in legibus
cautum esse reperimus. ut nul
lus clericus iurare presumat. et
alibi omnes principales perso
ne impositi litis exordio subi
rant calumpnie iusiurandum et
.i. Diffinimus et i. ut non episcopus
non abbas non cuiuscumque ordinis cle
ricus. non aliquis presbiter monachus
vel sanctimonialis. in quacumque causa
criminali vel civili iusiurandum com
pellatur quolibet modo subire. sed a
liis defensionibus idoneis si
expediat ecclesie sue officium
huius liceat delegare. verum
cum hoc moderamine ut episcopus
inconsulto ro. pon. et clericus in con
sulto prelato audeat iurare

Litteras. Eugenius iii.
et i. Romana ecclesia in causis
in quibus de decimis et rebus
spiritualibus tantum agitur iuramentum
calumpnie nec dare nec re
cipere consuevit. Idem. an
Inspectandis et i. Sacimentum
de calumpnia non passim precipi
mus exhiberi. sed causae et principa
lium personarum qualitas per

In pertractandis

qualitate inspecta · quam per
principales personas · quam
per yconomos · quod seminar'
casum in animam iurantis ·
preter'. Idem.
Imperator et c. monachi non
possunt nec debent cogi ad
iuramentum de calumpnia · sed
ne alia iura hac occasione in
decantur detinere illicite · et
ipsi de causa si decidant sua · si
uolunt prestare yconomum
statuant qui pro eis petat et ex
cipiat et sacramentum calump
nie cum necesse fuerit ualeat pro
monasterio exhibere. Luci · iij ·
Cetera et c. Interrogationibus
et positionibus · et cetera in causa que
inter clericos agitur ad ueri
tatem eliciendam · ap. re.
prestari facias ab utraque parte
calumpnie iuramentum
quod legi est contraria consuetudine non
obstante. Innoc. iij.

Cum causam et c. Interroga
tionibus et responsionibus factis
et redactis in scriptis · et lit
te coram nobis plenissime con
testata · iuramentum calump
nie fecimus ab ipsis procu
ratoribus prestari. Greg. ix.
Cum mea et c. Si agit
episcopus per sindicum vel acto
rem · per illum prestandum
erit calumpnie iuramentum.
quod si per seipsum proponit
sed non tactis euangeliis sicut in aliis
testimonio a seipso erit iu
ramentum hoc prestandum. pe
na uero recusantis hoc iu
ramentum cum prestandum
fuerit · hoc est ut actor cadat
ab instituta actione reus
autem habetur debeat pro concesso.
Dilecti filii. Alex. iij.
et c. Non sp de dilationibus
tat ad iuris ordinem in
causis ecclesiasticis · non ex necessitate

in causa

· viij ·

diem peremptorium minu
iiare. vñ si ipa citatio bre
uis fuit ꝛ peremptoria po
tˀ appellari. Idem.
Preterea adiecisti ꝙ c.
Reo ad iudicium legiti
me euocato s; ex rescrip
to ꝯ transmisso plene poti
it instrui sr̃ quo in iudi
cio conuenitˀ. inducie de
liberatoie nō ulterius ꝛ in
dulgende sunt. s; ad exa
minatōnē cē potius est ꝑ
cedendum. Honorˀ. iij.
Litte. t. ꝙ. i. Si ponantˀ
in libello tres anni ꝛ ultˀ.
in explicatione hˀ adiectō
nis ꝛ ultˀ. dicatˀ per. vij.
annos h̃ expressione nō ē
libellus mutandˀ. nec
ꝓ declarationem sunt i
ducie concedende. Grego
rius. ix.
Exposuit ꝛ. i. Qui
uocatus ē ad curiam ꝑ

negocio uno sr̃ alio cē n̄
tenetˀ respondere. s; reuo
candi donū ꝑuilegium hꝫ.
ꝛ qũmuis ad sedem nego
cium pro absente d; repu
tari. Ex. ꝯ. ap. ꝯpendˀ.
Omnes de feriis
dies dominicos. a uespa
in uesperam cum omī ue
neratione decimus obsˀ
uare. ꝛ ab omī ope illicito
ꝯ abstinere. ut mercatum ī
eis minime fiat neqꝫ pla
citum. n; aliquis ad penā
ꝉ ad mortem iudicetˀ. ꝉ sa
crmenta n̄ ꝑ pace ꝉ alia ne
cessitate prestent. Alex. iij.
Principium ꝛ finis ꝙ
quitatem. ꝛ regiminū ꝯ
suetudinem ꝛ magnitu
dinem dierum considantˀ.
Diebz dominicis ꝛ aliis p̄
cipuis festiuitatibz sinꝫ ī
ꝑ pasca ꝛ penthecosten ge
nuflexio n̄ d; n̄ secreto. ꝛ .ix.

ex deuotione. Item consecratio
nibꝫ epoꝝ ⁊ ordinationibꝫ cli
corum consecratis tm̄ flectere
genua possint. Preterea ⁊ i
ecc. ro. festum trinitatis n̄ ce
lebratur ꝯ singulis diebꝫ. gl'a
patri ⁊ alia dicantur q̄ ad laudē
pertinent trinitatis. Idem.
Licet tam ueteris ⁊ c. Si
n̄ liceat diebꝫ dominicis ⁊ a
liis festis preterquam i maio
ribꝫ anni sollempnitatibꝫ. si
allecia terre se inclinauit ca
capere. ita tm̄ ut post festum
captionem ecclesiis circumpositis
⁊ ꝓ pauperibꝫ ꝯgruā portio
largiatur. Clemens. iii. c
Capellanus ⁊ c. licet quandam
ꝑ tempore matrimonium ꝯtrahatur
consensu legitimo interueniē
te de presenti tm̄ a. lxx. ad. vii.
dies post penthec. q̄ caret oc
tab' scdm̄ ꝯsuetudinē ecclie
n̄ celebrantur nuptie. Grego g
rius. ix. ca
Conquestus ē nobis ⁊ c.
Omnimus n̄ prorogari s; ex
pediri debeant q̄stiones. d; tm̄
iudicialis strepitus diebꝫ q̄e
sōe festiuitatis. qui ob reuerē
tiam di noscuntur ēē statu
ti. Natiuitas. s. dn̄i. Scī
Stephi. Johannis eue. Inno
centium. Scā Siluestri. ⁊ c
concisionis dn̄i. Epyphie.
cum. vii. diebꝫ passionis do
minice resurrectionis. cum
. vii. sequentibꝫ. Assentionis.
penthecostes. ꝯ duobꝫ sequē
tibꝫ. Natiuitas iohis bap.
Festiuitates glose uirginis.
aploꝝ petri ⁊ pauli. bī lau
rentii. dedicationis. bī my
chaelis. Sollepnitas. omnium scōꝝ
r. ac diebꝫ dominicis. ceteris
q; sollempnitatibꝫ. q̄s ceti e
pi in suis dyoc. dixerint
cum clero ⁊ pplo ueneranda.

quibz utriq; solle(m)pnibz ferus
nisi necessitas urgeat & pi
etas suadeat uel; adeo ab hi(is)
conuenit abstinere. uel i(n)
(con)sentientibz ptibz nec pro
cessus h(ab)it(us) nec su(m)ma q(ue)(cu)m
(con)tigit h(u)i(us)modi diebz p(ro)mulga
ri. licet diebz feriatis q(ue)
s(un)t uindemiarum & mes
sium ob necc(ess)it(at)es ho(m)i(n)u(m) i(n)
dulgent(ur) p(ro)cedi ualeat si
de partium p(ro)cesserit uo
luntate. Clemens .iii. c.

Ex tel de (con)iu(n)ctis petic(i)o(n)ibz

leximus t(er)t(i)i. Cum excep
tione (con)sanguinitatis pro
bata p(ri)ncipalis q(uo)d p(ro)ruit q(uam)
tu(m) ē cognoscend(um) de ip(s)a q(ue)
ad diffinitione(m) p(ro)cedatur.
Cum dilect(us). Innoc. iii.
& c. Si spoliationis q(uo)d o
bicitur i(n) mod(um) actionis ad
restitutio(n)e(m) petendam. n(on) p(er)
mod(um) exceptionis ad inten
cionem. cum adu(er)sariis re

pellendam. cum sint peti
ciones tamq(ua)m diu(er)se mi(n)ime
contingens. ac per hoc iux(ta)
regulam iuris q(ue) d(icit). qui
p(ri)or appellat p(ri)or agat. q(ui)a p(ri)
us est p(ro)posita p(ri)us ē trac
tanda. t(ame)n in ide(m) iudiciu(m)
deducte uicissim tractande
simul eade(m)q; su(m)ma t(er)ianda.
Verum spoliatione in mod(um)
t(ame)n exceptionis p(ro)bata ad i(n)
tencione(m) aduersarii repel
lendam. spoliat(us) n(on) cogit(ur) an(te)
restitutione(m) redde(re). s(ed) p(ro)pt(er) hoc
n(on) ē restitutio s(ib)i facienda.
Quemadmod(um) si in mod(um) ex
ceptionis crimen testi obicit(ur)
ut attestatio repellatur. q(u)o p(ro)
bato occulte nulla pena in
fligit(ur) nec in(de) fames q(u)i ex
illo testimonio h(ab)et(ur). n(on) q(uod) t(ame)n
eius testimoniu(m) rep(ro)bat(ur). Ho
norius t(er)cius.

Tuam n(on) d(i)c(i)mus & c. Ca
natalium i(n) foro ecc(lesiast)ico prius d(e);

Tuam

terminari causam a iudice seculari de
causa susceptionis cognoscatur. Gre g
gorius nonus. an
Super spoliatione conventum
adversus restitutionem petentem.
non est super quaestione spoliationis si
cum requiratur audiendus. cum
restitutionis petitio in hoc pri
vilegiata noscatur ut ipsa
incausata non cogatur ante restitu
tionem spoliatoribus respondere.
quamquam ab agendo spoliatorem
ab eis in modum exceptionis
competentis repellat. Idem. De
.xi. Consultum plus petitionibus
prudencie quod petiam tamen
debitum ante terminum ab adversa
rio repetisti. Punitur enim impor
tunitas plus petencium si siquidem per
actorem suam in iudicio deprehensa fuerit
proficiens quod quae repetunt amplius sint
cum expensis adversario condemp
nantur. quod autem plus loco ad in
terrese tenens pro eo quod utilitas
adimitur debitoribus quae habent
si loco statuto solvissent. ei
us a quo amplius petitur. indu
ciae duplicantur. nec litis non
eis solvantur expense expen
se. te quoque dubietate non contin
git cum causa plus petitur cum ali
quid in genere et sub alternatione
debetur et rem in specie vel unum
petit per falsi contingit. re autem
si .x. sunt debita et .xx. petat
vel loco autem. non non convenit
solvere sed alibi conveniat.
tempore quoque cum ante diem vel
conditionem petitur quod debet.
Gregorius de causa possessionis
et proprietatis.
In susceptis et in .i.
Legali provisione decretum
est tam moniti quam prop
rietatis causa sub uno eodemque iu
dice debere cognosci. nec nos contra
insuditam partem aliquid
possimus diffinire. Celestinus. c
a Ad ultimum et in .i. Cum
Iudices de possessione et pro
prietate competentes possint ambas .xii.

audire prius. dein attestatio
nes. depositiones audiant de
possessione et pronuncient secundum te
norem eorum. Innoc. iij.
Cum ecclesia Sutrina et infra. Testes
in perhibendis testimonijs ua
rijs. vel aduersus fidem attestati
onis scilicet uacillantes. vel nega
tiuam astruere uolentes re
pellimus. et in statum reducimus
eam in possessione eligendi. electi quod
in tantum eorum electionibus uocem
habuerunt electione secunda cassata. et
in causa iure canonum est id ue
nire in iudicium non solum
de quo actum est ut ueniret. sed id
non uenire. de quo nominatim
actum est ut ueniret. et ita
secundum statuta canonica electio
episcopi ad clericos cathedralis ec
clesie pertinet. nisi alicuius locus
optineat consuetudo specialis.
et ita tres uices sunt faciunt
consuetudinem. nec tamen consue
tudo non prescripta. et in actore
non probante qui conuenitur et
si nichil prestiterit optinebit. Idem.
Cum super electione et infra. Uerum
quoniam tam possessorium quam
petitorium deductum fuerat
in iudicium. et tam restitutionis
quam electionis fuit quod plenius
agitatum. et constitit nobis e
lectionem utriusque minus cano
nicam extitisse. cum iudex de
quo recognouit et pronunciare de
beat utrumque duximus senten
cialiter irritandam. Idem.
Pastoralis et infra. possessorio
iudicio quod de recuperanda vel a
dipiscenda possessione ponitur
antequam renunciatum sit aut
conclusum. in proprietatis iudi
cio prius instituto agere per ab
eo qui rem cepertit uindicare
pendente petitorio iudicio. per
ac. redire ad possessorium .
beneficio uiri non habet necesse pro
cedere et litem renunciare. Si
uero in causa proprietatis fuit uel

conclusum ut sententia pos
sit ferri ne lites litib; incerte
tur. cum uo decisa possessio n cer
possessorio intendum. n enim
iudex iustam iudit. s. cum i
iqtas iniuserit & malicia do
minum impedierit spoliatu.
Cum dilca fil & c. Idem.
Cum sr possessione i peticorie
simul e actum. utrumq u
na d; sntia terminari. S; lz
in pronunciatione sit poss p
mittenda. in execucione tn
d; proprietas preualere. Idem.
Cum olim & c. Epo adiudi
catur possessio ofendi arch
diaconatum. q duob; arch
diaconis cotinue illum 9
tulat predentib; sn reclama
tione canonicor. tn eis qo
ne proprietatis si sr collatione
ipius uolunt litigare. Nos.
Iudices qb; ca comittit de u
triq; partis procurator assen
su n debent recusari. & res
int alios acta aliis n pre
iudicat. Honorii iij.
In ca & c. licet probatum sit
a prelatis q int aliq. abbas
nunc ad eius synodum. v. so
lidos et p annos plres solunt
quos petiit ad subiectionis
iudicium. & actum sit de a
lis possessoriis iudicio p sntia
qm abbas sr hoc reportauit.
contraria et tn n admittit
potestas. si alio iure de ipis
uolunt experiri. Greg ix.
Licet de restitucione spoliatorum.
multum & c. Ante conten
cionem omem & iudicium.
d; restitui res ablata uiolenter.
n de consensu spoliati uolunt
in continenti probare dominiu
spoliatus. Alex. iij.
Solliate & c. Qui spoliat
renunciauit eccle. si pba
re uolunt uiolentiam spolia

tionem audiatur nec ad
mittant probationes contra eum
de iuramento et spontanea
renunciatione. Idem.
Accepta conquestione et c. Si
nobis constiterit. quod nullo metu
vel incoactum sed spontanee
ecclesiam abiurasse et suam h
simul impositum. Idem.
Iudica querela et c. Qui spon
te ecclesiam abiuraverit vel in
alterius hoc personatum. non
sed abiurata iterum audiri et c.
Non debet revocari quod bene ge
stum est a iudicibus auctorita
te litterarum. sed quod presump
tione vel violencia iuravit
eis postquam nuncius appellan
tis iter arripuit ad curiam
profecturus. Idem.
In litteris et c. Cum quis dicit
violenter de possessione se
eiectum. et adversarius dicit
eum non fuisse canonice insti
tutum. prius de violenta
eiectione quam institutione a
gi debet. quia spoliatus est ante rigorem
iuris restituendus. Idem.
Item Cum quis et c. Crimi
ne obiectum in ius petentem re
stitutionem impedit. tamen agi re
stitutione potest agere contra ipsum. Idem.
Conquerente et c. Non decet
episcopos absque racionabili et manife
sta causa clericos sue iurisdictionis
suis beneficiis spoliare. Qui
bus tenentur paterna provisio
ne consulere. et ita restitutio
ne facta cum fructibus perceptis.
coram alio quam coram spolia
tore causa tractetur. Notandum. non debet
quis esse iudex illius cum se con
stituit adversarium. eum spo
liando. Idem.
Ex transmissa et c. Mulier
que non est a viro cognita debet ei re
stitui data securitate de in
punitate. Si vero de eius secu
ritate diffidat usque ad cause decisi
onem in loco securo custodi
atur. Idem.
Cum venissent et c. Qui

ānuiam retinet ꝯ petitionem. signum ē q̄ possnem ꝯ retinuit. q̃m ꝑus ſtatꝰ ingreſſus. cum cautum ſit in iure q̄ is possideat ē nomine possidetur. Ꝉucius tercius.

Ex conq̄ōne ⁊ c̄. Vir post carnalem copulam obiciens consanguinitatē mulieri. ⁊ eā sine iudicio ecclie dimiserat. an cāe ingressum dꝫ uiro restitui. ⁊ postmod ea ēnunari. No. in ca numerali pot̄ ꝯ stitui peccator. Celest. iij.

Gratias nos q̄rela ⁊ c̄. Si nobis constiterit de ꝑmissis p̄dcā archiꝰ ſribꝫ ablata cū integritate restituere. ⁊ dāp nā plenarie resarcire. ⁊ de illatis iniuriis competenter satiſfcōe compellatis ñ tm̄ fructꝰ a nouo ⁊ uiolento possessore perceptos. ſꝫ q̄s ſi eis possidere licitum fuiſſet possessores ueteres q̄d percepissent. redi faciatis. Inoc. iij.

Olim causam ⁊ c̄. Qui uirtute dōne intrat possessionem ſi ab eo spolietur de quo pendꝫ conditio. ñ ē cōpellendus ad restitutionem faciendam. q̄ ĩ defendendo ius suum uim ui repellens modum excessit. leso dꝫ satiſfacere competenter.

Litteras. ⁊ c̄. ĩ. Idem.

Cum exceptione ꝓbata principalis q̄o ꝑmittatur. ꝑus de ipsa cognoscendꝰ ē q̄ ad diffinitionis articulum ꝓcedatur.

Cum ꝉ canones in multis casibus restitutio differatꝰ. ⁊ infra. Si allegatꝰ. Consanguinitas diuina lege ꝓhibita. ⁊ probōes sint in continenti parate ꝑ sito iuramento q̄ eam maliciose ñ obiciat restitutio ĩ omibꝫ nō ad carnis copulam. Si uo mulier ñ hʒ probōnes paratas cognr pertinet ad maritum redire

q patienter mulier sustineat
donec habeat personas negando
thori consortium. & tunc ab
solvatur & audiatur antequam
ei per sacramentum percipiatur
aliquid. q si non fuerit sufficiens
securitas sibi non est mulier resti
tuenda suspecto. alioquin prius
ei fiat restitutio. Idem.

Ex parte .N. mulieris &c.
Mulier quamvis dicatur esse mi
nor. cum matrimonium per pro
curatorem fuerit tractare. & parvis
alterius restitui q nullo est iu
ris & possessionis comodo de
stituta. cum per solam desponsatio
nem quam non precesserint spon
salia & consensus legitimus non
fuerit subsecuta. nullum inter
eos obligationum vinculum sit
contractum. Idem.

Cum ad sedem apostolicam &c. Quia
nec per dicta testium & confessio
nem partium & etiam instrumenta
& evidentiam facti nobis constare
potuit q episcopus eos spoliasset &
mandasset spoliare & spoli
ationem ratam habuisset dici
mus memoratum .V. in locum
non habuisse. in dicta questione nec e
piscopum teneri ad restitutionem.
Non q coram suo iudice sit
non valens. Idem.

Olim nobis &c. Quia in
anis est actio quam excludit in
opia debitoris. mandamus
quatinus .N. prius episcopum ad re
stitutionem fructuum compel
latis quam ipse talis fuerit resti
tutus. ut recipere possit quod re
ceperit de proventibus alienis.

Olim inter esse &c. Ex eo so
lo q presbiter dicte parrochie timo
re sive episcopi per aliquot dies su
stinuit a divinis. nullatenus in eo
iuris parrochialis possessionem
idem episcopus fuit assecutus. nec fu
it probatum q eo tempore quo
tulit sententiam in ipsos iure pro
chialis possessionem habuerit. & primum

uita restitui n̄ debuit cum
nō fuit spoliatus.

Sepe contingit et inf. Sta
tuimus ut si quis de certo sa
eniter rem spoliati recepit cū
spoliatori succedat iuniuriā.
eo q. nullum n̄ iustis q̄ ad
stinuit periculum detinere in
iuste. sic inuadere rem alienā
9 possessorem. hi spoliato per
restitutionis bn̄ficium succur
rat. Grego. ix.

Pisanis et lucanis et c. Si
mandetur q. post qm̄ consta
bit lucanum ecc̄m huisse tē
pore mote discordie in quib;
d castris. plene et libe restituat
eis. duo in mandato contine
tur. quorum primum ē ad fe in
ē refertur ad modum. q̄ si
n̄ possunt q̄diu pisani dc̄a
castra detineant. in q̄b; lu
canum epō pensiones et alia
tuis. qr in eorum potestate relin
quuntur epm̄ n̄ admittere

et repellere qm̄ uelit. Alex. iii.
tercii. De dolo et contumacia.

Ad h cum contingat et c.
In ecclesias personis et nego
ciis rigor et destrucio iuris
n̄ requiritur. Vn̄ si per dolū
et potenciam rei n̄ possit ac
tor naturam eā custodiendi. cū
propt hoc iusticia n̄ pericli
tetur admitti d; et p̄aciente
colari. cum reus cautione
standi iuri se absentat. Idem.

Ex litteris uris et c. Lites se
cunde n̄ reuocant primas. n̄
expressam de primis fecerint m̄
tionem. n̄ insinuatam l gn̄a
lem. Nota. contumax ē qui
uenire contempnit. l inicius
ē agendum cum religiosis.
Item si sequestratio possitus pp̄
nō uenientem. Item dolus et
malicia nulli d; patrocinari.
Item qui per subrepcionem
litteras impetrat in expensis cō
dempnatur. Idem.

xiiij.

Cam̃ q̃ inter. E. 7. h. 7. ĩ.
Si reus citatus uenire ad
iudicium p uicem contempsit
t se absentauit. t pcuratorẽ
ñ dimisit. denunciatõnibz ad
domum ei missis. 7 receptis
testibz alterius partis. ad pro-
ferendam sniãm procedatur.
Prout nob. Urbanus. iij.
7 i. Si reus uocatus ueni
re contempsit lite inpote con
t̃ eũ diffinitiua sentencia t̃-
minetur in presenti. 7 ad
iudicetur possess. õuata ppri
etatis absenti. Nõ. per indi
rectum põnem sit deducta in
iudicium scil litem ɔtestari.
Item ad comunicendam mali
ciam p̃latio danda sunt. In
nocencius. iij.
Finem litibz 7 c. Postqm̃
altera pars intencionem suã
fundauit. si alia pars ad dif
ferendum processum exceptõ
nem opposuit quã noluit t ne-

q̃uit in ɔtinenti probare 7 da
tis induciis prolõnge defecit
in expensis ɔtinet in iudicio
satisfaciendus alii parti ɔdẽp
netur. t si soluenda ñ fuit t
arbitrium puniatur. Idem.
Cum dicat. ti. 7 c. Qui ap
pellat 7 ñ prosequitur p̃ simil
ɔ eum. 7 si appellauit a ɔtra
mine iudicis condempnatur.
in expensis 7 i. Qui citat
ut ad eum accedat t procu
torem mittat. Si mittat in
excusationem ñ vz ei. qz sic
dirigere potest procuratorem.
Si mandat alicui ut ad cer
tum terminum iudici se p̃sen
tet. si uenire ñ possit ad diẽ.
tenet nichilominus se iudici
p̃sentare. Sicut enim man
datur ut ad diem certum rẽ
soluat etiam. si soluere neq̃
uit die illa. danda ẽ ei dies
soluendi p̃fixa. quo elapso
solue tenet 7 i. reputantes

cum contumaciam. quia nec ve-
nit nec sufficientem misit responsa-
lem. ad legitimas et modera-
tas expensas factas a tempore
citationis quamdiu expectavit
adversa pars condempnetur.
Nota per nuncium suum fit citatio.
Cum olim et cetera. Idem.
Nota quod citationes non debent
fieri extra provinciam. Item nota ea que
dicta sunt hic de expectatione.
post ius fit dentita. Idem
Veritatis est verbum et cetera. V-
bi agitur de destitutione prelati.
recipiuntur testes non contesta-
ta lite propter eius contumaciam.
et probatis criminibus delapida-
tionis. homicidii et incestus.
et quod excommunicatus celebravit fertur
sententia perpetue depositionis in
absentem revocato quicquid prius
per inhibitionem vel suspensionem
de rebus ecclesie alienatum. Idem
Contingit interdum et cetera.

Ne contumax melioris quam
inobediens conditionis existat
sancimus ut quociens actori
propter contumaciam rei adiudicatur
possessio causa custodie. et propter rei po-
tenciam vel dolum non potest infra
annum res naturalis. actor nichilo-
minus anno elapso verus con-
stituatur possessor. Greg. ix.
Venerabilis frater noster et cetera. Si
is qui citandus est non possit in-
veniri citatio publice debet fieri in
ecclesiis citandi per ipsos quibus in-
iunguntur vel per alios nota-
tur constitui procurator ad li-
tem contestandam. lex. iii.

De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande.

Constitutus et cetera. Sic
actor mittatur in possessionem causa rei
servande. et reus non presentatur infra an-
num cautionem iudicio sisti vel
voluntatem huius prestandi habet
actor possessionem. salvo iure

xx.

reo petende proprietatis. Nõ
ubi ex nece opus ē. sed nõ sola
sufficit uoluntas. Idem.
Cum sicut accepimus ꝛc.
co(m)misso. actore ī possessionē cā rei s.
si per reum nõ stetit quo minus ī
fra annum possessionem reciperet
ꝛ dederit cautionem restitui
debet. nec nocet ei quod annus sit
elapsus. Innoc. iij.
Cum uenissent ꝛc. Si cā co
missa fuit iudicibus sūs per cō
suetudinem. ꝛ si consuetudo
ē laudabilis debent procedere
iuxta illam. ꝛ ī actor si mittā
in pos. cā rei. s. si per reum nõ
stetit quominus infra annum po
sessionē reciperet ꝛ dedit cautio
nem restitui debet. nec nocet ei
quod annus sit elapsus. Innoc.
Cum uenissent ꝛc. Eiusdem.
Si cā commissa fuit iudicibus
sēc ius ꝛ consuetudinem. Si
consuetudo ē laudabilis de
bent procedere iuxta illam. ꝛ ī
actor si mittatur ī possessionē cā rei
s. sufficit reo ad recuperandā
possessionē. si infra annum offe
rat cautionem standi iudicio
ꝛ refundat expensas factas ī
lite ꝛ ī. Qui frustratione ap
pellat cogendus ē restituere
expensas. quas pars altera fec
propter hoc necessarias. Greg. ix.
Si aduersarius tuus post cita
tionis edictum ad remota lo
ca se transferens procuratorem
legitimum nõ dimisit ꝛ denū
ciatione publice domi facta nõ
apparuit qui defendat. quod de
iure pete petis ut in possesso
rem mittarum de quibus quod iuste
cā custodie inducaris. lex.

De sequestratione possessionū ꝛ fructuum. Ut lite pendente nichil innovetur. C. iij.

Ad memoriam ꝛ c. Lite pen
dente nõ debet quis priuari
iure quod possidet. Nõ quod ini
que factum ē. licite reuocari potest.
et quod bene factum ē. reuocari non
...

incipit ee occo iniqi Celest(inus)
nus tercius.
Laudabilem et c. Conuigi
um alterius accusans ante probata
accusationem iure quod habet ab
altero priuari non potest. Innoc.
Ecclesia sancte marie et c. Prohi
bemus ne petitiones que suc
cesserunt in locum et ius il
larum quas ab .l. de ardea ecc
sie . petierat ad monasterium
vestrum . ab eo l. pendente iure
latas alienare minime pre
sumatis . ut si ecclesie sancte ma
rie de uitio litigiosi contrac
tus . uel de proprietate uoluit ex
periri . ne si optinuerit in iu
dicio in uanum laborauerit
monasterio uestro minime pos
sidente que euincere ualeat
et hec et c. Nos quicquid sancti
fuit ab aliis per quem . per. n.
ad se negocium reuocauit
irritamus. Et infra ver(um)
quam possessionem per restitutionem
nobis factam . ab . l. de ardea
alterius locationis titulo as
signatis . nec restituere potera
tis ecclesie spoliate loco ipsi
tamen possessionis equiualen
cium ad arbitrium bonorum uiro
rum ipsi ecclesie fecimus as
signari censu. quam alii fu
erant obligate pignori . per
nos liberari fecimus a credi
toribus qui nobis instrumen
tum pignoris resignarunt.
Honorius . iii. Dilecti fi.
et c. Non ualet indulgentia
super re litigiosa lite penden
te impetrata nisi de questione
mota fecerit mentionem. In
nocentius . iii. De sequestratio
ne possessionum et fructuum.
Ad hec quod et c. Si causa pro
proprietatis committitur.
de possessione iudices cognoscere
possunt . si causam possessionis

xvii

non possunt cognoscere de causa
proprietatis · quia cum causa vio
lentie commissa est tantum · de propri
etate se intromittere non possunt.
uno tamen et eodem tempore causa
possessionis et proprietatis diversis
committi non debet · sed per eundem
iudicem debent tractari · et ideo
revocat papa mandatum se
questrationis quod fecerat sum
mus predicator papa · scandalum
quod oriri timebatur contemptus
in expensis partem rei fructus a
tempore in quo lis est · in possessionem
induci · actor · usque ad tempus
satisfactionis oblate. Honorius iii.

cap. 2

Dilectis filiis · et cetera. Cum mittitur
in possessionem causa custodie · non debent
fructus medio tempore per
ceptos ad voluntatem suam
distrahere sed debent sequestrari.

cap. 3 deest

Clemens · iii.

Cum monasterium et cetera. De
se confessus super aliorum consci
enciis · integrare non debet
de crimine lese maiestatis ·
excepto de reatu proprio con
fitentis · periculosa confes
sio non est admittenda quibuslibet admit
tenda · si tamen eos infames no
veris · cum tribus sociis pur
gationem inducas. Innocentius iii.

Cum super electione et cetera iii. Nisi
confessio est in iure quingen
torum sarracenorum obligationem
recepisse ut electioni consentiret
et quia mediator extitit symo
nie ab omni officio et benefi
cio ecclesiastico per sententiam
diffinitivam deponitur. Gre
gorius · ix.

Ex parte abbatis et cetera. Cum
negocio non diffinito necesse
noceat error facti · mandamus
quatinus si procurator mo
nasterii quondam per facti erro
rem in iure confessus est
provideas ut nullum inde
preiudicium eis propter hoc generetur.
Gregorius. De probationibus

xcix Exple uerbis et c. Nulli
dd ea q contra te sunt ap
tenetipsum debes documenta re
quirere atque in medium proferre.
Sicut consue Idem.
tudo et c. Ut sacramentum de
feratur actori. postquam intencio
nem suam testibus vel instru
mentis fundauit. quia cum
alie desunt probationes ad hoc
suffragium recurritur. Lu
cius tercius.
Ex litteris tuis et c. In iudi
cio sinodum regendarum.
utriusque personarum uices .d. habet ac
toris et rei. unde testes hinc
et inde recipi possunt. et quos
iudex uiderit precellere ad
mittet. Si uero ambarum par
tium equi ydonei sint. posses
sor optinebit. quia propter moram se
mina magis ad absoluendum quam
ad dampnandum. preter quam in
liberali causa. in qua si testes equa
les sunt pro libertate pronun

ciabitur et c. Qui obiicit
prescriptionem si eam proba
uerit possessionem in portabit quam
necesse obiecit ut possideat. Gre
gorius nonus.
Propositum et c. Iuramen
to puelle et testimoniis .vii.
mulierum que ipsam per ex
perienciam uirginem asse
uerant et fides potius adhiben
da quam uiro per iuramentum
suum . contrarium suum asse
renti. Clemens . iii.
Tercio quippe loco et c. Si
quis ostendit instrumentum
capituli ad probandam aliena
tionem rerum ecclesiasticarum
et fratres capituli uelint probare quod
non consenserunt alienationi hoc
sed contradixerunt testium as
sertionem est iudicandum.
Iurauit quidam Idem.
et c. Si testes probauerint con
sanguinitatem inter aliquos.
non sunt alii testes ad con

ꝓbandum ꝯͣrium admitten
dus. Innocencius. iij.
Post cessionem ꝗ. i. Si per
litteras iudicis ordinarii quibus
standum est donec probetur in
ꝯͣrium ꝯstiterit aliquem fuisse
se excommunicatum cum offi
cium procuratoris assump
sit tamquam procurator est ad
mittendus. Idem.
In presencia ꝗ. i. Infra. xxv. a
nnum tenens donatio a pubis
iuramento firmata non intel
ligitur sine herede decedere. Si
monasterium constituit herede.
Non. collatio facta monasterio
excludit sub condicione substi
tutum. et sic conditio sit im
pleta vel verbum ambiguum
testi pro reo est interpretandum.
Licet causam ꝗ. ij. Idem.
Exceptio quam testes corrup
ti falsam dixerunt non solum
ante sed et post sententiam potest op
poni. Non. possum reproba

re testes tuos quos ad pro
bandum nuncius induxisti. vel
iudex potest perfigere terminum pro
ductionis testium. Item repel
luntur in serie sui testimo
nii contradicentes sibi in suis dictis.
Seculares contra innocentem contra
hi male fame et levis opini
onis. vel qui non probatur ad quod
fuerit introducti. Item sine
iusto titulo res ecclesiastica non pos
sidetur. Item. duo simul eandem
rem et eodem modo in solidum
possidere non possimus. vel occupa
tis et invasis non currit prescriptio.
Per tuas nobis. Idem.
litteras ꝗ. i. Indignum est ut quis
sua quasi voce dilucide est pro
testatus. in eodem casu propo
nit valeat testimoniis infir
mare. nec omnes presumptiones
eludit fallationis. Idem in con. ꝗ.
Quum contra falsam. ꝗ. c. Ne
gantes factum per rerum naturam
nulla est directa probatio. et

II. · VI.

i iudex tam ordinarius quam delegatus semper habeat aut publicam personam aut duos viros idoneos qui fideliter universa iudicii sui acta · competenti ordine conscribant · s. citationes · dilationes · recusationes · exceptiones · petitiones · responsiones · interrogationes · confessiones testium · depositiones instrumentorum · productiones · interlocutiones · appellationes · renunciationes · conclusiones · et cetera · et omnia sic conscriptam partibus tradant · in quo originalia penes scriptores remaneant · ut si super processu iudicis fuerit suborta questio contencio · per hoc possit ueritas declarari · et infra nec per iudiciis prosum non processu non quatenus in causa legitima constiterit documentis.

Honorius · iii · Ad nostram notitiam audienciam et c. In probatione negatiue non audiatur · dum tamen possit ex adiuncto affirmatiua probari.

De eo.

Cum causam et c. Liminato dicit per libros antiquos · per testes · et famam · et quamque alia adminicula potest probari.

Causam matrimonii · Idem.

Contra mulieres que ad inuestigandum significatum uirginitatis fuerant introducte · ex parte puelle que se uirginem et monacham profitetur · non solum probationem iure recipiantur · nisi quas probationes alie quas pars utralibet duxerit producendas negocium contingentes et que sepe manus fallunt · et oculus obstitit · ad hoc honeste matrone prudentes et prouide ad inquirendum utrum puella sit uirgo deputantur.

Greg. ix. Cum bone memorie et c. Acta originalia apud priores iudices requirantur.

.xx.

et si qua per testes legitime
proponant in scriptis redi-
gantur. et si invenerint non pos-
sint probationes de novo re-
cipiantur audientes si per
testes comprobare voluerint
sic examine. Ex concilio Maguntino. De
testibus et attestationibus.

Placuit sancto conventui
ut testes non conducantur
precio. ut quicumque ydo-
nei et fideles in testimonium
assumantur. ac nullus te-
stimonium dicat nisi ieiunus.
In nomine domini. Gregorius
nonus e. t. testes recepti in
absencia eius contra quem
producuntur non valent nisi
ammonitus a iudice non
venerit et necessitate inevitabili
non impediatur. Idem.
Quamquam aliquando e. t. Mulieres
sancte eminus recipi possunt
ad presumptionem non ad pro-
bationem vel in causa inquisitionis

vel exceptionis. Pascalis papa.
In omni negocio principalis
persona. d. veritatem de re cog-
nita. rectissime habenda. cum pri-
mo teste. cum adiuncto teste v-
no efficiuntur duo testes.
Innocencius. Eugenius iii.
aliquis e. t. In nimio recipi-
untur consanguinei ad te-
stimonium vel aliis preferun-
tur et validum testimonium de
auditu. probo autem testium
super consanguinitate debet fieri
duplici iuramento. quod non pri-
vato odio vel amicicia vel alio
commodo habito vel habendo. ad
hoc inducendum inducantur.
et sicut dicunt rei veritatem
a maioribus suis acceperunt.
et ita esse credunt. Idem.
Insuper statuimus ne li-
ceat verbis in canonicis
ecclesie vestre ferre testimonium
quomodo unus vel duo ex vo-
bis ad agendum et respondendum

instituantur. quorum testimonium
in causis in quibus actores et rea
les sunt instituti non debet admitti
Ex parte · a · pbri · cum · Idem
et c. Si testes infames · latro
nes · raptores · infames · vel causa alia
de periurio conuicti recipiuntur
quia eos ante sententiam prestatus non
ydoneos appellauit · ad hoc pro
bandum post sententiam au
diendus est. Idem.
Si qui testium ualitudi
narii sunt et senes · vel debiles ·
aut pauperes · ad ipsos recipi
endos mittatur persona ydonea et
discreta · Alex. iii.
Sicut nobis est intimatum et
c. Si sententia diuortii per falsos
testes lata fuerit · si postea hoc pro
bari queat corrupti · falsa · dixerint
reuocabitur · sententia · et si ad
secunda uota transierint · primum ma
trimonium reintegrabitur · testimoni
um uero eorum quorum periuri
sunt non est in hoc admitten

dus. Idem.
Veniens ad nos et c. Qui
eodem infectus est crimine in
contra aliquem testificari non potest
nullumque de se confessio aduersus a
lium in eodem crimine cre
dendum est nec unius testimo
nium ad contestationem suf
ficit alicuius. Idem.
Cum que in uo. et c. Succedit
attestationibus utriusque partis que
ab aliis iudicibus sunt recep
te · eam ipsam sine debito ter
minetis uel mittetis et c.
Idem. Clerici non sunt a fe
rendo super negocio ecclesie · sed non
alia rationabilis causa impediat
repellendi. Idem.
Super eo quod quesiuisti et c.
Testes si ante sunt conuic
ti vel confessi de criminibus dam
nosis non conuincantur non debent
admitti in testimonium in ca
usa criminali vel ciuili. Idem.
De cetero et c. Laicus contra

ēīcum in ciuiāli ad testim̄
nium n̄ admittat. ad suā
accusationem uō pt̄ admit
ti n̄ ad testimonium. dūm
tm̄ & suoꝝ iniuriam pro
sequitur. Idem. al
In cāis ecclīsticis & ciuilib;
ult̄ terciam productionem
n̄ d; testes produci. n̄ cū
sollempnitate iuris & sec̄
tas testium cum fiunt pu
blicata p̄ disputare. Itē.
Cum tu fili & c̄. Nos dcā
testium benigne interpreta
ri uolentes dominus q̄ uit;
eē potuit. & q̄ p̄ p̄mam ap
pellationem uix̄ testes uros
& an̄ secundam uix̄ testes
archiepī sententia lata fuit.
& iō n̄ v; sentencia. Idem.
Fraternitatis tue & i. In cā
appellationis si noua con
tingit emergere capitula.
sr̄ quib; aliq̄ partium uo
luit nouos testes inducē
& per iam receptos aliquid
probare eos credimus recipi
posse sr̄ nouit̄ tantū capitls
receptis prius & formam re
cipiendoꝝ testium ab ipis iu
ramentis. Idem. al
Insinuauit & i. Si pars
aliqua sacramento aduersa con
stiterit testes alterius. q̄ te
stium consilium. & auxiliū
ꝯ ipsam n̄ preberent. si testi
monium eoꝝ publicatum
n̄ ē nec abrenunciatum te
stib;. eos qui iuramento sr̄
astricti. & alios si necē fuit
ydoneos recipere n̄ postponas.
Cam̄ q̄ int nos. Idem. a
& c̄. In cā consultationis. ī
cā appellationis sr̄ nouis ca
plis possunt testes induci. q̄
uis in illa cā productioni fue
rit renunciatum. Nō q̄ no
ui testes p̄ publicationes te
stium sr̄ nouis articulis in
duci possunt. & res litigiosa

est ex quo ca̅ co̅mittit᷑. Item
reprobantur instrumenta lite
pendente impetrata et p̄uileg-
iata q̄ sunt obuia ro̅ni. Ide̅.
Personas ecc̅iarum et c̄. Aliq̄
consimili mor. laborantes. si
certum sit et sc̄ hoc possint
conuinci in testimonium n̄
admittant᷑. Idem.
Tit 20, 21 Iudei siue sarraceni et c̄.
Testimonium xp̄anoꝝ aduer
s̄ iudeos recipiantur in omi̅
ca̅ et excommincent᷑ q̄ eis in
hc̄ parte p̄ferunt᷑ xp̄anis. Ide̅.
Tit 20, 24 In litteris et c̄. Testes de
familia eius q̄ dimē inten
dunt mini̅. n̄ valent. nec a
lij ad hoc. n̄ sint probate ui
te et opinionis. Urban. iij.
XX 25 Cum uenissꝫ et c̄. Postq̄m
renunciatum ē testibꝫ. nulli
sc̄di introduci possint. n̄ no
ua emergant capitula ex
incidentibꝫ pendencia. vel n̄ cer
tatus ē concederetur b̄n̄ficium
restitutio̅nis. Idem.
Super eo q̄ a nobis et c̄. Tit XX 22
Non valꝫ testimoniu̅ p̄ris et
m̄ris ut fedus inde p eos p
bari debeat. q̄n uir filior ē
diuitijs. penitencia et nobi
litate. solum n̄ m̄ris imped
ohendum si dicat consang
neos eē. sꝫ contractum sn̄
iuramento p̄stitum n̄ dꝫ dis
solui. Idem.
Licet uniuersis et c̄. licet Tit XX 23
quedam sint ca̅e q̄ q̄nus
duos exigant testes. nulla
est tn̄ q̄ minus uno testi
monio termineᷓ q̄nuis le
gitimo. Clemens. iij.
Series tui rescripti et c̄. p̄ XX 26
receptos testes q̄ consang
initatem probant et aliud.
alij ex opposito possint ad
mitti. Celest. iij.
Preterea cum quis et c̄.
valet testimonium de au
ditu si fama uicinie p r̄r

presumptionem uiolenta sub
ministret ac alia legitima a
minicula suffragentur. Si accu
satur aliquis aliquam cognouisse
se. uidet motum animi sui ex
argumentis signis et testimo
niis que rei aptiora esse comperie
rit confirmabit. I. Innocencius
· iii. Cum a nobis et c. In
hiis que in forma iudicii fi
unt non statur simplici uerbo
iudicis et simplicibus litteris in
preiudicium alterius. non sub
scriptione duorum vel trium testi
um sint roborate. immo per
duos testes per scripturam im
probari salua auctoritate sedis apostolice.
De testibus et c. I. Idem.
Testes inducti ad probandum
dilatoriam exceptionem tamen
non debent audiri sicut principa
li utpote sicut quo deponentes non
iurati. si ad probandam per
emptoriam cogi possunt sicut est
necesse sicut principali dicere ueritatem
si altera pars petat nisi renun
ciatum sit testibus. et attesta
tiones fuerint publicate. Idem.
Constitutus et c. testis in
uno iudicio receptus non facit fi
dem in alio. non inter easdem personas.
et in causa appellationis et c. Si
testes alterius partis apud
ipsam fuerint depositi non per ali
os producere. si dedicit te
stificationi. Idem.
Presencium et c. In personis
testium per quis obicere. si
ante publicationem protestatus
fuit. et si iurauit quod hoc ma
liciose non facit. et quod post di
dicit quod obicit. Nota. non dicitur
quis consequi beneficium ex
eo quod studuit impugnare. Idem.
In nostra presencia et c. Ad mul
titudinem testium respici
non oportet. sed ad qualitatem et
ad ipsorum depositiones quibus potius
lux ueritatis assistit. sed testes
unius partis sint pauciores

ꝑ mistion parte sentencietur.
tis pauperiores tante tante
p̃eminencie fiunt q. eoꝝ
auctoritas multitudini sit
p̃ferenda. Idem. au
Tam litis mis q. i. ad p
bandum q. eĉs contrarie
9 indua recipiuntur laici ꝛ
femine. s; cum agit̃ de cri
mine n̄. ti; ẽ in testamen
tis pt̃ eẽ femina testis. No
s̃r odiosa exceptione n̄ co
gnitur testes s; excommi
catur. q̃ eos impedit ferre
testimonium si nich fuit ꝑ
batum 9 accusatum si p̃cesserit
sit infamis d; se purgare ꝛ
si deficit in purgatione d; pu
niri ac si eẽt conuictus. It
qui sub nomine alieno fac
lr̃as cum ille n̄ consenciat
falsarius ẽ ꝛ ab officio ꝛ bn̄
ficio ẽ suspens;. Idem.
Cum clici q. i. In eã statut
eẽ ꝛ hominis lite n̄ 9t. ꝛ

libello n̄ porrecto p̃ imponi si
lencium ei q̃ statim alt̃us
diffamauit. No testes debẽ
recipi infra ꝑuinciam. ꝛ se
nes ꝛ ualitudinarij recipi p̃
sunt. lit 9t;. Idem. au
Ex tenore q. i. Post publica
tionem testium s̃r nouo ar
ticulo ꝛ noua exceptione. no
ui testes induci possunt. No
ubi ẽ periculum anime. au
ditur. allegamus c̃p̃itudinẽ
suam;. Idem. au
Significauerunt ꝛ c. Siq̃
ꝑductio 9 sollempnitate iu
ris denegetur. p̃ appellari. n̄
deneget̃ ob testium multitu
dinem effrenatam. ex tuo p̃.
Cum cã q. i. Inq;. Idem.
rendi s̃r testes de cãis ꝛ per
sonis. loco. tempore. ꝛ audi
tu. uisu. sciã ꝛ credulitate.
fama. ꝛ c. c̃titudine. q. i. Effre
nata multitudine testiũ
d; refrenari. l. uel. xl. No.

ac qm̄diu attestationes clau
se sunt. id testes possunt ite
rato testificari. Idem.
Veniens ad ap. se. ꝙ i. Si
sententia lata ē post appellō
nem executio differenda ꝙ i.
& si in continenti probet̄ ex
ceptio & simile datur ius al
ius. No q. sꝫ ueti articulo
p̄ publicationem inducimr̄
testes. si ad aliud agat̄ aliud
ē improbare. an debes adm̄
ti ad agend. t. si tua intent
ꝙ aliud. cedebat res adiu
dicari ꝙ i. q̄ sunt in caplō p
caplm̄ debent probari. Idē.
Tuis qōnibꝫ ꝙ i. monaci
de suis frībꝫ ac conuūs testē
in cāis propriis producere
absꝫ iuramento n̄ possunt.
n̄ forsan a pte remittatur
adūsa. Idem.
Dilcō fi. ꝙ c. propter defec
tum testium remouendus
ē iudex ab officio iudicandi.

non testimonium ferat. ꝙ a
lius subrogandus ē. Idem.
Significauit ꝙ i. ad secū
tatem temporis futuri recipi
possunt testes nulla mora
denunciatione fcā pti adūse
ut intsint si uelint receptōi.
ꝙ iū. s. sꝫ denunciatione si
at publicum instrumentū.
Cum causam ꝙ i. Idem.
Testes producti sꝫ uno arti
culo probando. alium pro
duci possunt. ꝙ aliud ē pro
bare deceptionis excessum.
ꝙ aliud q̄titatem ualoris.
Albe miles ꝙ i. Idem.
Si sūma diuortii n̄ sunt latai
scriptis. testes q̄ intfuerint
sūme postea possunt recipi. ꝙ
earum depōnes in publicā
scripturam redigi. ne postea
alicui preiudicium gnetur.
Cum in adye ꝙ i. Idem.
Si aliq̄ pars probauit cō
sanguinitatem p̄ publicas

attestationes. ps adu'sa g'
eam improbare. No. si tu p
testata e an se velle in co-
tinenti consanguinitatem p
bare. Constitutus e. i. Ge-
nalr excommunicent' os q in-
pediunt testium pductone.
et qui inducti sunt iurare q
contra aliquam partem n ferrent
testimonium. iuramento h n
teneant. nec ctra scrupulo so-
cietatis iniq occulte. qui e
potuit nolunt prohibe. et q
copiam defensionis subtrahit
adversario. numquam ostendat
se eam fovere. et d; auctori-
tatem eiusdem iudicis exper-
ri. Idem.
Constitutus e. i. In ca crimi-
nali cum agit de processu iu-
dicum p publicationem n re-
cipiuntur testes. et idem testi
g de uno induci si tunc in
memoria n habebat omnia
si an publicationem. de

in 9 alio. g.
Licet ex quadam e. i. Cu
iam in consanguinitate et
affinitate quartum gradum n
excedat. prohibitio sr hoc de-
cetero super hoc n recipiant.
testes de auditu nisi sint g-
nes et an litem motam te-
stificata didicerint. ab anti-
quioribus suis n uno s; plurib;
et fidedignis. quia absurdum
videtur illos admitti. quorum re-
pellerentur actores. et iurati de-
ponant se vidisse personas ad
minus in uno pdcor gradu co-
stitutis p consanguineis se
hre. tolerabilius n. e aliquos
9 statuta hominum dimitte
copulatos quam coniunctos le-
gitime 9 dni statuta separare.
Per tuas. Honori. iij.
tras e. i. Post publicatione
testium possunt testes iterato
interrogari. si pars illa a pri-
cipio illos sr certis articulis

postulaũt mitigari · id qđ
maliciose ł negligenter fuit
obmissum. Idem · an
Licet · d · f · ⁊ c. Contͣ testes
productos sr̃ pncipali nego
cio possint testes induci · ⁊
itm̃ ab utͣq; parte contͣ illos
possint probões induci ·
ita q; ꝯ eos producendi qͥ
tos pcib; licencia ñ tributa
⁊ deinceps ñ admittant ·
ne negocium diutius pro
teletur. Idem · an
Presenta · ⁊ · i · Si depões
testium per arbitros fuint
publicate ⁊ anq̃m deb; sen
tencia exprimet arbitrium ·
I'opitõe nri est ł respuere
coram iudicib; ipas depões
ł itm̃ admittere · eo qđ sal
uo iure ꝯ in utroq; eam q
ea opetit · in personis testiũ
⁊ in dictis. Idem · an
Super nob ⁊ · i · Nullus
testimonia quumq; religi
os exstat nec iura deposint
in alterius preiudicium · q;
credit. Idem · an
Uenerabili fri · ⁊ · i · Testes
sr̃ iura ⁊ iuniculis · ay · sigu
latim examinent · cum ea
diligencia q̃ d; in receptioni
b; testium adhiberi. Greg · ix ·
Cum clamor ualidus ⁊ i ·
Si testes ĩ confuse deposue
runt q; ex dictis eoz ñ pos
sit ueritas declarare itm̃ exa
minentur diligent. Idem.
Testimonium eius ẽ exclu
so p crim̃ opponit · reprobat
mito criminali ł ciuili eã si
impo psenerit · s i ñ sit em
datus sic de crimine ⁊ ei ñ cõ
ced in familia ñ ẽ cã ciuili
ł ĩ cum de crimine ciuilit ag
pterquã pro reatu periurii
repellendus; · In criminali ũ
ħ a testimonio remoui si de
crimine confessus sit ł conuic
tus ł ĩ p exceptione comm

cendus. licet egit pũſam de eodem. Idem. c

Vtrũ etiam pductionem ñ debent testes produci in cã ñ p̃stito ab eo qui h̃ postu lat iuramento q᷑ nec per se neq̃ per alium testificata dicicerit ł sint pertinenda tis. nec per dolum alt alt s qm̃ autem certam produc tionẽ expostas. s; q᷑ quos uult de nouo pducere hr̃e p̃mium nequit. Idem.

Non d; quis in criminib; ñ forsitan in exceptis crimi b; ad testificand admitti. prudente accusatiõe de crimine ꝗ p ipm̃. cum ẽ accusati ñ p̃ se p bauint innocentes ab accu satione ac susceptione ordis repellant. Alex. iij. x

De testib; cogendis. xxi.

Causam. ĩ c. Si testes monitẽ p̃missa odio ł terrore se sb traxerint. ad ferend testio nium cõpellant. Idem.

Cum sr̃ cã. ĩ. i. Si certa testes ad phibendum testio nium ñ uenint. ab officio ⁊ bñficio si clici sint suspen dantur. ⁊ si sic nõ uenint. excommicent. ⁊ tunc depo nantur. Idem.

Super eo ñ. ĩ. i. Si scim ẽ notorium. ordinẽ iudiciariũ ñ requirit. Si scim negat. qui infirmit monendi sũt ñ cogendi ad ferend testimo nium. ñ timore partis ad uerse reuocent. lic; de iure ad hoc passim possint cõpel

Peruenit ad au Ch. Ide. i dienciam. n. ĩ. f. Si quis iu ramento astrixerit aliquẽ ne testimonium q̃ se perhi beat. ad detegendam fidem illam cogend ẽ testis ille. q᷑ qui subtrahit aduer sario in instrumenta ad uocationis ł defensionis

iniquū ostendit q se litem fouit.
Peruenit. Clemens .iij.
ad nos ꝛ ī. Pꝰ. q. laicus q
de reb; ecclesiās noluit testi
monium perhibere. cum aūt
ueritas elici nō possit ad ī sur
per censuram ecc. cōpellendi.
Ceterum ꝛ .ī. Idem.
Sī consanguinitate ē cogen
dus testis ferre testimoniū
si ipm̄ constitit supprimē uer
itatem. grā odio ł timore.
Celestinus .iij. Preterea
ꝛ c. Testis qui synodalis dr̄
si iuramentum prestitit in sy
nodo. nō d; iterum compelli ti
tāto iurare coram aliq iudice.
qr iuramentum illud exten
dit ad totum tempus offi
cij. nisi nouus emergat articulꝰ
de quo nō fuit fcā mentio ī
pmo iuramento. Nō. infa
mia ł delictum si fuerit ab
nō incidat q legitime fcm̄ ē
si q ē faciendum. Item si te
stes ī testimonio pferendo nō
tm̄ studiose errauerit. in con
tinenti se possint corrigere.
.i. in ead' existencia coram iu
dice seculari. si correctioni ind
posuint interuallum. Inno. iij.
Super hijs ꝛ .ī. Super inq
sitione ꝛ fama elci ꝛ cc. lras
contr̄ eum sub nomine maio
ris ꝛ sanioris partis capli
destinatas cogatis testes per
hibere testimonium. Idem.
Cum contr̄ magrm̄ ꝛ ī. Si
aliem imponat falsas lras re
portasse ł usus fuisse. cc hi
inicio possimꝰ testes cogi testi
monium ueritati perhibere. Ho
norius tercius.
Dilectorum filioꝝ ꝛ c. Te
stes qui nominati fuerit pr
qm̄ in criminalibz si se grā
odio ł timore subtraxerint.
per cen. ec. cogantr̄. ut te
perhibere. Idem.
Uenerabilis frs ꝛ ī. Qui

iuramento astiterint aliquos
ne testimonium dicerent sed quandam
coniuratione facta contra archiepiscopum
dantes insuper pecuniam ut his
celarent. compellendi sunt ut eos
a iuramento absolutant. et aliis
hii ut testimonium perhibeant
ueritati Gregorius.

Si scripturam autenticam non
uidimus ad exemplarium nil
facere possimus. Alex. iii.

Scripta autentica. Si te
stes inscripti decesserint nec per
manum publicam facta sunt
ita quod per manus appareant aut si
gnum autenticum habent per quod
possint probari. nullam habent
firmitatem. Idem. de fide

Ex litteris etc. Instrumentorum

litterae possint radi in narratione
facti sine uicio falsitatis. et privi
legia in nominibus possessionum
abradantur. Idem.

Accepimus litteras etc. Cum pri
uilegia non inspecta argui nequ
eant falsitatis loco securo ex
hibeantur parti que uult ea ar
guere. et inspectio privilegii
xii. numerum hominum
non excedat. Celestinus iii.

Contingit interdum etc. In
dominicum quod privilegium in
diligentia uel instrumentum
exhiberi requiritur presente iudice
siue aliquibus presentibus ab eo
deputatis. audiente parte contra
ria. unde recitetur ita quod si sunt
uno capitulo tantum quod sumitur in
tantum modo rescribatur. et aduerse parti
eius copia fiat. Innoc. iii.

Inter dilectos etc. Instrumentum
tamen pro argui falsitatis. uel con
sumptio uel rasura. appareat in
indicem. si carta sit necessaria et scrip
tura recens. si falsum sigillum
uiciose apponatur. Si non ap
pareant in eo caracteres. et or
bita. si cera ex una parte
necessario et alia parte cum mollis
et recens et alterius coloris.

Si carta sit rasa et ca celata. vel alia manu et incausto sb scripta in loco suspecto. No. re int res anas acta. Aliij pin dicandum vel interpretandum e. q n sit possit eadem res donari et confirmari. Ite q in eum e ex alia ca in eum fieri n pt n desierit ee meum. Item principale n te nuit nec accessorium q ex eo vel ob id secutum e. Item ad probonem rei prope sue defensione n sufficit fracta locatio. Item cum obscura sint iura partium consuevit contra eum eradicari.

Quod sr hiis et c. Idem. Lites generales non solunt a voto nec a sententia excomunicationis. qui veritatem debent continere. e nos revocavit sicut i qui sniam revocavit. Idem.

Pastoralis et i. Cum aliq decretalis de q iudex dubitat allegat si iuri comuni consona e eam s iudicare. si dissona sir or sr ea consulat. de.

Cum dilcs filius et c. n pars p vel ad sententiam diffinitivam. et p publicacom attestationem instrumenta exhibere. aliquam sit in ca conclusum. et i. No q ex consuetudine et qualitate persone approbatur et reprobatur instrumentum. Idem.

Cum iohes herrici et i. dicebat. p. venditionem factam sub conditione ad q probandum induxit. iiij. testes. ecc dicebat. i. venditonem puram et sine conditone ad hoc inducens publicum instrumentum et tabellione. et qui confecerat et unum ex testibz i instrumento subscriptis sentenciatur pro dco. p. i iohem. No de prius nomis

capitulis. uidetur applicationem
cognoscere non posse sed de his que
pendent ex ueteribus. Item
instrumentorum. fides et depositio-
nes testium eandem uim
optinent in litibus decidendis.
Item quod instrumentum publicum ad-
mittuntur testes. possit et per tres
uel quatuor improbari. Item in-
dex uis ad probationem siue per
inquisitionem de facto. Honorius. iii.
Ex parte uestre et infra. Res-
criptum apostolicum. in quo .o. si-
gnum deerat ideo despoliarunt.
non potest hoc uiciosum esse iudicatum.
Perpetuus Gregorius. ix.
us uicarius et infra. Instrumen-
torum communium dum si copiam uterque
pars si una petierit ab alia ad
intentionem suam fundandam fieri princi-
paliter. Idem. am
In putari ei potest qui inter se scrip-
turas protulit in iudicio fidem. sed
adminicula derogantes est ipsi fu-
erit in parte quam noluit non proferre.

re. Idem. Si cautio que
a te proponitur indebite. exposita
iudicio ciminare loquitur aduersari
eum tenetur ostendere debitum quod conti-
netur in ea. sed si causam pro quam
hoc scriptura processerit expresse-
rit in eadem. confessioni tue sta-
bitur. nisi probauit non te indebite pro-
misisse. Idem. am
Cum per tabellio et infra. aucto-
ritate ordinarii iudicis potest ta-
bellio in publicam formam redigere
instrumenta. que predecessor suus
morte preuentus in nota reliquerat
redacta. Idem. am
Si instrumenta contingit insper-
ta. in nulla sui parte uicium habe-
at pro uetustate uel aliam causam
coram iudice per publica exemplaria
eandem auctoritatem. per hoc cum
originalia habuerint. Salomon
in paralipomenis. De presumptionibus .xxiii.
Sicut et nouit et cetera. qui mit-
tit lanceas in mortem. Non
notius ludus in culpa est et omne

inaliū scām ꝑsumit̄ actꝫ Idē.
Afferte m̄ gladium ꝗ ī. so
la dilcōe cog̃ ē sit finis De
rominius ꝑ studijs intell̄ꝫ pu
er ꝗ. ī. Nō ꝑ exteriora ꝗ uidētr̄
de interiorib; similia ꝑsumūtur.
Nullus Bonefacii pp̄.
dubitat ꝗ. ī. iudicium nocēs
subterfugit quēadmod ut ab
soluat̄. qui innocens ē q̄r̄ cō
firet̄ .n. de omīb;. q̄ si se sub
terfugē iudicium dilationib;
putat Gregorius.
Nemine bn̄dicam̄ ꝗ ē. Qui
tacet consentit Idem.
Mandata celestia efficaci9
gimus. si nrā ꝯ frīb; bona
ptamur. ꝗ ī ex ꝯsacata uita
ꝑsumit̄ de conūsatione seq̃
Quos dꝫ ꝗ ī. ē tꝫ Idē.
Mēito memores sē. rem
gestam subtilius cognoscūt
Quanto ꝗ ī. la Idem
ēē te uiuētio n̄ potuit q̄ ad
nos in longinquo ꝑuenit.

Scarbā eis Honorius.
multiplices leges mās. exp̄
datis ꝗ neglectis app̄ ꝗ has
negligant Idem.
Ouia uiuimus n̄ ē ꝗ ꝑō
hns ꝗ ꝯcessit alij ab eo in
scaria recipies. Nō. n̄ ꝑsumīd
ꝗ q̄s iacet bona sua. Item
fama adiuuat ad faciendum
faciendā Idem.
Illud q̄ꝫ ꝗ ē. mīm ē ē ꝯiuc
tō maris ꝗ femine. iō īdiui
duam uite ꝯsuetudinē reti
nēs. ad ē ꝑbōem suffic̄ fa
ma loci. Si uir retiniū mu
lierē q̄ uxorē. si īstrūnō ī q̄
uocat̄ se ꝯiuges sit publicū
ꝗ fām̄ ab eo q̄ officium suū
fidelit̄ adimpleuit. Idem.
Diui9 eue. f. ꝗ ī. Violenta
ꝗ ēta suspicio fornicationis.
facit ad diuortiū celebrād. s;
testes uiderunt nudū ē nu
da ī eod̄ lecto ꝗ latebris m̄lis
ꝗ secretis. Clemens.

Tercio loco. x. i. Soluunt*ur*
sponsalia eo q*uod* neptis multis
dixit sponse se a uiro p*re*mium
cepisse q*uod* uterq*ue* pactum uiua
uit i*n* e*ss*e q*uod* testes q*ui*da*m* iurau*er*unt
se i*n* ced*er*e. *et* q*uod* eos sepe uider*un*t
simul per plana *et* nemora.
et in una coniugantes. *et* fa
ma uicinie sic h*ab*ebat hys. s*e*d
tam p*re*sumptio*n*ib*us* l*icet* nullum p*er*
se ualeret. No. q*uod* q*ue* n*on* p*ro*sunt
singula multa iuuant. In
nocencius tercius.
Litt*er*as u*est*ras. x. i. Cu*m* firm*a*
h*er*eticum asseruit zelo fidei p*re*
sumpt*us* accens*us* q*ui* e*st* postea pur
gatus. turpi*us* p*re*sumit*ur* pero
rasse. No. q*uod* de c*r*imine possit
aliquid ad arbitrium. Item ex
q*uo* scil*icet* quis e*st* periurus ei n*on* e*st* re
cipie*n*d*us* iurame*n*t*um* n*on* credend*um*. Idem.
Cum in iuuentute. x. i.
Cu*m* i*n* iuuentute fuit ho
nestus p*re*sumit*ur* e*ss*e i*n* senectute.
No. ar. q*uod* p*ro*p*ter* i*n*famiam a ma

lis o*mn*i*um* n*on* e*st* inq*ui*sitio indul
genda *et* purgacio indicenda.
Dudum archid*iaconus*. Idem.
x. i. Non tenet*ur* se p*ro*bare ydo
neum cum p*re*sumat*ur* ydoneus.
n*isi* i*n* c*on*trarium aliud ostendat*ur*.
No. negatiua q*ua*litatis a ne
gante d*ebet* probari. Greg. ix.
Ex administrationis. x. i. Cre
ditores debent cogi per cen. ec.
et ad iuramentum e*st* s*upe*r usuris — *De iureiurando*
soluendis p*re*stita relaxanda.
Peruenit ad nos. Idem.
x. i. Sacramentum u*e*l o*mn*ium
de reb*us* suis non repetendis
ip*s*o iure n*on* tenet c*um* possit e
as repetere. Idem.
Peruenit ad nos. x. i. No
iur*amentum* impositu*m* *contra* p*er*um *et* pro
missum melius q*uam* co*m*mu
tari. No. fidem n*on* s*er*uanti n*on*
e*st* fides obs*er*uanda. Idem.
Ego ep*iscopu*s. n. x. i. Fo*rma* sac*ra*m*enti*
n*on* ep*iscop*o*rum* iurant q*uod* fideles eru*n*t
s*an*c*t*o p*etro*. *et* eccl*es*ie romane. et

domino. pp. suis et successori
bus canonice intrantibus. in initio eo
rum consecranda. consiliis ce
landis canonibus defendendis
salvo eorum ordine. quod accedet ad
sinodum. quod legatos honora
bunt. et necessariis ministrabit limi
na apostolorum singulis annis nisi
absolvantur visitabunt. forma
iurandi hec est. sic deus me
adiuvet. et hec sancta dei euangelia.
Nullus episcopus. Urbanus.
clericos suos nisi forte ecclesiastica
rum rerum commiserit dispensatio
nem iurare compellat. Alexander iii.
Debitores ad solvendas u
suras cogi non debent. nisi iura
mento teneantur. tunc eis so
lutis ad restituendas cogantur
creditores. Idem.
Ad nostram et c. Qui reddi
tus et possessiones recipit in
pignus iuramento obligati
debitores quod eum non molesta
bunt donec solverint pecuniam
mutuatam. cogendus est per
cen. ec. restituere. quicquid
deductis expensis receperit
ultra sortem. pecunia illi prius
ab illis soluta. Idem.
Si vero aliter et c. Non est tu
tum contra suum iuramentum
venire. nisi tale sit quod servari
sine interitu salutis eterne. Clerici tamen
metu mortis suum abiurare
coguntur. a se. ap. hec h. ab
solvuntur. Idem.
Ex scripto et c. Monachi qui
iuraverunt et abbas qui dederunt
obsides compellendi sunt ad
tenendam conventionem. Non
licet homo liber obligari non
possit pacto in eamdem pacis.
Querelam et c. Idem.
Conductor et similibus qui contra
iuramentum suum nec novit
ab ecclesia educta. debet removeri.
Tua nos. Lucius iii.
et c. Clericus qui iuravit pensio
augere antiquam pensionem et

epo q soluturum n augebitur pro
periurio d; ab eccia remoueri. se
cundum tm iudicare primo. Vr
banus tercius.

Cum quidam epi e. ti. Epc
q suum tiasgdie iuramentum d; a
crius uindicari. illi si q iurauit
n loqui parentibz nec eis sb
sidium exibere. absoluendi sut
p illicito iuramento. peniten
ciam iniungendo. Idem.

Sicut ex litis e. ti. monac
qui succensus iurauit q in
claustrum deo se deuouit nlius
n moraretur. cum a firie agat
penitenciam i claustro q licite
n potuit abiurare. Clemens
Veritatis amica c. iij.
e. ti. laica qui pp iurauit. sue
cessori iurare n cogitur. ho
magium tm z fidelitatem re
neret obseruare oi tempore
ac si iurassent. Idem.

Verum ea qone e ti. Si
iuramenta prouicta e rebz
ecclia seruandis n contend.
non obsunt. z si n intendunt
ea obseruare n sunt cu pro
mortali crimine puniendi.

Veniens. Innoc. iij.
e. ti. Si prolem iuriam iuret.
Quius mandato alicuius ar
bitrio pare si mandauit q
g sacramentum prius q heret sciam
e q n iurasset. si hoc papi i
arbitrio presumsit n tenet ob
seruare. Idem.

Breui si carcatus es e ti. Qui
iura ecclie defendere tenet
iuramento. si lr h i nec req
situs uolens appellauit a
reatu periurij appello n ex
cusat. Idem.

Quanto personam e ti. Inter
pretandum e lr z restringend
iuramentum ad licita no. n.
ut eet iniquitatis uincin
fuit institutum. pro teme
rario iuramento penitencia
e iniungenda. Idem.

Uenientes &c. In omni iu
ramento intelligitur auctoritas.
& iuris superioris exceptum. de.
Ad nostram noveris &c. Si cre
ditor obligatus tenetur per se vel
alium repetere usuras nec co
ram iudice questionem deponere.
compellatur in ecclesia sub pena excom
municationis ut qui scit hoc
novit veritatem procedat ad
testimonium perhibendum. Idem.
Ad nostram noveris &c. Qui
iuravit quod in omni causa or
dinem iudiciarium observa
ret. in manifestis notoriis
ratione iuramenti non tenetur id
observare in quibus non est observan
dus. Idem.
Et si te comunis &c. homines
non remittitur sed augetur cum
eamque impune solvitur. quod alii
dicitur &c. licitum debet prestari iura
mentum primo iniuncto non ob
stante contrario. & si contrarium non
est utrumque prestari potest.

Quintavallis &c. Qui
pro satisfactione iniurie sue fece
runt aliis iuraverunt quod preter
mandato quorundam qui prece
perunt ei filias exheredare &
uxorem suam abicere. non tenentur
ad mandatum si moniti no
luerint revocare. Idem.
Tua nos duxit &c. Con
iuges qui iuraverunt se mu
tuo numquam petituri si moni
ti continere noluerint compellendi
sunt ad se invicem redire. Idem.
Quemadmodum &c. Iuramentis
conditiones plerumque subintelliguntur
si iuret uxori quod eam semper pro
legitima habebit. intelligitur si
lege coniugii non privatur. Si
si vir iuret ancille seducende
intellige si contra regulam despon
sationis non venit. Si autem in
honestas & infirmitas non e
venit per quam fiat inhabitabilis
ad cognoscendum. Si vero iu
ret quod de nullo crimine eam

accedit non tenetur. Si iurat eam
de adulterio non accusare desistat
ad divortium accusare sed ad
penitentiam agendam poterit de
nunciare. Idem.
Ex sic. extra. Sine culpa
iuratur contra illum tres comites habe
at iuramentum. scilicet veritatem iudi
cium et iusticiam. et ita contra ne
cessitatem. preter vitam licita et ho
nesta potest secure iurari. extra
in causis monasterii deficien
tibus aliis testibus possunt fratres
et quasi testimonium perhibere.
Si vero. extra. Idem.
Iuramentum in dampnum ecclesiasticis
iuris et contra utilitatem ecclesie factum
non tenetur. quia potius periurium sic
dicitur. Idem.
Cum contingat. extra. In alie
natione dotis vel donationis
propter nuptias. si mulier iu
raverit ne contra veniat licet alias
sensus eius non esset obligatorium
tamen servare debet mulier huiusmodi iura
mentum. sine vi et dolo sponte
et prius de proprio scitum non obs
tantium non vergit in dispendium
salutis eterne nec in alterius
preiudicium. Idem.
Sicut. extra. Qui iniuste
extorquet ab aliquo iuramentum
non cogitur non est servandum.
Idem in eodem. et cetera. Si minus
de iure. et cetera. Clerici non debent
prestare laicis fidelitatis iu
ramentum a quibus nil opti
nent temporale. Honorius iii.
Peticionem. extra. Clerici qui
iurarunt principi quod de certo non
essent contra ipsum non obstante iu
ramento ius ecclesie spiritualiter pos
sunt defendere contra ipsum. dum
tamen caveant a lesione eius
et amissione principatus. Idem.
Ex litteris vestris. extra. Si in
causa usurarum non constare per
testes de sortis quantitate
coguntur partes iurare de di
cenda veritate iuramentum.

Idem; Intellexo et i. Iu
ravimus nunc regni et hono
rem corone illibate seruare.
illicitum fuit iuramentum q.
postea fec. de n. renocandum
alienationibus q̄s fecit 9t
regis honorem i p̄iudicium
regni sui. Gregor. ix. 8
Mulieri et i. Si mulier
iurauit uirum i eam mi
monialem 9sensisse per uba
de p̄senti nec alias p̄ bone
habeat uir absoluitur. et mihi
nec datur nec p̄hibetur lic
cia 9 alio 9trahendi. sz sue
9sciencie relinquatur; Idem.
Clericus qui iurauit se
statuta in ecc. sua edita
seruaturum. q. p̄mod secus
est fidelr̄ obseruari. l; iniq
di n. debeat. q. p̄misit n.
tenetur ad ui obseruationem
ex debito p̄stiti iuramenti.
Iuramentum a re; Idem.
pta dilatum n. iusta de cā
nō potuit recusari. quam
q. i iudicio apperit p̄arti de
ferre a cā possit habe ac
referri. nec liceat conuen
tum actione famosa refer
re hi iuramentum. Sane
si actor in probōe defecit o i
no reus dz. et si nichil pre
stiterit obtinet p̄sumptione
n. faciente pro illo actore
reo deferri. p. eo ostenden
dam suam inocenciam iu
ramentum. n. iudex p̄sona
rū et causarum inspectis cir
cumstanciis illud actori uideat
defendum. Celestinus. iij.
Deniqz et i. Excepto q.
obicitur i persona. testis an
senteciam dz probari. et
testes abs; infamia l. suspi
cione. in ecclā manifesta
requiruntur. Ceterum si de
cernitur ad solam exceptionem
obiecto testis 9uictus l. co
fessus fuit. pena ordina

De exceptionibus.

ria piimi ñ dz q. aītestimo
nio replicet. cum cui q. obiciē
catū ñ ꝯtingit. Idem eod. iij.
A nobis fuit ꝛ c. i. Q̄ excō
municato in locutōe. ī orōe
cōicat sciens ñ obstante hīre
plicatione ā sniā excommu
catum ipm ā accusatione re
pellere. qr iste ā participatō
ne fidelium est exclus. Idē.
Cum ecclīce ꝛ c. i. Q̄ uia
ria bñficiā in diūsis ecclīis
optinent alij ñ possunt hī
opponere exceptionē. Nō cū
in sua persona equum ꝛ iu
stum quis putat. ñ dz in ā
liā persona improbare. Idē.
Pastoralis officij ꝛ c. Iu
dex dz ꝯstituere tēm ī q̄ omīs
dilatorie exceptiones propo
nantur. Pq̄m nulla sit h re
diatur ñ ā nā fuit pretitā
ꝛ ñ de nouo incipiat cōpete
ꝛ nouit sit exorta. ꝛ uenet
ad eius noticiā peruenisse.

Idem. Cum inē poīe
ꝛ c. i. Exceptiones cōpeniīt
excommunicato q̄ ad cāe fa
ciunt defensionem. s. ex
ceptio de ñ petendo. ꝛ rei
iudicate. ꝛ in ius uocan
do ꝛ suspectoꝝ iudicum.
ñ ā ē in defensione re
conuentione. qd̄ in defē
sionis remedium sustinē.
ad inpugnationis uiām
extendatur. Idem.
Cum uenabilis ꝛ c.
Q̄ in exceptionem obiē
ñ intelligit de intencione.
adūse partis consiti. qr
potuit sī permutatio de
fco ñ ior. Nō. q. delictum
persone ī dampnū ecclīe
redundare ñ dz. It aliē
nam rem dans ñ ꝯfcit
permutationē. It ñ soln
añ sz ī post sniam p̄ obici
exceptio falsitatis Honoū
Olim ꝛ c. i. Q̄ ui cuj.

excipiendo ꝓpōt se īnt̄ du
as dietas ī cāu ꝯ̄hī cōꝯ
sūt ꝯ ꝗ. d; audiri. ⁊ iu
dices sinegocio debent sͤ
sedere. Idem.

Pastō. li. Si obiciat̄ alı
c̄ exceptio excommunicatō
nis ut remoueatur ab
agendo ꝛ ıp̄e replicet sı
milr̄ excommunicatione.
ut exceptionem q̄ se fac
tam eludat. prius ē de ex
ceptione cognoscendum.

Gregorı̄. ix. Apostoli
ca sede. t. i. Si sūīa suspen
sionis ⁊ ammonitionis a
būficiis in mod̄ exceptionı̄
obiecte fuit̄ ꝯ alıq̄s procu
ratores ne ord̄ eccliē a ꝓ
ꝑ h retardet̄ relaxari ꝑss
ad cautelam. Idem.

Dilcō ī xp̄o. t. i. Si p̄ ap
pell̄ iudices excommunicate
rint n̄ oportz fi mentionē
de excommunicatione ī lr̄is ap
pellōnis n̄ p̄ excipi ꝯ̄ ipm̄
de excommunicatione. cum ꝗ;
excommunicato cōpetat auxi
lium defensionis. Idem.

Significauit. t. i. Preter
ea excommunicationis oppoīē
a ꝓsecutione appellōnis n̄
d; quis excludi. cum oīs
legitima defensio excom
municato ī iudicio reseruet̄.

Exceptionem. Idem.
excommunicationis in dila
toriis proponendis reus
sciens obmittens. ī q̄lz p
te litis opponere p̄ ꝗ. eit ꝓ
ꝑium huius exceptionis.
ne q̄s in periculum anime
sue excommunicato communi
care cogatur. q̄ si cām obtiu
sūt ut actor laboribz ⁊ sūp
tibz fatigetur in expensis
ē condempnandus. excommu
catꝰ aūt publice ⁊ si exceptō
n̄ opponit̄ ncōmū ē iudicis
officio repellendus. Idem.

Aduerſario tuo per iudicē
abſoluto in tempore mote lit
tis rem petitā n̄ poſſedat ſi
eam n̄ poſſidet ē petenti eā
rei iudicate exceptio n̄ obſ
ſtat. Idem.
Venerabili ⁊ i. Cum legitimē
appell ⁊ ex aliquib; cauſis ex
communicatus fuit de q̄b; i
mō n̄ hēt p eas lr̄as p̄ p̄ſeq̄
appellationē. q̄ excommunica
to n̄ p̄deēt appllō. ſi n̄ p̄ h̄ p
ſeq̄tur. lr̄e ea lr̄as impetrare.
Ex gratio affectuo. de p̄ſcriptionib;
Placuit ⁊ i. Quis epc̄
ꝯſidet ad ſidem aliq̄ locum ⁊
tenuit ius ſimul. ſi per ius
continuum epc̄ ad q̄ ptinet n̄
repetit ulterius. ab eo n̄ repeta
tur. n̄ currit preſcriptio ſi, dor
mit tempore uacantis eccliē
⁊ q̄mdiu p̄latus ē hereticus.
Nichil pro Greg in ix. ſ
dent ⁊ c. litte inuaſā n̄ currit
preſcriptio. Itē decimaa caq̄

fiat p̄nceps principi facit
interruptionē.
Sanctor p̄m ⁊ i. Cum
xx. annos poſſedit ſine ſy
nodali p̄clamatione q̄eter
perpetuum obtinebit.
De q̄rta decima oblōnis
defunctor tueri ſe p̄t dic̄ q̄
epm̄ p̄ſcriptoē. lx. annor
ſubtrahitur tēpore uacationis
ecclīe de tempore p̄ſcriptionis.
Alex. iij. ſ Signata ⁊ i.
In omni p̄ſcriptione exigit
bona fides. cum qui mala fi
de poſſidet n̄ preſcribit. Nō.
cont ſui iuris contemptores
⁊ ne domina rerū eēt inc
ta p̄ūta. ē preſcriptio. Idē.
Ad aures ⁊ i. Si ecc in
alterius parrochia. per. xl. poſ
ſidet annos. tuta ē p̄ſcrip
tione. de iure. n. melior ē p̄
ſcriptio conditio poſſidentis.
q. q̄dragena preſcriptio om
nē penitus excludit actoēm.

Vigilanti

Causam que inter et c. Idem
Cum laici decimas non possint
detinere. eas nulla valent
prescribere ratione. Idem.
Illud autem et c. Contra ecclesiam non
currit minor prescriptio quam quam
dragenaria. et si quod movetur
de prescriptione et interruptione
testes de utraque parte recipiantur. et
si probata fuerit interruptio. pre
scriptio non tenebit. Idem.
Cum causa iudicante et c. Nota
de finibus prediorum agri mensura
diffinitione terminetur. Nota.
fines prediorum. xl. annis. pre
scribentur. Lucius. iii.
Ex transmissa et c. hostilitatis
tempore non currit prescriptio. Idem.
Accedentes et c. Quod omnibus
imminet et ab omnibus debet compro
bari. Nota. in peticione non
currit prescriptio que debetur ratione
visitationis. Idem.
Cum non liceat capite membra
recedere et c. In obedientia non cur
rit prescriptio quam maiorem. Idem.
Ad audientiam et c. Contra
ro. p. ecclesiam non currit prescriptio nisi
centenaria. Nota. quod ecclesia roma
na privilegio speciali gaudet con
sueto super rebus ecclesiasticis. Idem.
Cum nobis et c. In. iv. ec.
non currit prescriptio. nisi. c. annorum.
Nota quod tempore scismatis non cur
rit prescriptio. Idem.
Iudicas et c. Non solum
ea que ad legem dyocesanam
spectant sed et ea que ad legem iu
risdictionis spectant abbas prescri
bere potest. si huius privilegium que
leciamque. Idem.
Cum ex officii et c. Contra
procurationem que ratione visitationis
debetur non contra ipsam visitationem potest aliquis
non prescribi. Idem.
Si diligenti et c. Non cur
rit prescriptio in re que alieno
nomine possidetur. Item. in pre
scriptione rei ecclesiastice exigitur iustus
titulus et bona fides. Idem.

xxvi.

Cum olim & ī. Jura epālia ī inſtitutionibꝫ deſtitutōnibꝫ ordinationibꝫ pbr̄oꝝ clicoꝝ. baptiſmo ī lectorībꝫ culpis. ſepultura. decimis & officijs diuinis celebrandis tam in plebe quā in capellis. excommunicando abſoluendo. interdicendo p̄ abbās preſcribere. Nō. per arbitrium recedit᷑ a p̄uilegio. Idem.

Clemens & ī. Nˢ impetrauit priuilegium decimatōnis ſi tam ſcripſit in̄ a cōi iᵉ. k̄ a p̄ſcriptione receſſiſſe. ſꝫ nūd p̄ſcripſit & bona fide ū huiꝰ & iō k̄ canones ū preſcribit. Idē.

Qm̄ omne qđ ū ē ex fide peccm̄ & ī. Nulla ualeat abſꝫ bona fide preſcriptio tam canonica quā ciuilis. cū oīn̄ cōſtitutōni atꝫ ꝯſuetudini derogandꝰ ē. q̄ ſine pc̄to mortali ū p̄ obſeruari. Vn̄ oportet q̄ p̄ſcribit ut k̄ nullius temporis parte ꝯſciam hēat rei

alienē. Gregoriꝰ. De ſnīa & re adiudicata.

Sententia q̄ leges canones ne probata hꝫ appll'one nō ſic ſuſpenſa ū valꝫ. Idem.

Iurgancium controuerſias oculi ſententia t̄minare equitati conuenit & rigori. Idē.

Non p̄ quemq̄ a ſacerdotali gradu ū iuſtis ex cāis cōcors ſententia ſacerdotum ſubmouere. Leo. pp̄.

Ea q̄ iuſ eccleſiaſticum more iuſte & rōnabilit̄ finit dīffinita n̄ra q̄ꝫ ſententia roboretur. Alex. iij.

De certo nouis q̄ ſi ſententiam a nobis latam p̄cipim̄ p aliq̄ execucionē mandari & frans interuenit ū ē facultas de toto negocio execucori cognoſcendi. ſꝫ referri q̄ones q̄ iā dunt ad ſed. ap. oportebit.

Cum aliq̄bꝫ ab Idem. iudicata ē poſſeſſio ū ſuffic̄

eis pignora dari u[e]l c[on]ſili gau
deant poſſe[ss]io[n]e. Idem.
Litt[er]as p[re]ſenciu[m] [et]c. Q[uo]d p[ro]pa
le e[st] in m[at]rimonio q[uo]d n[on] obſta[n]
tes iudicata ſ[ed] ſi p[er] errore[m] ſe
tencia diuorcij male lata fu
it reintegrabit[ur] m[at]rimoniu[m]. Ide[m].
Cum eccl[esi]a [et]c. Ex quo q[ui]s n[on]
p[ro]ſequit[ur] appell[ati]onem t[er]mi[n]o ſ[ibi]
ſtatuto. p[otes]t iudex eum p[ro]cede
re. ap. [et] lata e[st] ſn[ten]tia. eo [et]c.
licet ulli[us] [con]ſuetudinis n[on]
minima ſit auctoritas nu[m]q[uam]
tamen p[re]iudicat legi [et] ueritati.
reuocat[ur] uendicio [et] ſentencia
p[ro] ea lata f[act]a a ſolo p[re]lato. Ide[m].
Inter ceteras [et]c. Cum a
liq[ui]s eccl[esi]a. ap. re. co[m]mittit[ur] [et] ſe
tencia f[er]t[ur] in qua ſ[upe]r eam eua
cuari oport[et] nec ei d[ebet] ſtari.
ſi iniq[ui]tate[m] [con]tinet manife
ſtam. Clemens. iij.
Tenor l[itte]rar[um] [et]c. Reuocat[ur]
ſn[ten]tia diuorcij lata in abſencia
ſ[ed] n[on] [con]tumacem. a q[ua] n[on] fuit

appellatum. q[ui]a n[on] q[ui] ſit i[n] re[m]
iudicatam i[n] eccl[esi]a minis[trantibus]. Ide[m].
Conſanguinei [et]c. Si ſn[ten]tia
diuorcij per falſos teſtes mu
lieris lata fuit ordine iudici
ario ſeruato pretextu affini
tatis. p[ro]p[ter] ſolam [con]feſſione[m] mu
lieris nec[ess]e reuocabitur ſn[ten]tia.
n[is]i legitime [con]t[r]ariu[m] poſſit pro
bari. Innoc. iij.
Cum olim magiſt[er] [et]c.
Sn[ten]tia ro. pon. i[n] melius p[otes]t eam
mutari ſi aliq[ui]d fuit ſuſpec
tum [et] ipſe fuit circu[m]uent[us]. Ide[m].
Commiſſum nos [et]c. Q[uo]n[iam]
tum ad litigantes uis ex ſe
tencia ſit p[ro] q[ua]m tranſit in re[m]
iudicatam. [et] ſi cont[ra] ius liti
gatoris lata ſit. cum [contra] ius [con]
ſtitutionis expreſſe ſi ſit lata.
q[uo]d ſit q[uia] ſn[ten]tia nulla e[st] ap
pell[ati]one ſuſpenſa. Idem.
Cum int[er] nos [et]c. Sente[n]
cia lata [contra] formam manda
ti n[on] val[et]. ſecus. ſi p[re]t[er] forma[m]

Tenor

~~Cum inter vos~~

* Cum inter vos

** Causam quae inter vos

& ipsa sentencia nil contineat iniquum
ut super terminum prefixum de consensu
senserit nundum prorogetur. quia iudi
cas dominus non sit ad unam
partem sponte declinari.

Quod ad consultum I dem.
tione & c. Cum B. x. d. senten
cia timeat in rem iudicatam. que in
id tempus non appellavit. appellatio
ei denegatur. quia per hoc inde per in
ris in restitutione late sententie pa
ruisse. preterea ubi tamen causa non reddit
appellandi. & in executione sententie
quadrimestre tempus statuitur.
quod prorogari potest a iudice. arta
ri. Non si executio modo excc
dat post appellationem. I dem.

Sicut nobis intimavit & c.
Si sententia a suo iudice la
ta fuerit presumitur legitime esse la
ta. Non testis debet dicere circum
stancias sui testimonii & esse
sive si fuerit interrogatus breviter
testimonium. set iudex debet appo
nere omnem quam eum movet in

sentenciis. si tamen non apponit
bene tenet. I dem.

Cum sit contulisset & c. Si
quidam sentencia lata sit per quendam
episcopo contra monasterium quod ad ipsum
pertineat. & alius episcopus dicat ec
clesiam sibi in hoc lesam & ad eum
monasterium ipsum pertinere.
& appellationes infra tempus legiti
mum executionem sententie differat. & c.

Cum B. olim miles & c. Iste
B. miles feodum suum. p. mi
liti obligavit. vacante sibi ec
clesia eiusdem fundi. R. M.
decano. p. successerat. R. clericum
presentavit episcopo. quem misit eum
in possessionem. Decessit. x. b. dominus
fundi. M. sacerdotem presentavit.
asserens quod expulse se retinue
rat ius presentatus. set cum
episcopus non admisit episcopo mortuo.
eidem clerico movit. th. questionem.
a qua fuit appellatum. allegatur
qui legatur per subdelegatum exa
minata presente. R. clerico

cum attestationib; suis q̃
· th · absentem tulit sñiam · s;
postea infra breue tempus ꝯ
suis attestationib; accedente
⁊ itam causa absentie allegan
te · legatus suam retractans
sñiam · deo elco ⁊ suis collegis
causa ꝯmisit ⁊ ipi uices suas
alij commiserunt · a quib; sub
dct · R · se · ap · appellauit sci
ens ab eis se grauari · pp̄ · re
uocatis sentenciam legati
adiudicatur ecclam · th · a
uero prono presentato) I dem ·
In cans ⁊ · i · Diffinitiua
sentencia domini pp̄ ẽhenda
ẽ ad sequencia · q͛ certi tenent
ꝑ eam iudicare · ũ ca necess
⁊ utilitatis q̃ durit statuend.
Inter monasteriũ) Idem ·
⁊ · i · Sñia q̃ res pus iudica
tas terẽ; si pma sñia uti ob
misit ꝑ quib; lata erat nec
eam ostendit · ⁊ tunc ꝑ sen
tenciam ñ potest ea uti · q͛
ꝑ tertu instrumentoꝝ de no
uo repertoꝝ lites ñ debent in
staurari) Idem ·
Sublorta dudum ⁊ · i · Si p̃
uilegium fuit offensum · pp̄ ·
⁊ iudicat q̃ ipm uł ipm rep
bare · si ñ fuit offensum p̃ter
tu pͥuilegij de nouo reperti ñ
d; sentencia retractari) Idē ·
Cum · i · ⁊ · a · canonici ⁊ · i ·
licet conspiratores ⁊ qui ma
lo zelo mouent᷑ remoui debẽt
a testimonio · tñ nõ suffic̃ pro
bare eoꝝ statẽ ⁊ intentum ũ
ꝯpletur iudicem ꝑ eoꝝ iudi
catur depõnes · Nõ · si iudex sp
tis exceptionib; iudicat ꝑ ap
pellationem · sñia inualida ẽ ⁊
iniustus) Idem ·
Cum a te ⁊ · i · Actio iniu
riarum infamat siue cri
nalr̃ siue ciuilr̃ agat᷑ · iudex
tñ ecclesiasticus ꝑ aliquem tem
tuere fame sue) Idem ·
Ad probandũ ⁊ c · Nõ ualet

sentencia ab excommunicato
lata. No. Exceptio obiecta
sit in causa principali post senten-
ciam obici post in causa appellationis.
Item si retractatur sentencia
que ad unum iudicem. que ad
alios retractatur. Greg. ix.
Quamvis regulariter aliis
non noceat res inter alios iu-
dicata. ei tamen qui cum prius
sit de ea re actio et defensio
competebat sustinuit sequitur
agere alium illi quem passus est cum
que tamen huius experiri iudi-
cium est gratuitum. Idem.
Quibus iudicibus diversas sen-
tencias proferentibus si or-
dinarii sunt tenet sentencia
pro eo non in eam favorabilius pu-
ta dote libertate. initio testamen-
to non pro actore. si delegati utrique
pendet sentencia ex arbitrio dele-
gantis. si arbitri ex compro-
misso neutra debet habere vigorem.
Alex. iii. De appellationibus et

Dilecti f. et e. recusationibus
Quicquid fit post appel-
lationem legitime factam. ad
sedem ap. irritatur nec tenet exe-
cutio vel suspensio vel interdictum.
Inter cetera et iii. Idem.
Non valet appellatio generalis
sed omni causa que possit moveri co-
ram iudice. Idem.
Ad nostram noveris et i. Re-
gulares a correctione non pos-
sunt appellare non contra regularem
modum excedant corrigente.
Personas ecclesiasticas. Idem.
Terminum et i. Si quis ad terminum
appellationis sue prefixum non ve-
nit. extunc pars contra agat a iudi-
ce a quo appellatur in dictio
suo pars qui iudex potest ei ter-
minum prefigere si ille qui statu-
it longiorem. Idem.
Cum sit romana et i. ap-
pellationibus ad prosequendum in-
dulgetur annus. vel si ne-
cessitas appareat biennium.

xxvii.

n̄ index ꝑ q̄litatem temporis
locoꝝ ꝗ distanciam breuius
temp⁹ constituit. io n̄ q̄ a ñ
sententiam appellatur cog
stare iudicis eius. ad q̄ ap
pellauit. si a sn̄ia aplicat ꝛ
n̄ prosecutus fuit appellata
stabit sentencia. 9 i añ sn̄
am ead' ca nec iur' audiet.
appellans manifestus rap
tor ꝛ notus fornicator n̄
audiet appellans. Idē.
Ad h' si in una ꝗ.i. Cu
sr̄ una cā appellauit audi
ce si sr̄ alia conuenatur co
ram eo pendente appllōe cā
q̄m suspectum ꝑ eum in cur.
Si duob; litigā. Idem.
tib; coram epō alius ad pa
pam alr' ad archiepm̄ appl
lauit ad diem uenis coram
eo. ꝛ alr' citat' noluit veni
re ꝛ data fuit excommunica
tō q̄ cum ipo ignorante q̄
ab archiepō ad ppm̄ appl
lauit tenebit sn̄ia. Idē q
qui a ciuili iudice ad ppm̄
appellauit tenꝫ applō in hijs.
q̄ sunt tēpali iurisdōi ire sub
iecta. in alijs & ꝛ si consu
etudine teneat. n̄ tenꝫ ꝑ iu
ris rigorem. Idem.
Ex tuo ꝗ.i. Qui per impo
sitam infra biennium n̄ p
sequit' app. n̄ preiudicat ei.
Meminimus ꝗ.i. Idem.
Qui ꝑ citationem factam
iter arripuit ad curiam.
Judex cui cā commissa ē. ap.
re. ꝑ in cā procedere. l; si añ
citationem n̄ ē ꝓcedendū. Idē.
Super eo q̄ a nobis ꝗ.i.
Si de alicui exceptione q̄o
oriatur ꝛ exīn applātio ex
ceptioni fiat eid. erit sr̄ se
dendum. ꝛ ē pncipali nego
cio si sine illa n̄ ꝑ termina
ri. Si aūt pars adusa de
sua suggestione appellauit. n̄
ē sn̄ia sr̄ h' referenda. Idē.

De appellationibus ti. Jdē deferendū ē app. facta p minimis rebus ac si fierent p rebus magnis. Idem.

Super eo ꝫ ti. Ante litē gt. ꝫ opus in ꝑlocutione tñe ꝫ p licet appellare. Uerumqꝫ ap. remouetur ꝫ ti. ꝫ recusatio ꝫ ti. qū ē tempus ī causis terminandis iudicialibus ꝑfigitur. tc̄ īcipit ē rere cum littas eos ꝯtigerit recepisse. Idem.

Peruenit ad nos ꝫ ti. Si clericus conqueritur se ab aliquo lesum ꝫ sedens appellat. sc. ꝫ si excessus n̄ ē publicus. cogendus ē applicatiom ꝑsequi. si notorius sic̄ ipso facto excommunicati sunt. ita n̄ ob. ap. sunt publice denunciandi Idē.

Consuluit nos ꝫ ti. Jn notorio delicto n̄ tenet applo. q. n̄ applicat cogendus ē ītra ꝯgruum temps applicationē ꝑsequi ꝫ iudicio pare. eius a q̄ appellauit. Idem.

Suggestum ē ꝫ ti. Non ē deferendum appli. q̄ fit ex malicia ꝫ ex fraude. Idem.

Ad ꝑsentiam nram ꝫ ti. Qui in excommunicatione de facto lata p applicationē celebrat nō tenet. Nō oīa reducenda in statum q̄ erat tempore applicationis Idem.

Cum teneamur ꝫ ti. Si post turbata fuit appellantis. licet ordinario eam reformare si ad eum q̄rela uenit eo ꝑtermisso sr̄ q̄ appellatum Idē.

Consulit ꝫ ti. licet gnālis ꝫ ti. appello n̄ uz ab omī ꝑuamine q possit contingere. ual tn̄ ab omni ꝑuamine q possit oriri ex nimia cā Idē.

Cum parati essemus ꝫ ti. obtentus applicationis n̄ pt̄ quis se tueri quin ueniat uocatus ad synodum. ꝑlatus saltē ꝑuilegium allegaturus. Idē.

Ad h ꝫ ti. Qui ꝑstat in

ramentum q stabit man
dato ecclie & postea appellat
cogendus e qd iuravit serva
re & infra eum tempus int
positam psequi appllonem Ide
Questioni c. i. Qui pre
stito iuramento absolunt si
aliquis ei aliqd mandet. & re
cepto mandato cu subterfugiu
applat applloni. qui iura
mento eius derogat. n est de
fendend s3 statim in eand
sniam reducat. Idem
Qui applant & p applloni
gvia & enormia gmittunt.
applio n d3 eos tueri quin
& ce puniant. Idem.
Constitut c. i. Applionem
obicere n pt qui applloni
n detulit. Idem.
Proposuit c. i. Iudex a q
ap. q3 omnino suspectus ap
pellatum n d3 eum compelle
uel alijs cais. n p notorio
crimine coram se gredere.

Qua fronte Idem.
c. i. Si excommunicatus offerat
se ad iusticiam & petit absol
ui. iudex eum pt absolvere.
et si pars adusa ne absol
uatur appellaret recepta suf
cautione q iuri pareat co
ram ipo si maluit adusari
& coram eo deleg. Ide commu
dicimus de hijs aut q se ex
communicatos conqrunt. a
ssioni ns dicimus q si excoi
catores ne absoluant. ad
se. ap. duxerint appellad.
Dephensibilis Idem.
c. i. Prelati n canonice co
motione pmissa n excomi
ncent & interdicant subdi
tos n sit talis culpa q ipo
suo gene excommunicationis
& suspentionis penam i
ducat. nec ibi contra ecclesia
sticam disciplinam appellet
applanti p sui nece. ad p
sequenda applione etiam pre

figatur · infra quod si no
luit prosequi iudex suā auc
toritate utatur. Si is q̄
appellauit nō uenit appella
to ueniente · appellans ei c
condempnetur in expensis · Re
ligiosi qui contra plati et ca
pituli disciplinam non psu
mant appellare. Idem · a
Ad hec presentibus et c. Si
appelletur ab ordinario cō
pellere pt appellantes · nō ·
· ap · prosequntur · et coram se
met parcant · et si suspect
ab alienis habetur · insistat
ut iudicem eligant qui
proprium diuinat cōne ·
Peruenit ad Idem · d
nos et c. Si canonicus am
monitus facere residen
ciam appell; nisi residē
ciam fecerit et infra tem
pus appellonē psequut
fuit pt prebenda priuari ·
quo etiam prosequente dz

interim uicarius loco eius i
stitui et de eius beneficio su
stentari. Idem ·
Consuluit et c. Non valet
appellō facta a principe p iu
deis ut mancipia detineant
xpiana · et ut nouas erigant
synagogas. Idem ·
Ad hec sicut asseris et c.
Si iudex cognouerit aliquē
appellasse antequam partes es
sent citate · et delegatio cāe
uenisset ad eum nuncium
ad sedem · ap · misisse · dz
deferre appllōni · Si u p
citationem mandatur · exe
quitur. Idem ·
De priore et c. Si cano
nicus priorem pp suas e
normitates manifestas
q ipsum notabilem reddunt
ad · ap · se · appellat · et tali
appllī contempsit deferre cō
tempsit eum cum liis ei
ueritatem contineribz de

tanto excessu sacrificium ad
sedem . ap . uenire compellas .
Tua nos & c . Idem .
Si abbes infamiam publice
respersi conuicti . & demum in
capitulo communi commoniti ce
dere noluerint appellandi non habe
ant facultatem . Idem .
Ad aures nostras & c . Ap
pellanti ad prosequendam appella
cionem terminus congruus prefiga
tur . In quo si non fuerit prosecutus
extunc compellatur stare iudi
cio delegati . Idem .
Ad audienciam & c . Qui
se & sua protectioni domini pape
subiciatur . & inuocat se . a
psalice predictum . uicem op
tinet appellantis . Idem .
Accepta questione & c . Non debet
ad eos causa remitti . a quibus uel per quos
consenserint a quibus noscitur
appellatum . Lucius . iii .
Postremo & c . Si delegatus
fuerit consanguineus illius qui
contra quem impetrauit & in eodem nego
cio fuerit aduocatus . licet ex causa iusta
suspectus recusari potest . licet causa
sit ei . ap . re . commissa . Idem .
Ad hec quod & c . Sicut aliquis
post excommunicationem appellatione excom
municari non potest . sic iudicem
cui causa supposita est non valet
declinare . Clemens . iii .
Cum causa & c . Si ab episcopo
ad archiepiscopum quis appellat
non audiatur non est contumacie .
& iniusta condempnatione .
appellauerit . aliquin ad episcopi
iudicium remittatur . Idem .
Directe nobis & c . Si quis
ante sentenciam appellauerit
& renunciauerit eidem ap . in causa
processerit . item si necesse fuerit
poterit appellare . maxime in
causa criminali . quod stat pro eodem .
Celestinus . iii . Idem .
Preterea requisiti & c .
Si quis iudex iratus tulit sen
tenciam . non est ad tale debet . stare

cãs excommunico te. & ille tem
pore medio appellauit. uidet̃
nob' hĩ sniãm appllõis obsta
culum impedire. Idem.
Scd̃o requirit̃ & t̃. Q'uis unũ
negotium pl'es ptinet articu
los. si in uno inhibet̃. ap. in
omnib; intellĩ inhĩta.
Tercio & t̃. Siquis dicat
iudicem se hr̃e suspectum ĩ
cã suspicionis dz coram eo
allegare. & compellat partes
ut aliquos eligant corã q̃
b; si suspicio probata ĩ t̃mi
num ptentem ñ fuit. auc
toritate sua iudex utatur. &
si fuit probata. sⁱ fecerit ẽẽ
cognitor. cũ suspecti. & ini
mici ñ debent ẽẽ iudices.
Ad sit defendẽdũ. Idem.
& t̃. Cum in eo puniri de
beat in q̃ deliquit. q̃ app de
ferre negligit p' appllonem
spoliãs aduersarium. se
reddidit appllõis bñficio ĩ
dignum. Innoc̃. iij.
Nouit ille & t̃. Scd̃m ius
ab executorib; appllari ñ pt̃ ñ
mod' excederent ĩ exeqũdo. & l;
sit suspectus ab executione
desistere ñ dz. ad qm̃ ñ pro
prio motu s; sr̃ioris precep
to procedit. Idem.
Sepe ptingit & t̃. Termi
nus ap. prosequẽde p̃fixus.
uicem peremptorii optinet.
ut qui ad illum ñ uenit. q̃
cont' ptumaciem procedat.
& si tunc a snĩa appllauit.
extunc rata maneat. Nec
tñ p' citationẽ perẽpt' pt
absente propoñi cẽ istam ap.
ualeat allegari. Siquis t'
tñ puemens tacita ueritate
lr̃as reportauit. careat im
petratis. & penam ptuma
cie ñ euadat. Idem.
Constitutus & t̃. Appellãs
tenet' infra annum appllo
nem psequi. & nõ cã p' qm̃

Constitutis

bienniuum indulgendum Ide.
Constitutus ꝛ c. Non recep
a pp̃ sua eo q̃ electo sua fuit a
maiori parte c. ꝛ canon. ꝛ
q̃ elc̃s impotens erat i parti
bꝫ illis · i textus · Siquis appella
uit post sinam ꝑtit aliam
causam assignare coram sinon.
Si uo ante · oportꝫ ut expri
mat causam coram eo a quo ẽ
appellatum · nã aliam ñ po
tit coram sinore assignare Ide
Ex parte tua ꝛ c. Cum
ad iudices uocatus ad quorum
presenciam periculosum ẽ
accedere · libe pt appellare lꝫ
i lris app̃ sit inhibita · ñ iu
dices locum assignauerit
ydoneum ꝛ securum Ide
Significauit ꝛ c. uasꝫ ap
pll'o ꝯ excipientem q̃ pro
curator ñ debebat admit
ti auctoritate sigilli c. ad
citationes tm̃ sua nec debe
bat ipe conueniri · ꝑ lras i

quibꝫ ñto fiebat de prioribꝫ
menti · per q̃s fuiat iam ꝯ
uentꝰ Idem.
Significantibꝫ ꝛ c. tenet
app̃ eius qui petijt s̃ ostendi
terras ab eo petitas · cum
plẽs terras hrẽt q̃ fuit hoc
negatum. Idem.
Ex insinuatione ꝛ c. lis
q̃ sepetatur in ꝯsistorio pu̇
cipi ꝯferri absꝫ dampno ne
more intacta permaneat
donec ipam faciet introdu
ci · ꝛ a ꝑceribꝫ diuini iur̃ mo
rem · Nõ · ad iter arripiend.
terminũ statuere ꝑ iudex · sꝫ
ñ adit tminand completo
negocio · q̃ ñ pt sinon im
ponere legem · Irẽ terminum
ab homine · neuẽ ps pt ꝑ
uenire terminum statutum
a lege utriq; preuenire ꝑ.
d tm̃ appellatus dolose ñ ꝑ
uenias appellantem Ide.
Bone memorie ꝛ c. ap

pellans dz reduci i illum statum i q tempore late appellationis fuerunt fructus medii temporis eius assignari. Idem.

Dilecti filii et c. Cum p[ro]est appellare ad sedem apostolicam secundum quod in libro iiii qui pro ea sua ad ro. ec. veniunt excommunicationis sententia quam in eos ordinarius protulit non ligantur. Idem.

Pastoralis officii et c. Quia appellationis inhibetur in rescripto omnis remouetur quia iure non indulgetur. et in eum executionem contrahit secum. excommunicatio vel excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur. ipsum excommunicatum denunciare potest. post ap. ut ab aliis euitetur. et illi prouentus ecc. subtrahuntur nullo. hoc enim ecclesie non denegatur. Idem.

Sollicitudinem et c. Si ab episcopo ad papam appellauerit et episcopus non deferens appellationem ipsum postea excommunicauerit metropolitanus sicut de appellatione non potest cognoscere ita nec de hiis que post appellationem fuerint attemptata. sed ad eum ista pertinent quia appellatus est cognoscere. tamen si liquet ab metropolitano notorie esse quod mandatum episcopi fuit iniuste excommunicatum fuisse. Si quis appellans contra episcopum coram archiepiscopo deposuit questiones bene potest cognoscere. cum tacite uideatur appellationi renunciasse se. alioquin aduersa petens non est audiendus. si appellationem velle prosequi protestatur.

Dilectis f. et c. Idem.

Sententia interdicti vel excommunicationis post apostolicam lata non tenet et non solum principale negocium. sed et accessorium ad examen superioris per appellationem defertur.

Vt nrm prode; Idem.
ar. x. i. plus ē. w. pi. ad se
aliq̄ reus negocium euocā
re cūq̄ q̄ ad deum resp
uocare; Idem.
[Oblatam] Ablate nob x. i. Appel
lanti a sentencia annus
indulgeatur a lege. & ex
iusta cā biennium. ad ap
pellationem prosequendam.
tū hr̄ terminus restringi pr̄
a iudice & appellante. vñ
si fuit terminus p̄fixus inf
eum n̄ valebunt lr̄e. ab ap
pellato impetrate. Si ū nō
fuit p̄fixus termin⁹ & infra
terminum a lege statutum
lr̄as inhibitionis optineat
n̄ fc̄a de p̄oribz mencione.
possunt iudices. appellari p
cedere. & oz appellari. proce
dere. & oportebit appellan
tem in cā appellationis p
cedere. appellati n̄ legittime
eos posse recusare; Idē

Per tuas lr̄as x. i. Si
coram p̄mis iudicibz lis
fuit cōtestata. poterunt iu
dices legati. sr̄ ap. co. q. cō
uenit per contumaciam ab
sente eum eis. de mentis cāe
nequibit negocium diffi
nire; Idem.
Vt debitus honor x. i.
Nullus appellet a iudice
n̄ p̄ sniām & ex cā rōna
bili. qui exponat coram eod
iudice a quo appellat. &
sup̄or de appellatione cogno
scens. si sine rōne eum ap
pellasse inuenit. ad inferio
rē remittat condempnand' al
teri parte in expēsis; Idē.
Cum cessante cā cesset
effc̄s & cu ē a comminatio
ne & interlocutoria iudicis
appellat̄ fuit. reuocato hr̄
cōminacione. p̄ in cā proce
dere. n̄ aliqua cā sit su
spectus; Idem.

Cum spalr (specialiter) i. ii. Siquis al
legauit iudicem h(abe)re suspect(um).
c(aus)a suspitionis coram eo assig
netur. & c(aus)a suspicionis cora(m)
arbitris co(m)muniter electis n(on) p(ro)
bata infra co(m)petentem t(er)mi
num. Judex sua utatur iur(is)
d(icti)o(n)e. Sic ip(s)a p(ro)bata c(um) assensu
recusantis co(m)mittat ca(usa)m p(er)
sone ydonee. l(ibet) ad sup(er)iorem
remittat. & i(nfr)a In manife
stis excessibz n(on) e(st) deferend(um)
appl(ati)oni. Cum appl(ati)o re
mediu(m) n(on) adhibeat defensio
nibz iniquitatis. s(ed) presidi
um innocenti sit statutu(m).
excessu dubio existe(n)te. ap
pellans cora(m) eo ca(usa)m appl(ati)o
nis exponat. & si infra t(er)
minum a iudice s(ecundu)m locu(m)
temp(us) & negociu(m) moda(n)d(um).
n(on) fuit. ap. p(ro)secutus. ext(un)c
iudex n(on) obstante appl(ati)one
p(ro)cedat. c(aus)a (vero) appl(ati)onis co
ram sup(er)iore p(ro)bata. sive iu

ri(sdicti)o(n)is officium exe(r)q(ua)tur. s(ed)
si in eius p(ro)sec(uti)one. appel
lans defecerit. ad eum a q(uo)
appellauit remittat(ur). has
duas (con)stituc(i)o(n)es uolum(us)
ad regulares extendi (con)tra
suas obseruantias sp(eci)ales.
Cum h(ec). Honori(us) iii.
ca(usa)m & i. In ip(s)a appl(ati)one
d(ebet) exp(ri)mere g(ra)uamina qui
appellat. R(espo)n(de)o. Re(us) erronea
aduocat(us) (pro)p(ter) ip(s)o die reuocari.
& a(liu)m lic(et). (con)cess(io). sunt excep
tiones dilatorie p(ro)ponende.
& cui denegat(ur) h(abe)r(e) fuit potest
appellare. Ite(m). n(on) n(isi) del(egatus) a
p(ri)ncipe (pro)p(ter) ca(usa)m alii delega
(re). Dil(ecto). f(ilio). & i. Ex(tra) de.
Si executores domini p(ape).
exceptiones legitimas n(on) ad
miserint. ab eis legitime p(otes)t
appellari. Idem.
Nicholao militi. & i. Q(uo)d
appl(ati)o(n)is sive t(er)minu(m) p(re)fixit
p(ro)seq(ue)nde. mitte(n)s ta(men) ad im

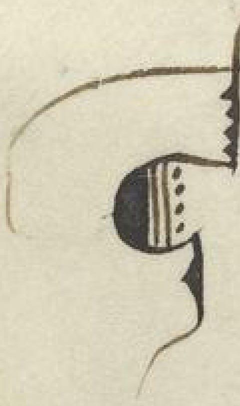
petitandu et 9dicend pro-
curatore ipsam applionem
aduersario prosequte. q2 p-
curator sufficiens n fuit ad
restituendas expensas a te-
pore applionis factas 9demp-
netur. Idem.
Cum nob et i. In ead cam
snia diffinitiua n dz ab u-
na parte tercio applari.
Dilca f. et c. Ob. Idem.
misso epo dyocesano n est
ad archiepm appellandu.
Ex part. Idem. Greg.
te an et i. Ex q mulier
ad sa tulerit uota et de-
fierit ee nutrix filioz. n
tenetur ex nomine in iu-
dicio sedere.
Insinuasti et i. preterea
hospitalariis ignorantib3
et n facta eis copia de inq-
sitionis processu. ad nos
relones transmisse fuerunt.
cum tunc legitimas scad

nes qrens se relaturum
uidex quib3 pollicetur. lt
litigatorib3 ap alta con-
sultationis exemplu edere
teneatur. Ide.
Significante et i. Si ap-
pellantis, p anitor q ei in-
hibitionem ad suspectos
iudices litteras impetrauit
et eis uoluit uti. appellas
n obstante lapsu anni ad
applone prosequnda admi-
tetur. No. iudicis offici-
um n n post lite 9t. ht
implorari. ut lite pende-
te innouata. in statum
pristinum reducat. Ite.
hu imploratio n dz fieri
sine 9sensu partium. p
qm de 9muni assensu ad
litigandum sr ipo nego-
cio dies e assignata. Ide.
Intpoita ap. et c. Non
sufficiat, pbare q appella
sit ex tali ca ronabili si-

n̄ diceras eam ēē ueniam · et ut
probares te n̄ fuisse admissum.
Si uo tua appllō n̄ recipiat͛
a iudice nec approbat͛ · ab ad
uersario pt͛ eam prosequi p
procuratorem ad impetrand͛.
constitutum licet aduersa
rius per se uel pcuratorē
p se sr̄ hoc iudicium recipe
re · ap · sit paratus et infra ·
appellans remittet͛ ad iudi
cem a quo appellauit si no
luit · anq̄m ca͂ alii delegetur.
ē contradicente aduersario
condempnand͛ tn̄ in expen
sis et · i · Iudex appellonis p
recipere testes · et procedere su
grauamine ap̄ · pre alm p
ɔtumaciam absente lite
nūs ɔtest͛ · in appllonis ar
ticulo et negocio principali ·
qz cum in hoc casu iniquitas
prioris iudicis arguatur · n̄
ē rigor iuris ex quo seq̄ pr
posit͛ cāē dilatō requirend͛.

Inquisitioni Idem
tue · c · R · Ex quocies
clausula per quā tollit͛ ap
pellō in medio ponitur lit
terarum si fiunt͛ plā negocia
se minime tangencia · pre
missa tn̄ complectit͛ · n̄ in fine
litterarum interetur. Idem.
Vna sniā plib; ɔdempna
tis · si unus solus appellauit
illius uictoria a iure cano
nib; suffragatur · si iure
ɔmuni uiuet͛ id q negociū
et eade͂ ca͂ defensionis existat.
Si iustus met͛ Idem.
q̄ minus appellauit͛ te ex
cāt reputaris appellasse · d͛
tn̄ infra tempus q̄ licite p
uocatur coram iudice · q̄
appllare uolueris · uel in p
sencia bonor uiror · si co
piam ipsius hr̄e nequisti ·
protestatoē · sr̄ h app · cās
ap · duris exprimendas ·
Celestinus · iii ·

xxix Conquerente et c. De pe-
regrinatoribus. Cum hii
qui accedunt ad s. n. cum
rebus eorum debeatur sub apostolica
protectione esse securi. mandamus quatenus
quicquid eidem presbytero per iter ar-
reptum veniendi ad nos
subtractum est vel ablatum
restitui faciatis. Alex. iii. De

xxx Si quis confirmatione utili vel inutili.
rei litigiose a se. ap. confir-
mationem impetravit non minus
per iudex de causa cognoscere et eam
terminare. sed si res est litigiosa
tempore confirmationis impetrate
non absque mandato domini pape
de questione exorta per iudicare.
De confirmatione. Idem.
nibus romani pon. nisi nomine
sedis apostolice procedat mandatum.
aut cum sit eas per falsi sug-
gestionem elicitas. non est quod eas
auctoritatis iudicandum. Cele-
stinus tertius.
Bone memorie et c. Si ap-
pellans litteras de retractanda
sententia impetravit et adversarius eius
preveniens de sua confirman-
da alias prius obtinuit de ap-
pellatione non facta mentione posteriores
prevalebunt. Non generalitas
non revocat nec vel ligatum vel
stipulatio in genere facta nullo
fundo demonstrato. Innoc. iii.
Cum dilecti et c. Ex renova-
tione privilegiorum novum ius
non acquiritur sed antiquum con-
servatur. Idem.
Ad nostram audienciam et c.
Cum regularibus personis non
consuevit ap. se. aliquas perso-
naliter confirmare. mandamus quatenus
confirmationes quas a canonicis
vel aliis regularibus noviter im-
petratas denuncietis irritas
et inanes. Idem.
Correcta et c. Mandamus quatenus
illos qui litteras exhibuerint in qui-
bus prioratus vel administratio-
nes tamquam religiosis confirma-

Porrecta

tur. priuas tamquam fitias actores. Si uero in eis mentio religionis tamquam tacita ueritate surreptas denuncies non ualere.

Examinata causa. Idem. ‹et› t. Arbitrium quod fit iuris et compromissi forma promulgatum irritum est et inane. non obstante confirmatione sedis apostolice. que confirmat illud sicut iuste et promulgatum fuit et ab utraque parte conceptum. Honorius. iii. h

Venerabilis frater noster et c. In litteris confirmationis arbitrii dum tenor compositionis inseri. et si uerbum confirmationis in litteris precedat non propter hoc minime obseruandum. et si clausula consueta. quod sine preiudicio facere prouidus fecit est. eis litteris continetur. Idem.

Sua nobis pe... t. i. Per collationes factas de quibusdam monasteriis. per legatos aliis ecclesiis. et clericis. et confirmationem super hoc a sede apostolica impetratam. iura que dyocesano debentur non diminuuntur uel leduntur. Si ipsi exhibeant reuerentiam et obedientiam ei. cui de iustitiis suis integre debent respondere.

Explicit liber secundus. Incipit liber tertius. In quo agitur. de uita et honestate. clericorum.

Ut laici secus altare quando sacra misteria celebrantur. stare et sedere inter clericos non presumant. sed pars illa que cancellum ab alia dividit tantum psallentibus pateat clericis. Ad adorandum uero et communicandum

laicis & feminis sicut est mos
patrianda sacror. Ex conc. pict.
Clerici arma portantes & u
surarii excommunicentur. Ex
concilio matiscen.
Ut quilibet presbiter qui plebem re
git clericum habeat qui secum can
tet epistolam & lectionem legat &
singulos parrochianorum erudiat.
c. 4 Siquis. Gregorius.
T comam clericus relaxaverit anathema
sit. Ex conc. tibur.
c. 6 Clericus si tonsura dimissa
uxorem acceperit. si sui gradu
est uxorem habere permittatur.
& iam tondeatur. Ex concilio
c. 5 Clericus neque Carthagin.
nutriat barbam neque comam.
Clericus & c. Clerici qui comam
nutriunt & inviti a suis ar
chidiaconis tondeantur. Alex. iii.
Monasteria monialium nul
lus clericus sine causa rationabili
frequentet. alioquin suspendatur.
& laicus similiter excommunicetur.

Quoniam utrum. Gregorius. viii.
in scriptis. & c. Secundum facul
tates ecclesiarum statuatur in
eis numerus clericorum. & c. Si
quis eorum qui simul vivunt
iniecerit manus violentas
in socium prelatus eum potest ab
solvere. nisi atrocitas facti penam
expetat graviorem. Innoc.
Cum ab omni specie. iii.
mala & c. Iudex ecclesiasticus nil pro
exigere a partibus pro causis au
diendis preter expensas mo
deratum. quia iustum iudi
cium non licet iudici vendere
& venales sunt reprobandi.
h de Hii qui ecclesiam. Idem.
& c. Hii qui simul in una
ecclesia degunt. in exteriori
habitu se debent invicem confor
mare. Cum decorem domus
dei & c. ludi theatrales & mon
stra larvarum ab ecclesiis amo
veantur. & clerici festivitatibus
ludibria sua non audeant exercere

cere. Idem in conc. gen.

Ut clericorum et c. Qui post eam inobedientie suspensus divina presumpserit celebrare ab officio et beneficio perpetuo deponatur. et prelati etiam qui tales in suis iniquitatibus sustinuerint pari subiaceant ultioni. Idem.

A crapula et ebrietate omnes clerici abstineant. et inde abusus abolendus est quo ad equales potus se obligant potatores. Siqui correcti super hiis a superiore non se correxerint. ab officio et beneficio suspendantur. Idem.

Clerici beneficia et commercia secularia et maxime inhonesta non exerceant. ioculatores evitent et tabernas nisi in itinere. et ad aleas et taxillos non ludant. nec huiusmodi ludis intersint. coronam et tonsuram habeant congruentem. clausa desuper habeant indumenta nec nimia brevitate vel longitudine notanda. Pannis rubeis vel viridibus. manicis consutis. sotularibus rostratis. frenis sellis. pectoralibus. calcaribus deauratis. cappis manicatis. non utantur. Maxime sacerdotes vel personatus habentes nisi causa timoris iusta exegerit. habitum transformatione. fibulas vel corrigias auri vel argenti ornatum habentes non ferant. nec anulos nisi quibus ex dignitate competit. Episcopi in publico et in ecclesia lineis utantur indumentis. nisi monachi. palliis in publico utantur. non fibulatis. scilicet vel post collum vel ante pectus hinc inde connexis. Honor. iij.

Ex litteris porrectis et c. Clerici qui pretermissis divinis officiis negociationibus secularibus institerint. si tercio commoniti adhuc respuerint. cum huiusmodi privilegium abiciant clericale. statutis et consuetudi-

·ij·

nibꝫ p̃ue. debent de hijs fa
cultatibꝫ subiacere. Ex co
cilio magentino. De cohita
tōe cl'icoꝝ ⁊ mulierū simul.

Inhibendum ⁊.c. Nullus
sacerdos in domo sua hēat
feminas de quibꝫ possit ori
ri suspicio. nec ꝯsanguine
as ꝑ̃ pediseques earundē.
nec femina ad altare acce
dere p̃sumat. nec pbr̄o mi
nistrare. ⁊ infra cancellos
stare ł sedere. Eugē.
Si q̄sq̃ ⁊ c. Clericus infra
sacros ordines de aliq̃ muli
ere suspectus si t'cia ammo
nitione f̄c̄a inuentus fuit' ꝯ
illa fabulari. ł ꝯu'sari ꝯcōi
cet' ⁊ femina canonice puni
atur. Alexand' t'cius.
Clerici ī sacris ordinibꝫ ꝯ
stituti ad abiciendas ꝯcu
binas per suspentionem ł
īterdicti sniām compellant'.
n̄ per adiurationem ne per

iurium incurrant. Idem.
Sic ad corripiendam ⁊.c.
Cl'ici in subdiaconatu ⁊ sup'.
Q'̄ ⁊ ꝑ̃ suspensionem a se
concubinas nolint' remoue'.
a b̄n̄ficijs perpetuo sint re
mouendi. Idem.
Super eo ⁊.c. Clericus ꝑ̃ ꝯ
cubinā ab ep̄o suspens'. si lit
teras a ꝑ̃ impetrat n̄ exp
derint n̄ ꝯtineant f̄c̄i serie.
Si au̅ cl'ici ⁊ c. Idem.
Cl'ici in maioribꝫ ł minoribꝫ
ordibꝫ si t'cio ꝯmoniti cōcu
binas penitus n̄ dimiserint.
b̄n̄ficijs spolient' eccl'iasticis.
Tit̄ eiusdem. Uel. iiij.
⁊.c. Notorium cū ē de q̄ cl'is
canonice ꝯdempnat'. occult'
q' ab ecc̄ tolat'. ⁊ ita sine du
bitatione teneas q' a pbr̄is
q̄tinq̄in fornicarijs quā tole
rant' ab ecc̄. nec huī' op'is e
uidenciam ut liceat diuina mi
steria audiant'. ⁊ sacramenta ec

chastica recipiant. Inno. iii.
Tua nos et c. Si tamen cli
corum fuit ita publicum ut mito
debeat dici notorium nec testis
non accusator est necessarius. si solum
per famam publicam. erit tunc
testibus opus ad eorum condempnatio
nem. si uero non est accusator et ex su
spicione scandalum oritur. in
dicenda est canonica purgatio
in qua si defecerit puniatur. Idem.
A nob et c. Cum clericis non ha
bent femine propter illas in qui
bus talis fedus nil permittit se
in criminis suspicionem. Greg.
Quesitum est et c. c. ix.
Uerum et si quelibet pro peccato mor
tali quo ad seipsum constat
esse suspensum. fidelibus tamen in offi
ciis euitari. quia quantum ad alios
in casu proposito fornicationis su
spensus non est. nisi peccatum hoc noto
rium sit per sententiam uel
confessionem factam in iure aut
euidenciam rei que tergiuersatione

aliqua celari non possit. Alex. iii.
Si qui de clericis coniugatis.
Si clericorum et c. Qui in mino
ribus ordinibus matrimonium con
trahunt compellendi sunt uxores re
tinere. et beneficia ecclesiastica relin
quere. Si in subdiaconatu
uxores dimittant et penitentiam a
gant. Idem.
Sane et c. Clerici coniugati
ad sacros ordines uel ad bene
ficia ecclesiastica. et ad ministratio
nes non admittantur. nisi castita
tem uouerint. et innupta et uir
gine habuerint uxorem. Idem.
Quod a te et c. Si clerici in
fra sacros ordines continere
non possunt. beneficiis ecclesiasticis
priuentur. et si aliqui de suis
bonis ecclesiis illis contulerint.
ad eos reuertantur. Idem.
Sane et c. Sacerdotes de sco
ghentes longam penitentiam per
episcopos suos sibi iniunctam. pos
sunt in officio suo restitui.

.iii.

Sane

Diuisis. Innoc. iii. Fallaciis ꝛ c. Clerici si matrimonium contraxerint beneficio ecclesiastico sunt spoliandi. Idem. Cum clerici ꝛ c. Orientalis in minoribus constituti ꝛ in superioribus utuntur matrimonio sicut contrahebant. unde eorum filios in episcopos et latinis possunt consecrari. Iohannes nobis ꝛ c. Idem. Acolitus si contraxerit non tenetur deferre tonsuram et non habeat beneficium ecclesiasticum. quia si exercens secularia negocia deferret coronam in uituperium nostri ministerii redundaret. Idem. Cum decorem ꝛ c. Clerici uxoratii dimittere debent que habent et non admitti de cetero ad ecclesiasticas dignitates. Ex parte. Honorii. iii. Tua ꝛ c. A clericis uxoratis et ab aliis qui habent uxores possunt exigere reges iusticia fidelitas ꝛ seruitia consueta. Ut consultationi. v. Idem. ꝛ c. Qui in minori etate tonsuram tamen ꝛ coronam assumpsit non est cogendus deferre habitum clericalem. Ex concilio sardinensi. De clericis non residentibus in ecclesia prebendaria.

Non liceat episcopo transire de ciuitate ad aliam sua. Ex gestis. Leo papa. iiii. ꝛ c. Qui parrochiam suam per v. annos contra canonum statuta deseruit. ab ipsa ecclesia est priuandus. Ex concilio lateranensi. Quia non nulli ꝛ c. Nullus accipiat diuersas ecclesiasticas dignitates. uel plures ecclesias parrochiales. Ecclesia uel ecclesiasticum beneficium tali detur qui resideat ꝛ qui per se curam possit exercere. Alioquin ꝛ qui recepit amittat. ꝛ qui dedit priuetur potestate largiendi.

Relatum a Alex. iii.
e. t. Qui residenciam facere
nolunt possunt ab ecclesiis am
moveri. non de licencia prelatorum
pro studio litterarum. vel pro aliis
honestis causis contigerit abesse.
Ffrumenti e. t. Idem.
Clericum alterius dyoc. absque lit
teris sui episcopi non debet recipere e
pc. non a sede apo. ei demandetur.
Idem.
Conquerente e. t. Si clericus
habeat ecclesiasticum beneficium quod suf
ficienter non debet in alia que non de
servit ecclesiae beneficium habere. De. iii.
De cetero e. t. Canonici in
servitio episcopi existentes debent
integre beneficia percipere. non
sunt victualia que absen
tibus non solent exhiberi. Cel. iii.
Ex parte nostra e. t. Si de
canus ammonitus residen
ciam in ecclesia sua facere no
luerit deponi potest et alius
subrogari. Innoc. iii.

Quali archiepiscopus qui quadri
ennium absens per litteras ca
pituli evocatus non redierit
deponi potest et alius eligi. De. iii.
Inter quotuor animalia e. t.
Clerici qui prebendas vel ecclesias
suas sine iusta causa et consen
su episcopi deserunt. non infra con
gruum tempus redierint. pos
sunt eis privari. non iusto de
tineantur impedimento. Idem.
Ex tue devotionis e. t. Episcopi
qui fraudulenter se absen
tant. ne citatio archiepiscopi ve
niat ad ipsos. si termino cita
tionis edicto publicato. infra
.vi. menses non redierint ad
ecclesias suas eis debent spo
liari. et excommunicati cogan
tur obedire. Idem.
Tue fraternitatis e. t. Cano
nici quibus indultum est ut
in absencia sua percipiant
gratia studii fructus prebendarum
non valeat eis indulgere gratia

si se transferant ad locum ubi
non est competens exercitium studi-
orum. Idem Honor. h
Ex parte tua et c. Qui in-
iuraverunt residenciam si non ha-
bitaverint ecclesie sine prosequens non
in fraude se absentaverint per-
iurium non incurrunt. Idem.
Cum dilectis et c. Canonici
in servitio domini pape commo-
rantes debent percipere fruc-
tus prebendarum suarum
non obstante constitutione super de
canonicis qui absentes. Idem.
Ad audienciam et c. Ca-
nonici qui cum episcopo pro
ipsius et ecclesie servitio com-
morantur non debent dici ab-
sentes sed quasi presentes debent
percipere fructus prebenda-
rum. Gregorius.
Cum ad h et c. Propter
necessitatem ministrorum potest
episcopus absentes revocare non
obstantibus indulgenciis a

plicis vel licencia precedencium
prelatorum. Et si non invene-
rint faciat de beneficiis ipsorum
ecclesias deservire. Idem.
Cum beneficiati in ecclesia haben-
tes que residenciam exigunt
si absque licencia episcopi cum mora
de ad aliam dyocesim transie-
rint si moniti non redierint
de eis beneficiis possunt spolia-
ri. Ex concilio pict.
Ut nullus de clero sine
populo ecclesiastica beneficia ha-
bita iure consanguinitatis que
requirat. In corpore canonum.
Non liceat et c. Episcopus clericos
non ordinet vel de eis iudicium.
Ratio Gregorii pp.
nulla permittat ut quis pro
communi utilitate datum est
propriis cuique usibus applicet.
Alex. iij. ex concilio lat.
Episcopus si aliquem et c. Qui
sine titulo dyaconum vel pres-
biterum ordinavit et de p

de prom. dig.

uiuere. n̄ ex patrimonio t de suo possit sustentari. Idē ī eod.
Quia in tātū. t. ī. Non p̄t q̄s de iure cōmuni plēs ecclias t prebendas hr̄e quo ad titulū p̄lationis t canonicatus t ordinationis. Idem.
Cum teneatur. t. ī. Si pro cuius p̄uisione scribit p̄p. hēat aliud cōpetens bn̄ficium. t in lr̄is n̄ fit de eo mentio t sine graui scandalo n̄ p̄t ei prouidi. n̄ tenet̄ is cui demandatur.
Referente. t. ī. Idem.
P̄bro duas ecclias hn̄ti unā quam maluit relinq̄re. t alia p̄donec persone assignet.
Maiorib; eccliē. t. ī. Idem.
Diuisio prebendarum t dignitatum permutatio s̄t prohibentur. Idem.
Relatum. t. ī. Qui in canonicum receptus ē carere n̄ d; bn̄ficio prebendali. Idē.
Auaricie. t. ī. Canonici n̄ possint parrochias diuidere. t antiquas portiones t redditus clicorum minuere sine cōsensu ep̄orum. Idem.
Significatum ē nobis. t. ī. Potest assig̃ri bn̄ficium p̄bro ut rōne illius teneatur cotidie missā de b̄a maria. salua honestate t debita deuotione celebrare. Idem.
De monachis. t. ī. Ad p̄sentationem monachorum nullus recipiatur ad ecclīam parrochialem. n̄ de p̄uētib; ecclīe tn̄ ei coram ep̄o assignet̄ unde possit uiuere. t hospitalitatem t iura ep̄alia persoluere. Idem.
Ad hoc licet. t. ī. In una ecclia t diuersis. unus plēs n̄ hēat dignitates t personatus cum singule exigant assiduitatem personarum.
Preterea. t. ī. Idem.
Canonicus in duab; ecclījs

regulariter professus n̄ p̄t ar-
chidiaconus ēē in utraq; Idē.
Cum n̄ ignores t. i. Una
ecc̄ debet ēē unius sacerdotis.
Un̄ in duabȝ ecc̄lis idem pre-
b̄r locum n̄ d; optinere. In-
nocenc̄ iii.

Cum ē aplm t. i. Illus q̄
sine certo titulo ordinatur p
ordinationes & successores p-
uideat̄. donec per eos ecc̄lica
bn̄ficia sint ɔsecuti. Idem.
[J] Inter cetā t c. Nam preben-
dam q̄m de iure non potuit
clico assignauit. eam q̄m
de iure p̄t debȝ assig̃re. Idē.
Cum iam dudum t. i. Qi
h̄t plēs dignitates & preben-
das remouet̄ a promotōe.
multa enim per pacīam to-
lerant̄. q̄ si uere deducta fu-
erint in iudicium repbant̄.
Dilcōs. t. t. ii. Idem.
Clericum recipi in canoni-
cum n̄ ē ɔ̄ canones. ſȝ ua-
cationem expectare pbendam
contr̄ ɔ lat. un̄ iudicium p
parte tenet. t p parte n̄. Idē.
Que sinitatis t. i. Una p-
benda n̄ dȝ diui ut sub no-
mine unius duo sint dimi-
dii canonici. un̄ talis elcō de
duobȝ ad unam ē cassanda.
Nisi ē t. i. Si. Idem.
cum ius n̄ p̄t diui dignitatis.
sic nec fructus. Nō pactio q̄
per se ēēt symoniaca. si si-
at auctoritate iudicis ē legi-
tima. Idem
Pro illis t. i. In priuilegio
semper auctoritas. se. ap. ex-
cepta intelligit̄ t nisi p̄uile-
giati fecit ɔ illud. Idem.
Cum quondam t. i. Clici pa-
trimonium h̄ntes sufficiēs
lȝ aliud bn̄ficium ecc̄liacū n̄
h̄eant. ad maiores ordines
possunt promoueri. Idem.
Accedens t. i. Clericus ab-
sens p̄t per alium & alius

dudum

pro ipso de beneficio ecclesiastico in
vestiri. Idem.
Dilecto f. etc. Idem ius et ead
prebenda non debet dividi. non nimis ca
nonicorum iuramento firmatur
augmentari. Idem.
Vacante etc. De una pre
benda possunt due fieri. si
tot fuerint proventus quod duobus
sufficiant competenter. Idem.
Dilectis f. etc. Cum inclu
sione mandati apostolici preben
dam vacantem alii contulerit
eadem proscripsit. presbytero. si non ha
beat competens beneficium preben
dale confestim. Idem.
De multa providentia etc.
Quicumque receperit beneficium
curam animarum habens an
nexam. si prius tale habebat
eo sit ipso iure privatus. et
si illud retinere contenderit.
etiam alio spolietur. Is quoque
ad quem prioris spectat do
natio libere illi conferat post recep

tionem alterius etc. Nullus in
eadem ecclesia plures habeat perso
natus vel dignitates. et si cu
ram non habeant animarum. cir
ca tamen litteratas et sublimes
personas per sedem apostolicam po
terit dispensari. Idem.
Graue nimis etc. Prelati
non carnalem sequentes affectum sed
iudicium rationis. indignis
pretermissis. ydoneos ad eccle
siastica assumant beneficia. qui
deo et ecclesiis velint et valle
ant impendere famulatum.
Extirpande. Idem.
etc. Consuetudine nulla
obstante presbiteris parrochialibus
sit portio sufficiens assignetur.
et qui parrochialem habet ec
clesiam. per se ipsum illi deseruire
at non sit annexa dignitati
vel prebende. et oporteat eum in
maiori ecclesie deseruire. et tunc
perpetuum vicarium impo
nat. alioquin se sciat auc

contitate h' detrach · priuatū
de ꝑuentib; ecclie que oz hr̄e
proprium sacerdotem · Nullus
pensionem ↄferat q̄i pro bn̄
ficis aliꝫ. Idem lat' · ↄcilio ⁊ ī ·
Regulares in ecclīs que ad
ipōs pleno iure nō pertinēt
epis instituendos p̄brōs re
presentent · ut illis de plebis
cura r̄ndeant ⁊ ipī pro re
bꝫ temporalibꝫ rōnem exhibe
ant competentem · institu
tos n̄ remoueant epis inc
sultis. Honorī · iij.
Licet nob ⁊ ī · Cottidiane
distribuciones q̄ tm̄ residenti
bꝫ in ecclīs ⁊ hiis qui int'
sunt horis canonicis exhibent'
n̄ debent tn̄ studentibꝫ · l;
indulgenciam · ap̄ · se · hēat
ecclasticos prouent' integ' · per
cipiendi. Idem.
Exposuisti nobis ⁊ ī · Si
euidens necessitas ł utili
tas exigat' epc prebendas

ecclīe sue · de capellis eisdē a
nectendis poterit augmenta
re · congrua porcione capellan
p̄bris reseruataꝫ. Idem.
Dilcūs · f · ⁊ ī · Si dominꝰ pp̄ ·
scribat pro bn̄ficio alicui cō
ferendo · n̄ oz fieri mentōm
ī lr̄is q̄ auctoritatem hēant
collatōnem qui conferre
possunt q mandatur · Gre
gorius · ix.
Super inordinata ⁊ ī ·
pueri in beneficiati q̄ n̄ poss
sunt in ecc' deseruire n̄ debēt
inydonei reputariꝫ. Idem.
Cum cām ⁊ ī · Intencionis
· pp̄ · n̄ est prout integrione
prebende · aliꝰ aliq̄ de nouo
sanderetur. Idem.
Venerabilis fr̄ · ⁊ ī · Non
genus s; uirtutum nobili
tas · neq; honestas · gratū
deo faciunt ⁊ ydoneum s
uitorem · vn̄ n̄ ualꝫ con
suetudo · d · n̄ · n̄ · mittendo

III · IV

preter nobiles ad prebendas.
Cum dicat. t. i. Idem.
Lucii. iii. scribit pro benefi
cio alicui conferendo. man
datum non extenditur ad rec
toriam vel dignitatem. Gre
gorius. ix. De clerico egrotante.
Cum percussio. t. i. Cleri
co egrotanti secundum ordinem
suum consueta de ecclesiasti
co beneficio tribuantur. Eugenius.
Presbiterum. t. i. presbiter qui duos
digitos cum medietate pal
me amisit. propter defor
mitatem non celebret. sed alia
officia exequatur. Lucius. iii.
De rectoribus. t. i. Si presbiter
leprosus efficiatur detur ei co
adiutor qui curam habeat ani
marum et facultatibus ecclesie
sustentetur. Clemens.
Tua nos. t. i. presbiter leprosus ab
administratione removeatur.
sed de necessaria de ecclesie facul
tatibus ministretur. Inno
centius tertius.
Ex parte tua. t. i. Episcopo la
boranti morbo incurabili dari
debet coadiutor. quia ad accessio
nem non debet compelli. Honorius. iii.
Consultationibus. t. i. Ar
chidiaconus qui paralisi officium
lingue amisit. coadiutor est
ei adhibendus. Ex concilio arelatensi.
Non De institucionibus
amplius suscipiantur
in monasteriis quam quot de
bonis ecclesie possint susten
tari. Eugenius.
In ecclesia nostra. t. o. Si certus
numerus canonicorum statu
itur. laici non in numero ca
nonicorum sunt computandi.
Ex frequentibus. Alexander. iii.
t. i. Qui ecclesiastica beneficia
scienter sine assensu episcopi dy
ocesani vel officialium suorum. que habent
de iure non possunt detinent
excommunicentur. Clemens.
Audacter. t. i. Noni. c. iii.

vii.

vestra

auctoritate

ecclesijs uel earum facultates
aliquis sustineant. nec capi
tulo inuito aliquis recipiatur.
Ad decorem. Item concilium Innocentii iij.
et c. Episcopi in ecclesijs suis ydo
neos instruere et maiori uiros
litteratos et ydoneos unicuique
originem duxerint instituere
non postponant. Idem.
Cum uenissent et c. Insti
tutio personarum et ecclesiarum
uacantium ad episcopum perti
net de iure communi. non de con
cessione regali perpetuo habent
ab episcopo de consensu capituli.
archidiaconi donatum. Item.
Cum ad nostram et c. Cum
inter dantem et recipientem de
beat esse distinctio personalis
nemo a se ipso potest recipere dig
nitatem. Celestinus. iii.
De concessione prebende et ecclesie
Qui in minorum non uacantis.
sacerdotum loco ponun
tur ab ecclesiastica communione
sunt priuandi. Ex concilio lateranensi.
Nulla ecclesiastica et c. Nullum
ecclesiasticum beneficium aliquem
uacet aliquid tribuatur. et per
mittatur et c. Si uacauit in sex
menses. ydonee persone con
feratur. aliquin si debet conferre
et non dederit. episcopus det si ad e
piscopum pertinet capitulum
tribuat. Si omnes neglexerint
disponat metropolitanus.
Relatum et c. Alexander iij.
Si ecclesia non uacans alicui
promissa fuit. non obstante ap
pellatione ipsius cum uacauit
potest alij conferre. Innocentius iij.
Proposuit nobis et c. Nos
vero inuestitura dum non uacan
te nos. uacare dicitur cuius insti
tutio nulla est. Item. papa potest super
ius dispensare ex plenitu
dine potestatis. Idem.
Quia diuersitas et c.
Tempus suspensionis subduci
de tempore. semestris. Nos per

9firmationem nouum ? ñ dã.
Item. Semestre tempus ñ a tẽ
pore uacationis ƺ notitie com
putatur; Idem.
Cum nr̃s eli. e. t. Temp̃
ñ p̃t in ecc̃ ip̃a aliam h̃re
dignitatem ñ ex indulgencia
se. ap. sp̃ali. uel alia iusta cã
e. t. Idem.
Post elcõne. e. t. Cum in
personatum altius prouehi
se 9sentit 9iusticie regula.
cadere d3 ab eod. Nõ. ẽ nccẽ
facere mentionẽ de p̃sone cõ
tineatur in eos toto; Idem.
Cum iñ 9one. e. t. Cũ 9 sta
tuta 9e. lat. fatent se canoĩe
recepisse nõ opponere debent
ei. ƺ in prebendali b̃ficio p̃s
sint p̃uidere; Idem.
Literas uras. e. t. Cum
aliquis de una prebenda elig̃
ad aliam. prima de iure in
cipit uacare. e. ad resignatio
nem d3 9pelli. q̃ cum de facto
uacatur alij conferat; Idem.
Ex parte alterius. e. t. Ubi
prebende distincte ñ sunt nec
certus nũs canonicoꝝ ñ dicit̃
uacare prebende. nec 9e. lat.
locum h̃t; Idem.
Constitutus. e. t. Non de
cetero ñ p̃t ep̃c dare potestatẽ
alicui 9ferendi prebendam
q̃ post fuit uacatura; Idem.
Dilcõs. e. t. Canonum 9. lat.
9negligentes edit. ad archie
p̃atus e ep̃atus solum extendi.
ƺ ad personatus alios e mi
nora b̃ficia extendunt; Idem.
Ex tenore. e. t. Non u3 pro
missio facta de p̃ima eccl̃ia ua
catura. ƺ sr̃ hoc cartam fece
rint p̃mittentes; Idem.
Accedens ad a. s. e. t. Licz
p̃latus ñ possit p̃mittere b̃n
ficium. cum uacabit p̃t tñ
p̃mittere b̃ficij collationẽ
cum poterit; Idem.
Postulastis. e. t. Si ad

Tit X cap i

epm et capitulum simul per-
tineat donatio. Si negligentes
circa tempus fuerint ad superiorem
transit. si eps cum capitulo non
ut eps sed ut canonicus ius habe-
at conferendi. Honorius iii.

Cum dilecti et c. Pronus non sit
facere promissiones de beneficiis
non vacantibus ecclesiarum. nec do-
nationes eorum ponere in ma-
nibus alienis. Honorius iii.

ix. Ne sede vacante aliquid innovetur.

Novit ille et c. Vacante
sede episcopali non debet aliquid in-
novari cum non sit qui episcopale ius
teneatur. Honorius iii.

Illa devotionis sinceritas et c.
Capitulum vacante sede non
quam fungitur vice episcopi in colla-
tione prebendarum. Idem.

Constitutus et c. Nos igitur
depositiones testium que vacante
ecclesia Bingen. et carente legi-
timo fuerint recepta duximus
reprobandas. Ex conc. ap
Valentina.

Irrita erit episcoporum donatio vel
venditio vel commutatio rei ec-
clesie absque collaudatione vel sub-
scriptione clericorum. Alex. iii.

De his que fiunt a prelatis sine
assensu capituli.

Continebatur et c. Con-
cessio decime facta abbati ab-
bissa sciente et non contradicente conve-
ntu tenet aliter non. Idem.

Novit et c. discretionis et c.
Institutiones et destitutiones
ecclesiasticarum personarum factas
ab episcopo sine consilio canonicorum
irritamus. Idem.

Cum iam nos pridem et c.
Confessio facta ab episcopo recla-
mante capitulo non tenet nisi
postea ratam eam habuerit.

Quanto et c. Episcopus. Idem.
cum consilio fratrum suorum negocia
ecclesiastica debet pertractare. Non de-
sinunt tamen tenere que nomi-
na testium absentium in actis

inserit. Celestinus. iij.
Ea noscitur. et i. presenta
tio facta ab abbate sine assensu col
legii non obtinet firmitatem. nisi ex
antiqua et approbata consuetudi
ne. concessa libertate proba
tur hoc sibi licere.
Cum apostolica. et i. Sufficiat
consensus episcopi ut licitum sit ec
clesie decimas recipere de ma
nu laicorum. hoc autem de illis in
telligimus que laicis in feudum
perpetuo sunt concesse. Idem.
Tua nobis nuper. et i. Episco
pus consensu archidiaconi sine as
sensu capituli potest conferre per
petuo ecclesias vacantes bap
tismales. cenobiis et ecclesiis
conventualibus ad quos perti
net ius patronatus. Idem.
Pastoralis. et i. Non non de
licentia. ro. pon. preter sui ca
pituli voluntatem potest religio
sis locis consentiente patrono
totam ecclesiam parrochialem et
de novo conferre aliquam porti
onem. Honorius iij.
Et si membra corpus et i.
Canonici capitulorum ecclesiarum
cathedralium ad provinci
ale concilium destinari. debent
ad tractatum concilii ad
mitti maxime super illis que ipsa
capitula contingere dinoscuntur.
Ex concilio lat. De hiis que
fiunt a maiori parte capituli.
Cum in cunctis ecclesiis
et i. Statuimus ut nisi
a paucioribus et inferioribus aliquod
fuerit rationabiliter obiectum et o
stensum. appellatione remota pre
valeat semper quod a maiori et sa
niori parte capituli fuerit
constitutum. Celestinus iij.
Quesivit. et i. Non tenet
interdictum in aliqua ecclesia. et per
aliquos vel aliquem de cano
nicis positum sine assensu
episcopi et aliorum fratrum nec ab ali
quibus est observandum. Innocentius
iij. · xi ·

·xij·

Ex ore sedentis et c. Electā sr̄ iuniori tam dignitate q̄m nūo parte. eor qͥ eligendi ius hebant cōfirmatur. Cum reuerenciaex[i]lebat prepo[s]ito uiri suo renunciauit. Nō q. tacite qͦspō renunciare uiri suo I. dē.
Ex parte tua et c. Siquicanonicoꝝ archiepī et maioris et sanioris partis capituli statutis renitunt̄ optineat sententia pl[u]rimoꝝ.

Ut ecclesia bn̄ ficia sine diminutione oferāt. I. Inno. iij.

Ut nūm procedat de multi dē iudicium et c. Qui dat bn̄ficium ecc̄siam si ante n̄ partiebat tpōs pueritis. et ex donatiōne facta aliy consequitur ut fructus participet symoniaca est collatio. Si uō an̄ collationem puerit percipiebat et ante collationem constituit et ex cā iusta. uerab tempus fructus percipiat. h̄ licitum est. Si uō in ipsa collatione queniat q eo q̄ recipit bn̄ficiū ut fructus in̄ recipiat. hoc dictum n̄ hēc. Nō. donatio occulta suspicione n̄ caret. uis de occultis n̄ possumus diuinare. Item consanguinitas inducit suspicionem q. uiciosa sit donatio cum sanguine fca. q̄ ppt consanguinitatem tm̄ bn̄ficium ocedit. aliās ei n̄ ocessurus et bn̄ficia ecc̄siast sine diminutōe conferantur. x oc. lugd.

De rebz ecclie alienandis t non alienandis.

Non liceat epō t abbi certam uni ecclie u̇t ad aliam. quamuis ambe i eius sint potestate. tn̄ cum assensu ambarum pt face commutationē. Ex eodem.

x

Qui res ecclesie petiunt a re gibus vertitate donatio. et acci piens a communione ecclesie sit aliene. Ex concilio vol.

Consensu et c. Sacerdotes qui ecclesiis acquirunt possunt de manu ecclesie mittere nisi ta mos rei collate in qua est petu ho et postestate sua sub pro tutio ecclesie maneant. Ex

Episcopi qui nil ex pro de eod pro ecclesie conferunt. libertos ex famulis ecclesie facere non presumant. alioquin successor revocabit. Ex concilio apud silua.

Nulli liceat re. c. nec im mobile ecclesie sive alienata re. nisi spali hypothece titulo obligare. Alienationis nomine continet conductionem. dona tionem. venditionem. permuta tionem. Emphyteosis per petuum contractum. unde omnes sacerdotes ab alienatione ab stineant. Simmacus.

Siquis presbiter et c. Qui alienaverit res ecclesie sub scrip serit sit anathema. et hoc omnibus eiusdem ecclesie personis contra dicere et alienata cum fructibus reposcere. Alex. iii.

Ad aures et c. Episcopi silvas per in perpetuam emphyteo sim. i. sub annuo censu ex tirpatoribus concedere et he redibus eorum. quo labore sunt ex tirpate. non tunc utilius possunt collocari. Celestinus iii.

Ex super aliqua re et c. Pos sessiones que ecclesie minus sunt utiles pro aliis utilioribus per episcopi de sanioris partis capi tuli consensu et consilio alie nare. et permutare. Idem.

Ad audienciam et c. Si citus canonicorum inconsulto capitulo predia ecclesie in dampnum eiusdem in perpe tuum locavit per episcopi revo care. Innocencius iii.

Poss.

Cōfessiones ad mēsam epī
ł capitulī ptinentes aliena
re nō dʒ epc. nec ecclias in q̄
bʒ monachi ministrare ɔsu
euerint. clicis ł laicis assig
re. Idem.
Ad mēsam .ꝛ.ī. Si monaste
rium necite ɔpulsum posses
sionem aliquā laico ɔcesserit
in feodum. sī grauiter lesum ē
contractus hr̄ reuocat̄. pecu
nia quā dedit ei restituta.
dimissis ei fructibʒ pro labo
re. Nota ꝑ quadriennium nō
subuenitur per bn̄ficium re
stit̄ in integrum. Itē pro le
ui dampno nō competit. Itē
si cū medium iusti pcij deci
pit̄. subuenit̄ ecclīe per inte
grum restitutum. ł ult̄ me
dium. usqʒ ad .xxx. annos ɔ
mimi iure pt̄ agere.
Cum laicis .ꝛ.ī. Constitu
tiones ꝛ uenditiones feudo
rum. ꝛ bn̄ficioꝝ ecctīcoꝝ si
ne legitimo ecctīcarum per
sonarum assensu fc̄as occa
sione constitutionis laice p
testatis decernimus nō tenere.
Ex ɔc. beluacen̄.
Precarie de quinquēnio
pī quinquēnium ł aut̄ꝫ
antiquā ɔsuetudinē renouē
tur. Ex ɔc. carthā.
De precariis .ꝛ.ī. Precipi
mus ut si rectores ecctārum
res ecclīe irronabilt̄ distribu
erint a successoribʒ eoꝝ ad
ius ecclīe reuocentur. Gre.
Precarium uendū. Cū
concedit̄ quādiu patitur q̄
ɔcessit. soluit̄ quoqʒ obitu
eius q̄ concessum ē. nō ł cō
cedentis. aut cum ipm̄ alie
nari ɔtingit alicui hoc re
uocare uolenti. qꝛ per con
uentionē hr̄ nō licʒ rem alie
nam inuito domino posside
ri. porro precarie q̄ quāʒ de
ecctarum possessionibʒ fieri so

leur. n̄ sint pro uoluntate
concedentium reuocande Gre. g.
Cum gr̄a sui tm̄ de comoda-
to.
C quis comodatum acce-
pit. de leuissima ẽ culpa te-
& casꝰ fortuitꝰ n̄ acciderit cl-
pa sua & interueniᵗ pactū
seu ĩ mora fuit ꝫ s n̄ debe-
at imputari. Conᵉ eum q̄ꝫ
recte comodata n̄ agᵒ n̄ pᵗ ex-
pletum usum cᵉ gr̄a res fu-
erit cōmodata. cum n̄ deci-
pi bn̄ficio nos oporteat s;
iuuari Alex. iij. de depo-
Grauis illa & i. sito.
Si res persone n̄ eccl̄e
commodanᵗ n̄ tenenᵗ eccl̄e
n̄ probeᵗ rem illam in utili-
tatem eccl̄e fuisse cūsam
Bona fides g Gregoꝛ.
abeẽ p̄sumitur si rebꝫ tuis
saluis existentibꝫ res depo-
sitas amisisti. De culpa q̄ꝫ
teneris si terpiu deposito cu-
listi. & si aliquid pro custo-
dia recepisti. Pacto ū cul-
pa & mora p̄cedentibꝫ ẽ ca-
s fortuitꝰ imputatur. Ga-
ne depositori licuit pro uo-
luntate sua depositum reuo-
care. q̄ quem cōpensationi
& deductioni locus n̄ fuit
ut contractus q̄ ex bona fide
oritur. ad perfidiam mini-
me referatur. licꝫ conpen-
satio admittatur in alijs cō-
tractibꝫ si cā ex q̄ postulaᵗ
sit liquida. & q. facilem exitᵘ
hr̄e credatur Ex con. ap. al-
Placuit & i. Ex pbr̄i ple- De emptione
bes suas ammoneant
ut hospitales sint & n̄ cari-
uendant transeuntibꝫ q̄m in
certo uendi possint Ex con.
Ut mensure & i. Conag.
Si quis iniusta pondera & m̄-
suras. lucri cā mutauerit.
.xx. d. in pane & aq̄ peniteat.
Cum dil Alex. iij.
filij & i. Cum res mihi di-

midia iusti precii comparatur
i arbitrio emptoris est si uelit
& uenditionem rescindere
& iustum precium supplere.
Peruenit ad. Celest.
nos. e. t. Si uir uendidit
consentiente expresse uxore do
nationem propter nuptias. Si
tempore uenditionis uiri
facultatibus erat. unde si uxor
consulere potuit. & in commu
nes usus. precium est conuersum
& .xxx. annis durante uiro
emptor possedit. post mortem
uiri non potest mulier super hoc
emptorem fatigare. Ignoc.
Ad nostram nouis. e. t. iii.
Si creditor uineas canonem
contra usurarios editum posses
sionem a debitore recepit no
mine emptionis promittens
ut quandocumque ei debitor per
soluit. a septimo anno usque
ad .x. annum .x. lib. quod est di
midium iusti precii possessi
onem restitueret. Instru
mentum in fraude canonis
confectum non ualet. & uenditio
pro pignore iudicetur. Idem.
Cum causam. e. t. Si in uen
ditione ultra dimidiam iusti
precii deceptum fuit mona
sterium a emptores precio re
cepto possessiones restituant
& suppleant quantum defuit i
to tempore emptionis. Gre.
Si uenditori post instit. e. ix.
tutum contra se iudicium quis ob
miserit. ut rem uenditam
sibi defenderet nunciare. & con
tumaciter abfuit tempore
sentencie promulgate. & per
iniuriam sententia lata fuit de
mictione agere non ualebit.
Clemens. iii. De locato & conducto.
Ex rescripto. e. t. Magri
et scolares bon. qui super
conducendis aliorum hospiciis
in lesionem & preiudicium
habitancium conuenit hospi

tem. n̄ prius tempore co-
ductionis elapso. et de as-
sensu inquilini. ipso facto auct.
ap. excommunicantur. Hono
Uram nobis devo. Tertius. iij.
tio. t. i. Religiosi possunt
locare libere proventus de-
cimarum qbz voluint. in q.
locatio n̄ sit ad feudum et
alienationem. Greg. ix.
Propter sterilitatem et casu
fortuitum sine culpa colo-
ni conductoribz vīn faciendis
ē remissio pensionis iure
bz eccle. n̄ co ubertate anni
precedentis et subsequentis p̄
sit sterilitas cōpensari. vīm
invito inquilino domum i
hitare et residere potis. sz ne-
cessitas q̄ tū n̄ iminebat
locationis tempore id expo-
scat. remissa ē pro residuo
tempore pensione. q̄ t inde
rōnabilr amoveretur si
ibi perverse sint conversat.

Vel cum canonē per bien-
nium n̄ solvisz si ē satis
fcōe scelerī n̄ pvidit. Ide.
Potuit emphitheota ecc.
prinitus requisita eiq. nun-
ciato qntū se ab aliis offer-
ret si nolle se emere dyrit.
et a denunciationis tempo-
re duos uni mēsium spaci-
um sit elapsum. meliora-
tiones t ius ē competens
aliis vendere q̄ emptione
hi prohibentur. Emphite-
ota q̄s secus p̄sumendo et ce-
ssando in solutione canonis
per biennium n̄ scelē satisfcōe
ē n̄ providisz iuste potu-
isz expelli. n̄ obstante q
ei ut canonem solveret.
nō fuit nunciatum cum
in hoc casu dies statuta
pro domino interpellat. Ex.
cc. ap. silvam. De rerum
Si princeps permutatione.
Si. i. princeps pt rem

immobilem dare suis locis et a
liam accipere ab eis. eo quod mo
do commutationem de communi vo
luntate ex causa rationabili facere
et quod presumitur. melius sit vel eque
le. Ex concilio beluacensi. c
Ut commutationes ecclesiastica
rum que ab antecessore inconsul
te facte sunt. ab eo qui est succes
sor emendentur. Ex concilio silvanectensi.
Mancipia ecclesiastica non ad liberta
tem non conveniunt commutari. et
mancipia que pro ecclesia homine
dantur in ecclesie permaneant
servitute. et ecclesie homo quem com
mutatur liber efficitur. Quod enim deo
semel consecratum est. ad huma
nos usus transferri non debet. ○
Iniustum Si iustum et cetera. Mancipia
que deo dantur. pro quocumque
mancipio vel commutationis com
mercio non redigantur in sclavi
um servitutem. Urbanus iiij.
Quesitum est et cetera. Commuta
tiones prebendarum vel dig

nitatum fieri non debent nisi auc
toritate superioris. quia pacto circa
spiritualia labem sibi continet symo
nie. Clemens iij. ○
a Ad questiones et cetera. Conventua
les ecclesie possunt villam communi
la permutare. ita quod utrumque vil
le ecclesia transeat cum sua u
niversitate. Si vero una plus
habundet proventibus summa pe
cunie potest addi si tamen contractus
inter invicem non misceantur. In
nocentius iij. ○
c Cum clericus et cetera. Nam dig
nitates ecclesiasticas commutant olim
adinvicem debent ipsis spoli
ari. Idem. Cum univer
sorum et cetera. Ut et cetera de donationibus
inter dilectos. Cum deceptis
et non decipientibus iura non sub
veniant clerico qui prebendam
suam resignavit simpliciter
ut commutaret cum alia resti
tuatur. amoto consanguineo eius
qui suam noluit resignare. p

qui assignaverat consanguineo
resignantis. Greg. ix.
Exhibita nobis etc. Permu
tatio de spiritualibus ad tempora
lia fieri prohibetur. Innoc. iij.
xx De feodis. Insinuatione pro etc. Si ecclesia
receperit feudum suum in pig
nus. non tenetur fructus in
sortem computare quamdiu rece
perit fructus vasallus a ser
vitio quod debebat ecclesie pro
ferre feudo. sit immunis.
Ex parte tua etc. Idem.
Licet prelatus iuramento
teneatur nullum de novo
in feodare. si mortuo vasal
lo feodum ad ipsum redire con
tigerit. alii potest concedere. et si
vasallus feodum alienavit
consanguineum vel filium a
lienantis potest prelatus in
vestire. et feudum alienatum
potest concedere alii tamen per quem
ecclesia ipsum valeat retinere.

Ex contractu rerum. De pignoribus
et aliis cautionibus.
Nullus presbiter etc. Ornamen
ta vel libri ecclesie taberna
rio negociatori laico vel femi
ne in vadium non dentur.
nisi iusta necessitate urgente. Gre
Latorem presentium. Greg. ix.
etc. Homo liber pro debito
non retineatur quamvis res defuerint
quas possint ei pro debito adiu
dicari. Alexander.
Ex presentium etc. Si presbi
ter res ecclesie impignoravit et
morte preventus non libera
verit. qui in patrimonio eius
succedunt tenentur liberare.
Illos nos Innocentius iij.
cedimus etc. Quia circa
fuit intencio contrahentium ex
formam contractus vendi
tio non apparet conditionalis
sed pura. cum minus possit per
conditionem resolvi ex duobus

xxvi.

Illo vos

tñ q̄ in pacto expressi fuīt
.s. q̄ fructus percepti deberēt
ī soluenda pecunia numerari.
et q̄ ultra summam perceptam
xl. sol' debent persolui. contra
ipsum emptorem p̄sumitur ue
hementer p̄ certum cum usu
ras ꝯsueuerint exercere. Idē.
Ex litteris tue .f. Propter ma
leficium uiri mulier n̄ dȝ
remanere indotata. et omnia
bona uiri pro dote obliga
ta cum suo honore transe
unt ad quemlibet possidentem.
Cum ꝯ. g. et .i. Idem.
In possessionibȝ pignori o
bligatis perceptio fructuū
ī solutionem sortis dȝ com
putari. Idem.
Significante et c. Pactum
legis cōmissorie in pigno
ribȝ reprobatur. vn̄ debitor
q̄ timuit q̄ n̄ domum pig
nori obligatam statuto ti
no redimeret. nunquam
ulterius fr̄ eā molestare cre
ditorem si per iuramentum q̄
fidelē credebat ī tinum mi
sit. malicia eius n̄ dȝ domi
no imputari. cum quantum ī
ipso fuit iuramentum adī
pleuit. quare cōpellendus ē cre
ditor ut sua sorte sit ꝯtentus.
pensionibȝ in sorte computa
tis. Gregor. ix.
Cum contingat et c. Nulli
sum fructuum h̄t dare dȝ
cautionem ydoneam prop
etario q. fruatur immobi
libȝ rebȝ silua rerum s̄ba
q̄ usu n̄ ꝯsumuntur ad
arbitrium boni uiri. Et
pecuniam si quam habuit et hē
bit ad estimationem bono
rum q̄ ꝯsumuntur usu. et ī
hereditate inuenta fuīt ī
morte restituat proprie
tario. et heredibȝ ipsius.
Ex concilio carn.

xxii · C De fideiussoribus

Clericus fideiussionibus ins
tiens alligaturi. Luci. iii.
Peruenit ad nos ꝛ c. Si
fideiussor pro debitore reddi
derit. d3 ei debita ꝛ omnia
dampna resarcire. Clericus
aut q̄ iuramentum
ab officio ꝛ bn̄ficio suspen
datur. Idem.
Constitutus ꝛ c. fideius
sor pt̄ agere cum principa
li debitore ut eum liberet
ab obligatione. Innoc. iii.
Quod quibusdā ꝛ c. Nul
lus religiosꝰ pro alico fidei
beat ꝉ mutuam pecuniam
accipiat sine p̄lati ꝛ maio
ris partis capituli licen
cia. Alioqn n̄ tenet̄ conuē
tus respondere. n̄ ip̄a pe
cunia ī domus utilitatē
manifeste sit ꝯūsa. Greg.
Cum pro quo te ꝛ c.
fideiussorem obligasti. si
diu in solutione debiti
cessauit. aut dissipare bo
na sua cepit sc̄ hoc cōdēp
natus fuisti. iure potis cō
uenire. ut te a fideiussione
debeat liberare. Alex. iii.

xxiii · Ad hoc de solutionibus.
ut in apostolice ꝛ infra.
Sicut filius debita pris
soluere tenetur. ī prelatꝰ
sui predecessoris ꝉ eccl̄ia
necc̄ite ꝯtracta. Gregor. ix.
Si quorundā ꝛ c. Siquis
ecclīam ē obtinuisset ꝑ a
lienis grauatꝰ debitis ꝉ lit
teras sine signa alicui cō
cesserit. quibz possit ꝛ ecc̄
obligari. ecc̄ ad solutionē
n̄ tenetur. ꝛ ip̄e ab admi
nistratione sp̄ualium ꝛ tē
poralium nouit̄ se suspen
sum. Idem.
Odardus ꝛ c. Nam in
totum ꝉ partem n̄ pt̄ sol
uere debita. n̄ pp̄ hoc d3 ex
comunicari. s3 dare cau

tionem q̄ persoluet si ad
fortunam deuenit pingui
orem. Idem.
Si quis conqueritur indebi
tam pecuniam se soluisse.
probare tenet̄ q̄ indebite sit
soluta. ñ aduersarius solu
tionem negans exinde adiu
gatur. q̄ tunc negans dʒ p
bare q̄ debitum recepisset. re
xxiiii · Prudenter de donationibus. Gregorius. vii.
Prudenter ⁊ .i. Hanc ē nobi
litas legē ponit ut decere se
q̄ sponte tribuit existimet ⁊
nisi in beneficiis illis exeunt
nichil prestitisse putet. Alex.
Fr̄nitatem ⁊ .i. Cum ciu.
prelatus eccl'ie ꝓcurator sit
ñ dominus. conditionem eē
meliorare pt. s; deteriorē fatē
ñ dʒ. vñ donationes eius g̃
ues ñ tenent. Idem.
Ceterū si abbem ⁊ .i. Si ꝑs
conuentus ꝯ donum abbis
reclamauit. ꝯ quantitatē doni
⁊ terre ꝯsuetudinē ratum
⁊ irritum donum iudicet. Ide.
Consultationibus ⁊ .i. Dona
tio facta eccl'ie ꝑsonis priuatis
uiuente persona ñ tenet. s;
ꝗ locis religiosis .i. q̄ ꝑsona
eius sine assensu suo ea
ñ spolietur. Innocenti. iii.
Per tuas litt'as ⁊ .i. Ecc'
in actibus suis fraudē ñ dʒ
aliquam adhibere. vñ concedat
feudum ad mensuram si
minus fuit inuentū fieri
tegre. Idem.
Cum dilectus filius ⁊ .i. In
contractibus plena. in testamē
tis plenior. i beneficiis ple
nissima. est interpretatio
adhibenda.
Pastoralis officii ⁊ .i. Qui
ꝯcedit ecclesiam id solum q̄
suum ē intelligitur con
cessisse. ut ꝗ concessio epī
huius legitima sit. ꝯsensus
capituli sui ē requirend'.

Inter dilectos. x. ij. Idem.
Quia filios donationem quam
fecerant allegabant turpitu
dine ꝯ filias. periurium. et
excomunicatione factam. et sta
dem. n ꝯ ipsos set ab ipsis co
missam. contra se factam. prium
defendere. legitime non ualle
bat. cum iura deceptis non
deceptoribus subueniant. Ide.
Apostolice se. x. i. Certue
detrimentum de possessionibus
et de prouentibus ad epalem
mensam. charitdie. eccam per
tinentibus in antalibus dona
tionis portione constitut ee
collatum. potest reuocari non
prescriptione. et alia excepto
ne legitima. hi actio exclu
datur. Gregorius. ix. cum
Propter eius ingratitudi
nem in quem collata e libertas.
donator potest reuocare. si in
ipsum manus impias inie
cerit. et atroces iniurias. l g
ne dampnum. et uite peri
culum intulit. quod tamen ad dona
tores quod hoc tacuit non extend
successores. Ex con. ard. de
Inuesti peculio clericorum
gand. x. i. presbiter nichil habens
patrimonii quando ordinatus est.
pdia quod postea emit ecclesie e
runt ad quam ordinatus est
Presbiter cum Ex con. adn. e
dyoc. tenetur de hiis quod fecerunt
ad nomen ecclesie faciat scrip
Omnis. pp. Ciuitam.
Unusquisque presbiter res quas post
dies consecrationis acquisierit
proprie relinquat ecclesie. Ex
Inquirendum. x. i. C con. re.
presbiter ea quod intuitu ecclesie acq
siuit ipsi ecclesie relinquet. quod
si alio modo ei cui noluit di
taxat committit sacrilegium Ex
Siquis sane C con. tolet.
clericorum angulum et uineam
in terra ecclesie fecerit. uita
comite possideat. et post mortem

ut unusquisque

xxv

ecclie relinquat. n epc aliq
heredum uoluit elargiri.
Gregori. xx. De testamentis
& ultimis uoluntatib; · g
Quorumdam & c. Sto. qd qt
quid intuitu ecclie hu
erit epc. debz dimittere ecce. c
n de hijs pt facere testamt
Quia ingredi; Idem.
entib; & c. Abbatissa ex quo
consecrata est n pt aliquid i a
testamento legare. sz res ei
monasterio opetunt. i quo e
constituta; Idem.
Nos q & c. Ultime defunc
torum pie uoluntates epali stu
dio pie debent adimplere Ide.
Indicante & c. Legatum
etiam per nuda uerba fcm q
ab uxore. in ultima tenet uo
luntate; Idem.
Filius uir & c. Si testator
scienter rem legat alienam.
tenetur heres redimere. &
precium dare. si sit res q uen c

di possit. si ignoranter. n te
netur heres. n continuade p
sit legatum Ex co. mag. r
Si heredes iussa testatoris n
adimpleuerint. res eis relic
ta. ab epo interdicatur Ex e
Cum in officiis C co. lat.
& c. Quicquid clicus acq
ritur intuitu eccle. ad eccam
pertinet. nec pt alij legare.
Ad h presentib; Alex. iij. a
& c. Clerici de reb; per eccam
acquisitis testari n possunt.
moderatam inde donationem
n rone testamenti. elemosi
nas de mobilib; facere pos
sint in egritudine constitu
ti; Idem.
Quia nos & c. idem q sup q
c proxio. hoc addito qd de
hijs q successione & artifi
cio. & alias n intuitu eccle
sint adepti. libere possunt
prout uoluerint ordinare.
Cum omnes & c; Idem. c

In

esses

Teſtamenta q̄ parrochia-
ni faciunt coram ſuo pbr̄o
& duob; aliis uel trib; teſtib;
n̄ debent reſcindi. Idem.
Relatum e. t. ii. Sr̄ relicti
eccliē ſ leges n̄ ē iudican
dum .ſ; ſ canones. duob;
uel trib; teſtib; legitimis re
quiſitis. Idem.
Relatum e. t. ii. id q ſup.
.o. ad h preſentib;. addito
q poſſunt ī morte largiri
ſiue conſanguineis ſuis.
aliis intuitu recepti ſui
ci;. e q dicat. capit̄. cū nos.
Cum tibi de. Innoc. iij.
benignitate e. t. ii. Qui extre
mam uoluntatem ī altius
diſpōne committit n̄ morit
inteſtatus. Idem.
Officii e. t. ii. Si portio eſt
epō legata hac conditione
ut ea ſolā ſit contentus n̄
pt̄ de aliis exigere portionē.
Si n̄ abſolute legata ē. pt̄
partem de aliis uendicare.
Si nō modicum in fraudem
ſit eidē legatum. ut debita
portione in aliis fraudetur.
p̄ ab aliis legatis exigere
portionem a canone ꝯſtitu
tam. Idem.
Requiſiti e. t. ii. priuata te
ſtatoris diſpoſitione n̄ pt̄
gn̄alem canonis conſtitu
tionē īmutare. Si dixit
relinquo hoc ecclīē. epc̄ in
ſuam hebit portionem. &
ꝯuerſo. n̄ dicat relinqͦ h
canonicis. & epō tm̄. & h
uerum ſi ſit exēmus. Si u
propinquus relinquat e
pō. p̄ſumit̄ intuitu perſo
ne ēē relictum. & inde ni
chil pt̄ ecc̄ petere. perſone
n̄ hn̄ti adminiſtrationem
eccl̄ſticā a quocumq; relictū
fuit. nec epc̄ nec ecc̄ pt̄ a
liquid petere. ſi decedat in
teſtata n̄ hn̄s propinquos.

sisti

Rainutius declaraˀ Idem.
t. i. Uxor moriens pt' reſtitue
re maritum t. i. Nulli c̃one
us inſtitutione teſtamenti g̃
uatus q̃rtam ꝑtrebellianum.
deducere pt' t. i. pr̃ moriens ĩ
legitima ñ pt' filium ł filiã
agrauare Gregorˀ. ix. 9
Tua nobis t. ĩ. Epõ mo
nitione p̃miſſa ꝑ ⁊ dꝫ com
pellere exequtores teſtamen
ti. ut bona decedentis ne in
impios uſus expendant' ſ
defuncti uoluntatem Idẽ.
Rainaldus peponis filius
t. i. P. moriens dimiſit he
ditatem. R. filio ſuo hoc mõ.
ut ſi ſine herede decederet.
patruis ſuis reſtitueret de
cedens ſui hereditatem. me
dietatem ñ dimiſit auun
cul'. ⁊ medietatẽ ꝑdicto eiu
dam. Nº adeunte hedita
te orta eſt qõ 9 ipm̃. iudi
catum ẽ q. R. potuit le

gare auunculis ſuis tertiã
partem debitam iure naẗi
q̄ꝫ g̃uari ñ potuit. ⁊ q̃rtam
t̃rebellianã quã c̃oneus reſtitu
tione g̃uatus deducere potu
iſſꝫ. ſaluo p̃rio iure peponis.
ł R. inſtitutionis bñficio le
gis falcidie ĩ reſtitutione le
gati. R. ſi infra tempus le
gitimum uoluntati paruerit
teſtatoris cum inuentariũ fe
cerit ⁊ 9 uoluntatem teſtato
ris lex faladia inducatˀ. Idẽ.
Iohẽs clericus t. i. Si exeq
tores. t. tuſtitiam mandatũ
ſuſceperint. per epm̃ cogi de
bent teſtatoris explere uolũ
tatem Idem.

De hijs q̄ ĩ ornamentis ł
pro eis ſiue fabrice lumina
ribꝫ ſanctuario. vij. xx. Sũe
aliq̃s ad perpetuum cultum
diuinũ legant' eccl'ijs ł reli
quis pijs locis. cãmonica p̃re
tio dum in fraudem ñ fiat

III

epc̄ est ł parrochialis ecclia
debeat defraudari deduci n̄
dz. Ex 9c̄ ap̄. alten̄ hito. de
successione ab intestato.
xxvi.
Sed h̄ ibidem. t. i.
Si clericus moritur in
testatus i̇ bonis q̄ q̄ acq̄sii
uit n̄ intuitu eccl̄e succed
ecc̄ cui seruiuit. Ex 9c̄ tbur.
Sancto 9ſilio t. i. laici n̄
possunt petere a pbr̄is quos
manumiserunt pret̄ officiū
diuinum. nec in peculio ip̄o
rum decedencium. s; i. iiij.
partes diuidatur. q̄rtum u
na ep̄o. alia eccl̄e. t̄cia pau
peribȝ. q̄rta parentibȝ si ꝓ
donei sint assignentur. alio
quin ep̄c eam i̇ us eccl̄e di
stribuat. Innoc. iij.
Cum dn̄s. f. t. i. Nouissi
mum hominis testamentū
tm̄ immobile perseuerat. t. i.
Si pbr̄ intestatus decesserit
q̄a n̄ apparent heredes ē i̇
p̄rimonialibȝ succedit ecc̄.
q̄ ecc̄ est primus heres.
Nō. furios̄ testari n̄ p̄t.

IV

Nos institui. Leo. iij.
t̄a t. i. Generaliter quilȝ adk
tet t discretus in sepulchro
prium suoz dz sepeliri. p̄t tm̄
eligere sepulturam ubi uo
luit t̄cia parte iudicij sui
proprietate relicta. Idem.
Relatum t. i. Qui i̇ mo
nasterio conuerti uoluit si
ue in morte siue in uita
omnium rerū c̄ss pro anima
sua disposuit eccl̄e sue me
dietatem relinquat. Innoc
Fr̄nitatem t. i. ciij.
Non p̄t quis relicta ecclia sua
t prim suoz sepulchris nō
i̇ loco religiosoz eligere se
pulturam. Alex. iij.
De his q̄ in infirmitate
t. i. Qui i̇ infirmitate de
q̄ moriunt̄ conferunt se t
sua monasterijs de hijs dz

· De sepulturis · xxvij.

ecclia p̃tim hr̃e canonicam
portionem. Alioquin nichil
tenet̃ dare eccl̃e si in sani
tate t̃ i infirmitate de q̃ n̄
decedit bona sua dedit p̃ys
locis. Idem.
Ex parte canonicoꝝ t. i.
prior q̃ prochianum cano
nicoꝝ. pᵒ ap. sepeliuit cō
pellatur corpus restituere
t exinde amicabiliter con
ponat cum eisd̃. Idem.
Cum liberum sit t. i. Mo
nachi qui corpꝰ ei q̃ apud ca
nonicos elegerat sepulturā.
et uiolenter sepelierint. red
dant ossa canonicis. t oīa
q̃ occasione sepulture per
ceperint. Lucius. iij.
De uxore t. i. Uxor eligere
pt̃ sepulturam sicut uir.
minores uo q̃ nichil de eī
distribuitur eā ꝑ consuetudi
nem sepeliant. Urban. iij.
Cum sit t. i. Si prochian̄
alibi elegit̃ sepulturam. de te
stamento suo q̃rtā ps eccl̃e re
linquitur. Clemens. iij.
Certificari t. i. Portio siue
iusticia eccl̃e a q̃ corpora mor
tuoꝝ assumuntur circa medi
am t qrtam pro regionis
consuetudine attendat̃. In
In nr̃a presen noc. iij.
cia t. i. Hospitalarij n̄ debēt
sepelire alienos prochianos
i annos. n̄ t alios n̄ apud
ipos elegerint sepulturam.
t tn̄ debent soluere qrtam
legatoꝝ eccl̃e a q̃ corpora as
sumuntur. preter de eq̃s
t armis. Idem.
Ex parte petentium t. i. Pu
ella q̃ fugiens raptores nō
sponte cadens i aqm̄ subm̄
sa ē eccl̃stice tradatur sepl
ture. q̃ cui communicabat̃
uiuenti. communicand̃ ē t de
functe. Idem.
Sacris t canonibz. Nullus

·xxviij·

n̄ cōmunicauim᷒ uiuis. nō
cōmunicemus defunctis. et i.
Vn̄ si excommunicatoꝝ per ui
olenciam ł alio casu corpo
ra in cimiterio sepeliant᷑.
si discerni possunt exhu
mari debent et procul a ci
miterio iactari. Honorius iij.
Abolende. et. i. Clerici n̄ de
berent exigere pecuniā ł p̄
cium pro terra. ł sepultu
ra. i q᷑ mortui sunt sepelirē
di. Gregorius. ix.
Parrochiano tuo. et. i. pro
nulla excommunicatione ul̄
malefcō d3 cimiterium ł alia
suffragia eccliē denegari si
licet. dum per p̄brm suū
i extremis agēs iux̄ formā
eccliē fuit absolutus. here
des tn̄ eī ad satisfaciendū
ꝓ ipō per censurā ecclīcā
sunt compellendi. Ex concilio
affricano. De parrochijs et a
lienis parrochianis.
Si epc̄. et. i. Nota hic q̄
p̄datum dispensationem
cum epō reuitente de hēst.
ut hēat partem dyocesys.
et substituit aliū q̄ hodie n̄
hēt locum. Ex conc. nanet᷒.
Ut dominicis. et. i. P̄bri de
bent abicere alienos parro
chianos q̄ nolunt missam
audire contempto proprio
sacerdote. Adrianus. pp̄.
Nullus epc̄ parrochianū
alterius iudicare presumat.
nam q̄ ordinare n̄ potuit n̄
p̄t iudicare. Urbanus. iij.
Super eo. et. i. Sicut limi
tes prouinciarum sic n̄ p
rochiarum prescribi possunt
si fines legitīa p̄bōe ł indu
bita fide ecclīca ordinatio
ne fuint cōstituti. Celest. iij.
Significauit. et. i. Ubi q̄s
hēt domicilium eius iurdōnis

.xxix.

est. et ibi hre dicatur domi
cilium ubi hereditatem hr et
habitat et infra. illi ecclesie da
re sunt decime prediorum. in
cuius parrochia sita sunt pre
dia. personales vero et alia
ecclesiastica iura eis qui spiritualia
administrant et in quibus aud
diuina. Ieronimus. de de
cimis primiciis et oblationibus.

Decimam partem omni
um frugum leuitas
ipse debebat. Rursus de illis le
uite .i. gradus inferioris. deci
mam dabant sacerdotibus. Erant
et alie decime quas quili
bet de populo separabat ut
comederet cum sacerdotibus et le
uitis in ierusalem. Alie quoque e
rant decime quas pauperibus
recondebant. Primitie de
fructibus non certa speciali nomine
diffinite. Sed magistri statue
runt inter .xl. et .lx. partem
hocerer offerre qui noluisset.

Nouum. Pascalis .ii.
genus et .i. Clerici non debent
a clericis decimam exigere qui
accipiant ab eis labores qui
sunt spiritualium ministrorum.

Ex multa. Adrianus papa.
phci et .i. Priuilegium im
petratum de decimis modo sol
uendis contra conuentionem prius
factam non ualet nisi de ipsa fecit men
tionem. Idem.

Commissum et .i. Compel
lendi sunt monachi persoluere
decimas ecclesiis in quarum pa
rochiis commorantur. tam de
terris cultis in quibus olim do
mus fuerunt. quam de pa
scuis ad fruges redactis.
de quibus antea decime ipsis
ecclesiis soluebantur. Alex.

Peruenit et .i. De Cetis
prouentibus molendinorum
piscariarum. feno. lana.

decime sunt ecclesiis persol
uende. Idem.
Nuncios t. i. q. q. par
rochianos tuos de apibus et
de omni fructu decimas p
soluere eo die compellas.
Cum homines. Idem.
t. i. fructibus collectio sta
tim. decimam ps dari d. ali
quam mercennariorum et ferme
tum tamen debita psoluant.
Dilecti filii t. i. Idem.
De prediis que monachi conu
cunt ad arma dare debent
decimas ecclesiis de quibus p
diis solui consueuerunt.
Suggestum Suggerendo est nobis. Idem.
t. i. Mandat. pp. cistercien
monachis non conponant de
decimis sed quibus erant priui
legiati pro scandalum et dap
num aliorum. Idem.
Ex parte t. t. i. fratres cister
ciensis. templarii. et hospita
larii. de terris quas propriis ma
nibus colunt et sumptibus.
ceteri autem de nouialibus suis
que similiter modo de nutrimen
tis animalium suorum et de
ortis decimas soluere non
tenentur. Idem.
Licet de benignitate t
i. Omnibus concedimus deci
me de laboribus si ceteras tande
rint excolendas soluere te
neantur. Idem.
Ad audientiam t. i. In p
uilegio cistercien. ubi pro
excol. et de laboribus manu
um non sol. nouialia sed et o
latores intelliguntur. Idem.
Quum a nobis t. i. Si no
ualia infra aliquam parro
chiam sunt earum decimas
debet episcopus ipsi ecclesie assignare. si
aliquid de ipsis poterit ad
arbitrium suum ordina
re. Idem.
Parrochianus t. i. Cum
non ab homine sed ab ipso do

mino sint ↄstitute q̄ debit
erigi possint. Idem.
Ad h. et c. Decime n̄ p̄st
ↄcedi laico per successionē
retinendo. s; laic̄ n̄ resigna
uerit excommunicetur. Idē.
De terris q̄s colunt iudei
compellendi sunt decimas da
re et terras dimittere. Idē.
Quamuis sit g̃ue et c. Si
quis alicui laico i seclo re
manenti ecclīam. decimā. et
oblōnē concesserit excomuni
cet̃ et suspendatur. Idem.
Cum sint homines et c.
Nimis difficile ē ut una ec
clīa ↄp̄atu fines alterius reci
piat decimas cum ex hoc
ↄp̄atum fines confundi ui
deantur. Nō q. decimas rōe
p̄dioꝝ an̄ p̄mum ēē soluendā.
Prohibemus. Ex ↄc. lat.
ne laici decimas ↄ periculo
animaꝝ suaꝝ detinentes.
i alios laicos possint aliq̄

modo transferre. Siquis uō
acceperit et ecclīe n̄ reddidit.
xp̄iana p̄uetur sepultura. Idē.
Ad ap̄. se. et c. Clemens. iij.
Personales decime reddende
sunt ecclīe. i q̄ quis eccīastica
percepit sacramenta. predi
ales ū s; consuetudinem ap
probandam. Clemēs. iij.
Ex parte canonicoꝝ et c.
Agricultores de omnibz p̄di
oꝝ fructibz absq; diminutione
decimas persoluere compellā
tur. Cel. iij.
Non ē in potestate et c. De
uino. g̃no. fructibz. ortis. ne
gociatione. milicia. uenatiō
ne. et de omnibz bonis deci
me sunt persoluende. antequā
expense de ipsis deducantur per
eccīasticam cens. ad h ↄpelli.
Ex transmissa et c. Idem.
De hijs q̄ de molendino
adueniunt p̄ueniunt sine di
minutione decime persol

uantur. Innoc. iij.
c.25 Tua ꝛ. i. Porro ꝛ. i. Jmperia
lis concessio q̄tumcūq; sce
galis neminem pt̄ exime͂ a
solutione decimarū. nec oc
catione donationis antiq̄ l3
ī feodum decime sint conce͂
se sunt decime uenalium u
surpande. Idem. am
c.24. A nobis ꝛ. i. A datiuib3 pos
sessiones ad firmam de fruc
tib3 quos percipiūt. decime
sunt soluende. Idem. a
c.26 Tua nob ꝛ. i. Colonus de
parte fructuum q̄ s̄ remanz
rōne culture. 7 domiū de par
te qū hr̄ rōne t̄re. sine di
minutoē aliq̄ū semen 7
sumptus deducatur. decima͂
soluant. nec preterea neq̄
ac eliooꝝ aliis qū elias 7
ecclijs quib3 debent possiūt
erogare. Idem. am
Ex parte tua ꝛ. i. Quib3
9cessum ē hr̄e prochianoꝝ
suoꝝ cum integ̃tate 7 de no
ualib3 exigere. cꝫ ñ maius
9cedit: minus 9cessum cē
uidetur. Idem. am
Pastoralis ꝛ. i. Expñse q̄ fi
unt circa res cū matrimoniū
acq̄sitas. sunt p̄mo deduce͂
de. antequā decime persolua͂
tur. s3 expense f̄ce p percipi
endis fructib3 ñ sunt deduce͂
de. fructus aūt ñ possunt a
lienari ĭ 9honore decimarū.
Expense uo q̄ fiunt pro re
stauratione rerum. ñ sunt
deducende anq̄. decime persol
uantur. Idem. am
Cum contingat ꝛ. i. Per
ceptio decimarum ad paro
chiales ecclie de iure 9muni
pertinet. similr̄ 7 de noua
lib3 ĭ ab hijs qui alias de
cimas percipiunt. de eaꝝ
perceptione cū rōmibus o
stendatur. Idem. am
Cum ī tua dyoc ꝛ. i. Mg3

percipiunt maiores decimas
debent & de fructibus percipe quod
proveniunt de terra que fuit
eis ab antiquo decimalis.
Dudum Nuandum extra. Idem.
In decimis a laico concessis
non currit prescriptio a dona
tionis tempore sed confirmatio
nis cum non possit dare que
non possunt possidere. Idem.
In aliquibus extra. Dominii ta
libus personis predia sua ex
colenda committant que ecclesie
decimas sine contradictione cum in
tegritate persolvant. Idem.
Cum non sit in homine extra.
Exactionem tributorum & cen
suum precedat solutio decima
rum & ad que tributa inde
cimata pervenerint solvere
decimas compellantur. Idem.
Nuper Super albes extra. De terris
post concilium generale acquisitis tenentur
cistercienses & alii religiosi qui
simul gaudent privilegio
decimas dare ecclesiis quibus an
tea solvebantur licet propriis
excolantur manibus nisi cum ipsis ec
clesiis aliter duxerint compone
dis Greg. ix.
Interdicimus universis ec
clesiasticis personis & decimas
a laicis ad ecclesias alienas
pertinentes in pignus reci
pere ab eisdem laicis non presu
mant. Ex concilio magno.

De regularibus transeuntibus ad

Nullus religionem.
Non condeatur nisi legitima e
tate & spontanea voluntate.
Siquis autem. Ex eodem.
annos extra. Qui in annos le
gitimos consecratur & que
annos legitimos per violen
ciam nisi in annum petentes re
clamaverint in claustro per
manebit. Ex concilio Tol.
Ut clerici qui se fingunt
habitu & nomine monachos
& non sunt. ut veri mona

et veri etiam coniugatum. Ex
Vidua sive continentiam habitum
continentiae sponte susceperit
vel si imposuit et intus ve-
latas deo oblationem obtulit
debet de cetero habitum deferre.
Et iuramento firmare nolu-
erit eo tenore vestem
sibi imposuisse ut deponere
posset. Gregorius. ix.
Iohannes et c. Non liceat mo-
nacho de monasterio in mo-
nasterium transire. nec aliquid
habere peculiare. Ex reg. gr.
Quam in filiis dura est
congregatio monachorum pu-
eros in eorum monasteriis
ante .xviii. annum recipi
prohibemus. Alex. iii.
Non est dubium et c. Mo-
nachi et conversi cist. post
professionem sine licentia
abbatis exeuntes. moniti
redire compellantur. Idem.
Ad nostram et c. Qui

habitum religionis in .xiiii.
annum susceptum deposuit.
uxorem quam iuravit et a-
liam potius ducere. Idem.
Super eo et c. Qui in capi-
tulo intravit religionem
antequam recepit professionis
habitum ad priorem statum
possunt redire. alioquin coge-
di sunt ad minorem reli-
gionem transire. Idem.
Sane et c. Si canonicus
professus fugiens in locum
maioris religionis intravit
cum prima conscientia prius ibi remanere.
Significatum et c. Idem.
Qui in annum a paren-
tibus oblatus in monasterio
est usque ad annos pubertatis
debet ibi expectare sed postea potest
egredi. si fuit oblatus in
.xiiii. annum potest exire. non
obstante professione tacite se
fecit. Clemens. iii.
Cum iure et c. Monasterium qui.

filat̾ ⁊ pn̄a deuotio ⁊ pa p
fessio n̄ ad seclm post redire qui
bndicōnē accep nec ɔdixit. q̄
u n̄ ē i etate nubili seq n̄ co
gitur parentum uoluntatē.
Correctiu ⁊.i.j. Idem.
Monachum n̄ facit hītꝰ
ſʒ pfessio regularis. qm̄ p
qm̄ quis fecit ⁊ ab abbe re
cepta fuit. ut uotum red
dat ē compellendus. Cel. iij.
Cum simus ⁊.i. Siquis i
trans monastium fecit filiū
suum hītum ī annū suscipe.
puer cum uenit ad etatē ɔs
sam exire potest. ⁊ bona q̄ ei ex
successione puenunt postu
lare. Innocent. iij.
Sic tenor ⁊.i. Duo uident
repugnancia. ut sit aliquis
ex se positus ⁊ de uita despe
ret. Tertium qui alienatꝰ su
scepit hītum. cum sentire n̄
possit ad obseruationem or
dinis n̄ tenet. n̄ mentis cō

[Marginal note: Multa fieri phibentur q̄ si facta fuerint optinent firm.]

pos postea fecit professionem.
Ad apost. se. ⁊ i.j. Idem.
Cum monachꝰ fieri an̄ unius
anni probatōnē regularis insti
tutio interdicat. si tn̄ an̄ temp
probatōnis abbas ab eo profes
sionē receperit uidē cum suo u
terep renunciasse. Idem.
Sicut nobis ⁊.i. Clicus q̄
i egritudine canonicorum hītum su
scepit ⁊ ad obseruationem re
ligionis canonice. se sua
professione ligauit. lʒ ad ec
clesiam n̄ transiit. sʒ bonis
suis diu postea usꝰ ē. ad re
sumendū hītum compellatꝰ.
Licet quibusdā. Idem.
⁊.i. Quia ubi ē sps̄ animi
ibi libertas. ⁊ qui spū dī a
guntur n̄ sunt sub lege. si
quis ex temeritate ł leui
tate n̄ ficte sʒ uere ad fruc
tum melioris uite. ad me
liorē religionem uoluit tn̄s
migrare. pqm̄ a plato suo

licenciam postulauit. ex lege
priuata que publice preiudicat
absolutus libere potest sanio-
ris uite propositum adim-
plere. non obstante aliquo pri-
uilegio. vel prelati conditione.
hoc excepto quod sine licencia ro-
mani pontificis nullus de-
serat prelatum. Idem.
Veniens etc. Non possunt
coniuges inuicem se absolu-
tare ut possint adulterari.
et ut adulterantes non possint
se accusare. Unde non obstante
huius iuramento compelli possunt
simul redire. nisi maluerint in-
trare religionem. Idem.
Consulti etc. Qui in-
trat religionem propositum
in principio protestans. ut est ab-
solute proposuit uitam mu-
tare. vel conditionaliter re-
ligione experiri in tempore cau-
dis de cetero regulariter saltem
sub laxiori regula uiuere.

in eo potest ante professionis
uotum ad seculum remeare. Idem.
Postulasti etc. Qui in mino-
ribus annis habitum religionis
nouiciorum suscipiunt ante pro-
fessionem etc. annum egres-
si in ecclesiis secularibus possunt
postea ministrare. Honorius iii.
Ex parte tua etc. Qui maior
per annum gestauit habitum
monachalem compellendus est pro-
fiteri. et regulam ordinis ob-
seruare. Greg. ix.
Statuimus nouitios in pro-
batione positos ante susceptionem
habitus professorum vel ante professio-
nem emissam ad priorem sta-
tum posse redire infra annum.
Nisi euidenter appareat quod
tales absolute uelint uitam
suam mutare. cum quilibet renun-
ciare ualeat quod pro se
noscitur introductum et nouici-
orum habitus a professorum habitu di-
scernatur. Idem.

xxxi.

Ne religiosi x. i. Prelati fugitiuos & eiectos de ordine suo requirant sollicite & ad eorum receptionem compellantur. Si non in ipsis monasterijs recipi non possint in alijs eiusdem ordinis eis ad agendam penitentiam uite necessaria ministrentur. Qui fugitiui si inobedientes fuerint excommunicentur. Alex. iij. De conuersione coniugatorum.

Preterea x. i. Nisi uxor ad religionem transierit. aut castitatem perpetuo seruare promiserit. uir quamuis professus debet ab episcopo de monasterio uel de licentia uxoris inuitus reuocari. Idem.

Uerum post consensum x. i. Post matrimonium contractum ante carnalem copulam. altero coniugum inuito alterum monasterium intrare. & qui remanet in seculo post ad secunda uota transire. Idem.

Quidam intrauit x. i. Qui dimissa uxore monasterium intrauit. & ad eandem redire compellendus est. post eius mortem debet continere uel ad monasterium teneatur redire.

Cum sit preditus. Idem x. i. Alter coniugum ad religionem non debet transire. altero in seculo remanente. nisi talis sit de quo suspicio non possit haberi. & promittat castitatem.

Coniugatus x. i. Idem. Coniugatus non est ad sacros ordines promouendus. nisi ab uxore continentiam profitente absoluatur. Idem.

Sane x. i. Uxoratus in episcopum non debet ordinari. nec uxor eius sacrum uelamen & uestem religiosam assumat. Idem.

Ex publico x. i. Si mulier incognita a marito

fiunt pt ad religionem tnsi
re et uiz restituatur alti q ab
eo uiolatur recepisse. Idem.
Uxoratus et c. q s c. cau
sis pd. hoc audite q ullus
religios dz mlrem ad cho
hitandum assumere. Urban.
Ex parte albis et c. C n. iij.
Qui in infirmitate post.
hitum suscipiens mona
calem uotum castitatis con
sentiente uxore emisit li
beratus an uxorem retines
et ea mortua aliam duces a
illa dimissa copellend e n
ad monasterium reuertatur. e
Consultur. Clemens.
nos et c. Uir de licencia ux
oris ad religionem transies.
uxore mortua n potit ad se
culum redire. pqm per an
num et amplius ibi stetit
nec aliam assumere in uxo
rem. Idem.
Carissimus et c. Si mu c
lier in egritudine castitate
uouit lz uir eius consense
rit. si uir n uult castitate
uouere debent simul itm co
hitare et maritalem affcu in
uicem tractare. Idem
p Placet nobis et c. Mulier
q credens uirum mortuu
monasterium intrauit. si uiro
reuertente egredit lz post mor
tem uiri n sit cogenda reuiti
ad monasterium. consultus
consilaret reuitendo. Innoc. iij.
Ad apo. se. et c. id q sup.
Cum sis pd. Idem.
Ex parte v. et c. post contt
tum mri. per uerba de p
senti et an carnalem copula
n pt alter coniugum alio in
uito castitatem in sclo pro
mittere. n relinquis sclm
religionis propositum exe
quatur. Idem.
Constitutus et c. Mulier
q relicto uiro cu alio contxit.

ꝛ illum ꝯpellenda ē dimitte.
ꝛ uirum q̄ ī pbrām ꝓmotus
religionem intrāu̾ n̄ impe
diꝰ q̄n uotum ualeat adim
plere. Idem.
Veniens ꝛ .ī. Si mulier
q̄ seducta ꝯsensit uirum
monastium ingredi si postē
ꝯtrai n̄ p̄ ꝑq̄m fornicata
fuit n̄ potit reuocare. Idē.
Accedens ꝛ .ī. Si consentiē
te muliere uir religionem ī
trauit ꝛ postea exierit. si mu
lier religionis hītum n̄ as
sumpserit eam ē assumere
ꝯpellendus. Honor. iii.
Significauit ꝛ .ī. Si mu
lier dedit licenciam uiro in
trandi religionem ꝛ ipa ca
stitatem uouit n̄ ē ꝯpellē
da intrare monastium. sic̄
talis etatis de q̄ suspicio
non possit oriri. Greg. ix.
Gaudemus ī dn̄o ꝛ .ī.
Si mulier adulterata fuit
ꝛ uir eius ꝯmonitꝰ noluit
eam recipere ꝓpt̾ dm̄ ī claust̾s
ꝑ cum religiosis uiriƀ col
locare. Idem.
Dudum ꝛ .ī. Si uir dedit
licenciam mulieri īntrandi
monasterium. uoto sollēp
ni se castitatem promittēs
seruaturum. uoluntarie ꝛ
ꝓ amore dī hospitalis pau
perum obsequio se deuouēs
lꝫ postea uatum ꝛ illectum h̄
fecisse n̄ posse continere. illā
tn̄ a monasterio n̄ potit re
uocare. Idem.
Mulier q̄ in fide reman
sit pt̄ nolente uiro q̄ ab in
fidelitate reuitur. ꝓpt̾ quia
fuat ab ecclie separata ad
religionem conuolare. Cle
Laudabilem ꝛ .ī. De conu̾sione infidelium. Clemens iii.
Sarracenus q̄ ī captiuita
te ꝑ̄ue positus. maritus ē
occiderit lꝫ postea per ipm̄

reuertatur ad fidem non potest eam
ducere. Si uero in bello occiderit
et ad fidem non potest eam du-
cere. Si uero in bello occidit et
ad fidem conuersus eam duxerit
tenetur uirum. Sic et de xpiano
si duxerit sarracenam conuersam
cuius occiderit maritum.
Ex litteris c. sta. Gregorius ix.
et i. Si iudeus ad fidem con-
uertitur muliere in iudaismo
remanente. filii ipsorum xi. de-
bent patri assignari. Alexander iij.

De uoto et uoti re-
demptione.

De peregrinationis et i. Vo-
ta peregrinationis ad ar-
bitrium presentis considerata qua-
litate et causa commutationis et
quid magis deo acceptum sit
possit commutari. et in eis per
dispensari. Idem.

Veniens ad nos et i. Voti
ex facultate sua non obligat.
tamen si est doli capax alias est re-
compensatio imponenda. Idem.

Litterarum tuarum et i. Ver-
ba timore mortis prolata non
animo obligandi nec firmi-
ter nec exigendo. uoti non fa-
ciunt transgressionem. Idem.

Scripture et i. Reus fracti
uoti non est qui temporale
obsequium in perpetuam
religionis obseruanciam com-
mutat. Innocencius iij.

Non est uoti transgressor qui
quod nouit auctoritate apo-
stolica distulerit adimplere.

Licet uniuersis hi Idem.
berum sit arbitrium in uo-
uendo. usque adeo tamen solo est necesse
post uotum. ut sine salutis
dispendio alicui non liceat re-
silire. et i. Cum bonus uoti
penitus propria uoluntate suscep-
pit. si non persoluit pena se
reddit successione indignum.

Magne deuotionis Idem.
nis et c. In uoto tria sunt con-

ſiderãda. quid liceat ſcdm e-
quitatem. quid deceat ſcdm
honeſtatem. quid expediat ſ
utilitatem. e. i. Quod agit
a prelatis facile trahitur a ſub
ditis i exemplo c. iii. Clicus
abſq epi ſui licencia. et epc ſi-
ne. pon. peregrinari n̄ dz. vñ di
u ſe abſent mandatu domini
et uotum pari paſſu ambulat
e. i. In redemptione uoti terre
ſce. Expenſe quas facturus erat
quis in eundo et redeundo ſu-
b diminutione mutue terre illius
transferuntur. Idem.
Quod ſr hiis e. i. De uoto
ihoſolimitano diſtinguendũ e
ut qui pro terre defenſione
uotum fecit ſi inutilis eſt
ad pugnandum licz utilis ſit
ad eundũ. melius eſt ut re- p
dimat uotum quam expenſas
conſumere. quod et de peniten-
te pt intelligi. Qui ppt de-
bilitatem n̄ pt iter inuncte

peregrinationis adimplere.
Mulieres uo q uiros huius ſe
quitur q remanere nolunt.
Cetere n̄ ſint dites q ſecum
poſſint ducere bellatores uotũ
redimant quod uouerunt.
Multa e. i. Excerpt. Idem
in diſpenſationis in uoto ſce
terre n̄ permittis alicui. n c.
dominus. pp. ſpaliter hoc com
miſit e. i. Viri ſine mulierũ
aſſenſu poſſunt huius uotum ad
implere. e. i. Alia. cum cor
officium reddat inhabiles ad
bellandum. magis redimant
uotum. n̄ ſint conſilio ſtrenui
et in predicatione inſtructi.
aut magnatũ obſequio de
putati. et poſſunt expenſis ſuis
conducere bellatores. Idem.
Per tuas e. i. Qui uotum
fecit infra certum tempus in
trare religionem. et uoti tranſ
greſſor in epm aſſumptus eſt.
ſ anime conſilium dz religere

⁊ uotum reddere poterit. tamen ca-
pitulum eum reassumere po-
terit in pastorem. Honorius iij.
Postulatus ⁊ c. Prepositi do-
morum fratrum cruce signatorum . si
ecclesie eorum per absentiam suam
enormiter non ledantur. ⁊ ipsi
terre sancte utiles sunt. Glo. ⁊
exemplo dimissis procuratori-
bus ydoneis in ecclesiis suis
tenentur uotum adimplere.
⁊ uicesimam eccclesiarum suarum
in usus suos deportare. Gre-
gorius ix. De statu monachorum ⁊

xxxv. canonicorum regularium.

Theodosi ⁊ c.
Dyocesanus ⁊ clerici sui
nullam monasteriis inferant
molestiam preter diligentiam
discipline. nec de hiis que ibi
offeruntur a fidelibus poterit
aliquid uendicare. Ex cc.
Monachi non precio Clar.
recipiantur nisi in monasterio
nec pecuniam habeant. nec sin-
guli ex conuentuum portionibus.
qui pro receptione sua aliquid
dedit ad sacros ordines non ac-
cedat. ⁊ qui recepit suspen-
datur. Qui in exitu suo in-
penitens cum peculio inuen-
tus fuerit nec unctio pro eo
fiat nec inter fratres sepeliatur.
Prioratus ⁊ obediencie sub
precio conferantur. alioquin
dantes ⁊ recipientes suspen-
dantur. Priores conuentua-
les per electionem conuentus
fiant. ⁊ sine rationabili causa non
amoueantur. Alex. iij.
Recolentes ⁊ c. Dignum est
non qui similem uitam cum aliis
susceperunt. similem senciant
in legibus disciplinam. Unde
domus que de aliis institutioni-
bus ad uestrum ordinem se transferent.
usibus uestris se conformantes. quis
ordo uester ⁊ institutio non recip-
dimittent omnia uel committent.
Super quodam Clemens iij.

&c. Canonicus regularis qui in extremis proprium noluit resignare, communione privandus est sepultura, et de ecclesia proiciendus. Innoc. III.

Quod dei timore &c. C. iij.

Secundum antiquos canones.

Si monachi possunt ad ecclesiarum parrochialium regimen presbyteros mittere, fortius regulares canonici qui regule insistunt laxiori. Idem.

Cum ad monasterium &c. Firmiter inhibemus ne quis monachus lineis utatur camisiis nec de cetero proprium habeat. Si vero proprietas apud quemquam inventa fuerit, de monasterio si in morte, in sterquilinio cum ea sepeliatur. In oratorio, refectorio, dormitorio, continuum silencium servetur. In claustro vero certis horis et locis. In refectorio carnium numquam comedatur, sed nec extra, nisi in infirmitorio, in minutione debilibus, non seorsum in camera, sed omnibus in infirmitorio nec carnes ministrentur. Abdicatio proprietatis sicut et custodia castitatis adeo est annexa regule monachali, ut contra eam nec summus pontifex possit licenciam indulgere.

In singulis. In conc. generali. Regulis &c. In singulis provinciis de triennio in triennium commune capitulum abbatum atque priorum. Abbatum non habencium qui non consueverunt tale capitulum celebrare, salvo iure dyocesanorum, iuxta morem cisterciensis ordinis celebretur &c. Sic volumus superiorum iura servari, ut inferiores nolimus iniurias sustinere. Gregorius.

Rubrica de religiosis domibus ut episcopis sint subiecte.

Nunc autem &c. Jure dicitur dedicare basilicam qui eam quam fundaverit baptizatos ac incolas assignavit. Idem.

Quia monasterium &c. Si monasterium alii monasterio

cap. 8

subiciatur alterius dyoc. ep̄c
tn̄ illius loci ordinatione n̄
ādmitteret Eugeni. pp̄.
Ex senodochijs & alijs si
milibz locis per dyocesanos
ep̄os ad utilitates quibz con
stituta sunt ordinent Vr
Ad h & .i. Si loc̄ c batn̄. iij.
ad hospitalitatis usum et
pauperum prouisionē fuit
auctoritate ap̄. ep̄c destina
tus cum sit religiosum n̄ de
usibz mundanis deputari.
sic nec res alie per ep̄m ad
cultum religionis deputatē.
Interaūj Innoc. iij.
animalia & .i. Si regulare
desinat monastia possunt
ad sclares clicos transferri pp̄
eoz defcm̄. alr̄ n̄ lz Idem.
Constitut. & .i. Ep̄c quicqd
iuris h̄t in aliqo monastio
& in ecclijs ad dcm̄ mona
sterium pertinentibz in em
phytheosim sub annuo cen

su pensionis p̄ concedere. n̄ ut
liceat abbi & fr̄ibz a quocūqz
uoluerint ep̄o ordinationem
clicoz suoz recipere. & altari
um consecrationem. & ter
ciam partem mortuarioz
potest indulgere. Idem.
Cum uenerabilis & .i. De
iure cōmuni h̄t ep̄c ius in
omnibz sp̄ualibz ecclijs in
dyoc. sua constitutis. excep
tis illis q̄ per autentica scp
ta ei sunt subtracta. Nota.
Suspectum ē īstrumentum si
uimatum scripturam. pp̄ ra
suram in temporis annota
tione. Idem.
Cum dilc̄i filij & .i. Mona
sterium subiacet ecclīe i cui dyoc.
situm ē. & p̄ ep̄c interdicere
& personas eī excōmunicare.
nisi exceptionē legitimam p
bz pscriptione. ł applicē iu
sta tueatur. de in. 9. g.
Ne nimia religionis diu

sitas · et c. Nullus de cetero
nouam religionem inueniat.
set quicumque conuerti uoluit
ad qui religionis domum fu
dauit. regulam et institutio
nem iam de approbatis as
sumat. Urbanus · iiii. De
capellanis monachorum et aliorum
religiosorum.
In ecclesiis ubi monachi
habitant populus per monachum non
regatur. set capellanus ab eo in
stituatur ab episcopo de consilio
monachorum. cui ordinatio · de
populo · et uite conuersatio sit in
episcopi potestate. Innocentius · iii.
Dilectus filius et c. Regula
ris ecclesia secularis debet subici in
cuius prochia sita est. in baptizato
et scrutinio · non prescriptione
et priuilegio defendatur. Nota.
quod in quibusdam terris episcopalibus
prescribitur. itaque quod in aliis non.
Ex parte Honorius · iii. h
tua et c. Non ualeat indul

gencia sedis ap. ut in singulis
prioratibus singuli monachi
commorantur. in de lat. con. fe
cit mentionem. Idem.
Ad audienciam et c. Diocesanus
compellat priores ut monachos
ad claustrum reuocent. qui in
prioratibus solitarii habitant et
faciant ipsis ecclesiis per seculares
clericos deseruire. et alios mona
chos eis associent. Ex concilio
De iure patronatus. Ebroicensi.
Perlatum est et c. Ecclesie
inter heredes patroni diuidi
non debent. Ex con. Tribur.
Quecumque ecclesia et c. Hec de
rogatum est prescriptione · xl. Alexander.
Omnia in quibus et c. C. iii.
Si de iure patronatus quo
modo quos et c. compa
reat. in iiii. menses non fuit
diffinitum. ordinet episcopus prout
melius uiderit secundum deum. Idem.
Preterea et c. Clericus qui
ecclesiam per laicos sine auctoritate

epi recepit. communione pri
uetur. et laici q ecclesias decimas
distribuunt ad uoluntatem
excommunicent. Idem.
Quod aut̄ et c. Antequam
presentatio per epm̄ approbet.
ratum n̄ ē quicquid a pro
no fuit inchoatum. et si ci
cam donationis fecit. nich
agi uidet. Idem.
Quia clici et c. Jus pronat
ī ecc. aduocato compitari
ꝯ uniuersitate pt. Idem.
Ex litis et c. Sufficiat pre
sentatorem eē in possessione
ad hoc ut presentatus ab
eo recipiatur. No. si nulla
dat ad firmam tenet ꝯ iure
pronatus n̄ ꝯceptum fuit ī
eadē. Idem.
Illud preterea et c. Si
laicus inconsulto epo eccliam
n̄ uacantē concedit religi
ose domui. et postea ad la
ici presentationē ī ipsa fuit

ab epo clicus institutus. n̄
ualet prior concessio. quia de re
n̄ uacante facta ē. et quia laic
sine auct. epi ecclam dare nequi
tur. li3 laicus ecclam n̄ uacan
tem nulli dare possit religi
osis. tamen loco ius pronat sine
auct. epi dare pot. Idem.
Querimonia et c. Absurd
uidetur ut ad singulas pa
tronorum et humanam condi
tionem successiones ecclarum.
ordinationes inniterentur. et
ecclarum uicissitudines a bad
uocatis presumantur. Idem.
Cum laici et c. Si laici
ecclam ī qua ius pronatus hr
alicui concesserit. et postea pe
nitens alium ad eam pre
sentauit. et ab epo fuit in
stitutus. prior ꝯcessio nul
la erit. Idem.
Cum pastoralis et c. Con
cessiones ecclarum facte a laici
irrite sunt sine consensu

Cura

epi. n̄ prescriptione sint mu
niti accipientes. l. postea e
pc consenciat. Idem.
Si ū q. i. Si per contrauersia
laicorum pro iure patronatus
ecclesie ordinatio prorogatur.
eps personam ydoneam in
stituat. presentando ei qui
euicerit patronatus. Idem.
Cum sedem q. i. Quamquam
ius patronatus aliqui in
ecclesiis parrochialibus acqui
rant. ius episcopale minuere
n̄ possunt. Idem.
Ex insinuatione q. i. laicus
per priuato conferre ius pa
tronatus. dum tamen conditio ecc
lesie deterior inde non efficiatur. Idem.
Consuluit q. i. Olim eccas
a parentibus suis fundatas
s detinere. l. laici filiis aut
aliis conferre propria auctori
tate nequeunt. Idem.
De iure q. i. Jus pa
tronatus quod spirituali annexum

nendi n̄ pt. Idem.
Nullus laicus decimam
aut quicquid ecclesia iure est
religioni sine auctoritate
epi pt conferre. Si uero epo
cum auaricie consentire no
luit. hoc ea romani pon
tificis offeratur. Idem.
Significauit q. i. Si per
sone fuerint ydonee que a pa
tronis ecclesiarum presentantur. ab e
po debent recipi cuiuscumque dyo
cesis sint. Idem. Si quis
fuit in ecclesia ab ordinario in
stitutus. ad presentationem
eius qui credebatur esse pa
tronus. et postea alius euicit.
ius patronatus n̄ debet tamen am
moueri. sed tunc presentator
ius patronatus possideat. Idem.
Suggestum est q. i. hoc in
donationibus ecclesiarum expecta
dum sit patronorum assensus. tamen n̄
auctoritas epi interuenit con
cedi non possunt. Idem.

saeculum

Signi-ficat

cap. 19

III ——— V

Relatum ē ꝛ.i. Qui ecc-
siasti bñficia n̄ requisita
ep̄i audiencia occ̄one laice
donationis ꝰ uendicauit. n̄
moniti resignauit ab of-
ficio ꝛ bñficio suspendant᷑.
laici ꝰ qui uiros ecc̄̃ticos
sub sclari iudice litigari ꝯ-
pellent. excommincentur. Idē.
Nam te decet ꝛ.i. Per mē-
ses ꝑ q̄m ecclīe uacauerit
n̄ sint ꝯcessa de iure pro-
natus determinata. licet est
ep̄is de eis ordinare. Lucius.
Preterea ꝛ.i. Nullus e. iij.
prelatus ꝟ alius oīo in ecc̄
exigere audeat aliquid p̄t
antiquos reddit᷑ ab ep̄is in
stitutos. Idem.
Cum aũ ꝙ c. Si duo ecc̄
ꝯdonei a laico p̄sentati fue-
rint unum ꝑ alium nūd
refutatum. ep̄c quē noluit
potiꝰ accipere. Si uō a per-
sona ecc̄̃tica. prior tempore
optinebit. Clemens. iij.
Cum nob' sumꝰ ꝛ.i. Mo-
ecc̄m cum assensu ep̄i con-
struxerit. ī ea ius h̄t p̄ona-
tus. s; ecclīa conuentualis n̄
elc̄om faciente. s; foē. p̄oni
postulatur assensꝰ. In capel-
la unus p̄bꝛ a p̄ono eligit᷑.
ꝛ pro institucōe habenda ep̄o
presentatur. pro fundatione
quoq; honor processionis
fundatori seruat᷑. ꝛ si ad io-
piam uenit᷑. ei ab ecc̄ sust-
tatur. Innocencius. iij.
Per tuas ꝛ.i. Nullus ꝑ
seipm̄ ꝯtinuenimq; sic ydo-
neus ad p̄tum alicuꝰ ecclīe
ī q̄ h̄t ius p̄onatus p̄senta.
Cum ꝓꝓ dilector Gre. Idem.
dias ꝛ.i. de quo s. c. quī
h̄ addito. q. dr̄. ea. s; n̄. Idē.
Cum dilcūs filius ꝛ.i. id
q̄ sup̄. capitulo. Cum aũ
addito q. legatus a latere
domini. ꝓꝓ. destinatus. p̄o

ecclesiam primo uacaturam do
nationi sue reseruare · et inhi
bere patrono quod tamquam clericum
presentat · sed alium de laico · ne
alii conferat tanto quam patrono
ad uacantem presentare.
Pastoralis et cetera · Idem.
Iudex q. f. c. Cum autem hoc ad
dito quod episcopus qui ydoneum
maliciose recusauit admit
tere · in competenti beneficio
teneatur ei prouidere. Idem.
Postulasti et cetera. Si presbiter pa
rochialis ad ecclesiam suam si
ne assensu patroni alium in
titulauit · post mortem eius
ammoueatur et alter pre
sentetur. Gregorius IX.
Transmisse et cetera · Cum
ex iure iuris patronatus non
concesso set presentatio per
tineat ad patronum · si ca
pitulum cuidam ecclesiam con
cesserit · et alium postmodum
presentauit · potior episcopus in

stituere utpote potiorem · ap
pellatione cum concessa fuit non obstante.
Ex concessione apostolica Guarinum. De cen
sibus exactionibus · procura
tionibus rubrica.
Sanctitatem et cetera. Presbiteri de
ortis · domibus · atriis · iuxta
ecclesiam · et inuito manso ecclesie
concesso nullum seruitium
sumitum · et de decimis · o
blationibus fidelium · preter ec
clesiam · alia etiam predia non
liberantur a tributo. Augustinus.
Omnis anima et cetera. Cui ipse
est subdita esse debetis · ideo et
tributa prestatis · quia hoc pro
subiectionis. Gregorius.
Scientes et cetera. Quod ab
initio inpositum non fuit ·
monasteriis et libertatibus ec
clesiarum aliquod nouum non
permittas inponi. Idem.
Licet multum et cetera. Cet
non de conciliis grauari · set de
ea si nocte fuit ex conciliis sub

III V

nentur. Pascalis. iii.
Pervenit ad nos et c. Certe
ignorantie in iure non in-
venitur. quia omnino uocem
ad quem et quando presenti
debeat presentatur. Alexander iii.
Cum apostolus et c. archiepiscopi
parrochias visitantes. l.
uel. xl. evectionibus sint con-
tenti. episcopi. xx. uel. xxx. car-
dinales. xxv. archidiaconi. v.
uel. vii. decani rurales
duobus nec cum canibus ve-
nationis aut avibus eant.
nec amoliis epulas querant.
nec talliis et exactionibus
subditos gravent. ex iu-
sta . n. necessitate et causa rationa-
bili moderatum possunt e-
piscopi ex caritate auxilium
postulare. Idem.
Prohibemus insuper
ne ab aliquibus prelatis
nova census ecclesiis im-
ponantur. nec veteres
augmententur. Idem.
Preterea et c. Simplic-
es sacerdotes uel clerici non pos-
sunt auctoritate sua post
decessum suum efficere cen-
suales. Idem.
Ecclesias quas episcopi de ma-
nibus laicorum eripiunt pre-
terea quam aliis imponunt
ecclesiis. exactionem im-
poni prohibemus. Idem.
Innovantes et c. Com-
munione careat quicumque
qui nova pedagia sine
consensu principum sta-
tuere presumpserit. Idem.
Cum clerici et c. Cum
collisione facta cum religiosis
constituunt ecclesias quas te-
nent de ipsis censuales
sine auctoritate episcopi. in
post eorum decessum. eedem
ecclesie ad eos transeant pa-
rentes ab ipsis removean-
tur. Idem.

Innovamus

Ea q̄ radix auaricie ꝛ. i.
Archid̄ malleans exactionī
bꝫ n̄ debent grauare ecc̄s.
sub spē tributoꝝ. Luci. iij.
Significauit Significatur ꝛ. i. Nouit ē
s non debent ecclīis impō
ē auctoritate epī. ꝛ q̄ h̄ h
receperint iuramentum.
compellendi sunt ut absol
uant eos a quibꝫ receperūt.
Sopite ꝛ. i. Idem.
Monasteria prouincie te
neutur de iure comuni ad
procurationē archiepī. se
cūdū facultates. Clemens. iij.
Grauis Grauis ad nos ꝛ. i. id q̄
s. c. Significauit. addito q̄
veteres cens̄ n̄ debent aug
mentari. Innoc. iij.
Quanto cerator. ꝛ. c. Si
statuta procuratio sint ūbis
simplicibꝫ n̄ taxata. certa qn̄
titate debetur mediocris. ꝛ
conueniens. ꝛ q̄ug a pn̄cipio
soluebatur. Idem.

Cum instancia ꝛ. i. Omis
ecclīe legatis ꝛ nunciis. se.
ap. tenent̄ procurationem
exibere. nulla obstante pre
scriptione. n̄ per spāle priui
legium q̄ n̄ credimus sīt
exempte. Idem.
Ex parte compostell. ꝛ. i.
Si vota bī iacobi ad unā
mensuram solui consue
uerunt. ad eandē debent
solui. Si vero ad varia
q̄ noluerint soluere ad mi
norē compellendus n̄ ē sol
uere ad maiorē. Idem.
Cum ex̄a ꝛ. i. In ecclīis olim
parrochialibꝫ dꝫ epc̄ perc̄
partem omniū decimaꝝ ꝛ
procurationem. Nota. n̄
dꝫ quis fructum consequi
ex eo q̄ inpugnat. ꝛ in
strm̄ q̄ quis approbat p
se. ꝛ illud cōt̄ se tenetur
recipere. Idem.
Olim cam̄ ꝛ. i. Ad an

III. · V.

ciaqui mensuram. n adue-
tem monetam solo faciendam.
No. Qui recepit loco alterius
illud recipere videtur. et q pro
ponitur et reslim videtur. et penes
eum est pactum. penes quem
est precium. Idem.
Cum venerabilis et cetera. visi-
tationi annexa est procura-
tio quam ab ecclesiis debet episcopus re-
cipere. possit ad ipsas causa correc-
tionis accedere bis in anno.
Super eo et cetera. In. Idem.
procurationibus faciendis et
aliis similibus subditis exi-
gendis. si certum quid statu-
tum non sit. consuetudo vi-
cinarum ecclesiarum est attendenda.
Procurat. Idem in c. g.
tiones que ratione visitationis
quibuscumque personis de-
bentur. sine causa necessaria non exi-
gantur. nec quando officium
visitationis personaliter im-
penditur. nisi quando necesse est nu-

cios sedis apostolice. moratur in loco
aliquo. ne locus gravetur ab a-
liis ecclesiis per numerum die-
rum. procurationes recipi-
at moderatas. Honor. iii.
Venerabilis et cetera. Mona-
steria tenentur episcopo procu-
rationem exibere. non obstante
prescriptione. etiam que in ipsa ci-
vitate sita sint. Greg. iii.
Cum nuper et cetera. Archiepiscopi
visitando provinciam suam
possit excommunicare eos qui procu-
rationem ratione visitationis
debitas noluerint exibere. Idem.
Cum canonicis et cetera. Qui
pensiones ecclesiarum recipiunt
contenti sint solutione prioris
pecunie. et si non sit in usu.
existimatione antique pen-
sionis. Idem.
Auctoritate et cetera. Pro ora-
toriis que habent aliqua religio-
si in grangiis. ubi aliqui
eorum celebrant. procuratio-

xxxviij.

nes q̃ rõne uisitationis de
bentur ñ exigantur. Alex. a
iij. De q̃secratione ecc̃lie ⁊ al
Ad h. q̃ altare tarig.
amotum fuit. aut sc̃pu
lus qui sigillum continet
fractus ꝉ diminutus. alta
re ñ ecc̃. dꝫ denuo consec̃ri.
Tua firm. Innoc. iij.
tus ⁊. i. licet epõ tam dieb;
dominicas q̃m priuatis. ec
clias dedicare. Idem.
Quod in dubijs ⁊. i. si
tabula consecrata ĩ altari
mota fuit. ꝉ enormiter fr̃c
ta. dꝫ iterum consec̃ri. ole
um uõ ñ consecratum p̃ cũ
consecrato misceri. Idem.
Proposuisti ⁊. i. manẽte
ecc̃ ⁊ altari si homicidium
ibi fiat reconciliari pot̃ ꝑ
aq̃m cum uino ⁊ cinẽ bñ
Cum sis ⁊. c. decima. Ide.
plura in una ecc̃. altaria
⁊ plẽs epĩ simul possunt
consec̃ri. Idem.
Ligneis edificijs ecc̃lie
cũ consumptis. si parietes
ĩ sua integritate ꝑmanse
rint ⁊ tabula altaris mo
ta ꝉ enormiter lesa ñ fuit.
nec altare nec ecc̃ dꝫ iter
consec̃ri. Idem.
Consuluisti ⁊. i. Cimitia
ĩ quib; excommunicatoꝝ cor
pora sepeliri contigit recõci
lianda erunt aspersione aq̃
sollempnit̃ bñdc̃e. sic̃ in ec
clarum consecratione fi̾ con
sueuit. Honori. iij.
Cum sicut ⁊. i. Qui fac̃
ecclam consec̃ri tẽ ei ĩ dote
ex debito prouidere. id. x.
Aqua p epm̃ bñdc̃a p̃t ec
clia per alium epm̃ recon
ciliari. q̃ fieri ñ dꝫ per si
plices sacerdotes. q̃ licet
epc̃ cõmittere ualeat q̃ sue
iur̃dc̃onis sunt. q̃ tñ ordĩs
sunt epãlis ñ p̃ inferiori

gradus dictis demandatur.

Si eccl. non consecr. Idem.

Ecclesia cum que fuit semine vel sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur, ne divine laudis organa suspendantur. Est tamen quamcicius potest consecranda. Ex conc. agath.

De celebratione missarum et sacramento eucharistie.

xxxxix.

Presbiter mane matutinali officio expleto pensum servitutis competentibus horis sic persolvat, scilicet primam, iii, vi, ix, vesperas atque completorium.

Quidam. Ex concilio tribur.

Quidam laicorum et infra. Siquis voluit missam audire, de eodem die missas audire non sic quidam de consuetudine quasi voluntarie diversis ingerunt. In principio missam de trinitate et de sancto michaele, que ulterius non stat non suo tempore, non aliquis propter reverenciam sancte trinitatis non pro alia devotione velit audire. In

Consuluisti. Innoc. iii.

Et infra. Excepto die nativitatis domini, nisi causa necessitatis suffitiat sacerdoti semel in die unam missam celebrare. Idem.

Consilium et infra. In diebus profestis cum missa in honore beate marie, nec ymnus angelicus nec simbolum decantatur, licet propria prefacio dicatur. Unde te domini in matutinis regularibus admittitur. Idem.

Ex parte tua et infra. Sacerdos semper post sine aqua perfundere postquam inceperit sacramentum, nisi aliam missam eodem die debuerit celebrare, quia si tunc reciperet aliam celebrationem impediret.

vestra

marthe

Cum marcha t. i. Idem.
In sacramentis altaris tria
sunt discreta. forma visi
bilis panis et vini. verita
corporis s. christi et sangui
nis. virtus spiritualis uni
tatis et caritatis. primum
est sacramentum et non res.
Secundum sacramentum et res.
tertium res et non sacramentum
et infra. In secreta beati leo
nis non debet dici per antiquos
libros anime famuli tui
leonis hec prosit oblatio. sed in
intercessione beati leonis hec
nobis prosit oblatio. quia cum
dicat auctoritas. Iniuri
am facit martiri qui
orat pro martire. Idem
de aliis sanctis est sentiendum.
et in defunctorum auctoritate. valde
de boni alii sunt. valde
mali alii. mediocriter
boni alii. alii mediocriter
mali. pro primis sunt
gratiarum actiones. pro se
cundis consolationes. pro ter
tiis expiationes. pro quartis
propitiationes. Idem.
De homine t. i. Cum fal
sa sint abicienda remedia
que veris periculis sunt gra
viora. graviter peccat. plus est
criminosus qui simulat se ce
lebrare et non celebrat. quam
ille criminosus qui in verita
te celebrat. primus deum
offendit et proximum de
cipit. Secundus solum deum of
fendit. Idem.
In quadam epistola t. i. In sa
cramento eucaristie aqua con
vino transubstantiatur in san
guine. non in flemma. et a
nima vera non flemma.
de christi latere cum sanguine
emanavit. de i. ge. g.
Dolentes t. i. Cum a
quidam sint clerici et ec
clesiarum prelati qui

missas celebrant vix quater
in anno. et qd deterius est
interesse contempnunt. precipi
mus in virtute obedie ut
divinum officium noctur
num et diurnum quantum eis
eis dedit studiose celebrent
pariter et devote. Honor. iii.
Sane et c. Eucaristia in
loco singto custodiatur. et in
ipsius elevatione in missa
a ppl'o reverenter inclinet.
Idem fiat cum a pbro ad
infirmum deportatur. q.
facere ds homini et mani
festare in decenti habitu. su
posito mundo velamine.
insuper lumine precedente.
Idem.
Cum creatura et c. Pro
anniversariis defunctorum pro
festo et feria .ii. ipsorum congru
encia. missa conventua
lis dz celebrari. Idem.
Referente et c. Cum libz
sacerdoti quantumcumque dignita
te presulgeat unam in
die missam sufficiat cele
brare. valde n. felix est q
celebrat digne unam.
Per. Idem arch' Casar.
niciois in tuis et c. Secundum
rationabilem consuetudinem
ecclesie generalis plus in cali
ce de vino quam de aqua est
ponendum. Idem epo brix.
Litteras tuas et c. Qui
dam confessus e q cum ho
stiam et calicem non haberet in
pane fermentato et calice
ligneo celebravit. cui si
ex aperta malicia vel nimia
desipiencia peccavit. cum
officio et beneficio perpetue p
Alex. iii. de baptis. Cues
Si quis puerum et c. De consecratione.
Si quis puerum ter immiserit. in
nomine patris et f. et spc. s.
et non dixit ego baptizo te
in no. p. et f. et spc. s. non est xl.

baptizatus. Idem.
De quibus dubium est an
sint baptizati baptizentur
sub hiis verbis. Si tu es bap
tizatus ego te non baptizo. sed
si non es baptizatus et cetera. In
Maiores ecclesie causas c. nota iiij.
q. i. Cum circumcisio tam
adultis quam parvulis confer
retur. baptismus qui successit loco cir
cumcisionis generalior est. quia tam viri quam
femine baptizandi. tam par
vulis quam adultis est confe
rendus. et cetera. Per circumcisio
nem culpa originalis remit
tebatur. et dampnatio vita
batur. sed ad regnum non perve
niebatur. per baptismum et
culpa remittitur et dampnatio
vitatur. et ad regnum perve
nitur. Circumcisionem sanguis re
servatur. et in dormientes et a
mentes si prius in conscientia per
steterint non susceperunt car
recterem sacramenti. sed est si

huius propositum baptizandi.
Debitum Idem inter episcopos
et c. i. Sicut alius est qui carnaliter
gignitur et alius qui gignitur.
sic in sacramentali generatione.
alius est qui spiritualiter gignit. et a
lius qui gignitur. a se tamen bap
tizatus sit recedat. violat ipse
sacramenti fidem. et si non ipse sacri
sacramentum. Idem.
Non ut apponens et c. i. Qui
ipse penuriam aque saltem simu
lavit non sunt baptizati. qui
vero baptismo. verbum et element
nec requiruntur. Idem i. q. j.
Licet grecos et c. i. Si quando la
tini super altaria grecorum celebra
sent. ea tamquam inquinata
per hoc laverunt baptismo et
a latinis rebaptizabant. pa
pinus quam districte ut talia
ab aliquo non fiant. quando talia
attemptans. excommunicatus
ab omni officio et beneficio de
ponitur. Ex con. ap. op.

xli. De presbitero non baptizato.

Si quis presbiter deprehenditur se non baptizatum baptizetur et iterum ordinetur. Innocentius iii.

Apostolicam sedem consuluisti etc. Presbiterum quem sine baptismo diem extremum clausisse quia in fide et Christi confessione perseveravit patrie gaudium adeptum asserimus inconstanter. Idem.

Veniens ad apo c fiat epo. stolicam etc. Cum baptismus sit fundamentum sacramentorum ante susceptionem baptismi non suscipitur ad sacramentum. quoniam ubi non est fundamentum edificari non potest.

Et item certe de illo qui manifeste de parentibus christianis et fideliter conversatus tamen violenter presumitur quod sit baptizatus. ut hec presumptio pro certitudine sit habenda. donec evidentissimis argumentis contrarium probaretur. Innocentius iii.

xlii. De custodia eucharistie crismatis et aliorum sacramentorum.

Statuimus etc. Crisma et eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis conserventur. Si custos hec neglexerit tribus mensibus ab officio suspendatur. si per eius incuriam aliquid nefandum contigerit gravius puniatur. Idem.

Relinqui nolumus etc. Firmiter prohibemus ne supellectilia secularia in ecclesiis admittantur. nisi propter hostiles incursus aut alias hinc necesse hoc fiat. et ita precipimus ut oratoria. vasa. corporalia vestimenta. munda et nitida conserventur. Alexander iii.

xliii. De reliquiis et veneratione sanctorum.

Audivimus etc. Si per antiqua miracula fierent non liceret ipsum pro sancto absque auctoritate Romane ecclesie venerari. Innocentius iii. in concilio generali.

vestra

c. xliiij.

Cum ex eo. t. i. Statiis [?] ut reliquie ex capsam nullatenus ostendantur. nec venales exponantur. Inventas de novo nemo publice venerari [?] nisi prius a romano pon. fuerint approbate. nec prelati permittant accedentes ad eccl. suas cum vanationis [?] decipi figmentis. Clia. s. pe. ma. Inno. iij. gor. de observancia ieiuniorum.

Ex parte tua t. i. Si festum sci mathie et aliud huiusmodi vigiliam in feria. ij. vigilie ieiunabitur in sabbato precedente. Idem bcha [?] Consilium nostrum Cn. arch. t. i. Cum apostolorum vigilie sint ieiunande. exceptis vigiliis philippi et iacobi. et iohis evangeliste. adventus [?] et apud nos ieiunant de festo bartholomei. tue regionis consuetudinem observes. qui carnes comederint in. xl. in summa necessitate. cum multi propter defectum panis pene rierint [?]. non sunt puniendi. caveri dum est tamen ne ipsis imputetur quod donatur iniquum est et c. de comestione carnium in sabbato consuetudo patrie servetur. Sic tamen quod debilibus et infirmis ex hoc periculum non emergat. cum non vergat necessitas et in quadragesima et aliis sollempnibus ieiuniis propter infirmos si petunt esus carnium indulgetur. Explicatum. Honorius. iij. per sede t. i. Quia nec voto nec regulari observancie sunt astricti. cum nativitas dominica. vi. feria venerit carnibus uti possunt nec tamen reprehensibiles sunt qui ob devotionem voluerint abstinere. Innocencius. iij. de purificatione post partum.

Volens t. i. Si mulieres post partum actione gratias ecclesiam intrent non propter [?] cantari non ecclesie aditus est eis denegandus. Si tamen ex devotione abstinerent

nequaquam est improbandum. Ex
concilio mag. De ecclesiis edifi
candis vel reparandis.

xxvi Quicumque beneficium vel
ecclesiasticum adunnet ecclesie
tecta ad restituenda vel ipsas
ecclesias emendandas. Ex con. c
Cum dicat apostolus. Clar. a
et infra. Ubicumque leprosi sub
communi vita fuerint congrega
ti. ecclesiam cum cimiterio constru
possint. et presbiterum habere sacerdotem.
caveant tamen ne iniuriosi sint
veteribus ecclesiis in iure parro
chiali. nec de ortis et nutri
mentis animalium decimas
solvere compellantur. Alex. iii. a
Ad audientiam et infra. Cebr. episcopo.
Cum villa que dicitur h. longe
distet ab ecclesia parrochiali. ec
clesiam facias in ea edifica
ri. in qua ad presentationem rec
toris matricis canonice assen
su fundatoris eius instituas sa
cerdotem. proviso prudenter quod ut ma

trici ecclesie debitus honor ser
vetur. Si vero persona non inciege
nit ydoneum non presentet.
tu nominis cessante appellatione
instituere non obmittas. Id. i
d De hiis qui parochiales et infra.
Id dicitur qui sup. c. Quicumque et c.
a Ad audientiam. Urbanus iii.
enciam et infra. Indulgetur tibi
ecclesie de qua assumptus es in e
piscopum ordines canonicos regu
lares. si consenserit dyocesa
nus. clericis autem secularibus dum
vixerint volumus vel ibi vel ali
bi necessaria provideri. Privilegi
um autem confirmationis non
possumus cum nudum sint
canonica quibus privilegium con
cedatur. Celestinus iii.
r Tua nos duxit et infra. Occa
sione iuramenti prestiti de re
bus ecclesie non alienandis non o
mittas. super constructione
basilicarum indigenti populo
tue dyocesis providere. Extra. Hino
Cdo ioh. pp.

.xvij.

De immunitate ecclesie cimiterii et rerum ad eas pertinencium.

Ut in domibus ecclesiarum nullus comes vel iudex qui pro consuetudine placitum vel hospicium vendicet. Gregorius Agnello tri. (?) episcopo.

Pervenit et infra. Nullum preterea aut ecclesie sue nomine audeat in exceptis (?) amicorum nigriis (?) paciaris. sed omnes generaliter ad hoc compellantur. Idem Ianuario defensori Sardinie.

Indicatum et infra. Rusticos ecclesie non permittas in privatorum possessionibus culturam exercere. Ex concilio Lat.

Non minus et infra. Sub anathematis districtione prohibemus ne rectores civitatum ecclesiis honera imponant. nec angariis eas affligant. nec iurisdictione prelatorum in hominibus suis exerceant. ne episcopi et clerus absque ulla coactione ad relevandas communes utilitates vel necessitates

cum laicorum non suppetant facultates. estimaverint ab ecclesiis subsidia conferenda. alioquin si commoniti non destiterint ipsi cum suis fautoribus excommunicationi se noverint subiacere. nec absolvantur donec satisfecerint competenter. Urbanus iij.

Cum (in) ecclesia et infra. Quas vero de sanguinis effusione et corporalli pena agitur in ecclesiis vel cimiteriis agitare sub interminatione anathematis prohibemus.

Innocentius iij. regi Cornubie (?).

Inter alia et infra. Si liber confugit ad ecclesiam quantumcumque commiserit non est extrahendus. nec corporalli pena puniatur. Ab has tamen est legitime puniendus nisi publicus latro sit vel nocturnus populator agrorum. hii enim exhiberi possunt non prestitis impunitate. Si vero servus fuerit prestito iuramento de impunitate a domino potest occupari. Idem.

Adversus · x · i · Rectores civitatum · ecclesias · et clericos · et alis exactionibus gravantes subiacent excommunicationi · Si tamen clericus pro communes necessitates relevandas cum laici non sufficiant viderint subsidia ab ecclesiis conferenda dicta laici humiliter suscipiant ac devote · propter imprudentiam tamen quorundam romanus pontifex consulatur prius · Constitutiones non et sententie que hic promulgantur irrite sunt et inanes · Si vero aliquis hic transgressor extiterit · et non satisfecerit · successor eius nisi infra mensem satisfecerit subiaceat excommunicationi · cum succedat in honore qui substituitur in honore · Idem in · Quia plerique · x · ii · Eodem · Siquis prelatus occasione procurationis et similium in pensa legato aliqua a subditis extorserint restituat ex tercia · et tamen tenea[n]tur pauperibus erogare · Superior apud quem querela deponitur satisfaciat si negligens fuerit canonice puniatur · Greg · ix · Ecclesia in qua divina celebrantur licet non sit consecrata non tamen admittit privilegium · Idem de tolet · et ingrossi · archi ·

Immunitatem · x · i · Non gaudent homicidia et mutilationes membrorum in ecclesiis et cimiteriis si confugiunt ad ecclesiam non debent ab ecclesia defendi · cum frustra legis auxilium invocat · qui committit in legem · Ex ac mag · e ·

Ne clerici nec monachi secularibus se negociis implicent ·

Multa sunt negocia secularia · x · i · Ad hec pertinet omnis carnalis concupiscentia · x · i · Quicquid plus iusto appetitur · hoc turpe lucrum est · Munera invitis accept

· xlviij ·

t ẽ dare pro aliquo seclari q̃
stu. aliquem conducere. con
tenciones amare. in placitis
seclaribz disputare. excepta
defensiõe. uiduarum t orpha
nor. conductores ẽẽ seclariũ
rerum. turpis ludi t uerbi
ẽẽ ioculatorem. iocum secu
lare diligere. aleas amare.
ornamentum inuenens.
proposito cõtrere. In delicijs ui
uere. gulam et ebrietatẽ seq̃.
pondera iniusta t mensu
ras hr̃e. negocium iniustũ
exercere. Negocium. n. iustũ
ñ contrbz. cum legimus apo
stolos negociatores canẽ. et
aues sequi. omnia talia
ministris altaris et mona
chis interdicimus. Eugẽ
.ijp. luc. epõ.

Sacerdotibz tuis et clicis
denuncies publice ne mini
stri fiant laicor. nec procu
ratores eor fiant. Alex iij.
Non mag. Cũ cõ. caña.
magnopere

opere et ẽ. Nullus p̃ factam i
aliquo loco professionem.
ad physicam t legẽ munda
nis premitatur. Si uero a
liquis egressus infra duõ
menses ñ redierit. tamq̃
excommunicatus ab omnibz
euitetur. et in nulla cã si
aduocare uoluit audiatur.
reuers̃ ã postmod ultimus
sit in choro in campo et alijs
deinceps ñ promouendus.
Sed nec. Idem i cõ lat.
procurationes et ẽ. Nullus
clicus p̃sumat fieri iusticia
rius principis seclaris. aut
procurationes uillarum.
aut iurisdiõnes aliq̃ in exer
ceat seculares. districtius
aũ ẽẽ puniendus religios
se de talibz intromittens.
Clericus. In cõ car epõ.
in sacris ordinibz constitu
us ñ lz iudr sanguinis ex
cere. vñ per scarificationes
membror ñ faciant t iudm

detur h' faciendi inhibemus.
Et fo intim nõne anathatis
ne sacerdos officii comitis
uicẽ h'eat aut prepoi secu
laris. Idem lud' epo.
Secundã Qui instituta t. i. Sub
intimione anathatis prohi
bemus. ne monachi aut cli
ci cã luc' negocient'. nec
monachi a clicis aut laicis
suo nomine firmas h'eãt
nec laici ecclas ad firmam he
ant. Idem ad eundẽ.
Relatum ẽ t. i. Mandam'
q'tinus monachi ad obs'ua
tionem regule appliõe. re
compellas. alioqn si n' pt' mo
nasterium illud in suo ordĩe
reformari. illis eiectis fr's
alterius ordinis colloces in
eodẽ. Innoc' iij. electi epo.
Sicut te accepimus t. i.
Clicus in sacris ordinib; co
stitutus. p subiectione b'nfi
cior. ap. re. tabellionat'

officium inidicats. Idẽ t. 9. S.
Sentenciam sanguinis nul
lus clicus dictet aut pro
ferat. nec sanguinis uin
dictam exerceat aut intersit.
nec l'ras dictet aut scribat
pro uindicã sanguinis desti
nandas. unus ẽ clicus. et
rotariis. et balistariis prepo
natur. nec in sacris ordinib;
constitutus exerceat aliq'
cyrurgie partem q' inducat
ad ustionẽ. et incisionem.
nec aliquis purgationis
aq' calide et frigide. l' frican
dentis. ritum b'nd'conis aut
consecrationis impendat. Ho. h
Super specla. Cnon. iij.
t. i. Idẽ penitus hic dicat q'
s. c. Non magno opere t. i.
hoc addito. q' ipo fco de certo
excommunicationis sniam in
currant. Itẽ qr theologie
studium cupimus ampli
ari. Ad archid'. decanos ple

barros. prepositos. cantores. et alios clicos. personatus hn̄tes. et pb̄ros. nisi infra dam̄ spacium destiterint nolumus hic extendi. **De sponsalibus et matrimoniis. quartus liber.**

De franc[i]a q̄dam nobilis duxit uxorē de saxonia lege saxonum. et q̄r n̄ duxit eā lege francorum illa dimissa aliā seduxit. diffinitur sacra synod' q̄ dimissa secunda ad p̄mā reuertatur. Innoc. iii.

Preterea q. i. Qui pure absq; conditione fidem dederunt de mr̄imonio ɔh̄n̄do. monendi sunt ut fidē s'uent. Si n̄ mutuo se absoluunt. uidē q. h' possit in pa

cā coḡi. Euge. iii.

Iuuenis quandam nundū septennem quam nis etas repugnaret duxit. et q̄d forsan cōplere n̄ potuit temptauit. uñ q̄r in dubiis certiora tenenda sunt. a consobrina eius quam duxit postmod' ē separandus.

Ad au. Alex. iii. papien. epo. dienciam q. i. Non p̄t quis h̄re in uxorem illam cum q̄ fr̄ suus ante contraxerat sponsalia. Idem pannorm. archiepo.

Si aliquis iurauit se aliq̄ ducturam in uxorem. et postea incognita transfert se ad ex̄neam regionem. ex q̄ n̄ ē amplius processum. mulier p̄t se transferre ad alia uota. agit tñ prudentiam si p̄ eam stet q̄ minus mr̄imoniū fuit ɔsumatum. Idē pand. epo.

De muliere q̄ inuita tradita ē marito. Cum int' ui et uim sit dēh. et tñ n̄ ex

presserit nobis. an p̄ oste. ac
cesserit. vnde etiam possimus
respondere. Idem. cat. epo.
Ex litteris t. i. Cum sponsa
lia contrahuntur. et neuter intelli
git quod alter proponit. recurrē
dum ē ad communē sermonis in
telligentiam. et cogatur uterque
tenē uerba prolata in sensu
illo quē solent recte intelligen
tibus generare. Idē vigil. epo.
Sponsam alterius marie si
ē nubili etati proxima n̄ p̄ a
liquis consanguineoꝝ ducē
in uxorem. Idem albanus
sancti eadmundi. et dem.
Ex parte. e. mulieris inti
matum ē. quod andreas iura
uit. e. quod eam ab eo tempo
re per coniuge teneret. et ipsā ecclesiam
quam p̄modum dimisisset. id
andreas aliam sed duxit. Mā
damus itaque quatinus seduc
ta dimissa redeat ad priorē.
Idem pictauiensi epo.

Ex litteris siluan. epi t. i. Ad
dam. e. uolens filiam alterius
iurauit ducē in uxorē patre co
sentiente. quē uolente ad alia
uota migrare uoluit. eum
epc p̄ compellere quod iurauē
rat adimplere. Mandamus
igitur quatinus per. cen. ecc. co
pellas. ut ipsam ne rationabil
causa obstiterit recipiat in uxo
rem. Idem. archiepis. epis.
et aliis platis per angliam co
stitutis.
Non est nobis t. i. Si rex
uix commonitione nostra filiis
vxores eoꝝ i tantum ñ restituit.
extē in quamque prouincia eorū
terrarum detineuē donec ibi
fiunt nulla diuina officia
p̄ter baptismata puuloꝝ et
penitas morientium celebrētur.
Preterea. Idē epo. s. agathe
de muliere t. i. Prohibeas di
stricte n̄ iuramentum inge
ueniat contra mulierem int

uirum et mulierem cum uir se
proponit se eam cognouisse. licet
publice non audeat confiteri hoc
propter metum mulieris. Idem procuratori
et canonicis sarisberiensibus.

Ueniens ad sedem apostolicam. N.
dam uaniorum quedam uina
uit. et quod uterque de matrimonio con
hendo prestitit iuramentum.
quod ignorantes parentes ipsam
inuitam et reclamantem alii
tradiderunt. cumque confiteretur
quod a priore cognita esset. episcopus sa
rum deprehendens quod consan
guinei essent ipsos separauit.
cum itaque uir cui tradita fu
it a parentibus consentire nol
let in conspectu ecclesie nupsit
alii nomine .v. pater autem ipsi
.t. eidem obiecit quod filius suus
uxor esse non possit eo quod despon
sata fuisset ab alio qui defunc
tus est. Mandamus quatinus
si predicta mulier a priore ui
ro per ecclesiam fuit separata. et
ab eodem .v. traducta. et ille cum
fuit tradita a parentibus deces
serit. predictum .v. et eamdem. cogatis
ea pere compellatis. Idem pa.

Cum locum. C. priori. episcopo.
non habeat conscientis. non mentitur nec
coactus interuenit. mandamus
mus quatenus puellam de matri
monio quod uentilatur. in domo
in qua nichil oporteat eam ti
mere faciatis teneri. donec de
ea possit terminari. Idem.

Ueniens ad nos .t. a. Gispe
mam post fidem prestitam
cognouit. remanebit cum e
adem. alioquin fidei adhibito iu
ramento coactus contraxerit con
ea. quod possit eadem inconsulte
rem uirum. Idem.

Commissum .t. a. Tu ra
est ei qui iurauit se contra
rium contra quedam et post concepit
propositum intrandi religi
onem. ad seruandum reli
gionem iuramentum prius

contrahere et post si contractum
non est secuta copula carnalis
ad religionem migrare. Hu[go].
Requisiuit a. Causa .iij.
nobis et c. Cum uerba dele
ant esse mortal. mulier que se
iurauit nupturam. potius
monenda est quam cogenda. cum
coactiones difficiles soleant
exitus frequenter habere. Urban[us] .iij.
Cum in apostolica et c.
Mulier mulier et c. quod
secundum pendente lite prio
ris sponsus asserens mortem con
sensisse. imponatur eis con
grua penitentia. et carnalis
copula ad tempus interdi
catur. et post mortem pote
runt copulari. Clemens .iij.
In presentia nostra. Cum .iij.
et c. Quotcumque annis mu
lieres expectent in eo absen
tes quantumque cum absentes
uiris uiuentibus possint nu
bere alijs. nec coram ecclesia
possint contrahere. donec certe
constet eis de morte uirorum.
Inter opera. Idem.
et c. Qui publicas mulie
res extractas de lupanari
duxerint. in remissionem eis
proficiat peccatorum. Idem.
Ad id quod perpetuas et c.
Quotiens puella .xij. habens
annos inuita et renitens tra
dita fuerit uiro. quia tamen per an
num et dimidium eius cohitationis
uidetur consensisse cogenda est
redire ad eundem. nisi uellent ad
religionem pariter conuola
re. Innocentius .iij.
Sicut ex litteris et c. Si autem
primo iurauit per uerba
mulieri de futuro. et post cum
alia contraxit per uerba de
presenti. secunde adhebit.
agens penitentiam de fide lesa. nisi
forte ad certum terminum
fidem dedit prime. et per eum
non stetit quin matrimonium con

simarer. Si u̇ nec fidem dedꝰ
de futuro. adhibitis prime pn̄ia
a̋ctur⁹ de iuramento scđo.
Cum ap̄ aplicā̄ Idem.
t.i. Cum pharaoni sit e
dcā̄ de matrimonio admitt
q̇ cauiꝫ n̄ prohibetur. vn̄
mut⁹ ⁊ surdus possunt ꝯhe.
q̄ quod uerbis n̄ possunt sig
nis ualent declarare. Idem.
Dilecto. f. t. i. Cum pp̄ alie
nationem mentis n̄ possit le
gitimus interuenire ꝯsensus
continue furios⁹ n̄ p̄ ꝯhe. Idem.
Tue fr̄nitati. t. i. Matrimo
nium ꝯhitur p legitimum
uiri ⁊ mulieris consensū.
s; qntum ad eccīā nc̄c̄ sunt
uerba consensum exprimen
cia de presenti. s; sola ūba
apta n̄ faciunt matrimonū
n̄ legitimoꝝ interueniat ꝯ
sens⁹. ut in puero q̇ ē i anno.
Tua nos duxit Idem.
t.i. Quidā n̄ uocatus
iohannes dixit cuidā puelle.
Johes̄ ducit te in uxorem.
n̄ consenciens in eamdem.
⁊ post cognouit eam. dicim⁹
itaꝫ q̄. ex quo nunqm̄ du
cere eam nec consensit in
eam. nunqm̄ dꝫ ꝯiugiū
estimari. cum defuit con
sens⁹ sine quo n̄ p̄ ꝯiugiū
consummari. Idem.
Cum in tua. t.i. Si psona
ḡuis ē cui sit fides adhiben
da q̄ denunciat de matrimo
nio copulandos pro iniqitate
attingere ⁊ de fama ⁊ scā
dalo doceat. debes ꝯtractū
penitus inhibere. ē si pare
tes offerant iuramentum
de opposito. Si u̇ persona de
nuncians n̄ sit talis nec
de fama ł scandalo pt̄ do
cere. ē ei silencium impon̄
dum. Honori. iij.
Consultationi. t.i. Mulie
res sām eccīā benedicende re

clamantes q. nunquam con
senserint in inuos n̄ sint
audiendi nisi legitime cō
tra probantibus. Si u. post ben
dictionem aut copulam car
nalem fugiunt dicentes se
nunquam consensisse sed metu
uerba protulisse. inquirendum
est an metus fuerit qui potuit
cadere in constantem uirum et tā
sunt attendendi. Grego. ix.
Gemma mli. t. i. Cum
libera debeant esse coniugia.
stipulatio que fit per pene in
positionem est improbanda. uñ
talis pena n̄ est extorquenda.
Is qui fidem. Idem.
dedit de matrimonio contra
hendo et carnalis copula est subse
cuta. et si in facie ecclesie post
contrahit cum alia. ad primam tene
bitur redire. Idem.
Si inter uirum. t. i. Si con
trahunt per uerba de presenti
aliqui experimenti mutu

um consensum. n̄ licet
alteri ad alterum uota transire.
quod si fecerit. et si copula carnalis
interuenerit. restituendus est secundum
et stabit primum. Uerum si
contrahunt per uerba de futuro. et
iuramento interueniente.
si mox alter contrahit de presen
ti cum alia. stabit secundum. sed pe
nitenciam aget de fide lesa.
Adolescens qui qui. Idem.
habet cum aliqua per uerba de fu
turo etiam copula n̄ secuta.
licet sepenius fuisset eam cog
noscere. si contrahat cum alia de pre
senti stabit illud. De spon
satione impuberum.
Tua fraternitas. t. i. per si
bimum adultum n̄ potest a
liquo modo matrimonio tradere
sine sua uoluntate simul
lo non consentit. n̄ adulte
post tradere cum uult. et post filius
adulte etatis de adimplere.
Ubi n̄ est oss. Nicholaus papa.

gemma

.y.

ficium et c. Duobus de pluribus
ne ante legitimam etatem canoni-
bus determinatam aliqui copulentur.
non propter maximam necessitatem scilicet bo-
num pacis hoc toleretur. Idem.
Puberes a pube et c. Cedorus.
Pudicitia corpus nocatur.
quia hii locus post lanuginem du-
catur quid cum puberem exi-
stimatur. quia bis vii. annos quam-
uis tardissime pubescat.
Certum est autem eum pubem qui
generare potest. Et puerperie sunt
que in annis puerilibus pariunt.
Veritatis tue. Alex. iii.
et c. Qui desponsatur pu-
ellam in cunabulis antequam
etatem vii. annorum et post duxit
matrem puelle. stabit cum
matre. Si vero citra vii. annos
in desponsatione puella. non
matrem nec filiam potest habere.
Accessit ad presentiam. Idem.
Tuam. In h. c. idem quod dicitur in
proximo supra. Idem.

Continebatur in litteris et c. Pu-
ella infra nubiles annos a quodam
traducta. cum peruenisset ad
etatem noluit alii nubere. as-
serens se consensisse uiro. quo
dicente se eam cognouisse. fi-
des itaque uiro est adhibenda.
si iuramento firmat quod pro-
ponit. Si autem in xi. vel xii.
anno desponsata fuit et cognita
nullo modo debet separari. Si uero in-
fra nubiles annos aliquam des-
ponsatam alii. nullus de con-
sanguinitate huius post eam ducet
nec ipse aliquam de eius con-
sanguinitate. Idem.
De illis et c. Qui infra an-
nos nubiles sponsalia contra-
xerint ad annos nubiles per-
uenerint. neutrum post reclamantem.
Si alter contrahentium habet an-
nos nubiles. cum semel
consenserit non potest amplius
dissentire. Si alter qui infra
annos nubiles fuit cum

ad etatem legitimam venit
petit dissentire. Idem.

A nobis tua q. i. Qui infra
annos nubiles minime ex-
tantes hoc consensum non habent co-
niugalem. expectare tenentur
etatem. et tunc confirmetur
matrimonium. aut separetur si nolu-
erint consentire. non interveniente
copula carnali. Idem

De illis q. i. Qui infra
sunt etatem nubilem ut possunt
copulari eorum ratione minoris
etatis non debent separari. cum
in hiis malicia suppleat etatem.
Continuo non sunt etatis per
violenciam possunt excusa-
ri. non post violenciam accesserit
consensus. Urbanus. iii.

Attestationes q. i. Si mu-
lier probatur non post q. vivus
esse sine. xiiii. annum et post con-
sensu in eam recepto ab eo iura-
mento q. post legitimam etatem
non consensit in eam absolvatis
eam ab impeticione dicte mu-
lieris. Idem.

Ex his q. i. Puella. xii. an-
norum desponsata prius. ix. an-
norum. debet expectare. xiiii. annum
prius memorati. q. si non vult
nubendi liberam habeat
facultatem. Clemens. iii.

Duo prius q. i. Qui spon-
salia cum alia contraxit.
propter publice honestatis iusti-
ciam non potest habere consobrinam eius
in uxorem. Innocencius. iii.

Ad dissolvendum q. i. Dicere pre-
fixo ad consanguinitatis de-
nunciationem legitime pro-
bandam interdicimus ne in
puellam interim quicquam ac-
ceptetur irritum decernimus
et inane. Idem.

Tua nobis q. i. Duodecim
annos non habere a viro sub-
arrata esse. non coniugium sed
solum sponsalia sunt con-
tracta. Ex concilio arel.

.iij.

inhibitio

De clandestina desponsatione.

Siquis clandestinam desponsaverit aliquam et mulier ipsa virum negaverit, viro incumbit probatio. Quod nobis et ceteri. Alexander iij. a.

Non convenit hunc occultas nuptias in quibus legitima probatio non apparet ab ecclesia si fuerint compellendi. Si vero persone contrahentes velint publicare recipiende sunt ab ecclesia nisi rationabilis causa obsistat et tanquam a principio in facie ecclesie contracta sunt approbanda. Innocentius.

Cum inhibitio copule coniugalis in tribus ultimis gradibus sit revocata, volumus eam in aliis districtius observari. Unde clandestina coniugia penitus inhibemus ne aliquis sacerdotum presumat talibus interesse. Cum matrimonia contrahenda sunt in ecclesia publice proponantur, ut qui voluerit rationabile obiciat impedimentum, cum etiam appa-

ruerit probabilis coniectura contra coniugium impedimentum indicatur contractus, donec quid possit fieri videatur. Siquis clandestinum vel interdictum coniugium inierit in gradu prohibito etiam ignoranter soboles inde nata illegitima censetur si uterque parentum sciens impedimentum et in facie ecclesie contraxerint. Si sacerdos tales copulas fieri aut aliquis religiosus interfuerit, triennium ab officio suspendatur. Et contrahentibus sic gravius penitentia imponatur. Siquis ad impediendum contractum malitiose aliquid obiciat canonice puniatur. Eugenius.

De sponsalibus et matrimoniis. De sponsa duorum.

Duobus modis sponsa dicitur. Siquis fidem pactionis dedit mulieri non debet aliam ducere, quod si duxerit peniteat de fide mentita. Si

D.

fecerit sub conditione et duxerit aliam
redibit ad priorem. Ebroicensis.
Accepisti et c. Cancio xxx. libras
.i. Si duxisti desponsatam
ab alio .xl. dies in pane et aqua
ieiunes. que est carena cum vii
sequentibus annis. Alexander.
Licet preter solitum et .i. Si
consensus legitimus de pre
senti expressus consuetis
verbis intervenerit inter
aliquos. non licet cum alio con
trahere. Et quod contractus est alio
ceptum et copula sequente est re
scindendus. Idem.
Tua fraternitas et .i. Pen
dente lite super matrimonio mo
ta mediatur. nec contrahat
ante cause decisionem. alioquin
matrimonium contra prudenciam
inceptum fecit potius irritare.
Tuas dudum. Innocentius iii.
dum et .i. Post consensum legitime de pre
senti interveniente non licet sic
contrahentibus ad alia transire. q.

si de facto contigerit quod prius
de iure factum est non potest irritari.
Ex concilio Affricano. De
condicionibus appositis in matri
monio et aliis contractibus.
Quicumque
sub condicione despon
sauerit aliquam. quam relinquere
voluerit. condicio frangatur
et desponsatio teneatur.
Cum sit. Gregorius.
et .i. Servus qui matrimonium
suis est hac condicione ut in
monasterio permaneat. e
grediendi inde monasterium
non habeat facultatem. Alexander.
De illis et .i. Cum.
Si sub hac conditione spon
salia fuerint contracta. ego
te ducam si dederis mihi tantum.
non teneris adimplere promissum.
condicione non obstante. nisi con
sensus de presenti ac carnalis
copula sit secuta. Idem.
Verum cum aliqui ecclesie.

quamlibet condicione incepisset. possessio
donatur. donum revocari
potest non potest. si tali condicione
data sit que cessante debeat
revocari. Urbanus. iij.
Super eo et c. Ille qui in
quandam mulierem consen-
sit. si postea eius prebeat asen-
sum. non est compellendus ad ma-
trimonium confirmandum nisi
prius voluntas intercedat.
Per. Innocencius. iij.
tuas et c. Si sponsalia sub
condicione sint contracta.
et carnalis copula subsecuta
pro matrimonio est presumendum.
quia videtur a condicione appo-
sita recessisse. Gregorius. ix.
Si condiciones contra substantiam
coniugii. inseruntur. contrac-
tus coniugii quantumque sit
favorabilis caret effectu. licet
turpes aut impossibiles alie
condiciones apponantur pro non ad-
iectis sunt habende. Alex.

Qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt.

De dyacono
Et c. Dyaconus qui uxo-
rem duxit dimissa uxore post
peractam penitentiam potest ei officium
suum dispensative reddi.
et si bone vite fuerit in presbyterum
promoveri. Subdiaconus
qui sine homine uxorem duxit si ve-
ro nunquam post contraxit. Idem.
Ex litterarum et c. Subdiaconus
qui de facto contraxit si solemp-
niter in religione conver-
satur. concedi potest ut ad altiora
procedat. Si religionem in-
gredi noluerit arceatur a ma-
ioribus. sed ministrare in mino-
ribus permittatur. Idem.
Meminimus et c. Qui pro-
fessionem in religione secu-
larium suscepto. et post de facto
contraxit. relicta muliere co-
gendus est redire ad mulierem
religionem. Si non solum vo-
tum fecit de intrando et post

contraxit. non est matrimonium re
scindendum. nec cogendus
ad religionem. Idem.
Consuluit et c. Mulier de
manu presbiteri uelamen accepit
nec proposito renunciauit nec
intrauit claustrum. nec in ma
nu episcopi. abbatis. aut abbatisse.
aut super altare professa. nec
promisit obedientiam. talis non
debet cogi. sed si cohabitet tenet.
quia habitus sine professione
impedit ne contrahat. sed contractum
non dissoluit. Idem.
Veniens et c. Mulier quae
dam fide data promisit se quo
dam nupturam. de qua sententia
postea plura percepit. unde timens
ne ei nubere compelleretur. fecit
uotum in manu heremite. non
mutans locum aut uestem.
quaeritur quis tutius est ut nubat quam
reatum fornicationis incur
rat. impositam ei penitentiam de fide non
tenta et uoto fracto. nubendi

habeat facultatem. Celestinus iii.
Rursum quidam et c. Qui
post emissionem uoti continentie
iurauit. si postmodum uxorem dux
erit. pro temerario iuramento
peniteat. et uotum studeat
adimplere. quia tamen sed matrimonium con
traxit. quia simplex uotum non est
rescindendum. Innocentius iii.
Insinuante et c. Mulier
quaedam uotum continentis emi
sit in manus cuiusdam fratris sancti au
gustini. et in habitu illius ordinis
postea per duos annos mansit.
commorans in domo sua cum
sua possessione. unde quia contraxit. com
pellenda est per censuram ecclesiasticam
redire ad religionis habitum
sic dimissum. Alexander iii. De
eo qui duxit in matrimonium quam
polluit in adulterium.
Propositum est nobis et c.
Vir quidam habens uxorem
aliam hac ignorantem sibi copu
lauit. si mortua priore uelit

discedere a secunda nõ est perh
tend. nõ sedã hoc exposicat. licz
.n. dicant canões q. nõ p hrē
in uxr. qi posuit in adulto
matrimonio cum fidē dedit ei de
cōhendo. & machinatus ē in
mortē uxoris. ignorancia tñ
hanc excusat. Idem.
Significauit nobis. Q non
sponte sensit in mulierem. &
p iuramentum nõ cognouit eã
carnalr. reuertendi ad eam qñ fr
dixit habeat facultatem. alio
qn ad eam nõ reuti sz licenciã
habeat cum alia cōhendi. Idē.
Super hoc de. & c. Si adul
tera machinata ē in mortem.
uxoris. & adulter dedit ei fidē
de cōhendo. uxore uiuente ab
eius consortio phibetur. Cle.
Ex litteris & c. Cmes. iij.
Quidam uxorē suam in a
diutio dephensam abiecit. illa
nõ claustrum intrante antequã
moreretur ipse aliam sibi dux.

a qua dz separari. sz p peract
tam pniam aliam sibi duce
in uxorem. Idem.
Cum haberet & c. Quidã
homo uxorem legitimam ei
uiuente cum alia ē adulterã
tus. quã pmodum abiurauit
sz iuramentum contempnens.
eam de facto duxit in uxorem.
prima autē uxore s. mortua
cum illa quã de facto duxerat
diu permansit. unde omnino
ab ea separetur. & iniungatur eis
pnia perpetua continencia in
dicatur. maxime cum in diebz
suis processerint tamdiu enim
tam publico adulterio & per
iurio eccam scandalizauerint.
Significasti. Innocentius iij.
Sta & c. In hoc cō. ut dē. q. s
.c. propositum ē nob & c. sh
& c. Idem.
Veniens & c. Quidam
homo uxorem contraxit publi
ce cum alia habitante. unde p

IIII   V

ore mortua ꝑ eius in hanc
conſentire. ꝯ m̄ n̄ pſtiter fidē
adulteræ. n̄ i morte uxoris ē
machinatus. Gregor. ix. ƒ
Si quis uxore uiuente fidem
dedit alij ꝯhendo ⁊ de facto cū
ipſa contraxit. ſi nec ante n̄
poſt legitimā ſuā uiuente
cognouit eam. ꝑ uxoris obitū
n̄ ē matrimonium cum ea con
tractum dirimendū. lʒ grauit
teneatur penitere. ſʒ tolerari
n̄ dʒ ſi ꝑ̇io ⁊ poſt uiuente
uxore eam cognouit. De con
iugio leproſorum
viij Peruenit. ⁊ i. Uxores in
fros. ⁊ uiri uxores q̇ le
pram incurrerint ſequitur ⁊
eis coniugalia aſſiduo miniſtr̄.
ꝯ n̄ n̄ poſſet ad hoc induci.
ꝯiuges eis in aliis miſer
te uicꝫ commendant. Item
Quoniam nēui ꝗ ſententia lep̄
percuſſa ⁊ alia quacunqꝫ in
firmitate n̄ ē ꝑ hoc a uiro
ſeparanda ⁊ dimittenda. lep
ſis n̄o liberum ē ad matrimo
nium contrahere. ꝯ alter con
iugum leproſus ā ſano exigat
debitum ꝯ aptū reddē tenē.
Litteras. Urbani. iij.
⁊ i. Si ꝑ ſponſalia de futuro cō
tracta alter lepram incurrat. n̄
dʒ reliquus cogi ad matrimoni
um conſummandum. De coniu
Dignum ē ꝯ i. gio ſeruorum
Seruis n̄ debent matrimonia
prohiberi. ⁊ ſi dn̄is contradicen
tibꝫ ſint contracta. n̄ ꝑ hoc ſunt
reſcindenda. debita m̄ ꝯuiia
dn̄is ſuis tenentur exhibere.
ix Propoſuit. Alex. iij.
nobis ⁊ i. Si uir ꝑquam ſeruit
iſpoſitam ſuam ancillam cog
nit eam carnaliter. n̄ dʒ ꝑ hoc ab
ea ſeparari. ſi ſciuit aliter, ſuge
ꝯ ſuis dūorum feratur. red
dere ei tenebitur dotem ſuam.
Licet. ⁊ i. Urbanus. iij.
Si aliquis tempore ingres

sive pro libero se gessit q[uam]
filio. Qui secundum leges rec-
te conditionem patris sequ[un]-
tur nulla quod status sui mota
sunt pro ipso est presumendum.
Cum uxor petens divortium
quia tempore contractus sui
ignara fuit status ipsius
non est audienda. Innoc. iii.
Ad nostram. Si mulier
que ignoranter contraxit cum
ancilla postquam intellexit eius
conditionem nec verbo nec
facto consensit in eam. sepa-
ratus ab ipsa contrahendi lic-
et facultatem. Grego. ix.
Iidem [?] de natis ex libero ventre.
Licet credimus ut progenita
ex libera seu liberata sunt ad
servitium retrahantur quod
durum est cum ut aliquis pro
necesse libertatis se tribuunt
ab eo a quo tueri debent re-
nocentur. Alex. iii. De cog-
Verum natione spirituali.

statu sunt et i. filii sive ante
compaternitatem sive post sunt ge-
niti possunt coniungi. ex-
cepta illa persona per quam ad compa-
ternitatem veniuntur. Idem.
Si vir vel mulier sive
ex ignorantia sive ex malicia
filium suum de sacro fonte
susceperit non sunt ab invicem
separandi quia mereretur alii de-
bitum subtrahat. Non ad conti-
nenciam possunt induci. Idem.
Super eo vero id dicitur q[uod] s[eptima] e.
vicium. Hec autem addito quod si pr-
neptarum compaternitatem venit
sunt ad compaternitatem. consue-
tudo aliarum adiacentium
servetur. Hec vero. Ad possunt mu-
tuo copulari. Clemens iii.
Martinus b. iii. Quam
sororum iilium domini et mu-
lieres ... una cum ... hic
... ... non posse in
matrimonium copulari matri-
mo[nium] ... ... fuerit.

cum quo una cum (de) rebga no
satur extitisse. Idem.
Contractu uniu. (et) c. Si
uxor alicuius filium q. de
concubina huius retin. in p.
p(ar)ablo sacti. filius non est (pro)ph(ibendus)
a uiro separanda. Si uero au(tem)
h. uirum contigit hoc sui p. si
tamen maliciose fecit. penitebit
de presumpcione. Innoc. iij.
Veniens (et) c. Similiter fili
um uiri sui q. huius ante
nium contractum de baptismate
leuauerit separentur. Idem.
Tua nos duxit (et) c. Null(us)
filiam compatris (et) commis(sam) na
tam ante compaternitatem ducere
potest in uxorem. (et) si duxit se
paretur. qui autem contracta
scienter. tenentur ecclesie nun
ciare. Gregor(ius). ix.
Ex litteris uestris (et) c. Nullus
uiam quam filius sacerdos exi
stens baptizauit habere potest in
uxorem. Nycholaus ad con

sulta bulgarorum. De cognatione lega(li)
Si qua per adoptionem (et) c. li.
Frater non potest illam que soror
sua est per adoptionem dum ma
net habere in uxorem. Ex concilio
apud mechiam. De eo qui co(g)
nouit consanguineam uxoris sue.
Siquis cognouit cum si
liastra sua scienter dor
miuit. perdidit ius petendi
debitum ab uxore. nec umquam
ipse uel filiastra poterunt dein
ceps alii matrimonialiter copu
lari. Alex. tertius.
Veniens ad nos (et) c. Ma
trem sponse sue cognouit
antequam sponsam suam cog
nouerit uel post. numquam aliam
potest habere in uxorem. Idem.
De i. (et) c. Mi. dicat se
uxorem fratris cognouisse antequam
eam duceret frater suus. non propter
hoc est separandus. nisi notori
um fuerit. aut per testes ydo
neos probatum. Clemens. iij.

xii.
xiii.

Transmisse nob q. t. Qui
cum pugna sua publice e
adulteratus n requirat debitu
ab uxore. s; coactus cum do
lore cordis gmit penitens.
de adulterio & incestu. Si vir
uxori sororem aliam n du
cat; Idem.
Super eo q. t. Si aliquis
cognovit consanguineam
uxoris ante contractum
mrimonii. pp utriusque con
fessionem. & vicine rumo
re ecce iudicio n separetur.
multi. n. collusione. face
rent si confin corum. starec
in mo separando. nec rumo
res sufficiunt. si alie pro
bationes probabiles n accedant In
Discretione nocen. iiij.
tuam q. t. Si vir mulierem
quam duxit incognitam cognito
suo ipsi inuita tradidit. co
gendus e eam prior retinere.
n illam uelit perpetuo continere

qui eam inuitam cogit a
dulterari. n. n. affinitas sive
niens p contractum. m. iniq p
t culpam alterius dz ei preiu
dicare; Idem.
Fraternitati tue q. t. Separa
dus ab uxore q sororem ei
contractis sponsalibus cum alia
contractum mrimonii ex ordinarie
noscit pollutisse; Idem.
Ex. l. k. t. q. t. Qui puel
lam infra nubiles annos des
ponsauit. & p eiusde
puelle cognata sepius ipsam pu
ellam adultam carnali commix
tione cognouit separand e ab
ea. & mulier deinceps n nu
bat. q. pquam nouit mis
excessum cum eo ausa est p
mod commisceri. Vir & & nu
l mr dce puelle similiter n gb
hatur deinceps. n circa pre
dcas personas de lapsu car
nae timeatur; Idem.
Veniens ad apo. se. q. t.

Qui post quam iuravit se quandam ducturum, sororem eius cognovit. Si postea contrahit cum illa in qua contraxit sponsalia, monendus est ab utraque abstinere, iniuncta sibi penitentia competenti. Idem.

Gne fin[…] q. i. Qui uxoris sue sororem cognovit, si non vult mulier continere usque post mortem viri, debet vir eius cum timore debitum ei reddere coniugale. Grego. ix.

Jordanus q. i. Quidam cum quadam contraxit per verba de futuro, que nundum expleverat .x. annos, et ea citra hos annos cognovit matrem eius, duxit postmodum in uxorem. Si ergo uterque perpetuo cogendus est ei quam primo duxit debitum reddere coniugale.

Alex. De consanguinitate et affinitate.

Ex litteris .v. q. i. Si testes legitimi iuraverint quod mulier quam contraxit cum viro ante habito consanguineam eius in quarto gradu, separandi sunt, quia eius abstinendum est a consanguineis uxoris et propriis. Ceterum in tales esse tractande sunt per discretos qui potestatem habeant iudicandi et canones non ignorant. Urban. iij.

Super eo q. i. Sed manifestum est invenire cognoscere propinquam eius cum qua contraxit sponsalia, tamen et si non est manifestum nisi per famam, id invenies ab impetitione puelle absolvatur.

Ordo. Celestinus iij. Dilecto q. i. Si aliquis qui distat a stipite per descendentem lineam .vi. et .vii. gradus possit contrahere cum alia distante ab eodem stipite .ij. et .iij. gradu per aliam lineam descendentem. Postquam secundum re-

gulam illam q̃ dicit. q̃n
to gradu quis distat a sti
pite. tanto distat a q̃lz per
aliam lineam descenden
tem ab eod. cum indultū
sit a legato sed. ap. homi
nib; illius terre. ĩ vi. gra
du coniungi. q2 tm̃ talis ꝯ
tractus n̄ consueuit ĩ t̃ra il
la fieri. ñ ut; distaret. vi.
ł. vij. g̃du a stipite. defend
ē multitudini ⁊ consuetudi
ni in hac parte. Innoc. iij.
De infidelib; ⁊. i. Infide
les coniuncti ĩ gradu pro
hito. a canonib; si p̃ bap
tizent̃ n̄ sunt separandi ꝯ.
Quod super his ⁊. i. Pat̃
⁊ filius possunt ꝯ mr̄e ⁊ fi
lia ꝯhe. l; n. consanguinei
uxoris fiant affines uiri.
⁊ econuso. nichilominus
tn̄ ꝓpinqui uiri ⁊ uxoris ꝯ
sanguinei eoꝝ n̄ ꝯhunt af
finitatem. ne aũt infra g̃
dus phitos contrahat. uinuo
nium dz ꝑpublice prohibi.
⁊ trãsgressores puniri debent
nulla consuetudine n̄ obsta.
Quia circa ⁊. i. Ite. Id.
potius dissimulare ut simul
permaneant ĩ quinto g̃du.
coniuncti. l; a nob p falsā sug
gestionem dispensatio sit ob
tenta. q2 si sepent̃ ex hoc g̃
ue scandalum immineret.
Quia nos dix. Idem.
⁊. i. Testes ꝓducti ad diuor
tium celebrandum debent a
stipite incipere. ł a parenti
b;. ul g̃manis ⁊ per ordinē
gradus distinguere. desig
nando psonas propriis no
minib; ł indiciis equiua
lentib;. sepius perhibet te
stimonium de auditu q̃ mi
nus est ualid estimandū.
Non dz. Idem ĩ. ꝯ. g̃.
reprehensibile ⁊. i. Prohibitio
nes feãs. ne in s̃o ł in t̃io

genere affinitatis contrahat. ne soboles de sedis nuptiis contrahant consanguineis priores nim revocantis. prohibitio quo copule coniugalis quartum consanguinitatis et affinitatis gradum non excedat non obstantibus constitutionibus super hoc editis quibuscumque.

Vir qui. Gregorius .ix. Quoto gradu remotior distat a stipite. toto distat a quolibet per aliam lineam descendentium ab eodem. Idem. In .b. x. g.

De frigidis et maleficiatis et impotentia coeundi.

Accepisti mulierem et c. Si post tres menses et annum vir dicit se frigidum. et mulier idem dicat. si eius hoc constet indiciis separentur. ita quod si vir post aliam cognoverit priori restituatur. Si non post annum et dimidium mulier virum de frigiditate proclamaverit. viro negante. credendum est viro. quia caput est mulieris. non debent tam diu proclamationem. Si non in ipsa novitate proclamavit. si probatur post frigiditas debent separari. Alexander .iii.

Quod sedem et c. Sicut puer non est aptus ad contrahendum quia non potest reddere debitum. ita impotentes. Idem.

Ex litteris tuis et c. Mulier nubilis facta viro suo propter impedimentum instrumenti si ante hoc vicium contraxit et medicis nequid adiuvari. cum alio licenciam habeant contrahendi. Lucius .iii.

Consultationi et c. Si quis eam clausam contrahat. si non potest eam habere ut uxorem habeat ut sororem. Celestinus .iii.

Laudabilem et c. Si sti

gidicatis viri i novitate
contractus probari n pt
cohitent p triennium . et ex
tc si probari p q n e copu
la ab eo nubat ipsa . Si
si vir post contraxerit . re
stituendus e priori . si ambo
confessi sunt q n potuer
simul ee . vii manu pro
pinquorum et vicinorum bone
fame . si propinqui defuerint .
hoc iurabunt . et tunc mu
lier nubat alii . Si u vir
p nubat . restituendus est
priori . Innoc . iij .

Fraternitatis tue et c. Mu
lier q pp arctitudine sepa
rata e a primo viro . si primo
se coniunxit alii per cuius u
sum apta facta e . restituen
da e primo . M . Si mulr
i arta e q n absq incisio
ne aut alia violencia ta
gui . ut ex ea mortis peri
culum timeatur . copula

posset ut ydonea ad coheren
dum . Similiter q mulier p
sentiam ecclie separata a vi
ro . q ita arta erat q nun
quam eam cognoscere potu
isset . et postea alii cui n sit
arta nubat . et per frequente
usum eius fiat apta pri
ori . utrum priori reddenda .
de talibz n e facile iudica
ium . finale pendeat ex fu
turo Honorius . iij .

Littere nre et c. Vir qui
octo annis cum muliere cohitauit
nec eam cognoscere potuit .
asserens tn q alias habet
potenciam cognoscendi . et mu
liere inspecta inventa e
incorrupta . vij . manu p
pinquorum iuraverint se
cum miscere n potuisse sepa
rentur . Alex . iij . De matrimonio
contracto interdictum ecclie contempto .

Latere
Liquas nob et c. Mulr

contraxerit cum quodam sponsalia. postmodum vero a fratre eius se permisit desponsari. Iniungente autem sacerdote ne cum illo contraheret. ausa est se alii copulare. post penitentiam itaque de tanta transgressione factam reverti ad eum cum quo contraxit habere permittatur. Idem.

Ex litteris carissimi et cetera. hec post contracta sponsalia ad secunda vota contra interdictum ecclesie transire non debeat. ob id tamen non est dissolvendum coniugium sic contractum. Inde penitentia taliter contrahentibus est imponenda quod contra prohibitionem ecclesie hoc fecerunt. Idem.

De muliere et cetera. Qui in propria consanguinitate prohibita contrahere. contra interdictum ecclesie contraxerunt. per excommunicationis sententiam separentur. quousque constiterit an possint insimul permanere. Alexander iii. Qui filii sint legitimi.

Conquestus est nobis et cetera. Non est proles illegitima censenda. que ante desponsationem matris a patre nata est. dummodo postmodum pater eiusdem prolis matri sue sit matrimonialiter coniunctus. Idem.

Cum inter et cetera. Si aliqui publice et non contradicente ecclesia contraxerint et post separentur. filii ante sententiam divortii nati et concepti non sunt illegitimi iudicandi. et parentum in hereditate erunt successores. Idem.

Transmisse et cetera. Quidam iuvenis dicebat se esse filium quorundam. qui eum nutriverant usque ad iuventutem. illis negantibus hoc. omnino standum est verbo viri et mulieris. nisi certis indiciis et testibus constiterit ita esse. Idem.

Causam et cetera. Si mulier relicto viro alii se copula-

nuit & ex eo prolem suscepe
rit. n̄ ē legitima iudicanda.
qr n̄ ē uxor iudicanda que
uiuente uiro s̄ alium co
pulauit. Idem.
Latore p̄sentium &c. Ni
coram secl'ari impeditur sr̄
hereditate. & excipit' qd' ī
potens n̄ sit de legitimo
m̄rimonio natus. infra du
os menses coram sp̄ali iu
dice de probanda legitime
qd' abiecit'. alioqn̄ iudex se
cularis procedet in cā he
ditatis. n̄ obstante natiui
tas q̄ne. Idem.
Tanta ē uis &c. hic dr̄
idem q̄ sup̄. e. consti'tus.
hoc addito. q̄ siquis uxo
re uiuente ex alia gignat.
quā p̄ mortem uxoris ē
ducat. n̄ ē tamen an̄ hoc
m̄rim̄. nat'. legitimus. s; spu
rius iudicandus & ab
ab hereditate repellendus.

p̄sertim si in mortem uxo
ris prioris alter' est ma
chinatus. Idem.
Causam q̄ int' &c. Judicium
possessorium regi ē relin
quendum. s; de h' utrum
persona q̄ impetit' sit de
m̄rimonio legitimo. eccl'ie p̄
cognoscere q̄tinus incon
gruum uideatur q̄ m̄rim̄
m̄riis predc̄e persone impe
tatur. q. ea uiuente n̄ fu
erit impetit'. Idem.
Perlatum ē &c. Viro cōia
mulieris absente per x.
annos. & ad propria remea
re nolente auctoritate e
pi. mulier ē alii copulata.
uñ filii quos suscepit ex
m̄rē ant' epi contracto.
sunt legitimi iudicandi.
Quod nos &c. Idem.
Cum de clandestino m̄rio
geniti sunt post ab eccl'ia p̄
approbato. legitimi sunt

et heredes. Celestinus .iii.
Referente t. i. publice
honestatis iusticia impedie-
re tuae quasdam matrimonium
non potuit permanere. unde
per penitentiam contractum non
consenserunt. filii non sunt le-
gitimi iudicandi. Idem.
Pervenit t. i. Ex quo
dum viverent parentes quod
eos peruniaverunt in matrimo-
nio legitime contracto. non
possunt filii post mortem pa-
rentum tamquam illegitimi
ab hereditate repelli. Innocentius.
Per tuas litteras t. c. iii.
Mandatum in decretali
contraxit cum quadam quam ab
olim fere … concubinam
… tenebatur … ei desponsa-
ta. … publice fidem …
Deinde … laborans in ex-
tremo publice est confessus
predictam duxisse et filium
quem ex ea habuit heredem insti-
tuit in testamento suo. filius
igitur memoratus ex quo proba-
tur per testes id ipsum quod pater
eius scilicet patrem suum matrem suam
affidasse, est legitimus
iudicandus. Idem.

V Per

Venerabilem t. i. Aposto-
lica sedes cum quibusdam le-
gitime genitis inspec-
tis diversis causis non nata-
libus tamen sed adulterinis etiam
dispensavit. Sic ad actus
spirituales eos legitimans ut
possint in episcopos promoveri. Unde
probabilius iudicandus ut
legitimatur ad actus utiles
ut seculares. cum inter
mortales aliquis superior
romano pontifice non cognos-
catur. videretur ut si quid
monstruosum non legitimum
ad actus spirituales et seculares
illegitimus remaneret. unde
cum in spiritualibus legitimatus
consequeretur in temporalibus

insule dispensationem. Id liberius efficere sedes apostolica in patrimonio beati Petri in quo et summi pontificis auctoritatem exercet et summi principis potestatem. Hoc autem quantum dispensare cum illis de quibus dubitatur an sint legitimi et spiritualibus cum quos canones ad sacros ordines non admittunt, et leges hec uel ad successionem paternam non tamen simpliciter annunciandum est. Item.

Ex tenore et c. Qui mulierem duxit in facie ecclesie constantem, que aliam habebat uxorem, proles eorum legitima ob ignorantiam prolis reputantur.

Gaudemus et c. Item prolem de infidelium matrimonio natam, qui contraxerunt in secundo uel tertio gradu, post fidem receptam legitimam reputamus. Alexander tertius. Quum

Relatum in memoriam nostram esse pref. et c. Capitulis que per ho-micidium fugit et c. Si diligenter requisitus non potuerit inueniri et manifestum sit quod asserit et testes requisiti legitimi apparerent, propter eius absentiam dimittatur. Alexander.

A nobis est quesitum. Innocentius iii. In accusatione matrimonii ut inchoatur uice patris deponit contra scriptum nullius momenti est. Item ad illam legitimam sufficiunt.

Vidimus nobis. Celestinus iii. et c. Parentes fratres agnati cognati senes in restitutione sua ad matrimonium contrahendum uel dirimendum admittuntur. et si defuerint parentes alii proximiores qui nonnumquam sint genealogiam scire ualeant. Matrimonium ante legitimum post non recipitur et est filius nec filius iam pridem inuentum in causis bonis uel contractibus sine matrimonio contingendo uel distinguendo quam fauorabilius re-

est ɔgrua adminiculũ. Idem.

Insuper albricensi. c. i. Puella cont̃ matrimoniũ n̄ dꝫ au diri. q̃ adhuc in cunabilis con trahens. ⁊ sepius a uiro cog nita ē. ad etatem nubilem ꝑ uenit reclamauit. q. tñ cog natione sui cum potuit nam ne reclamatur. Innocẽ. iij.

Significatum. cy. c. i. cũ sponsalia iusta ē matrimonium ac cedere ut a uiro pecuniam ex torqueret. ut si ita ē. n̄ est ad mittenda. Idem.

Cum in tua. c. i. Sz ius q̃ imperio mo conniuctos quã bãni in ecc̃ publicari debeãt̃ erit cũ dyocesim. ł alias. q̃ denunciatio n̄ potuit ad eũ peruenire. utpote si decidat ĩ amencia. ł si ĩ pueris etatis erit. q. tanta n̄ aduertit. seu aliud legitimũ cã impeditus cũ accusatio debꝫ audiri. illo qui si presumitur ꝓbabilẽ q.

n̄ igñrauit denũciatõem. est repellend. i. uiuet qd̃ p dict cap. hꝫ ē a quibꝫ dicitur de annotationis tempore silue rint. tn̄ ē admittendus.

Ex ɔq̃. ap. coram. De diuortijs.

Si q̃ mulier in mortem uiri ponis alij copulari ꝗ ipo mortuo mulier sn̄ spe coniugij permanere. Alex.

Questiuit a nobis. c. i. Mulier ꝑ furto ł alio crimẽ n̄ ꝑ a uiro separi. ĩ uero eã ĩ fide corrumpere. nec tũ ꝑ pa lij nube. hꝫ id ɔuenit ĩ uiris.

Porro de conuite. Idem. c. i. Si impedimentum pu blicum sit ł ĩ notorium. ĩ ꝯ uirum ⁊ mulierẽ n̄ ꝑ ũ ꝑ iu dicium ecclie nimi separi. ⁊ si alt̃ coniugum dimissũ petit restitutionẽ. reuti. alt̃ ꝑ exceptionis firmum ē agend. pre terea puella manifesta parẽ tibꝫ ⁊ n̄ accusantibꝫ ꝑ epc̃ ꝑ

.xix.

cedere ad separandum q̄d il
licite ē contractum. Idem.
Significasti n. s. Mulier
sine iudicio ecclesie dimisit vi
rum. qui suggestum fuit ei
de ea quod incestum commisisset
et ipsa dimissa ab alio. in
nominibus prolem suscepit.
Sed mulier memorata pe
tit restitui viro asserens per
occasionem dedit ei adulterandi.
non debet ei restitui. si notorium
sit eam adulterium commisisse.
non obstante iterum quod alia
excessisset. Idem.

Ex litteris tuis n. i. Mulier
cui sibi canonice fornicans con
uicta. confessa ē quod cum ma
ritus suus in necessariis ei non pro
uideret compulsa ē adul
terium perpetrare. separatio
ne non quod ob hoc sed uir cum
alia dicitur sponsalia et nup
tias contraxisse. Mulier ita ē
compellenda ē ad penitentiam re

dire. Urbanus iij.

De illa que uiro suo latente
in heresim sine iudicio ec
cessit. videtur quod reddenda sit
viro redeunti. Qui si uero iudicium
ecclesie eum dereliquit. redire
ad eum nullatenus ē com
pellenda. Innocentius tertius.

Quanto te nouimus in cano
nico iure peritum n. i. Si alter
infidelium coniugum con
vertatur. et alter non vult ei com
manere. et vult commanere
in blasphemia divini nominis.
et ut alterum pertrahat in pecca
tum. ex parte derelicta sollem
nitatem coniugale. Quia
alter fidelium labatur in he
resim. et gentilitatem non potest cum
alio contrahere derelictus. quia inter
fideles et si uerum sit matrimo
nium non tamen ē ratum. inter in
fideles. nec per fidei sacramentum
quod numquam amittitur et ratum ē
tarum. et non priuatur hic sex

·x·

lis derelictus iure suo sine cul. et si sine culpa sua. Idem.
Gaudemus etc. Pagani qui in infidelitate sua contraxerunt cum attinentibus in ii. scdo et iii. cio gradu. post conversionem eorum ob favorem fidei post. poterunt permanere. Cum si in paganismo plures habuit. ad fidem conversus nisi primam non vinculum retinere. Cum vero illam quam contra ritum suum legitime duxit. conversus ad fidem non primam alteram habere. nec post conversionem illa renuat cohabitare. vel velit. sed ad hoc non pertrahat eum ad peccatum et in contumeliam creatoris. sed si sequitur eum ad fidem. antequam aliam ducat. eam recipere compellitur. dimissor vero dimisse non potest obicere fornicationem pro eo quod nupsit alii post repudium. non alias fuit fornicata. De.
Deus qui ecclesiam suam etc.
Propter infirmitatem gentis

livoniensium de novo ad fidem conversae. conceditur ut utantur matrimonio contracto. cum relictis fratrum suorum. prohibendi tamen sunt ut non contrahant cum talibus. ut secundum legem moysi semen suscitent fratri suo.
Ex concilio apud Wormatiam.
De donationibus inter virum et uxorem et de dote post divorcium restituenda.
Mulieres etc.
Mulieres que pro levitate causa a viris separantur. totam dotem suam debent rehabere. Urbanus.
Significavit etc. circa.
In divortium inter virum et mulierem celebratur. et debet mulieri restitui tota dos. et omnia dimidi vel quecumque contractus titulo. sibi obvenere.
De eo. Clemens iii. Ceterum prudencia etc. Cum de matrimonio principaliter cognoscitur et de dote que est causa incidens. ac cessorie poterunt iudicare.

xx.

Plerum Celestinus. iij.
q. t. i. Si mulier ob causam for
nicationis a viro per sententi
am ecclesie vel voluntarie recessit.
dotem vel dotalicium repetere non
valebit. Innocentius. iij.
Et si nec sit. t. i. Castra que
data sunt filie regis. castelle a
rege legion. tali condicione ut
ei cederent si eam aliquando occasio
ne dimitteret. debent ab eo per
excommunicationis sententiam extorqueri.
cum. n. uxor eius non possit non
nomine dotis nec donationis
propter dotem potius possidere. Idem.
Nuper a nobis. t. i. Nullus
plus iuris in alium transferre
potest quam constat eum habere. unde
si cui data est terra non interveniente
vel hereditatem sed quoad vixerit.
et ipse terciam partem uxori sue in
dotem concesserit. non licet illi post
mortem viri tenere. nisi dona
tioni illi ad quam si pectat do
minium voluerit consentire.

Si quis alicui terra data est alicui
in hereditate vel feodo et filio qui
legitime procrearetur et ipse partem
tertiam terre in dotem uxori con
tulit. si decessit sine prole non
potest uxor eius illam postmodum
optinere. Item quod uxor dat
viro dos. quod vir uxori dona
tio propter nuptias nuncupatur.
Per vestras litteras. t. ij. Idem.
Cum rationale sit ei modicum
credi dotis. cui creditum est corpus
mulieris debet viro assignari dos.
sub ea cautione quam potest habere cautione.
vel saltem alicui mercatori com
mitti. ut de parte honesti lucri
dictus vir onera possit matrimo
nii sustinere. donatio inter
coniuges facta ex quo alter locu
pletior alter pauperior efficitur.
firmitatem non habet. nisi confir
metur morte donatoris. Greg.
Donatio que constante ex.
t. i. Sane solutos. mini. sic
dos ad mulierem. sic et doni

tio post nuptias redit ad vir. n. de consuetudine sec. obtine tur. l ex pacto de lucranda do te et donatione post nuptias. q. eqsle sit tam in his contrarium iudicandum. Alex. iij. (g)

De secundis nuptiis. (c)

Capellanum qui in celebratione secundarum nuptiarum benedictionem dedisse constiterit ab officio et beneficio suspensum. ad sedem apostolicam nullatenus destinare postponas. Luci. iij. (l)

Dominus ac redemptor et cetera. Nullus ad secundas nuptias quamdiu presumat transire. nisi ei constet quod ab hac vita migrauerit coniunx eius. Si uero post quam contraxerit aliquis dubitet de morte coniugis prioris. debitum non exigat. sed reddat exigenti. Et si constet ei de uita prioris ad eam reuertatur. Urbanus (g)

Vir aut mulier (v) Ciij. ad bigamiam transiens. non debet iterum benedici semel facta. Idem (i)

Super illa et cetera. Mulier infra tempus luctus secundum leges diffinitum. nubere potest sine infamia. cum dicat apostolus. mulier uiro suo mortuo et cetera. Cum sec. Innocencius iij. (c)

eundum apostolum. in hoc capitulo idem dicitur quod in precedenti. Felix papa. quintus liber.

De accusationibus. Inquisitionibus. denunciationibus.

Si legitimus accusator non fuerit non fatigetur accusatus. Idem.

Si episcopus accusatus ab illis qui recipiendi sunt et post quam caritatiue ammonitus et non se emendauerit. ad primatem causa eius canonice deponatur. Gregorius (g)

Illa prauitorum et cetera. Gregorius

l quis

Si est aliquis de monasterio
qui possit dicere quod ad culpam
reatum quod abbatis pertineat nos
cum eis quorum interest uolu-
mus eam perscrutari. non uel con-
dempnetur uel absoluatur. Idem.
Omnipotens deus et c. Val-
de graue est ut uel de quo talia nun-
ciantur. cum ante discussi de-
beant honorari. Pascalis papa.
Nulli episcoporum licet ab accusatione
sua repellere. qui ante a sua fa-
miliaritate neglexerat superpe-
rare. Ex concilio maguntino.
De his omnibus de quibus ab-
solutus est accusatus. non post accusatio
replicatur. Stephanus papa.
Repellantur ab accusatione co-
habitantes inimicis. Ex. b. x.
Accusasti ancillam. c. xliiii.
quod ex hoc est occisus. ieiunes.
xl. d. in pane et aqua. cum vii.
sequentibus annis. quod carena vo-
catur. Si non debilitatus est
per custam delatiuam. per tres

quadragesimas debes penitere.
Cum p. et c. Alex. iii.
laicus in accusatione abbatis est
nullatenus repellendus. licet abbas
non possit accusare. quibus cum pro-
prium habeant non monasterio
necesse est uel ad eminentium mini-
strantium. Idem.
Si constiterit et c. Si. d. cle-
ricum suo episcopo rationabiliter sit con-
uictus quod uiolenter detinuit ec-
clesiam ad tempus sibi commendatam.
et quod in thaberna pernoctans.
nulla premissa dormitione mis-
sam celebrauit. ut si in iudi-
cio hoc confessus fuit fit eadem
ecclesia. ei perpetuum silencium
imponatur. Ceterum si ca-
nonice sint tradita uel de nul-
lo crimine sit conuictus puto quod
debeat spoliari. uel si post appella-
nem sint spoliate. restituatur.
Meminimus et c. Eadem. Idem.
Appellatori non est deferendum qui
fecerat quod manifestus est inimicus.

cap. 8

7 qui testimoniũ tulit ꝯ illã
qui accũt. Innoc. iij.

(in b. Petro) Licet in deo 7 homine 7 c.
Cum archiep̃c ap̃. ppĩn. de sy
monia. periurio 7 incestu est
delatus ꝑ citationem corã pp̃.
comparente. cum nullus com
pareret q̃ ei aliquid obiceret.
req̃siti duo archidiaconi si uel
lent eum ĩ aliq̃ accũare. res
ponderũt q̃ predcã de eo scrip
ta ñ erant ad accusationem s; ut
corrigeretur. inquibzdam silẽ
tium q̃ ẽ impositum. 7 inter
dcm̃ archiep̃i accusatoribz. ne
de cetero in h̃. eum ualeant
accusare. Quibzdam tñ inq̃
sitio fame sue ẽ cõmissa. In
Ueniens ad nocẽti. iij.
ap. se. 7 c. Ep̃o pgensẽ corã
pp̃. sr̃ criminibz accũato. procu
ratores eius responderunt q̃.
id qui nunc accusatur. cũ
alias ipm̃ accusauerat de eisd.
7 cum tunc in probõne defe
cisset uenuiam postulans q̃ ca
lumpniose egisset ẽ confessus.
uinitus q̃ nunq̃ eum dein
ceps inpeteret sr̃ illis. ũn accũ
tio eius ñ ẽ admissa. purga
tio tñ eid ep̃o pp̃ infamiam
ẽ indcã. Idem.
Super hijs de quibz nos 7 c.
Tribz modis ꝑ crimen apponi.
denunciando. excipiendo. acc
ando. cum denunciatur ñ est
inscriptio nec̃. s; cum oppon̄
accũando. tunc oz inscribi. q̃r
tunc agitur ad deponem. in
denunciatione ũo ad correctõm.
Cum aũt excipiendo obicit̃.
ut ab accũtione ł testificatiõe
remoueatur. ñ est nec̃ inscribi.
Si ũo opponit̃ ut a promotione
officij ł beñficij excludat̃. 7
tñ confirmatõm ñ cognoscit̃
inscribere. q̃r crimen hoc tñ
probatum impedit promouen
dum. s; ñ deicit iam pmotũ.
Si post confirmationẽ q̃r crim

probatum amere pellit ab
optinendo. et deicat ab opten
to. ad penam ex ordinaria.
secundum arbitrium iudicis. non
ad inscriptionem est exceptus a
stringendus prius habita. tamen
accusatus non admittitur. quia et si
de crimine agitur. non tamen est quod
criminale. unde per procuratorem
tractari. Idem.
Qualiter et quando et c. Forma iu
ramenti in inquisitione facien
da debet hec observari. ut iuret
clerici quod super hiis que sciunt et cre
dunt in sua ecclesia reformanda
tam in capite quam in men
bris exceptis occultis crimini
bus meram et plenam dicet
inquisitoribus veritatem. Idem.
Cum dilectus filius et c. Si
episcopus agathensis inquisitionem super ec
clesia sua facienda. tale fecit
iuramentum quod ad inquisita
veraciter responderet. cum ex
forma iuramenti non tenebatur nisi
ad interrogata respondere. ex
cusationes suas audiatis. Quod
si excusationes super dilapidatio
nis videlicet vitio simonia pro
bare nequiverit aut sub hac
forma iuraverit. quod super statu ecclesie
meram et plenam diceret veri
tatem. cum secundum hanc for
mam nec tacere debuit veri
tatem nec admiscere falsita
tem. non obstantibus excusatio
nibus quas de novo proponit
ab agathensi ecclesia removeatis.
Cum oporteat. Idem.
et c. Super criminibus episcopo vin
centensi obiectis. ad inquisi
tionem faciendam non leviter
procedatis. nisi lesam noveritis
famam eius. et si ad eam fuerit
procedendum. quos inimicos eius
esse constiterit nec ad provo
candum inquisitionem. nec ad te
stimonium contra ipsum admitta
tis. et si michi contra probatum
fuerit contra eum. ipsi canonicam

dilecti filii

dilectus filius

purgationem indicetis. Idē.
Cum dilc̄i. f. x. t. Si tem
pore denunciationis sr̄ exces
sib; ep̄i. ipos denunciantes
epos ꝑ publicam incontinē
ciam excommunicauerat ꝯ an̄
eum n̄ p̄monuāt. ꝯ ꝙ eum
conspiratuerant. eos a denū
ciatione repellatis. Nec epc̄
d; dcōs clicos ī illis sr̄ quib;
fuit appellatum indebite ḡ
uare. n̄ cā an̄ fuit termina
ta. Idem.
Inq̄sitionis negocium x. t.
Si per inquisitione tale c̄m
probatum fuit q̄ ordinis
executionem ꝯ bn̄ficij recep
ti retentionem impediret. sic̄
homicidiū ꝯ symonia. tūc ē
sicut in accusatione procedn̄d.
alioquin sc̄dm persone mi
ta. ꝯ sc̄dm q̄ntitatem excessus
penam iudex potit moderare.
Certū in illis pro c̄mine q̄
duo iniuati affirmant se iu
dicāt ē puniend. nec sr̄ hoc
ꝙ eum recipi depōnes. n̄ la
boret sr̄ hoc infamia ꝯ p̄ces
serit insinuatio clamosa. Nec
ad peticionem eoꝝ q̄ libellū
famosum porrigunt in oc
culto ē procedendum ad in
q̄sitionem faciendam sr̄ ibi
contentis. Nullatenus ī ē
credendum ī inquisitione a
hc̄ uir q̄ ꝯ an̄ iuramentum
ꝯ post. cautē ꝯ expresse asse
runt se eoꝝ īimicos. n̄ an̄ iu
ramentum sem̄ ī fraude p̄
sumatur. ꝑ famam ꝯ depo
nencium crudelitatē nullus
deponatur. si canonica potius
ei indici purgatio. nec ꝑ dc̄a
paucoꝝ. s. duoꝝ ꝯ trium. ꝯ
plm̄ si in publico n̄ sinistra
de eo audiat reputa d; infamis
ē apud bonos lesa opinio n̄
exstitit. Idem.
Ad peticionē Galteri. x. t.
Cum sc̄a ē nobis fides de

talibus pp̄ q̄ guilielm' ab ab
batia mito fuit ammouendus.
et ſi reſtituendus foret pp̄ iu-
ris ordinem n̄ ſeruatum vo
lumus eum ab eius regimine
remotum. remaneat porro tamen
et ſubſtitutum illegitime
pp̄ iuris ordinem n̄ ſeruatum
per ſniam ammouemus. ſed
nõ pp̄ vicium. ſed pp̄ iuris ſol
lempnitatem obmiſſam a-
motus e. ipſum poſſe reſtitu
imus in abbatem. Idem.

Accedens ad p̄ſenciam nr̄am.
Conceſſionem prebende a
nob̄. g. factam execucioni ma
detis. nec ſr̄ omnibus. ſ. per
iurio et homicidio. in modum
exceptionis ꝯ obiectis publi
ce fuit infamatus. Deinde
ſi legitimus apparuit accuſator.
et adhuc peccator canonice fuit
probatum. et ſilencium impo
natur. ſin autem e ſed ſolum fu
erit infamatus indicatur

et purgatio. in q̄ ſi defecerit
et ſilencium imponatur ſed
aut p̄ſtitat contradictores.
compeſcatis eos in expenſis
condempnando. Idem.

Qualiter et quando. Non ſolum
cum ſubditus verumetiam
cum p̄latus excedit. ſi per
clamorem et famam ad aures
rem puenit. n̄ a maliuolis
et maledicis. ſed a prouidis et
honeſtis dz coram eccīe ſe
nioribus ueritatem diligencius
perſcrutari. Diligencius autem
eſt h in p̄latis obſeruandum.
vn̄ eorum accuſatio n̄ e facilr̄
admittenda. Contra eos q̄ c̄
minalis accuſatio q̄ ad depoſi
tionem intendit n̄ legitima
precedat inſcriptio n̄ e aliq̄
admittenda. ſed cum ſr̄ exceſ
ſibus ſuis fuit grauiter infama
tus. i. q ſine ſcandalo tolerari
n̄ potiut l diſſimulari. ex ca
ritate procedat ad inquiſitio

nem. ut si g̃uis sit excessꝰ
ꝛ si non degradetur ab ordie. s
ab officio tm̄ ammoneatur.
Presens itaqꝫ erit cont̄ q̄
sit inquisitio n̄ per contu
maciam se absentet. ꝛ no
mina testium quos q̄ dixit
ꝛ exceptiones ꝛ replicatione
legitime admittende. nec p
omissionem hoꝝ deponendi
falsitatem audacia prebeatur.
Tribꝫ autē modis ꝑ proce o
di. s. per accusationem. de
nunciationem. inquisitio
nem. accusationem legitima
dꝫ precedere inscriptio. de
nunciationē. caritatiua mo
nitio. inquisitionem. cla
mosa insinuatio. ita sꝫ pro
uise ut iux̃ formam iudi
cij. forma sentencie dictet.
Hic tm̄ ordo circa regłares
personas n̄ ē usqꝫ seruan
dus. q̄ cum cā requirit fa
cilius possunt a suis amo
uistrationibꝫ amoueri. Ite.
Sicut olim ꝛ. i. Metropo
litani singulis annis cum
suffraganeis suis. concilia
prouincialia celebrare n̄
omittant. i qbꝫ de hone
state clicoꝝ tractetur. ꝛ q̄
lr̃ regule canonice obs̄uē
tur. ꝛ c. Quisquis autē
hoc neglexerit. a suo offi
cio suspendatur. Greg̃. ix.
Olim ꝛ. i. Ne reformati
tio monasterij valeat retar
dari. Relaxetis excommuni
cationum sentencias ł sus
pentionum quas abbas pro
tulit. vel per quoscumqꝫ
iudices proferri fecit ꝑ in
ceptum negocium in accu
tores suos. ł adherentes eis.
ac eis restitutis quos id
abbas pendente negocio c̃
iusticiam spoliauit. de pla
no. absqꝫ iudicioꝝ strepitu
procedatis. q̄ n̄ decꝫ suos

olim

dei talibus inuolui. Postea
iuramenta si que de tacenda
ueritate abbas extorsit relaxe-
tis. Item pendente negotio idem
monachi obediant. ita tamen quod
processus negotii non impediatur.
dictorum uero ipsorum testium. abbati
copiam faciatis. assumptis
uero ad prosecutionem nego-
cii hiis monachis ydoneis in
expensis prouideatur. Idem.

Prelatorum excessus et c.

Cum si ingens episcopus bona ec-
clesie sue enormiter dilapidat et
uitam enormem ducat et
dissolutam. personaliter acce-
dentes ad locum inquisitionem
faciatis. et que inuenta fuerit
de eo clausa sub sigillis uestris
nobis transmittatis. eidem diem
prefigentes quo compareat co-
ram nobis. parate dandi.
aut recipiendi. aut audien-
di. et interim penitus interdicta
Gregorius ix. Rubrica de ca

Cum forent in imperatoribus
et c. Crimina que in fontibus
maxime sacris hominibus in-
ferunt magis sunt puni-
enda. h. committere sub quacumque
ordine quo indigni fungi-
pruitari et uerbis publice ca-
stigantur. in exilium deputa-
ri. Innocentius iii.

Cum dudum et c. Cum si
nullus excessuum quos obiecit
episcopo suo sufficienter probari.
eundem episcopum de obiectis dec-
reuimus absolutum. memo-
ratum autem .s. quoniam inno-
centiam suam purgauit. s.
quod episcopo suo. hec non calum-
pniandi animo obiecit. ab
officio et beneficio suspendatis.
ut de cetero desistant a suorum
infamia prelatorum. Greg.
in generali synodo. c. ix.

De symonia. et ne aliquid ~~...~~ pro spiritu-
alibus exigatur. et promittatur.

In ordinandos et c.

Sicut n̄ d3 ep̄c manum q̄
imponit ita nec ministri uoc̄.
ut cellarium d3 uendere. Jte
pro usu pallij cartis eum qui
ordinatur dare aliquid prohi
bemus. Ex concilio maguntino.
Qui aliquem in ecc̄ ordinat
per pecuniam expulit eam q̄
usurpauit deponat. Hoda pp.
Si dominus 4 .i. Quibus
nō uanitatem dicat sed pellan
dam symoniacam rabiem
multū ē exorandus. Idem.
c. 4. 5 Accusatum symoniac̄ pro
hibemus ne celebret. donec q̄d
sit uirus differemus. Luci. iij.
Sicut symo pestis omnes
uincit magnitudines. ita mer
ut p̄sonam aliqm̄ siḡ ea cla
ruerint ab ecc̄ d3 illumina
ri. Deus dedit.
Tanta ē labes 4 .i. Serui
adus dominos 4 quibz ē
minori admittunt ad occa
sionem symonie. Jtē omīs

peccator missam cantare p̄
n̄ symoniac̄. que meretrix ac
cusare p̄. ut ab ordine depo
natur. Alex. iij.
Non sat. 4 .i. Ab eis qui
ad religionem transire uolūt
aliq̄ pecunia n̄ q̄ra. nec p̄
oratus l capellanie annua
distractione uendant. nec ab
eo ē regimen ear committ̄
ad precium exigatur. pro
sepultura q̄3 4 olei accep
tione nulla exactio attemptē.
nec sub obtentu consuetudis
aliquis reatum suum tue
atur. Ex concilio lat.
Cum in ecc̄ corpore 4 .i.
Ne p personis ecc̄siaticis dedu
cendis in sedem. l sacerdo
tibz instituendis. aut sepeli
endis mortuis. seu bn̄dicen
dis nubentibz. seu alijs sa
cramentis. aliquid exigatur
nulla obstante consuetudie
prohibemus. Idem.

Cum sit rōā. q. i. Nichil p
ectūm consecratione potes pt
paratione exigē. Ide col.
De hoc aūt q. i. In manife
stum ē archid & clericum ut
consentiret ī electōn epi. p
missa recepisse. aut si con
fessi sint in iure l conuic
ti. nec confessi fuerint eos
purgatio indicetur. ī q si
defecerint tamq̄ rei puni
ent̄. Si q̄ u̾ lex l princep
ob hoc receperint restituat
ecc̄ ex offitium diuine. Ide.
Cum ecc̄ z. i. Inpositum
clico silentium sr̄ cc̄ ecc pe
ticione. qm̄ miles qdam
pmisit ei. si suum promo
ueret negocium coram no
bis. Idem.
Lamentatum q. i. Clicos
quos notorium ē intrasse
ecclās symoniace sunt pe
nit⁹ ammouendi. Qui u̾
infames sunt. n̄ tn̄ crimē

eoꝝ ē notorium secum. u. l
xi. manu purgent ōis fu.
si defecerint sunt ammouē
di. Idem.
Nemo prioꝝ crēmū aūt
p̄ celle accipiat. ut epō l
ministris eius celet crimi
ci. nec pro consanguinitat
l familiaritate epō crimen
celet. nec mīn digne peni
tentem aliq̄ fauore ad re
conciliationē adducat. nec
quocumq; timore penitan
tem a reconciliatione remo
ueat. symoniacum ē utrūq;
Quereīam mo. Idem.
Si nachoꝝ q. i. Si ecc̄ emi n̄
p̄. nec redimi p̄. Idem.
Ea q̄ ad aūā q. i. Ali
mos pro crīmate. pteru a
lic consue. l pstationis q̄s
qnz catedraticū. qm̄ pascal
lem pstationē. qm̄ u̾ epa
lē consuetudinē appellan
tes. nullatenus exigatis.

V. VI.

Ex diligenti. Idem.
e. t. Absolvimus te ab homa-
gio et fidelitate prestita ar-
chiepiscopo contrariensi ut tibi beneficium
um ecclesiasticum annis singulis exhi-
beret, et quod ab episcopo penitenciam
condignam ob hoc recipias et
testimonium hic ut infamiam
evites litteras nostras tibi dixeris
concedendas. Idem.
Et si questiones e. t. In dandis
muneribus tria sunt maxime atten-
denda. persona scilicet dantis. et ac-
cipiencium qualitas et quantitas
muneris. Si de nominis tempus
qualitas personarum ut a quo
cui dari a paupere diti vel e contra
quantitatis muneris. ut si mag-
ni vel minoris precij res data
fuit. de nominis tempus. an
instante nacione seu alio tempore
conferatur. Iudex autem decernit qui excu-
tit manum ab omni munere
intelligere de illis qui annuum
accipientis munere solent.

de hiis. n. modicis non consue-
vit ecclesia romana interpretari.
accipientem delinquere vel do-
nantem. Idem.
Veniens ad nos e. t. Abbas
et conventus quondam recipere noluerunt
nisi taxatam promit-
teret eis pecuniam. asserentes
quod consuetudo esset ab ingredi-
entibus pro pastu eorum dari pe-
cuniam memoratam. Mandamus
igitur ut dictus conventus restituat pe-
cuniam illam. et abbas et ma-
iores claustri a suis officijs
deponantur. receptus vero sic ad
aliud transeat monasterium. ubi
domino studeat deservire. Idem.
Ex tue fraternitatis e. t. Archiepiscopus no-
luit quendam ad ordinem
sacerdotij presentare. nisi eis
.vi. solidos contulisset. Indu-
cas itaque sacerdotem dictum
absque omni coactione ut religi-
onem ingressus officium su-
um deinceps nullatenus exe-

fraternitatis

qtur. Alioqn ex quo occult
eiꝰ excessus n̄ ē inuit a suo
officio cohercendus. secretā
eciam eis pnitm iniungas.
Ad mām ⁊ ī. Idem.
Pro officio ecclīco exercendo. se
u pro uicariis assignādis.
seu pro cresmate. pecunia n̄
exigatur. Lucius. iij.
De symoniace ⁊ .ī. Qui
dam symoniace ordinantur
ipīs ignorantibꝫ. ⁊ tales qr
ipī symoniaci n̄ sint possūt
in suis ordinibꝫ remanere.
Mathe card ⁊ .ī. Idem.
Quiusdam electionem aliqui
contradixerunt. vn̄ amicus
suus de sua scīa magro in
decencium pecuniā dedit. ⁊ hic
contrādcō conquieuit. consulē
dum ḡ ē ei. ut sponte admi
nistratione dimittat. Ide.
Ad aures nrās ⁊ .ī. Indig
num ē ut absolonis bn̄ficiū
redimatr. ille ḡ q pro debito

ē excōmunicatꝰ. gtīs ē absolue
dus. Clemens. iij.
De regularibꝫ ⁊ .ī. Cano
nici seu monachi. q scient sy
moniace optinuerint ingrs
sum. loca qui sic recepti st
dimittant. ⁊ districciora mo
nasteria ingrediātr. Si u̇ ig
nantibꝫ ipīs fcm̄ ad epm̄ ce
dunt loco pmod reũsuri.
si sine scandalo poterint ibi
ēē. al in alio loco eidē ordinis
collocentur. Idem.
Ex in sinuatōe ⁊ .ī. Qidā
cuidā paruulo pr per pecu
niam prebendam acquisiuit.
ad annos discretionis ueni
ens ī manu prepōi ⁊ frm̄ li
bere resignauit. qui ⁊ compa
cientes ei ipm̄ rursum in ca
nonicum elegerunt. in q po
stremum locum ī choro ⁊ ī
aliis optineret. vn̄ rōne p
me receptionis nich iuris p
ī ua ecc uendicaret. Cele
stinus. iij.

Nobis fuit ꝛ c̃. Pro cuius
elcõe ipso ignorante pecunia ẽ
promissa. n̄ in fraudẽ tñ eẽt
ꝛ maliciose. est elcõ penit᷑ rep
banda. preterea cum alius ĩ 1
p̄latum elcs ẽ ꝛ ꝑ symoniacã
p̄uitatem reprobatus. ab ep̃o
dispensationem aliqm̃ n̄ p̄ de
iure obtinere. Idem.

28ᵃ. 1. Tuam nobis ꝛ c̃. ꝛ̃8 dc̃ q̃ ĩ
cap. 29 .c. Non satis ꝛ illo cum in
ecclie tempore. Idem.

cap. 30 Dilcs. f. ꝛ c̃. Si aduersꝰ eos
q ĩ monasteriis symoniace sẽ
recepti. accusatio corã te fuit
proposita. crimine canonice pro
bato. tam in dantes q̃m in
recipientes condignam exerce
as ultionem. Et si de hoc
ꝑ solam inquisitionem con
stiterit de aliquibꝫ ab illis lo
cis ad monastia digas arti
ora. omnibꝫ aũ p̄latis ꝛ of
ficialibꝫ consiliis iniungas
penitenciam competentẽ. ꝛ q
usqꝫ peregrint eam. ab officio
suspendantur. illud tñ grauiter
potiꝰ recipi. q̃ sine taxatõe
gr̃is fuit oblatum. Idem.
Licet heli ꝛ c̃. Quidam
monachi detulerunt abbatem
suum de symonia. de piurio.
dilapidatione. ac insufficien
cia. Contra quos cum exciper
abbas idem. q̃ denunciatõne
hanc amonito frña n̄ preces
sisset. illi hoc negabant. Vñ
ad probandum hoc duo mo
nachi se exibuerunt ad iurand.
q̃ꝛ ḡ ex inquisitõe ꝛ ipsius
abbis confirmatione satis su
spectus fuit. de dilapidatione
ipsum ab abbatia duximus su
spendend. Symonia autẽ mi
tis modis ꝯ eum uidebatur ẽẽ
probata. sꝫ excepit contra testes
aliis respondentibꝫ. q̃ crimino
si ꝛ infames sũt ĩ crimine lese
maiestatis. ĩ ĩ symonia de
beant admitti. ꝯcluso ꝰ sũ

propositum. quod licet in accusatione symoniaci locum non teneat. non tamen in testibus locum habet. qui per testes crimina probantur. Nos igitur exceptiones probandas admisimus. quibus probatis testes non zelo iustitie sed malignitatis fomite processisse constaret. ut conspirationem et inimicitias capitales. Idem.

Per tuas litteras et cetera. Is contra quem de symonia agitur. aut denunciatur simpliciter. aut criminaliter accusatur. Item aut per rigorem iuris. aut per temperantiam equitatis. Item aut est secularis. aut regularis. aut subditus aut prelatus. aut sunt bone fame. an graviter infamatus et valde suspectus. aut de facili. an non sine scandalo possit puniri. preterea an testes sint honesti an criminosi. aut emendati de crimine. aut adhuc in eo persistentes. aut crimina e

orum minora. paria aut maiora. Item an zelo iustitie procedant an malignitatis fomite. denique utrum aut soli testes deponant an alia sint admminicula suffraganea. Cum igitur supra memoratum albem (?) iusta suspicio bata multiplicat symonia testibus opposuit conspirationem. inimicitias capitales. furtum. adulterium. magnas exceptiones diximus admittendas. quibus probatis constaret eos ex malignitate processisse. ut conspirationem et capitales inimicitias. Ceteras vero ut furtum et adulterium propter immanitatem symonie diximus repellendas. maxime cum testes de crimine fuerint emendati. admissi quoque testes tales contra talem non de rigore sed secundum temperantiam equitatis. cum non criminaliter sed civiliter ageretur. Tales autem prelati ex levibus causis possunt a suis officiis ammoveri. sicut

in quibusdam religionibus est
consuetudinis approbate.
Sicut tuis litteris] Idem.
e. t. Quidam in albem ec-
clesias a parte canonice et cum episcopi
confirmationem ei denegaret.
ut pecuniam extorqueret pro-
hibuit secundo sub excommuni-
catione ne aliquid offerrent.
Quidam autem eo ignorante
non obstante prohibitione pecuniam
contulerunt. unde cum eo ig- p
norante non sint contracta. ipsi
nullatenus est imputandum. non
tamen consensit solvendo aut
solutam reddendo. qui vero dede-
runt et receperunt. culpabi-
les iudicantur] Idem.
Tua nos duxit e. t. Si
aliquis dat bona sua ut
habitum ea in prebenda in
canonicum admittatur. in-
currit vicium symonie. om- l
nis enim pactio aut conventio
cessare debet. Si vero pure sine
pacto offerat ea. petens postea
humiliter ut possit ea pro
prebenda retinere et clerici con-
senciant hoc fieri sine cul-
pa. si tamen is ea intencione
ducatur. ut per temporalia que
dant spiritualia valeat adipi-
sci. et clerici aliās cum non ad-
mitterent. et ille et isti apud
dominum rei sunt. quod nostrum est de
manifestis solummodo iudicare.
Per tuas litteras] Idem.
e. t. Monachus ab episcopo ordi-
nem subdiaconatus suscepit quem
postmodum audivit symonie
vicium commisisse. in suscep-
to quoque ordine potest ministrare. sed
ad altiorem gradum non ascen-
dat. cum tali consciencia ne
edificet ad iehennam ut autem
difficultatem conscientie eius
dat. deponat errorem] Idem.
Licet tamen peccatis exigentibus
e. t. A suffragancus tuus con-
seruetur ut pro crismate et

iam receperit quantitatem. me
tuentes itaque canonicam cor
rectionem. tempus solomnis con
stituerunt ad mediam. xl.
cum prius post pasca soluerent.
simul et non decem denariorum in
mutauerunt. qui prius of
ficiales. secundo pascales. postre
mo consuetudinem medie qua
dragesime appellauere. Cum
igitur expressius exprimat speciem
venditionis. qui prius recepe
rit pretium quam rem conferat
prelatam. mandamus et cetera. Et
infra. De tua prouincia stude
as illud abolere. quod archidia
conum matricem. minores de
canum. albam uacantem et pecu
niam. pro inuestitura eccle
sie postulant sibi dari. Idem.
Per tuas litteras et cetera. Clericus
non habens certum titulum supplicauit
cuidam presbitero quod presentaret eum
ad titulum. et nunquam in eccle
sia aliquam peteret portionem.
non tamen cum hic misceat dispense.
nec ad maiores presbiter ascendere non
in suscepto presbiter ministrare.
Consulem et cetera. Idem.
Cum in uice dominatum. et
quia ecclesie rei. administrationem
per pecuniam obtineret. commi
sit symoniam et ab ecclesia illa
iuste expellatur. Idem in eodem.
Sicut pro certo et cetera. In ho
mine id dicimus quod in pluribus q.
s. in alt. suam nob et non sat.
et in illa cum in ecclesie corpe
Om. symo. Idem in eodem.
niaca et cetera. Quicumque soro
rem aliquam pro precio recepe
rit. tam recipiens quam recep
ta. siue sit subdita siue pre
lata. sine spe restitutionis de suo
monasterio expellatur. ad locum
regule artioris. Si que uero ante
concilium taliter sunt re
cepte. in aliis locis eiusdem
ordinis collocentur. quod si non potest
fieri ob multitudinem. recipi

ratur in eod monasterio dispñ
satione. de nouo locus eis in
sionibz assignetis. precipimus ut
ut dyocesani h statutum sin
gulis annis per suas dyoc.
faciant publicari. Idem.

Audiuimus de quibz et c.
Quidam epi decedentibz rec
toribz ecclesiarum ipsas in eodem sibi
retinent. nec aliquos pacium
institui. nec eis certa pecunia
personatus. Prima cum alias
ingreditur regionem. et septimam
ibi eligit. si inclusi est loco illi
relinquitur. molestiam inferunt
donec aliquid detur eis. exac
tiones quas hi penitus inhibemus.
Ad audientiam. Idem in eodem.
ap. et c. Cum quorumdam clerico
rum in exequiis mortuorum et
benedictione nubencium et similibz
cupiditas non sinit satiari. fictitia
impedimenta opponunt. quod propter
ter hiis rationes fieri prohibemus.
statuentes ut libere conferantur.

ecclesiastica sacramenta. pie vero obs
ruentur consuetudines. et pro ipsum
loca que incurrerunt eis infringere compel
lantur. Honor. iii.

Ne dei ecclesia et c. Sollempnibz
in stabilitione in electionibz abbatum or
dinis cisterciensis. cisternas fieri pro
hibemus. sed prelati hac profes
sionibz forme sint contenti. Ego
fr. n. abbas cist. ordinis. subiec
tionem reuerentiam et obedientiam
a sanctis patribz constitutam secundum
regulam sancti benedicti tibi domine
episcopo tuisque successoribz. cano
nice substituendis. et sancte se.
ap. saluo ordine meo perpe
tuo me exhibiturum promitto.
Gregor. ix.

Iacobus canonicus et c. Quo
dam canonici quendam canoni
cum et in fratrem prebendarium
assignare recusant. quia secundum con
suetudinem ecclesie sue eis in
prandio non prouidit. mandamus
quatinus non obstante consue

tudine. appellacione remota pre
bendam et fructus assignent.
Siquis ordinatur. Idem.
uel ad ordinem presentatur per
missionem uel iuramento suscepto.
quod secundum motione sua non inque
teret eum ordinator a collatione.
presentator ab execucione or
dinum per triennium nouerit se
suspensos. ordinatus uero ab
ordine suscepto sic. donec per
papam super hoc fuerit prouisum. Idem.
Mandato uestro et cetera. Abbates ad
resignationem tam spiritualium
quam temporalium quod nullo pacto
sed affectu animi procedente ac
ceperunt non teneantur. sed secundum hii sy
moniam sustinent per penitentiam suo
satisfacere creatori. Alex. iii.

Ne prelati sub annuo censu vi
ces suas concedant.

Preterea quam quidam et cetera.
Episcopi qui decanos uicedo
mini et cetera exercentes pro certa pecunie
quantitate instituunt. annuum

tenus potestatem officium hoc
de cetero conferendi. Idem in concilio.
Quoniam in quibusdam partibus cunctis
tabus. hic idem dicitur quod in precedenti.
Quoniam enormis et cetera. Idem.
Ne sacerdotes ad ecclesiarum re
gimen sub annuo precio in
stituantur prohibemus. Idem.
Querelam magistri et cetera. Quod
ecclesiam a persona ad annuum
censum recepit usque ad septen
nium. debet eam pacifice pos
sidere usque ad terminum consti
tutum. Ex concilio Lateranensi.

De magistris et ne aliquid exigatur pro licencia docendi.

Quoniam ecclesia dei et cetera. Primum
Quoniam per unamquamque ecclesiam cathedra
lem magistro qui clericos eiusdem
doceat et pauperes gratis beneficium
competens prebeatur. pro
licencia autem docendi nulla
obstante consuetudine nichil
exigatur. ne docere eum qui ydo
neus est petat licencia inter

dicat. alioquin qui contrarium
presumpserit a beneficio suo ec-
clesiastico abstineat. Alex. iii.
Prohibeas e. t. Si quid pro
licencia docendi solutum fuit
et promissum restitui facias.
et remitti. extra. e. ti. accepturum
extra. e. d. dari. Si quis vero distu-
lit magistros in grossis locis
instituere. episcopi possunt insti-
tuere providos et discretos.
Quanto gallin. Idem.
in e. t. Sub anathematis in-
terminacione districte precipimus. ut
viri litterati et ydonei pos-
sint sine molestia et exactione
regere studia litterarum. transgres-
sores vero huius precepti. officijs et
dignitatibus spolientur. Innocencius
Quia nulli e. t. Innoc. iii.
In hoc c. id dicitur quod s. in illa
Quia non dicitur etc. hoc tamen addicitur
quod non solum in cathedralibus sed
etiam in alijs quibus suppetunt
facultates constituatur ma-

gister a prelato et capitulo eligen-
dus. metropolitana ecclesia the-
ologum habeat qui instruat clericos
in pertinentibus ad curam animarum.
Assignetur autem cuilibet magistro red-
ditus unius prebende. et capitulo
et metropolitano tamen eius
percipiet quamdiu perstiterit in
docendo. nec propter hoc canonicus ef-
ficiatur. Si vero ecclesia metropolita-
na gravetur pro immissione duo-
rum. provideat uni secundum pre-
scriptam formam. scilicet theologo. sed
grammatico in alia ecclesia dyocesis fa-
ciat provideri. Honor. iii.
Super speculam e. t. Ne aliqui
possint se ab observancia sta-
tuti de magistris excusare. propter ra-
ritatem magistrorum ad theolo-
giam a prelatis et capitulis
aliqui docibiles deputentur. qui-
bus a prebendis n. pro facul-
tates non suppetunt. necessarium ministretur.
docentes vero in theologica facul-
tate et studentes per v. annos

vi.

recipiant fructus beneficiorum suorum nulla consuetudine non obstante. Ex concilio Matisconensi. De Iudeis et Sarracenis et eorum servis rubrica.

Praesenti concilio etc. Et infra. Ut nullum iudeo servum mancipium christianum et quibus christianum pro xii sol. seu ad ingenuitatem seu ad servitium suum ipsius habeat redimendi et si christianus fieri desiderat et non permittitur idem fiat. Gregor. ix.

Multorum ad nos etc. Et infra. Quod praesertim [?] etc. Et infra. Quod illi qui agris eorum colendis adherent hec legum districtione sunt sibi ad colenda rura remaneant consuetas pensiones persolventes et non eis amplius honeris indicatur nec ad alium locum nec ad obsequium a iudeo transire compellantur. Idem.

Iudei de civitate etc. Sinagogas novas non possint erigere

sinagogas etc. nec veteres habere possint ampliores quam prius eis habuerunt. Alex. iii.

Quia super hiis etc. Iudicamus iudeis ne in die passionis hostia vel fenestras habeant apertas. Idem.

Iudei vel sarraceni etc. Nutrices parvulorum et alias servientes qui cum eis presumpserint habitare excommunicentur. Consuevit [?] ad fidem Christi applicantibus [?] suis nullatenus excludantur. Iniungimus autem secularibus potestatibus sub pena excommunicationis ut eis integre portionem suam faciant exhiberi. Idem.

Ita quorundam etc. Qui sarracenis arma ferrum et alia bellis utilia nec deferunt qui in galleis piraticis suis regimen exercent excommunicati [illegible] subiecti quibus etiam per principes catholicos auferuntur res sue et capientium fiant servi. Precipimus etiam ut per maritima hec

m

ſnīa crebrius publicetur. Idē.
Consuluit. &c. hic dr̄ idē q
s. c. Iudei de ciuitate. h ad q ſy
nagogas & ruinam paſſe sunt
& minantur reedificent dum in
ampliores eas n̄ ſtatuant & p̄
cioſiores. Idem.
Ad h̄ omnibꝫ xp̄ianis. &c.
Serui xp̄iani diſtinctione ecc̄
ſtica ſunt cōpellendi. ne conti
nuo ſeruicio iudeoꝝ ſe exponant
& ſic obſtetrices. nutrices uel i eoꝝ
domibꝫ nutrire puerulos n̄ pre
ſumant. Clemens. iij.
Sicut iudei. &c. Nullus in
deos nolentes aut inuitos ad
bap̄ uenire cōpellant. ſꝫ & ſi ſe
calumpnia ſi uelit baptizet.
nullus ē a ſe iud̄s exco aut occi
dere aut mutilare. & res ſuas
eis auferre p̄ſumat. nec bo
nas eoꝝ conſuetudines imu
tare. n̄ in feſtiuitatibꝫ eoꝝ p
turbent. nec coacti ſeruicia ab
eis exorquant. cimiteriū aut
eoꝝ inuadere aut mutilare.
aut corpora inhumata effodē
nullus audeat attemptare. Idē.
Quam ſit laudabilis. &c. Et
ſic ope xp̄ianus uti eis q tibi
ab infidelibꝫ preponunt ſerua
re ipſum cum accedis ad eos.
ad p̄dicam fidē xp̄i inſt̄ concedim̄
q religioſi & clerici q nobiſcū ad
iūgere ſe t. poſſint ſine ſuoꝝ
licencia prelatoꝝ. Idem.
Sacrificauit. n. &c. Aliqui p̄
tibꝫ ſuis recuperandis ibid
captiuitatis habere poſſint in
alexandria proficiſci. dum n̄ ad
ducent illuc. excepto p̄cio redēp
tionis. unde poſſint ſarracenis
ſubſidium puenire. Mı p̄
treugas merces prohibitas illuc
ducunt. excōicationis ſnīam n̄
euadunt. ſic nec illi q merces
prohibitas p nuncios illuc mit
tunt. Mı ſ iurant q n̄ ibunt
n̄ tempore pacis. & in tēpore
treuge uadunt. excōicationem

Significauit

n̄ euadunt. Idem.
Quod olim. Et infra. Qui per se
aut aut per naues suas aut
quocumque ingenio subsidia vel
consilia tempore guerre tribuerint
tunc ipso facto sententiam excommunicationis in
currunt. Innoc. iij.
Ut si iudeos. Et infra. Quia iu
dei. tunc nutrices christianas post
receptionem corporis christi per triduum fa
ciunt lac effundere in latrina
antequam pueris eorum lactent. in
hibemus districte ne deinceps
nutrices vel seruos habeant christia
nos. Et si eos non dimittant sub
pena excommunicationis precipiatur.
ut ab eis subtrahant commercia
Postulasti. Et infra. Cum ne. Idem.
Iudeus qui manum in clericum mi
tit violentam pena pecuniaria
puniatur. Et a temporali lesio
exhibita congrua satisfactione. Et si
iudex terrenus neglexit eum compellere
ad hoc. subtrahe ab eis communia
christianorum per censuram ecclesiasticam
compellantur. Idem in concilio generali.
In non nullis. Et infra. Statuimus
ut iudei utriusque sexus in omni christianorum
prouincia. habitu publice
distinguantur. in diebus autem lamen
tationis non prodeant in publicum.
precipimus et principibus secula
ribus ut siqui in creatoris contu
meliam crucifixi audent blas
phemare. ultioni condigne eos
faciant subiacere. Idem.
Cum sit nimis absurdum. Et infra.
prohibemus non iudei publicis of
ficiis preficiantur. quia sub pretextu
eorum christianis plurimum sunt infe
sti. per prouinciale vero concilium
quod singulis annis precipimus
celebrari. qui autem concesserint
officia compescantur. Officialis vero
christianorum commercio in communicatis deni
getur. donec officium relinquatur
pauperibus distribuat quod occa
sione huius officii est adeptus. hoc
extendimus ad paganos. Idem.
Ad hec uolentes etiam hic id dicitur

q. e illo. c. Ita quorundam. hoc
addito. q. non absoluantur nisi quod
sic licita fuerint. et timendum muta
in subsidium terre sancte. q. si
solutum alias non fuerint canonice
puniantur. Gregorius. ix.
Ex speciali et c. Sed id quod q. e illo
. c. Cum sit minus absurdum
hoc addito. q. si rex portugalie
reddiderit suos iudeos et paganos
uendiderit christianum deputet p
q. illi iura regalia consequantur
sine christianorum iniuria. Idem.
Nullum iudeo baptizatum et bap
tizari uolentem emere licet et
in suo seruicio retinere. q. si
infidelem emerit cum mancipium
qui uelit fieri christianus p. xii. so
lidos redimatur. Sed si infra
tres menses eum uenalem non
exposuerint. et si ad seruiendum se
emerit. nullo dato precio da
bitur libertati. Stephanus. iii. De

Quibus hereticis tribuatur.
in fide. Infidelis est non
cis omnino credendus est qui fidei
ueritatem ignorant. qui alios cum
se ab errore non reuocat. se ipsum
errare demonstrat. Aug.
Firmissime tene omnem he
reticum et scismaticum cum
dyabolo eterni ignis incendio concre
mando. omni et si homini qui
ecclesie non teneat unitatem. nec bap
tisma nec elemosina nec mors proximi no
mine prosint ad salutem.
Fraternitatis Gregorius. ix.
tue et. i. Nullo poterunt in
iustitia recipi. quorum dampnantur auc
tores. Ex concilio affricano.
Siquis episcopus instituit he
redes extraneos et consanguine
os hereticos. et paganos post
mortem dicatur ei anathema.
In eos qui. Ex eodem.
catholica et. i. hic dicitur idem q. in
mente in precedenti c. hoc addito.
q. de presbiteris et aliis clericis idem
est seruandum. Alex. iii.
Cum ex presbiteris et c. Sub inter

cap 2 ?
cap 3
hy.
Christus

municatione anathatis interdi-
catur. ne dicatur quod non esse solo
scelum quod homo. Ex con. lat.
Sicut ait quod·i. hereticos et re-
ceptores eorum· in defensores· ex
communicatione decluimus subia-
cere. et sub anathate prohibemus
ne in domo vel in terra sua a-
liquis eos tenere vel fovere. aut ne-
gociationem cum eis audeat
exercere. sin autem nullo obsta-
te privilegio more eccliesie careat
sepultura. Lucius·iii. ——
Ad abolendam quod·i. Qui
de sacramento eucaristie· bap.
penitentia· matrimonio· et alii sacramenti
ecclesiasticis aliter sentit quam roma-
na ecclesia predicat vinculo per-
petui anathematis innodamus.
quicumque autem manifeste fuit
in heresi deprehensus. ut decimus
religiosus ecclesiastici ordinis pri-
vilegio denudetur. et beneficio
ecclesiastico et officio privatus. se-
culari potestati relinquitur debi-

te puniendus. nisi statim recurrat
ad ecclesie unitatem. et errorem
suum publice confessus ad
arbitrium episcopi abiuret et satis-
faciat ibi congrue de eodem. laicus
vero nisi id faciat seculari relinquatur
potestati. Illos vero qui inventi fu-
erint in abiuratam heresim re-
cidisse. vel de qua se canonice purga-
verunt. sine ulla audiencia seculari iudicio
relinquendos. dominum vero terra-
rum ammonitionem episcoporum tene-
bunt quod requisiti ab episcopis bona
fide assistent eis contra hereticos et
complices eorum. aliasque officiis
et honoribus suis privetur. nec
ad alios assumantur. non omnium
excommunicantur. Civitas vero que
rebellis fuerit hiis. consuetudo care-
at alterius episcopali privanda nichominus
dignitate. Nos vero solum pre-
subiacent. inmediate. in alius
que sunt contra hereticos sublint iu-
dicio episcoporum tamquam a se. apostolice de-
legatis non obstantibus privilegiis

libertatis alicuius. Innoc. iii.
Vergentis in senium. &c.
hereticorum bona publicentur. et prin
cipes seculares negligentes ad
hoc exequendum per cen. eccl. compella
tur. nec aliquid ulterius eis red
datur. nisi ad ecclesie unitatem
reversis aliquis voluerit mi
sereri. si enim filius illorum qui
rei sunt lese maiestatis. so
la vita est ex misericordia relinquenda.
quanto magis errantes in fide
separati a christo debent omnibus spo
liari. et in multis enim casibus etiam se
cundum divinum iudicium. filii pro parenti
bus puniuntur. Idem.
Si adversum nos &c. Ad
vocatis firmiter inhibemus.
ne hereticis credentibus fautori
bus vel defensoribus eorum pre
stent consilium. auxilium.
vel favorem. nec procinium pre
stent in causis eorum. vel aliorum lit
igancium sub eisdem. nec in
strumenta publica faciant
ullo modo. alioquin suspensos ab
officio suo. decernimus eos in
famie perpetue subiacere.
Cum ex iniuncto. Idem.
&c. laici multo sunt reprehendendi.
qui occulta conventicula cele
brant. officium predicationis usur
pant. cum enim doctorum ordo sit
precipuus in ecclesia non debet quisquam
passim usurpare officium predicatio
nis. quia secundum apostolum nemo predi
cabit nisi mittatur. Nec sufficit
quod aliquis dicat se invisi
bili missione missum. est hoc quilibet
hereticus asserat. nisi missionem in
visibilem astruat per operatio
nem miraculorum. vel per spirale testi
monium scripture. et licet scien
tia valde in ecclesia sit sacerdotibus ad doc
trinam. non tamen simplicibus. sa
cerdoti est a scolasticis detrahendum.
cum in eis detrahant honorari
officium sacerdotale. Et infra.
aliud est fratrem ipse peccantem
occulte corripere. ad quod licet te

ex t eco. et aliud e prem su
um delinquentem manifeste cor
ripere. qd nulli penit e con
cessum. Et aliud e q plat
de sua confisus innocencia
subditorum se subicit acusatori
et aliud e animo reprehendendi
et detrahendi. exurgit i pre
latum. Qz si sacerdos q in
utilis aca e remo. hoc ordi
nate faciend e p epm. ad q
sacerdotalis institutio et de
stitutio noscit pertinere. Item
Excommunica itaq; C i 90 g.
et i. Condempnamus hereticos
vniuersos quibzcumq; noibz cen
seant. dampnandi potestatibz
secularibz relinquunt. clicis p a
suis ordinibz degradatis. laico
r bona consiscant. clici v
ecce cedant a quibz stipendia
receperunt. qui si sola suspi
cione sunt nominati n ca
nonice se purgauerint ex
communicentur. et si p annu
i excommunicacione pstiterint. velu
heretici condempnent. Que
cumq; ad sint impa tpalis p
penam assumptus sinet fuit.
p cen. ecce. copellat iurare.
q bona fide a terris e sub
ditis pro suis uiribz exterminab
hereticos. ab ecce denotatos.
Si u dominus tpalis ab ecce r
monit negligat hereticos ex
tirpare. p metropolitanu et
suffraganeos suos excoicet.
et n satisfecit ifra annum sig
ficet summo pontifici. vbi
vasallos ab eius fidelitate de
nunciet absolutos. et terram
exponat catholicis occupandi.
saluo iure domini principalis
dm ipse nullum pstet impedi
mentum. ead lege seruata
circa illos q n hnt dnos pn
cipales. Catholici v qui cru
ce assumpta h hereticos pro
cedunt illa gaudeant indul
gencia. q eunces i subsi

dium terre sancte. Credentes uero receptores. defensores eorum. fautores. excommunicationi decernimus subiacere. Si tamen quis talium excommunicatione notatus non satisfecerit infra annum. ipso iure sit factus infamis. nec ad publica officia seu consilia. nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi. nec ad testimonium admittatur. nec testandi habeant facultatem. nec ad hereditatis successionem accedant. et nullus ei super quocumque negotio set ipse aliis cogatur respondere. Si vero iudex sic sententia eius nullam optineat firmitatem. nec cause alique ad eius audientiam proferantur. Si aduocatus ad patrocinium non admittatur. Si tabellio instrumenta per ipsum confecta cum auctore dampnato dampnentur. et in similibus similiter obseruetur. Si uero clericus fuerit ab officio et beneficio deponatur. Qui uero tales ab ecclesia denotatos vitare noluerint excommunicentur. Sane clerici huiusmodi pestilentibus non exhibeant sacramenta. nec tradant eos sepulture. nec elemosinas. nec oblationes recipiant. alioquin perpetuo a suo officio destituantur. similiter et regulares. quorum et priuilegia cessent in diocesi illa in quibus talia presumpserint perpetrare. Item. Quicumque non missi vel auctoritate apostolica vel catholici episcopi publice vel priuatim officium predicationis usurpare presumpserint. excommunicentur. et nisi resipuerint alia pena plectantur. Archiepiscopi vero et episcopi per se vel per archidiaconos suos vel alias ydoneas personas bis aut semel parochiam circumeant in qua famam hereticorum sciunt euolare. et ibi tres vel plures boni testimonii viros vel totam viciniam iurare compellat. quod si quos hereticos inuenerint vel conuenticula celebrantes. vel a communi conuersatione uita et moribus discrepantes. studeant episcopo indicare. Qui ad

p̄sentiam eius uocati n̄ se
purgauerint. & si purgati i
p̄stinam p̄fidiam reciderint
canonice puniant̄. Qui u̇o
pertinatie obstinatione dampn̄ no
luerint. ex h̄ tamquam h̄etice
putentur. Et ī. precipimus
ḡ in uirtute obediē districte.
ut ad h̄ exequenda epi iuigi
lent diligent̄. Siquis .n. epē
negligens fuit ī extirpanda
h̄esi. cum h̄ certis constitit
indicijs deponant̄. Greg. ix.
Sicut ī uno corpore. ⁊ .ī. In
terdicitur laicis cuiuscumque ordinis
officium predicandi. Idem.
Excommunicā. ⁊ ē. hic id dic
q̄ s̄. ca. excoīcā ītaq̄ . h̄ addi.
q̄ siqui dep̄hensi redire no
luerint ad agendam p̄niam
ī perpetuo cārcere detrudant̄.
Credentes aūt eoꝝ h̄eticos iu
dicamus. Idem.
Absolutos se nouerint a de
bito fidelitatis hoīs ⁊ totius
obsequij quicumque lapsi ma
nifeste ī h̄esim aliquo pacto.
q̄cumque firmitate uallato te
nebantur astricti. ꝑ 9ᵉ lat.
Quod de scismaticis.
Que a p̄decessore nr̄o ⁊. ī. Or
dinatones ab octauiano ⁊ gui
done h̄esiarcis factā ⁊ abor
dinatis ab eis irritas ēē ce
semus. Adicientes ut q̄ dignitat
ecclesiasticas seu b̄nficia per eos
acceperint careant impetratis.
Alienationes quoque p̄ eos si
per laicos facte de rebꝫ ecclesias
omni careant firmitate. ⁊ ad
ecclesias sin̄ omi honestate re
uertantur. Siquis aūt h̄ ire pre
sumpserit excoīcatōi se nouit
subiacere. Illos u̇o q̄ sponte
iuramentū de tenendo scisma
p̄stiterunt. ab ordinibꝫ sacris ⁊ dig
nitatibꝫ decreuimus manere s
suspensos. Inno. iij.
Firmiter tue. ⁊ ī. Priore a
scismatico ordinatā ab officio

ab officio ſuo repellas. non pro
bes ab eo legittime qui potu
it ſecum diſpenſare. Alex. iii.

Preterea de apoſtatis et reit
clica qui re- iterantibus baptiſma.
licto ordine et habitu ſuo in a
poſtaſia conuerſantur. ſi in criminib(us)
comprehendantur. eos per cen
ſuram eccleſiaſticam precipimus liberari. Idem.

Ex litterarum tuarum et c. Clerica
ut ſanaretur per iterationem ſacramenti
iniuriam baptiſmatis ſacramen
to. nunquam ad ſuperiores ordines ſi
publicum hoc fuit. procedere non
ualebit. non ſi intret religionem
ſecum diſpenſetur. ſi uero occultum
fuit tunc poterit promoueri. et pe
nitentiam agere de peccato. Innocentius.

Tue fraternitatis et c. Innoc. iii.
Clerici qui abiecto habitu clericali de
apoſtaſia ſunt infamati. per
diſtrictionem eccleſiaſticam ſunt coher
cendi. donec deficiente probatione
ſe purgauerint ſicut debent.

Idem in concilio generali.

Quidam ſicut accepimus
et c. Quos ſane religioni
habitus uoluntatis arbitrium ob
tulit. ſalutifere coactionis
neceſſitas. in eius obſeruatione
conſeruat. minus enim malum
uiam ueritatis non agnoſcere: quam
post agnitam retro ire. Ho

Anob expetit. Innoc. iii.
et c. Apoſtate qui non poſſimus
induci ut habitum abiectum re
aſſumant. poſſunt tamen auto
ritate noſtra incarcerari. ita quod ſola eis mi
ſera uita reſeruetur donec a
ſua nequicia reſipiſcant.

Conſultationi. Idem.
et c. Monachum aliquem ſacrum
ordinem in apoſtaſia recipientem
quantumcumque reconciliatus fuerit
ſuo abbati. abſque diſpenſatione
romani pontificis in ordine ſuſcep
to non poterit miniſtrare. Alex.

Clemens de hiis qui filios occiderunt. C. iii.
et c. Mu-
lier que ex incondite calore

filium interfecit iudicat᷒ ut
monasterium n̄ intret. si ꝓp̄ ete-
nis fragilitatem ad h̄ indu
ci n̄ potit᷒. ei nubendi ī dn̄o
licencia tribuatur. Uocius
Intellex[i]mus ꝙ ī. c. iij.
Mulier q̄ ex furore ingula
uit filiam suam. ꝓp̄ ꝙ coact᷒
a rege ē maritus suus abiura
re eā n̄ obstante. iuꝫ h̄ sacra
mento restituat᷒ marito suo
uxor illa. Idem.
De infantibus qui iux̄ paren
tes inueniunt᷒ mortui. ⁊ nō
apparet utrū̄ oppressus sit ł
suffocatus. ł propria morte
defunctus. n̄ debent sine pe
na ēē parentes. Consideratio
tn̄ dꝫ ēē pietatis ubi n̄ uo
luntas s꞉ euentus ēā mor
tis fuit. si aūt n̄ latet eos
ēē interfectores. g̃uiter deliq̄
runt. unn̄ pena eoꝝ tunc dꝫ
ēē triū annoꝝ quoꝝ unū
agat in pane ⁊ aq̄. Greg᷒
C. ix.

Rubrica de infantibus langui
dis expositis.
Si a sp̄re seu alio. expo ratum
habente infans exponit᷒ h̄ ip̄o
ap̄re pēna liberatur. ꝙ ī h̄ casu
libertus in ingenuitate. ⁊ ſ
uus in libertate eripitur.
idipm̄ aūt de eis dicend᷒ ē.
si eis alimenta impie dene
gentur. Sane q̄ hos susce
piunt n̄ possunt ꝓp̄ hoc in
psonas eoꝝ iu̾s aliq̄d uen
dicare. In exodo. De ho
micidio uoluntario uel ca
sual[i].
Si quis
per industriam occidit
proximum suum ⁊ ꝑ insi
dias ab altari euellat᷒ eum
ut moriatur. Ex pn̄i rōno.
Interfecisti furem aut
latronem. q̄ absq̄ occisione
capi poterat᷒. xl. d. n̄ intres
eccl̄iā. ⁊ lanea ueste indut᷒
ab escis ⁊ potibꝫ intdās ⁊
a choro gladio ⁊ equitatu ab

stinens huius diebus. In .iij. a
et .vij. feria. et saltem aliquo genere
leguminum pomis et olibus l
paruis pisciculis et mediocri
ceruisia utere temperate. Si
autem sine odio de tua q libi
do. tales interfecisti. si a d
vis ieiunare bonum est. et
elemosinas conferas largiores. si
sacerdos talia fecit non deponatur
sed quamdiu uiuit penitentiam agat.
Si perfodiens. Augustinus.
et .i. intelligitur non pertinere
ad homicidium si fur noctur
nus occidatur. Si autem diurnus.
ad homicidium pertinere dicitur.
quia poterit discernere. ad in
uadendum non ad occidendum uenisse
sed. et .i. impune occiditur noctur
nus fur. et diurnus si se te
lo defendit. iram tamen plus est
quam fur. Gregorius.
Cum iuramento et .i. hero
des si ob iuramentum ad postu
lationem saltatricis non occi
disset penitens q in eis non ser
uaret contempnere debuit
in prophetia. Ex concilio Wormaciensi.
Si aliquis causa libidinis l
odii homini aut mulieri
aliquid dederit ad potandum
ut non possit generare. aut conci
pere. aut soboles nasci. ut
homicida teneatur. Alexander iij.
Sicut dignum et .i. Non
solum quantitas et qualitas delic
ti. sed etas sexus. conditio delin
quentis. sunt attendenda. et
secundum locum et tempus debet pena
iniungi. cum in excessus sit
magis in uno quam in alio pu
niendus. Illi vero qui omnino occiden
di ferendi aut capiendi causa tu
erunt archidiaconum circa ma
num mediatione … uenerunt si
de illa captione mors eius
fuisset secuta. pari l fere pa
ri penitentia crederent puni
endi. Illi vero qui non ut ferirent
sed ut percussoribus opem ferrent

si per alios impedirentur paru
lo minori debent penā mul
tari. Scriptum ē .n. qui po
tuit hominem a morte li
berare & n̄ liberauit occidit.
Constat aūt ab homicidijs re
atu immunes n̄ eē q̄ occisori
bȝ ꝯ alios opem ferre uenerīt.
Ml̄i n̄ animum regis inflam
mauerīt ad ī odium uiri secu
tum ē homicidiū dure sunt
puniendi. sȝ n̄ ī seuere. n̄ fore
ipm̄ regē ad homicidiū pnci
paliter prouocassent. Nec a pe
na debent eē immunes. qui
licȝ fuerint igitur machinatōis
quos faciebant sicarios. in cu
stodiend sarcis adiuuabant.
Ml̄i d̄ uiri scā & suoꝝ post mor
tem suā sponsiā occupauerunt
lȝ a pena mortis sue sint im
munes ī integrum tenentur
ablata restituere. si fuerīt in
reddend. & lȝ paupibȝ distribu
erint n̄ sunt liberati. n̄ eis re

stituant quoꝝ erant. Illi uō q̄
solum participauerunt excoīcati
puniendi sunt & mora tpis
ī delicto. Considerato si ex tore
& affcōe ꝯcauerit. sciens & ig
norant. Clici qui armati īt
fuerint ul' ē consilium dede
runt ut caperet ab officio per
petuo deponatur. & numq̄ in
ecc̄ lcōes legant. & cantent re
pon̄. separatim. sȝ pōs cum ałs
cantent. Insuͬ si fieri pt̄ in di
stricto claustro claudant ad
quinquenniū & septennium
ab ecc̄arum introitu abstinē
tes. Idem.

Pbr̄ qui intuitu discipli
ne puerum percussit in capite.
q̄ post paucos dies expirauit
ab altaris ministerio dȝ per
petuo remoueri. si ex percus
sione interijt. & infirmita
tem incurrit de q̄ uolatur
expirasse. Idem.

Nouerunt 4. ī. Dyacon.

Contin.

Lib V tit. XII cap. 8

Tit. XX cap. 5

alicubi magis depressa. Idem.
Quam gravi q. i. Ap. se. habet (quam gravi)
consuetudinem. ut patriarchas.
archiepiscopos. episcopos. fratres. reges
et omnes alios. suos appellat.
et uni persone numquam loquitur. e
in plurali. et dicat fratres venerabiles et
filios. dilectos. Idem.
Ad falsariorum q. i. Qui per
se vel per alium vicium falsi
tatis literarum presumpserit cum fau
toribus et defensoribus. anathe
ferunt. clerici deprehensi de
hoc degradentur. et potestati secu
larium tradantur puniendi. la
ici vero convicti legitime puni
antur. ita tamen ut in istis. et
in illis. servitus malicia quam
negligencia puniantur. quod
et de hiis qui falsas literas im
petrant observetur. Idem.
Accedens q. i. Si in litteris ap.
in quibus falsitas deprehenditur.
de simplici iusticia sint cum
presumi non debeat. quod per hec literis r

que de facili obtinentur commictant
quis similitudinem falsitatis si
hiis literis non est usus. Postquam
cognovit eas falsas non est propter hoc
officio et beneficio spoliandus.
Ex conscia q. ij. Idem. (Continentia)
Propter panormum mittimus lit
teras quas sapientis animum in
tere in dubitatione non debue
runt. non debent argui litere fal
sitatis. Ex primali theod.
In tabulis De sortilegiis.
vel codicibus aut aliis que furta
inquisierint vel divinationes a
liquas. in aliquibus rebus observaverint.
.xl. diebus peniteat. Alex. iij. a
Ex tenore q. i. presbiter qui ad
quemdam infamem ad lo
cum privatum accessit non in
tencione. vel invocatione de
monum. set non inspectione ast
labii furtum ecclesie recuperaret.
per annum ab altaris mini
sterio suspendatur. Hon. iij. h
Et certa mea q. i. Sortil (Ecclesia)

.xxi.

xxvi

De collusione.

Jvsum ī elcōmbꝫ perpetua pro
hibitione cōdempnamus. Gre.
Scriptā. ex. v. go. ix.
t. i. Si accusatores ꝛ accusati de
crimine int̃ se gam fecerint.
necce ē pscrutari hoc. ne for
te nō ex caritate sꝫ ex pmi
o sit eoꝝ gam cōpensata. De.
Crimina scelꝫ audita. gg.
indiscussa nullo mō pterībant.
etiam si accusatus ꝯ accusatore
in grām redijssꝫ. Alex. iij.
Audiuimus t. i. Clerici q̄
per collusionē sr̃ bn̄ficijs stan
dem faciunt. pmittentes se
ab alijs molestari. ut postea
qōni cedant. alij eꝫ q̄ete. q̄i
nomine trāsactionis somen
tes. inde eis annuam pen
sionem. ut p̄ eoꝝ mortem ī
bn̄ficijs eis succedant. ipis
bn̄ficijs spolient. Greg. ix.
In tm̄ t. i. Mandamus q̄ta
si nobis constitit q̄ dcs ar
chids. collusit ē inq̄sitoribꝫ
ꝛ examinatoribꝫ tam ipōs
ꝯ quos testes corruptos ex
integro sr̃ excessibꝫ ꝛ alijs
inquiratis. Alex. iij. De
delicto puerorum.
Recte sentente t. i. Puer q̄ tūc
sagittaret alium. si ī. xiiij.
annum erat ī eo mult̃ ex
cessus relinquitur. n̄ pro pe
na a pr̄e eius pecunia exi
gatur. Gregorius. ix.
Pueris t. i. licet pueritis
etas. pc̄tis sinit. mendacij.
periurij. sit plena. n̄ ī tm̄ sic
i maioribꝫ sunt puniendi.
Epm̄. Ex. ꝯc. Aurel.
Episcopum De clerico venatore.
dyaconum. canes aut aues
ad venandum h̄re n̄ lꝫ. si
quis eoꝝ in hac voluptate se
pius detentus fuit. si ē epc.
tribꝫ mensibꝫ a cōne. pbr̃.
duobꝫ. dyaconus ab omni of
ficio suspendat. Ex eodem.
Omnibꝫ suis d̄i venatōm xxiiij

xviii

& silvaticas evagationes. cum
canibus & accipitres siue fal
cones interdicimus. Ex concilio
agath. De clerico percussore. xxv.
Siquis in aliquo gradu
percussor extiterit corripi
atur a crimine. & si se non emenda
uerit deponatur. Gregor. ix.
Preterea & c. Episcopus qui muli
erem pro delicto suo contra ordi
nem sacerdotis cedi crudeliter
fustibus precepit. duobus mensi
bus abstineat a misteriorum ce
lebratione. Alex. iii.
Presentium & c. presbiterum qui
in conflictu ubi aliqui diceant oc
cidi lapidem iecit ex parte vi
expellentium. sed neminem lesit.
a misteriorum celebratione bi
ennio precipimus abstinere.
Continue. Celestinus. iii.
cia & c. Acolitus qui cum
quibusdam arma sumpsit
ad repellendos predones quo
rum aliquis fuit interfectus. sed
neque facto eius nec consilio. in
subdiaconum poterit promoueri. & al
taris ministerium exercere.
Clemens. iii. De clericis ma
Innotuit nobis & c. ledicis. xxvi.
Clericus qui palam uerba pro
tulit in depressionem ro. pon
per sublimationem officii & benefi
cii in priuatus. ut pena illius
ceteri terreantur. Gregor. ix.
Statuimus ut siquis con
tra aliquem sanctorum & marie in be
atam uirginem linguam in
blasphemiam publice relaxa
re presumpsit. per episcopum suum
subdatur pene inferius. anno
tate uidelicet ut. vii. diebus do
minicis pro foribus ecclesie in ma
nifesto dum aguntur missarum
sollempnia. blasphemus existens
ultimo illorum die dominico pallium
& calciamentum non habeat. ligata
corrigia circa collum. vii. que
precedentibus. vi. feriis in pane
& aqua ieiunet. ecclesiam nul

latenus ingressurus. Quolibet
in ꝑdcõꝝ dierum si potest alio-
quin duos pauperes reficiat si-
ne unum. et si sic nec sic ado
superant facultates ei. id in
penitam aliam commutet. Qui
etiam si renuit ꝑagere penitam
supradictam. ecclie interdicat in-
gressus. et in obitu ecclastica
careat sepultura. Per tempo-
ralem preterea potestatem
cohercione si necesse fuit epi ad
hibita contra eum. si blasphemus
diues fuit. xl. sol. alioquin
xx. siue. xx. Et si ad id non
sufficiat. v. solidos. usualis
monete. postea mulctet penitentiam
nullam in hoc manum habitur.
Ex cano. aplorum. De clerico ex
communicato deposito vel interdicto
Siquis ministrite.
Spbri et c. Clericus depo-
situs si ministrauit ab ec-
clesia abscindat. Ex concilio
archiocen.

Siquis pbri et c. Clericus de-
gradatus vel ab officio suspen-
sus. si per contemptum officium
interdictum egit. excommunicet. Et
quicunque cum eo communi-
cauit excommunicatus erit. quod est
de aliis excommunicatis et obs-
uandum. Alex. iij.
Clerici et c. Qui excommuni-
catus vel interdictus celebrauerit
diuina officia. non monitus
statim redierit. perpetuo de-
ponatur. Idem.
Pastores et c. Si multitudo
clericorum celebrauit excommunicata
vel interdicta. si. xl. vel pauciores
omnes in perpetuum deponan-
tur. Si maior multitudo. hii
qui magis in causa fuerunt deponan-
tur. alii ad tempus suspen-
dantur. Innocentius.
Illud dominus et c. Quia
in dubiis tutior uia est eligen-
da. qui delatam sententiam
in eum dubitat. potius debet se

xxvij.

sacramentis abstinere. e. t. Excommunicato non vitare communionem fidelium. multo magis quod non vitari periculosum existit. Non vitare siquidem eum in eo sui excommunicatus non potest non vitari. Non. excommunicat non debet audire divina. Idem. A nostra. e. t. Si excommunicati divina celebraverint possunt beneficiis ecclesiasticis spoliari. Idem. Postulasti. e. t. non debeant excommunicatis nec eis possunt beneficia ecclesiastica conferri. nec ea possunt sine dispensatione retinere. Illi vero qui scienter sic contulerunt. a collatione beneficiorum suspendantur. et qui in locis interdictis officia divina celebrant. si excommunicati non dimittuntur. clerici ecclesiasticis beneficiis spolientur. et regulares in arctioribus monasteriis retrudantur. Idem. Proposuit. e. t. Cum a probatum non fuit magistrum p.

tempore investiture sue ab episcopo fuisse excommunicatum. sed econtrario de absolutione ipsius. et quia episcopus dictum p. communicavit post eam in ecclesia et mensa. quod fecit est diximus de ipso approbandum. Gregorius. ix. Apostolice sedis. e. t. Quia tempore suspensionis ignarus celebrasti. ignorancia probabilis te excusat. Ceterum si fuerit crassa et supina vel erronea. ignorancia de benignitate apostolica tecum dispensabitur. Si celebrat minor. Idem. non excommunicatione ligatus. licet graviter peccet. nullius notam irregularitatis incurrit. nec eligere prohibetur. et ea que ratione iurisdictionis sunt competunt exercere. si tamen scienter talis electus fuit. eius est electio irritanda. et infirma. Peccat conferendo ecclesiastica sacramenta. effectu tamen non credantur collata.

ab eodē · Si nō q̄ scienс p
hibitionem cōmunicationi
excommunicator se ingit · ana
the feriat · Consuluit · pp̄ ·

De ordinato ministrāte ꝓhibito

Siquis baptizatur
aut aliq̄ diuinum exer
cuit officium nō ordinatus · a
biciatur ab eccl̄ia et numquā or
dinet · Vrbanus ·

Ex litteris · f · r · et · i · Dyaco
q missam p̄sumpserit celeb
re nō hn̄s officium sacerdot
nō potit promoueri · a dyaco
natu q̄ biennio ł triennio
suspendat · Innocen · iii ·

De clico per saltionē pmoto

Tue litteris et · i · pbr̄ q dya
conat ordine p̄termisso ad
sacerdotiū ē pmotus qr̄ p
ignoranciam facit · peracta
ta digna penitencia in dy
aconem ordinetur · et sic po
tit in ordine sacerdotis de
mū ministrare · Alex · iii ·

Ueniens ad nos et · i · Q
furtiue ordinem subdiacona
tus suscepit · si nō fuit sub
anathe prohibitus · potit q
eo in maior suscepcione ep̄c
dispensare · Si prohibitus fu
erit nisi religionem intrauit
nō potit promoueri · Celest · iii ·

Cum · h · lator et · i · Qui
· iiii · minores et subdiaconat
una die suscepit · i minori
bz tm̄ ministrare permittat ·
Si nō intrauerit religionem ·
albas potit in ordinibz cū
eo dispensare · Idem ·

Innotuit et · i · Qui duos
sacros ordines q̄ ꝓhibitionē
epi uno die furtiue susce
perint · nō in religione lau
dabiliter conuersati fuerint
nō debent in susceptis ordi
nibz ministrare · Alex · iii ·

De excessibz platoꝝ ī subditꝰ

Peruenit et · i ·
Epi nō debent pbros ta
liis et exactionibz indebitis

grauare. nec sine iudicio
capli suspendere. & eorum eccles
interdicere. sine iudiciario
excommunicare. nec duas eccles
quarum una sit sufficiens. per-
mittant unum habere. Idem.
Quoniam epc et c. Epc non debet cri-
mere ecclias a consuetudine
et obsequio archidiaconorum non
potest facere quin plebani exhibeant
ei consuetudines. debitam re-
uerentiam et honorem. Idem.
Ad aures nostras et c. Archi
diaconi non possunt auctorita
te propria in ecclesiis uacantibus
siue archidiaconatus intrudere sacer-
dotes. Idem.
Clerici et c. Cum in uigilia so
dominico deprehensi fuerint la-
borare. clerici deiciantur a cle-
ro. et ad agendam penitenci-
am retrudantur in monasterium.
laici uero excommunicentur. et a ce-
tu fidelium alienati. Idem.
Sane si ipsi et c. Si episcopi a-
liquid ab abbatibus exigunt preter

debitam obedientiam contra libertatem
ordinis a se. ap. indultam.
liberum sit abbatibus auctoritate
ap. quod petitur denegare. Idem.
In libro et c. Uictricius quod sacra-
mento obligati sunt et exi-
gunt se contra personas de certo
nullo episcopatu ad officium sa-
cerdotis admittantur irritatur.
Cum ad. Celestinus iij.
quorundam et c. Si prelati nu-
merum personarum et eiec-
tionum. in continuo. latere con
stitutum cum eccles uisitando
excesserint. possunt illi qui
sustinent petitionem subdi
ti denegare. et si propter hoc aliquam
tenuerint sententiam non tenebit.
Sicut. Celesti. iij.
iunxit episcopatui atque potestati sub-
iecte aliene. ad ro. pon. pertinet.
ita est ecclesiarum et monasteriorum
sue dyocesis. unio et subiectio
eorundem et c. metropolitanus in
dyocesi sui suffraganei nil
debet attemptare absque eius as-

Ad haec
Illud

sensu q cuinouitas constitutio
nes. Innocencius. iij.
Quum sit gue r. i. Dyacon
q publice confessus e se muli
erem cognouisse. qd pp maritu
eam remisit ad pa. ab offi
cio & bnficio suspendat. Ide.
Ex lris tuis r. i. Epc qui
candentis ferri iudicium coram
se fecit fi a latronis suspendio
n sol auctoritatem s; psencia
exhibuit corporale. altaris mi
nio sit indignus sine q epale
bnficium n pt adimplere. Ide.
Inter dilcos filios r. i. Non
attestonibz publicatis inueni
mus. p. probatum ee publice
aleatore ac usurariu manife
stu. utpote qui. xi. d. pro. xij.
in ludo mutuauit. vn ad su
centoria pp indigce & utilitate
ipsius duximus repellendu.
cum pmis uilibz & indignis
pate n debent pa dignitatu.
Accedentibz r. i. Idem.
Nullus album audire dz cau
sas minimonales. priuas pu
blicas iniunge. indulgenciaru
lras concedere. n spali conces
sione l alia legitima ca si
bi q epalis dignitatis sunt
ualeat se tueri. Honor. iij.
Dilcos filius r. i. Rectores
urbis qui cogebant pbrm ad
reuelandu. q s de quodam
furto fuat tamqm sacerdoti
reuelaunt. l ad satisfaciendu
dampnum passum a ta per
niciosa coactione 9quiescere
conpellant. Idem.
Dilco i x. f. r. i. pbri & cla
ricatus eccle q n sunt vnu
corp i ut capitulum appellet.
9 uoluntatem prom qui e ca
put eoz n possunt de nouo
propium sigillum fabricare.
Grauem r. i. Idem.
Archid q 9 fidem pstita ho
magij. & debitam reuerenci
am. epm dnm suum ee de
negauit. & in foro sclari de
posuit 9 eum sr rebz spalibz

qonem · et inuasoribus epi consi h
lium prebent · tanquam membrum
putridum amputetur · et ipsi beneficia
ficia aliis conferantur. Greg. ix. s
Nimis iniqua et c. Fratres ordinis
minorum non tenentur inuiti pla
nis ecclesiarum confiteri · nec ab
ipsis prius x eucharistiam
accipere · nec in eorum cimiteriis
sepeliri · sed possunt corpus xpi
in eorum oratoriis accipere · et habere
campanam · et possunt cimi
terium benedictum quando uolunt cele
brare · et quot uoluerint fratres
in domibus suis ponere · de lapi
dibus ornamentis · et de oblationibus
ut ceteri · et aliis iuxta morem or
dinis receptibilibus · ad volun
tatem suam poterunt ordina t
re · nec de hiis que offeruntur in
fra domorum suarum ambitum
siue oblationes dicantur siue aliter ·
non teneantur prelatis ecclesie respon
dere · nec ipsi prelati super premissis
fratres grauare presumant. Idem. i
Nimis praua et c. Predicato
res et fratres minores non tenentur
ad synodos ire · nec suis con
stitutionibus subiacere · x cor
rectionibus fidelitatem iurare ·
nec in hiis · eis obedire · nec de
ortis suis x domibus decimas
x redditus facere · nec prelati
debent x possunt eos grauare si
istis · nec debent propter eos eorum
benefactores x receptores nec ipsos
fratres excommunicare · nec ab eis
exigere processiones in ciui
tatibus siue extra · nec ipsos de lo
cis in quibus domino famulantur
ammouere · x ire ad loca ubi
honeste commorari possunt ad
nocentiam apostolis impedire Idem. i
Tanta est clauis petri et c.
Epc columb. ciuitatem interdic
ti · se · app · non solum non uiola
uit · sed et alios compulit uio
lare · spoliatis obseruantes bene
ficiis · ea suis fautoribus con
ferendo et c. Auctoritate dni

ommipotentis omne institutione
destitutione · collatione beneficiorum ac
dignitatum per ipsum presumptas
et excommunicationis vel interdic-
ti sententias hac occasione pro-
latas post interdicti violationem
decernimus irritas et inanes.
Mandamus quatinus omnes
qui spoliatorum receperint be-
neficia · tam ipsis quam omnibus
aliis beneficiis et dignitatibus
spolietis · et tam ipsos quam omnes
alios qui violaverint interdictum
ab officio et beneficio suspen-
datis. Illos autem qui in personas
canonicorum et clericorum manus
temeritatis extenderint · ad
se · ap · iure compellatis · advoca-
to ad hoc si opus fuerit auxilio
brachii secularis. Lucius l.
iii. De novi operis nunciatione et

Intellecturus et c. rubrica ·

Sicut leges non designantur sa-
cros canones imitari. ita et
statuta sacrorum canonum pri-

ncipum constitutionibus adiuvan-
tur. et c. Cum post denunciatio-
nem novi operis sine iure et
iniuria construitur. legalibus et
constitutionibus demoliri. et quia
nulla ecclesie est in preiudicium alterius
construenda. negotium ipsum
per legum et canonum statu-
ta terminetur. Innoc. iii.

Cum ex iniuncto et c. Quod
quid edificatum est post novi
operis denunciationem. debet e-
dificator propriis expensis de-
moliri. non obstante eo quod ab-
sens extitit. Cum cautum sit
legitima sanctione. ut si ve-
ritus opus novum fuerit nunci-
atum ante remissionem edi-
ficatur. deinde agere ceperit.
ius quod est ita edificatum. huic qui
desiderat actionem denegan-
di. et c. cum . n . actum non tene-
at principale. quicquid ex eo
ob id secutum est sub premissa
distinctione irritatur. et c. Non

xxx

ē credend q hij q omnia di
miserunt pro xpo usurpentur
heremum. et c. Opera que sine pec
cato mortali omitti non possunt. j
non sunt pro vitando scanda
lo dimittenda. nec etiam debent
pro scandalo vitando comit
ti. que sine peccato mortali com
mitti non possunt. ab hijs tamen
que sine peccato mortali commit
ti possunt et pariter est pro
scandalo tollendo cessandum.
et eis pro vitando scanda e
lo insistendum. et c. Preci
te contradictionis rebellio per
virtute sequentis obedientie exp g
ressit. Honorius iii. h
Significantibus et c. Si quis
edificat in quadam platea et c. de
ponat coram iudice contra eum
questionem offerens probare in
continenti dictam plateam ad
se pertinere. et deinde ad. in eius
preiudicium et contemptum non obsta c
te quod dictus ad. de demoliendo

offerat cautionem. probationes
.e. debent admitti. et ab opere
interim quiescendum. Gregorius ix. g
Is cui opus novum denun
ciasse proponit non obstante cau
tione quam offerebat ab ipso de opere
destruendo si non iure edificatum
extiterit. tenetur te. per trium te
mensium spacium expectare iu
ris et preiudicium probare vo
lentem. Tit. eo. De privilegiis
et excessibus privilegiatorum

Episcopalia gubernacula non
in minoribus populis et fre
quentioribus civitatibus presidere oportet. xxxi.
Sicut Gregorius ix. g
In iudiciis laicorum privilegia tur
bare nolumus. In eis preiudi
cantibus nos modicam nolumus
auctoritate resistere. Volen
tes itaque laicos cohercere.
non contra legem est agere. sed legi fa
cere subsidium. Alexander iii. in lat. a
Cum et plantare et c. Eccle
sias et decimas de manu laicorum

sine consensu epis quoslibz re-
ligiosos recipere, phibemus. di-
missis q̄scumq q̄ tenorē istum
aliq̄ tpe receperunt. Excommuni-
catos ꝛ interdictos nominatim ab
omnibz statuimus euitandos.
Religiosi in ecclīis q̄ ad eos
plene iure n̄ ptinent, institu-
endos pbr̄os epis represententur.
ut eis de plebz curā respondeant
ꝛ ipsis de temporalibz exhibeant
r̄onem. institutos epis incon-
sultis n̄ audeant remouere. Tem-
plarij ꝛ hospitalarij ad ecclīam in-
terdictam uenientes n̄ n̄ semel
in anno ad officium ecclīasticum
admittantur nec tunc ibi sepeli-
antur corpora mortuorum. Cum
frēs u̇ eorum si se n̄ omnino reddi-
derint eis. in proprietatibz suis
adhuc remanentibz a sentēa epo-
rum suorum ꝑ h̄ nullatenus ex-
imunt. s; possunt eos sicut alios
parrochianos suos pro excessi-
bz corrigere. ꝛ hoc de omnibz a-
liis religiosis obseruetur. Idem.

Dilecti filij ꝛ. i. Prelati causā
religiosis de malefactoribz suis i-
ustitiam faciant. ꝛ eccliē. ro. sēp-
tis sententias metuant obuiare.

Ad h̄ deus ꝛ. i. Si. Idem.
hospitalarij in cimiteriis eccliarum
defunctos in excommunicatos sepeli-
unt. n̄ eos ciuitatis eicere eos
noluerint. hoc idem ipsi execu̇tes.

Si de terra ꝛ. i. Idem.
Qui immunes sunt a solutione
decimarum ꝑ priuilegium se. ap-
si ꝑ. xxx. annos soluerint. bn̄fi-
cio priuilegij renunciauerunt. Idem.

Porro ꝛ. i. Templarij ꝛ hospi-
talarij sic suorum priuilegiorum teno-
rem conseruent q̄ eorum metas n̄
transcendant. qr aliam libertatem
h̄nt in bonis in q̄bz aliqn̄ ad eos
peruenissent fuissent h̄itores.

Recepimus ꝛ. i. Sic. Idem.
nos omnes ecclīe q̄ spāles iuris
b̄i pet̄ existunt censum n̄ soluu̇t.
uel n̄ omnes censuales ab epis.

subiectione sint immunes.
unde tenor privilegiorum diligenter
est attendendus. Idem.
Sane c. i. Ut indignum ali-
quem per suam audaciam presumere. quod ec-
clesia romana alicui certa ro. in
speciali singularibus voluimus bene-
ficiis indulgere Cele. iii.
Parentibus c. i. Templariis
et hospitalariis et aliis in domi-
bus suis oratoria habentibus non licet
ibi campanas ponere publice
quod sonare. Innocencii. iii.
Tuarum nos tenor c. i. Non
privilegium meretur amittere qui
permissa sibi abutitur potestate. qui
cum pro colligendis elemosinis fratrum
hospicium missi falso cruce
signati inventi sunt. si laici
sunt excommunicentur. Si clerici. nul-
lo privilegio obstante ab officio
et beneficio suspendantur. Similiter
hiis qui in ecclesia interdicta celebraverunt
et qui ab episcopis sunt suspen-
si per decos (?) fratres ad officia sua

temere sunt restituti. Illi quoque
qui in domibus propriis cum uxori-
bus commorantes eo quod dictis fratribus
aliquid contulerunt. annuatim pos-
sunt se emancipatos vel se
eandem legem terre de obiectis
sibi. aliis tenentur respondere.
Cum olim c. i. Idem.
Tenor privilegii per testium
depositiones probatur. Idem.
Ex parte c. i. Per innovati-
onem privilegii ius novum non
acquiritur. sed antiquum confirmatur
vel conservatur. Idem.
Cum olim c. i. Sententia
lata. pars victa condempnatur in
expensis. quas negocii occasione al-
tera pars iurabat se fecisse c. i.
libertas ab episcopo concessa non valet si
canonicorum consensus per aliquem
sit extortus. Rasure quoque in aliqui-
bus lineis et subscriptiones diver-
sis manibus annotate. fidem
minuunt privilegii. c. i. Ecclesie
quasi ancillatur monasterium pre-

assensum epi ad ius ecclie ca
thedralis reuocent. non privilegio
vel rescriptione aliquas se monachi
tueantur. et ita ad ius profes
sionis quod est contrarium liberta
ti monasterium exempt[...]
non venerit. Idem.
Accedentibus et infra. Si mona
chi probaverint quod decimas
.xl. annos continue sine lite
a templariis perceperint. ad su-
per-
paratiorem eorum templarios com-
pellatis. cum tanto tempore
soluendo tacite renunciasse
privilegio videantur. Si vero
poterunt ab ipsorum impetitione
templarios absolutas. Idem.
Cum capella et infra. In quantum
exempti sunt canonici ratione
dicte capelle aplicis defensi pri
vilegiis revereantur. Si in
quantum ratione ecclesiarum prochi-
alium quas tenent a te. vel ali
as iurisdictionem tuam despici
ant nostre. officij debitum et cor
rectionem in eos libere prosequaris.
Ex ore sedentis. Idem.
et infra. Potest monasterium esse exemp
tum in capite et non in membris.
et tunc abbas pro ipsis membris
subiacet episcopo. et debet ire ad synod.
et reverenciam. obsequium et ho
norem exibere. Idem.
Ex parte tua et infra. Olim et la
ici per litteras protectionis in
quibus ipsi cum rebus suis sub a-
postolica protectione consistunt.
propter hoc ab episcoporum suorum potestate
minime subtrahuntur. Idem.
Pastoralis et infra. Religiosi quibus
est a sede apostolica indultum ut
ecclesias suas possint in propos
usus convertere. decedentibus per
sonis earum. non debent in possessi-
onem earum inconsulto episcopo in
travre. cum iurisdictioni per hoc intel
ligenciam minime derogatur.
Per tuas et infra. Tem[plarii]. Idem.
plarii et hospitalarii interdicti
per eis promulgatum violare

rint ne videantur de alior(um) fle-
ri videre in p(re)iudicium p(re)sumptio-
nis eor(um) de licencia ap(osto)l(ic)a ep(iscop)i et
capl(itul)i civitatis poterunt cele-
brare. Idem.
Q(uonia)m per confessionem. et. i.
Si monasterio indultu(m) e(st) ut nul-
lus ep(iscopu)s p(re)sumat eccl(es)ias ip(s)i(us)
interdicere v(e)l monachum v(e)l cl(er)i-
cum eius(dem) synodare v(e)l excomu-
nicare. h(oc) intellig(itur) de monachis
et cl(er)icis in ip(s)o monasterio p(er)ma-
nentib(us) v(e)l ad eccl(es)ias destinatis
ip(s)ius (con)iure subiectas. et no(n)
ad illas in quib(us) percepit ius
ep(iscop)ale q(uod) illas p(otes)t interdicere.
et monachum ad cui(us) regimen
deputatu(m) excomunicare. Idem.
Q(uonia)m ex(tra) et i. Cum in b(e)n(e)-
ficiis sit interpreta(ti)o plenissima
adhibenda. remissio indefini-
te f(ac)ta ab ep(iscop)o monasterio su(per) e-
p(er)ceptis decimis. intellig(itur) de
decimis possessionum illi(us) tempo-
ris et futuri. Idem in eod(em).

Antiq(ua) p(at)riarcharum. et. i. Ro(mana)
ecc(lesi)a. s(cilicet) omnes optinet p(r)incipa-
tum. post. locum constantino-
pol(itana). sc(un)d(u)m alexandrina. t(er)ciu(m)
antiochena. q(ua)rtum ierosol(imitana). P(ost)
q(ua)m eor(um) antistites a ro(mano) pon(tifice)
receperint palliu(m) p(re)stito fide-
litatis et obedie(nt)ie iuramento.
ip(s)i suis suffraganeis pallia
largiantur. recipientes p(ro) se
professione(m) canonica(m). pro ro(mana)
ecc(lesi)a. sponsione(m) obedie(nt)ie ab eisd(em).
crucem ubiq(ue) contra se facia(n)t
ante deferri. preter q(ua)m in urbe
romana. et in p(re)sencia su(m)mi
pon(tificis). et cui(us) legati utentis insig-
niis ap(osto)lice dignitatis in o(mni)-
b(us) provinciis suis ad ip(su)m
poterit appellari. salvis appl(ic)a-
nib(us) ad se. ap(osto)l(ice) in(ter)posi(ti)s. qui-
b(us) e(st) ab omnib(us) deferend(um).
Ut privile(gia). Idem in eod(em).
g(ener)a(lis). et. i. Religiosi qui ex
privilegio possunt fr(atr)es suos
sepelire. si ecc(lesi)e ad q(ua)s pertinet

fiunt interdce. n excommunicati fiunt l nominatim intdca. Intell de illis ofrib q habitum secularem adhuc i sclo existentes induerunt. l q sua bona ei ptulerunt int uiuos s quandiu vixerunt usufructu 4. i. retento. & tales sepeliant in locis n interdictis. & n intelligit de fratribz illoz qui tres l duos denarios soluunt annuatim.

Oz indultum e ut si fres ad ad colligendas collecas in ciuitates missi fiunt & locus ad quem uenerint a diuinis sit interdcs In eoz iocundo aduentu semel in anno aperiatur eccle. & exclusis excommunicatis diuina ibi celebrent. sic intelligatur q in eod loco vna tm eccia fratribz eiusd ordinis aperiatur. Idem.

Quod n nullis religiosis &c.
Indultum e in fauorem pontificalis officij ad epos extendites concedimus. ut cum commune terre intdcm fuit. excommunicatis & intdcis exclusis qm ianuis clausis submissa uoce non pulsatis campanis diuina officia celebrare n h expresse eis fuit interdcm. l n causam aliqm prestiterunt interdco. nec quicqm fraudis ingesserint. tale compendium ad iniquum dispendium pertrahentes. Hono

Quinto anno &c. Ca. iij.
Cum epi & eoz officiales n possint in quosda priuilegiatos. excommunicationis l interdci ferre sententias in fraude n debent excommunicare ptantes. q sic quodamo eos excommunicarent. si eis alios n permitterent ptare. Idem.

Ex parte. t. & i. litteram q sine tonsura & habitu clericali in delicto inuenta fuit possint puniri a iudice seculari. n habitu l tonsura sic recepta eius

iurisdictionem eludant. Idem.
Super specula et c. Inhibemus
ne parisius et civitatibus vicinis
seu locis quisquam docere et audi
re ius civile non presumat. Alio
quin excommunicetur et a causarum
patrociniis interim excludatur. Ra
ro enim occurrunt ecclesiastice cae
tales que non possint statutis ca
nonicis expediri. Idem.
Quia intentionis nostre et c.
Quia privilegii innovatio
nec ius novum confert nec vete
tus tollit. in eodem statu esse no
luimus in quo erat tempore in
novationis impetrate. Idem.
In hiis que ad cultum divinum
pertinere dinoscuntur non malig
na sed benigna esset potius interpretatio
facienda. et in fratres predicatores et
minores ubi fuerint et post
assensum prelatorum et altaria via
tico valeant celebrare. ab hiis
tamen que iure parochiali proveni
unt prorsus abstinentes.

Dudum Gregorius IX.
ut priorem et c. Iuri prius et
conventus sit de decimis novalium
in quorum erant possessione tempo
re illo quo apostolice indulgencie
petitte fuerunt a parte altera
de decimis novalium non solvendis
non facientes de hoc aliquam
mentionem. non debet per eas preiu
dicium generari. Idem.
Quidam sit asseris et c. Re
cepti in servitute privilegiorum
quidam in domibus suis moram
fecerunt. compelli possunt ad in
tegra capitula integre persolvenda
Consultationis et c. Cum dam. Idem.
Terra de qua non extat memoria
quod aliquando culta fuisset redac
ta per religiosos viros nomi
ad culturam debet quod ad immuni
tatem de solvendis decimis
novalis iure censeri. Ex
concilio turonensi. De purgatione
Nobilis homo et canonica.
ingenuus si in synodo

accusatus crimen negauit. si
fidelem eum ee sciunt. cum
.xii. ingenuis se purgabit.
Si autem deprehensus fuat in
furto. periurio. vel falso testi
monio non admittit in iurand.
sz ei sic q ingenuus non e p
gatio indicatur. Ex concilio
Siquis pbr q.i. Agath.
pbr male diffamatus accu
torib3 deficientib3 prius am
moneat. seorsum ab epo.
deinde sub duob3 vel trib3 te
stib3. et si non nec propt hoc am
monitione publica se cor
rexerit. ab officio usq3 ad sat
sfonem suspendatur. Ex conc.
Moniales q.i. In Emeld.
moniales libidini inseruire
acciant et manifeste detegi non
ualiunt mala famam pur
gare cogantur. Ex eod.
Siquis de gradu ecclico rap
torib3 alienarum sponsarum
consenserit. vel inuentor ex

titit a propo gradu repellat.
et si in suspicione propulset.
canonice se expurget. In
Quotiens q.i. Innoc. pp.
Epc de symonia inpetitur si
accusatores testes non possunt
producere. tercia manu sui or
dinis et qrta albm et religio
sor sacerdotum se d3 purgare.
Post purgationis tenor h
erit. epc iurabit primum scta
di euua. q pro tali nec ipse per
se nec alius pro eo se sciente
recepit. deinde purgatores
sr scta di euua. iurabunt. q
ipsi credunt eum uerum in
rasse. Alex. tercius.
Nos inter alios q.i. Siqs
de aliq crimine publice labo
rat infamia accusatore et te
stib3 deficientib3 ad purgatio
nem e per epm copellendus.
Cum .p. ma. Idem.
conensa q.i. Purgatores illi
honestatis et opinionis sint.

q̄ insimile sit eos nolle amore
odio vel pecunia declinare ueritatem
et conuersationem pr(e)dicti cogno
scentes. deficiens in purgatione
omni officio eccl(esi)astico spoliatur.
Ex tuar(um) .xi. Lucius. Veni(ens).
Presbyter infamatur de homicidio si
accusantes ydonei non apparent. c
.x. vij. .x. mitti se sui ordinis ca
nonice purget. quod cum fecerit
ab infamia absoluatur. Idem.
Constitutus .v. i. Si purgato c
res abtollerent et similiter bone
fame in suis ordinibus ministri
tes. nec in iudicio per crimine con
dempnati. procul dubio sunt ab
illo naturitatis indagine ad
mittendi. Innocentius iij. d
Inter ceteras .v. i. licet infamia
tus ab officio tamen usque ad pur
gationem suspendatur. Infamia
tus decanus de heresi propter immuni
tatem sceleris ab officio est su a
spensus. et cum non apparet accusa
tor archiepiscopus ex officio suo fa

ma publica deferente inquirere
voluit plenius veritatem. et ista.
Cum .xiiij. mansum sui ordi
nis ibi purgetur non noscitur infa
matus. purgatores esse fide ca
tholica. vita probata. qui uitam
eius et conuersationem non igno
Cum dilectus .v. i. C .r. eum. Idem.
Tales ad purgationem ad
mittantur qui bone sunt vite
et honeste fame. Idem.
Cum in iuuentute .v. i. In
dicatur purgatio episcopo cum ab
bates sui ordinis non inueniuntur
persone in regno que non essent mi
to suspecte cum esset contencio
inter illos. Idem.
De testibus .v. i. Illi qui ad
purgandam alicuius infamiam
inducuntur. id solum tenentur
iurare quod credunt eum verita
tem dicere qui purgatur. Idem.
Accedens .v. i. Si fama sit
publica dyaconem fuisse fi
lium sacerdotis. et de hoc non probatur

9stare legitime. p̄gatōe re-
cepta ab eo dꝫ ꝓmoui. qꝛ ⁊
si n̄ sit nota delicti. est tm̄ nō
defēs impedientis ad sacros or-
dines ꝓmouend᷑. Idem.
Cum dilc̄s filius ⁊c̄. Si
crimen notorium existebat nō
erat illi indicenda purgatio
sꝫ ī eum 9dempnatōnis snīa
ꝓmulganda ⁊c̄. Si nullus
apparuit accusator legitim᷒ et
ipm̄ inueneris apud bonos ⁊
g̃ues sr̄ crimine īfamatum p̄
gatione ei canonicā indicatis.
⁊c̄. Judicio pn̄dente corā iudi-
cibꝫ delegatis n̄ debuit ordi-
narius purgatōnē indicere.
diffamantē. Idem.
Accepimus ⁊c̄. Archiepc̄
uolebat se purgare sub hr̄c for-
mamenti. s. q̄ īmunis erat
ab illis criminibꝫ de quibꝫ fu-
erat īfamatus. q̄i dimissis
iam p pn̄am. sꝫ qꝛ hoc iu-
rare magne eēt temeritatis

cum dicat iob. ⁊ si sim̄ sũo
h ipm̄ anima mea ignorat.
iō h formare probat᷒. sꝫ iurab
illa symoniam. crimina. uen-
ditionem iniuste. ⁊ incontinē-
ciam. de q̄bꝫ extitit infamat᷒.
se minime 9misisse postq̄m
in archiepm̄ ē promotus Ce-
lest᷒. iij. De p̄gatōe vulgari.
Cum suscepti ⁊c̄.
Nec sr̄ ecciarum possōnibꝫ nec
sr̄ alijs debent duella aliq̄re
tolerari. Innoc. iij.
Significantibꝫ ⁊c̄. Viris
accusatis de furto. q̄ pecūs ex-
gentibꝫ alios in duello occi-
derunt. qꝛ furtum apud ali-
os inuentū ē. ⁊ qꝛ ipōs inno-
centes eē relatum est. bona
sua restituant᷒. quibꝫ fuerat
īp̄ h per cōsules spoliati. Ho.
Dilecti filij ⁊c̄. Cnon. iij.
Judicium ferri cādentis in q̄
deus temptari vr̄ penitus ē
interdictū. In exodo. Deu

S. xxxviij.

Si rixati iniurijs et dampno
Si fuerint homines dato.
et percusserit alter proximum su
um lapide vel pugno. ille mor
tuus non fuerit. sed iacuerit in lecto.
si surrexerit et ambulauerit foris super bacu-
lum suum innocens erit qui percussit. ita
tamen ut operas eius et expen
sas factas in medicos restitu
et. Idem in exodo.
Siquis apperuerit cisternam
et foderit. et operuerit. cecideritque
bos vel asinus in eam. dominus
cisterne reddet precium iumen
torum. quod autem mortuum est ipsius
erit. Idem.
Si bos alienus cornupeta erat
ab heri et nudiustercius et non cu
stodierit eum dominus suus occi
derit quod bouem reddet bouem.
pro boue. et cadauer integrum
recipiet. Idem.
Si bos alienus bouem al
terius vulnerauerit et ille mortu
us fuerit. vendent bouem vi
uum et diuident precium.
cadauer autem mortui inter se
diperciendo. In eodem.
Si leserit quispiam agrum vel
dimiserit iumentum suum vt pas
cat aliena. pro dampno ad
estimationem restituet. In
Siquis domum vel cetera eodem.
aream cuiuscumque incendio volun
tarie. sublatam vel succensam
omnia restituet. et tres an
nos penitebit. Bonorum. iij.
Olim scribentibus et cetera. Com
mune florentinum. quia venerabilem fratrem nostrum
episcopum fesulanum. contra deum
et ecclesiasticam libertatem per in
iuriam vexauit. expensas et
dampna tali occasione secuta
taxatione. iuramento pre
misso in mille libras vsualis
monete predicto episcopo sententialiter
duximus condempnandum. Gregorius. ix.
In nostra et fratrum et cetera. Cum
aliud sit dampnorum quam satis
factio expensarum. mandamus quod non
obstante iuramento de dampnis
non petendis dicte communitatis ad

satisfactione expiabat. iux. discretionis
tue arbitrium moderandu.
Si culpa tua datum. Idem.
nium vel iniuria irrogata est.
seu aliis irrogantibus opem
forte tulisti. aut h. impericia
a tua vel negligencia euene-
runt. iure sr. hiis satisface-
re debet te oportere. nec ignoran-
cia te excusat si scire debui-
sti ex facto tuo iniuriam. n.
similiter posse contingere vel iac-
turam. qd si animalia tu-
a nocuisse proponas. nichilo
ad satisfactionem teneris. n. ea dan-
do iniuriam passis vel his re-
ipsum. qd tn ad liberationem n.
proficiat si fera animalia vel q.
consueuerunt nocere fuissent.
et q. debueras n. curasti di-
ligenciam adhibere. Sane. li-
cet q. occasionem dampni dam-
num videatur dedisse. secus
tn in illo e dd. qui n. acci-
dit de contentibus nil omni-

... tit. Ex. con. tol.
Ea que frequenti preuaricatio-
ne. frequenti fuit contempnendis.
Presbiteri. Ex con. tribu.
iniuncti compositio soluatur eps. et
medietas ecclesie cui presunt.
et alia in elemosinam tribuatur.
No. nullus est heres proximi-
or vir. quam q. ipsum domino
sociatur. Alex. tercius.
Licet iux. aplin c. i. Archi-
epi pro corrigendis excessibus
clericis vel laicis. n. debent pe-
nam pecuniariam exigere.
pro annua exactione perso-
nas suspendere. ecclesias inter-
dicere. nec a vicariis dena-
rios exigere. ut eos in ecclesiis
cantare permittant. Idem.
Calumpniam c. i. precipimus
ut ne de cetero in causis pecunia-
riis viduas iudices in expen-
sis condempnentur. n. senten-
cia pro absente feratur. Inno.
Quod in dubiis e. ced. iii.

et i. Quia non tam sacerdotes qui gubernant naues ad pugnam. quam qui personaliter exercent conflictum et hii qui alios excitant ad pugnandum omnes enormiter peccant. de rigore canonico eos censuimus deponendos. Idem.

Tue discretionis et i. Clerici latrociniis et magnis sceleribus deprehensi si notorium est a suis ordinibus debent degradari. et in artis monasteriis detrudi debent ad penitenciam peragendam. Idem.

Constitutus et i. Si in contractu pena apponitur. et utraque pars uenerit contra illum. utraque pars a pena redditur absoluta. Idem.

Super hiis de quibus et i. Clericus pro hoc quod uariauit et uacillauerat coram papa captus est detentus. de mandato pape in sanitatem non incurrit. Idem.

Suam ad nos et i. Cum inhonestis questibus anelando non decet contra aliena iactura ecclesiam ditari. mandamus quatinus solone arbitrii contentus. sed penam eos non molestes. Idem.

Ad aures et i. Qui occiderunt prelatum ecclesie beneficia que ab eadem ecclesia obtinebant sibi et heredibus suis sine restitutione in perpetuum auferantur. nec eos de nouo quilibet conferat. Idem.

Dilectus filius et i. Ne iudicialis euanescat auctoritas cum de litigatoris improbitate contra aduersus assertionem iudicis temere prorumpentes. iuxta sanioris arbitrium. digna potius animaduersione puniri. Idem in concilio generali.

In quibus de prouinciis et i. Statuimus quod si patroni uel aduocati. aut feodatarii. et uicedomini. seu alii beneficiati. alicuius ecclesie rectorem, et alium clericum ipsius ecclesie per se

Suam

quibusdam

per alios occidere vel mutilare presumpserint. patronatum, advocationem, feodum, incendia-
riorum. et beneficium prorsus amit-
tant. et de premissis non ve-
niat ad heredes usque ad quar-
tam generationem. aliter prelationis
honorem sine dispensatio-
ne consequatur. Honor. iii.

Gravem etc. Cum dictus
comes per duos annos in
excommunicatione persistit clave
ecclesie contempnendo. licet tal-
li pertinacia non careat scrupu-
lo heretice pravitatis. parcentes
nobilitati eius mandamus quod
si post commonitionem vestram non pa-
ruerit plene iuri ecclesiastico. in
quibus aliquod ius habet et fi-
deles eius quamdiu in excomi-
nicatione persistunt. ab eius
fidelitate denuncietis penitus
absolutos. Calixtus. pp. De

penitenciis et remissionibus.

Manifesta peccata omnibus.

non sunt occulta correctione pur-
ganda. Ex concilio maguntino.

Qui presbiterum occiderit. xii. an-
norum penitencia secundum cano-
nes imponatur etc. Commodus per
totam vitam suam milicie cin-
gulo careat et absque coniugio ma-
neat. Alexander tercius.

Significavit etc. Cum pro
libertate sua et ecclesie devotio-
ne dedisset multos homines mor-
tibus et aliis malis. talibus eis
imponi iubeas penitentiam qua per au-
ctoritatem eius alii a servitio ecclesie
non retrahantur. nec aliquod peri-
culum salutis debeat formi-
dare. Idem.

Quod autem consuluisti etc.
Remissiones que in dedicatio-
nibus ecclesiarum vel in aliis fiunt
vel tercia vel quarta persunt ut prosint
propriis iudices spiritualiter indulserint.

Quod quidam etc. Idem.
Eorum qui criminis confitentur et
tamen asserunt se non posse absti-

xxxvi

nere. confessio est recipienda licet non
sit vera. et eius de criminibus confes-
sum debet exhiberi. et crebris et sa-
lubribus monitis eidem est penitentia
indicenda. Idem.
tam Licet cum veteris et cetera. Si peni-
tentes diebus quibus vesci debent
pane et aqua. et panem non habent
leguminibus et piscibus et aliis
cibis refici possunt. non ad deli-
cias sed ad sustentationem. Cle- c
Quesitum et cetera. Clemens tercius.
Greci sacerdotes si ipsis procu-
rantibus vel studiose negligenti-
bus filii in lectis reperiuntur op-
pressi. ab officio altaris debent b
perpetuo abstinere. et eius generis
quoniam laicis non tamen publicum non in
publicum veniat debet penitentia in-
poni. Si vero per incuriam eorum in-
veniantur mortui. in cunis
et occultum est. penitentia pro arbi-
trio privatim imponatur. et ab
ipsa abstineant celebratione.
Deus Hiis que eccium sunt. Idem.
et cetera. Penitentia non tamen secundum quan-
titatem excessus quam penitentium
contritionem. per discreti sacerdotis ar-
bitrium est moderanda. pensata
qualitate persone et circumstan-
tiis universis. Idem.
Officiu Officio et cetera. Sicut mulie-
ri que ignorante viro de adul-
terio prolem suscepit non est penitentia
deneganda. sic nec illi. qui
timens ne viri hereditas ad
alium deveniret. partum sibi
supposuit alienum. Competens
tamen ei satisfactio per discretum sa-
cerdotem debet ei iniungi. Idem.
Noua Bona quidem et cetera. Abbatisse nec
moniales sive benedicere nec ipsa-
rum confessiones audire in cri-
minibus. nec evangelium sed nec pre-
dicare publice presumant. Idem.
inte Quod inter et cetera. Morientibus
nec penitentia nec viaticum de-
negetur in generali interdicto. qui
servaverint interdictum. in cimi-
terio ecclesie cessantibus sollempni-

tatibus sub silentio tumulentur. in conventualibus ecclesiis bini et bini vel simul tres. horas canonicas legant potius quam cantent. interdictis et excommunicatis exclusis. et voce ita demissa quod exterius audiri non possit. est regularibus indultum ut in generali interdicto ianuis clausis et interdictis exclusis non pulsatis campanis suppressa voce celebrare divina. cruce signatis. et et aliis peregrinis. prima cum postulaverint per nostro indulgentia. I de re. g. g.

utriusque

Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit omnia peccata sua saltem semel in anno confiteatur. et iniunctam sibi penitentiam propriis viribus studeat adimplere. suscipiens ad minus in pascha eucharistie sacramentum. nisi forte de proprii sacerdotis consilio duxerit abstinendum. alioquin et vivens ab ingressu ecclesie arceantur. et morientes ecclesiastica careant sepultura. Siquis autem alieno sacerdoti iusta de causa voluerit sua peccata confiteri. licentiam prius petat et obtineat a proprio sacerdote. cum aliter ipse illum non solvere possit nec ligare. Sacerdos autem prudenter inquirat peccati circumstancias. et caveat ne omnino verbo vel signo aut alio quovis modo prodat aliquis peccatum. sed si prudenciori consilio indiguerit. illud absque ulla expressione persone caute requirat. quoniam qui peccatum in iudicio penitentiali sibi detectum presumpserit revelare. non solum a sacerdotali officio est deponendus verum ad agendam penitentiam in arto monasterio detrudendus.

Cum in I de in eod. firmitatis et in. medici corporum cum ad infirmos fuerint evo

cati ipos tn̄ omnia moueat
et inducant ut medicos aduo
cent animar. si quis medicor.
h transgressus fuit usq ad sa
tisfactionem ab ingressu suspendatur
ecclesie et ista. Sub anathe p
hibemus ne quis medicor p
corporali aliquid egro suadeat
anime commitatur. Idem.
Cum ex eo et .i. propter abu
siones et mendatia que questores
elat. in sua predicatione faci
unt prohibemus aliquem admitti
sine litteris apostolicis vel episcopi dioc.
sub hac forma. Quoniam ut ait
apostolus omnes stabimus ante
tribunal christi recepturi prout in
corpore gessimus sive bonum
fuit sive malum. oportet
nos diem messionis extre
me misericordie operibus preuenire. ac
eternorum intuitu seminare in
terris quod reddente domino cum mul
tiplicato fructu vel fenore col
ligere debeamus in celis fir

mam spem fiduciam que te
nentes. quoniam qui parce seminat
parce et metet. et qui seminat in
benedictionibus de benedictionibus et
metet vitam eternam. Cum
igitur ad sustentationem fratrum et
egenorum ad hospitale .N. con
fluentium proprie non suppetunt fa
cultates. uniuersitatem uestram
monemus et exhortamur in
domino. atque in remissionem
uobis iniungimus peccatorum quatenus
tinus. de bonis vobis a deo
collatis pias elemosinas et grata eis
subsidia ministrari. caritatis
egrotis ut per subuentionem
uestram ipsorum inopie consulatur.
et uos per hec alia bona que
domino inspirante feceritis.
ad eterna possitis gaudia per
uenire. Qui uero ad querendas e
lemosinas mittuntur discreti
sint. et modesti. in locis in
honestis non hospitentur. nec
false religionis habitum gestent.

xxxvij

& i. decreuim' ut cum dedi
cat' basilica siue ab uno epo
siue a plib3. n extendat' indul
gencia ult' annum. ac i an
niuersario dedicationis. xl. d.
remissio de penitenciis n ex
cedat. hunc q3 nūm dierū
pcipimus moderari i litis in
dulgenciar'. q aliqb3 casib3
aliquociens decedim'. cū pp h
moderatū i casib3 ↄsueuerit
obseruare Honor. iij.

Nos postulasti & i. Archie
pc p remissionis lras gnales
per suam puinciā ↄcedere. i
qd statutum gnal' ↄcilij nō
excedat. Idem.

Ne p dilatione pnie peri
culum immineat aīar'. per
mittim' epis & alijs sniorib3
prelatis exemptis. ut pt sui
sniores licenciam prouidum
& discretum possint s eligē
cōfessorē Alex. iij. De snia
Sup eo n excommunicōnis

& i. Si clici infra pubes an
nos se inuicem l uni alteri p
cusserint l maiores. si leui
tate iocosa. l magr si scola
rem cā discipline l correctio
nis percusserit. n sunt ad se
dem aplicam p absolōne mit
tendi. n odio l iniuria l in
digne idem percusserint se sco
lares. Idem.

Monachi u l regulares si
se in claustro percusserint ab
abbe possint absolui. Si u ho
starius pretextu officij sui ma
lignatus clicum lesit ab epo
p absolui. n eum gruiter uul
nerauit. Officialis laicus q
i proiectione manuū i clicū
sine pp mandato n pt absol
ui. n forte turbam arcendo
inuenientem clicum fortuiti
cāu ledat sine delibatoē. Si
n clicum uim q iferentem
uim i ↄtinenti s repellendo
quis ledat. pp h ad se. ap.

n̄ dz mitti. Nec ille q̄ cum
uxore. matre. vel filia propria. cū
eum turpiter agentem inuenit
& in eum manus iniecit negligē
tas. Ceterum si eum inuenit con
alia q̄ n̄ in proxima ē ceperit
vel in eum manus violentas in
iecit. n̄ erit a sententia excommunicatio
nis inmunis. Idem.
Si n̄ aliquis in clericum uiuētem
tem communem manus iniecit.
si inuenitur eum ignorasse clericum
propter hoc n̄ ē ad se. ap. mittendus.
si inuenire noluit pro excommunica
to est habendus. Idem.
Non ē dubium q̄ hij qui
uiolentas manus in clericos vel
canonicos aut eos religionis
conuersos iniciunt sententiam exco
municationis incurrunt. ut n̄ in
articulo mortis sine ro. pon.
possint absolui. Idem.
Mulieres & alie persone que
sui iuris n̄ sunt ab epō posse
absolui. Idem.

Mulieres & alie persone q̄
sui iuris n̄ sunt ab epō pos
sunt absolui pro uiolenta ma
nuum iniectione in clericos.
Hij n̄ qui potentes sunt sed
in delicati. q. n̄ laborem pati.
n̄ n̄ demandato aliis iniecerit.
ad se. ap. sunt mittendi. cū
eis uero committatur. cum auctoritate vel
mandato delictum committitur.
Porro si aliquis &c. Idem.
Qui confitentur aliquando se in fratres
suos manus iniecisse priuati
ueniam postulantes. monen
di sunt lesis satisfacere. & apo.
se. representare. sine cuius manda
to n̄ absoluantur. Idem.
Nulli se possint aliquando tueri
priuilegio quominus excommuni
catos teneantur uitare. & pro
uiolenta manuum iniectione
in clericos sicut excommunicati vi
Parrochianos & ceteri. Idem.
i. Siquis in monacos vel con
uersos prefati ordinis manus

iniecit uiolentas excommunica-
tum publice nunciet*is*. ip*s*um
q*ue* sic excommunicatum faciatis arcius a
euitari. donec congrue leso satis-
fecerit. *et* cum l*itte*ris . ap. se. conspec-
tui se p*re*sentet. Idem. i
Ex tenore *et*c. i. Mr. absol-
uitur pro iniectione manuum
in clericum. d*ummodo* iurare prius q*uod*
mandato parebit absoluentis. e
i*n* c*uius* uirtute sacramenti ei p*re*cipi-
at ne de cetero. in clericum. mo-
nachum. *vel* alic*uius* ordinis q*ue*msi-
manus mittat uiolentas. n*isi*
se defendendo. aut de manda-
to suo*rum* p*re*lato*rum*. *vel* n*isi* sit ei*us* p*re*-
latus *vel* mag*iste*r. aut ip*s*e in
ead*em* eccl*es*ia sit socius. i Idem.
De certo *et*c. i. Mr. h*abe*nt ca-
pitales inimicicias *vel* alias
licitas ca*usa*s q*ue* sine periculo n*on*
possunt se. ap. pet*er*e pro abso-
l*uci*one. possunt ab ep*iscop*o absolui. c
iniungendo eis subdito iura-
mento. ut q*uam*tocius opor-
tunitatem habuerint. ro. pon. a-
deant. ei mandatum suscepturi.
Ad h*oc* cum. v Urbanus. iii.
iiii*us* *et*c. i. Romana eccl*es*ia absolu*cio*-
nem sine aliis n*on* committit de
legato*rum* n*on* in commissione exp*ri*-
matur de caucione p*re*standa.
ab hiis q*ui* absolui debent. q*uod*
iudicio eccl*es*ie debeant obedire.
Da nostra. Clemens. iii.
*et*c. i. Mulieres senes. valitudi-
narii membro*rum*. destitucionibus im-
pediti. l*icet* ad se. ap. n*on* ueniant
possunt absolui satisfac*ti*one pro-
mittendo. Alii u*ero* sine sint
pauperes siue diuites debent
se ap*osto*lico conspectui *vel* eius lega-
to presentari ut absoluantur.
q*ui* n*on* timore mortis absoluti
iurabunt q*uod* sanitati restitu-
ti. ad ro. pon. *vel* ei*us* legatum
accedent. Idem.
Cum n*on* ab homine *et*c. i. Ex-
communicatum pro iniectione
uiolenta in clericum l*icet* n*on* sit

denunciatus debes euitare.
n̄ forte id ſolum pateat in
q̄ ca̾u ꝑuatum tn̄m euitas.
q̄ndiu ī ecc̄ tolat̄. Occiſores
n̄ cleric̄ x pbroꝝ q̄ 9temp
to cl'icali hītu tyrannidem
⁊ enormitates exercent. n̄ v
cidunt in canonē late ſnīe.
tā iniungatur eis peniten
cia aliq̄ntulum aſperior.
q̄m ſi laicos ī hoc ca̾u oc
cidiſſent. Idem.
Cum deſideres ⁊ ī. Hoc p
excommunicat̄ ꝑterierit iura
mentū de ſtando ecc̄lie ma
dato. nec epc̄ nec alij com
municare debent eidē. n̄ fue
rit ſcd̄m formā ecc̄lie abſo ſ
lut̄. Quia qui ſcienter exco
municato 9municat. excō
cōmis penā incurrit. ſcd̄e
q̄m ⁊ ī. Si fama ē publi
ca aliquē cl'icū 9lneraſſe.
nullus dꝫ ei 9municare n̄
ſe purgauit ſr̄ hoc. x ad r

cautelam fuit abſolut̄. Tae
⁊ ī. quiuis liberans cl'icū
cl'ico ſatiſfeat. n̄ ē tū eis cō
municand. donec ab ecc̄ q̄
offendit fuit ſcd̄m formā
canonicam abſolut̄. Idē.
Uenens ⁊ ī. Sacerdos q̄
miſit manus ī monialem
īpedientem diuinū officiū
ludendo 9 cl'ico. ut ex eccīn
eam poneret. ex h̄ excomi
nicatus n̄ uidetur. Idem.
Peruenit ⁊ ī. De hijs ab
ſoluendis q̄ cl'icis leuem ⁊
modicā iniuriam irrogāt.
tue ſr̄nitatis arbitrio dixi
mus cōmittend. Idem.
Significauit ⁊ ī. Clerici
qui ſcienter ⁊ ſponte cōmu
nicant excommunicatis ⁊ ip
ſos ī officijs recipiunt. eād
ſnīā inuoluunt̄. ⁊ ad ſe.
ap. ꝑ abſolōne ab epō ſunt
mittendi. Idem.
Tua nos duxit ⁊ ī. Non

ſolum qui manus mittunt in
clericos violentas. ſed et incendia-
rii ad ſedem apostolicam pro abſolutione
ſunt mittendi. poſtquam per eccleſiam
ſunt publicati. Idem.

Ad eminenciam. et c. Mo-
nachi in proiectione manuum in
clericos vel alios religioſos a le-
gatis cardinalibus qui a latere
pape destinantur abſolvuntur. pro
abſolutis ſunt habendi. licet man-
datum legati ſuper hoc non oſten-
dant. Idem.

A nobis ſunt. et c. Siquis in
ſtituitur. quicumque furtum fe-
cerit excommunicatus ſit. huic
ſentencie tamen ſubditi obligantur. non
plus continet largior auctoritas
delegatis. Idem.

Conquesti ſunt. et c. Actores
eccleſie et ſpoliatores earum poſtquam
excommunicatione ſunt notati.
ab eccleſia ad ſedem apostolicam pro abſolutio-
ne tranſmittantur. Idem.

Perpendimus. et c. Inceſtores ſa-
cerdotum qui filium regis ſe di-
cebat et ſeditionem armis ſuſci-
tans commovebat. non coguntur ſedem
apostolicam adire pro abſolutione opti-
nenda. Idem.

Universitatis. et c. Abbas qui
monachum precepit verbera-
ri per laicum et ſi cum ſubeſt.
non ipſe ſed in propria perſona fecerit
vel pluralium tam precipiens quam
verberans excommunicati ſunt.
donec per ſedem apostolicam abſolvantur.

In audiencia. et c. Idem.
Sicut matrona cum pudici-
cia acceperit ſuperfluo non per iniuriam
agere. ſi in veste meretricali
deprehenſa. ſic clerici a prela-
tis ſuis tercio commoniti mi-
litaria arma noluerint depo-
nere. de privilegio clericorum ſub-
ſidium non habebunt. Idem.

Quod de hiis. et c. Qui
aſſerit ſe in canonem late ſen-
tencie incidiſſe. non nisi per ſedem
apostolicam vel eius legatum abſolvatur.

n̄ ī mortis articlo vel paupertate·
vel īfirmitate·vel ſenectute·vel alio
impedimento canonico laborem
ſubire·n̄ valeat· recepto tn̄ ſa
c̄mento q̄ n̄ opportunitate neceſ
ſa· in propria pſona romanā
ecc̄am viſitabunt. Innoc· iij·
Cum pro eo· & c·i· Excommu
nicatus ob cām duplicem in
lris ſr̄ abſolōne ſua impet
tis unam tm̄ exprimens· tanq̄
excommunicatus p altera euite
tur. Idem·
A nobis ē ſepe q̄ſitum & c·
Si q̄s excommunicatus ī excō
catione deceſſerit· ī q̄ euidn̄
cia ſigna pn̄ie apparuerint·
nec per eum ſtet quominus
reconciliaret· p̄ & dz ei poſt
mortem bn̄ficium abſolōnis
impendi· ab illo tn̄ a q̄ ſuat
dum viuet abſoluend· Ab
ſolutionis aut forma ſeruet
ut ſr̄ fiat cum pn̄ial· ps· &
orōne dominica· & alia con
ſueta· heredes quoq; ipſius am
monitione pmiſſa ad ſatiſ
fc̄onem pro ipō p cenſuram
eccl̄iaſticam cōpellant· Idem·
Nuper a nob· & c· Jam lai
ca q̄ clicos ī cuſtodia detinet
& ſine leſione vel detrudit ī
uinculis· excommunicōnem n̄
euadunt· Jn n̄ q̄ communicat
excommunicato ī c̄mine impn̄
dendo auxilium· cōſilium· vel
fauorem· ab eo q̄ tulit ſen
tenciam vel ab eius ſuꝑiore ē ab
ſolutio requirenda· q̄ aut
tm̄ communicat ſalutōne· oſclo·
vel orando· aut comedendo· a
ſuo epō abſolui poterunt· vel a
ſpo ſacerdote· quamuis enim n̄
ſnīa iudicis ſz iuris commu
nicans ſit ligatus· qz tn̄ con
ditor canonis eius abſolōnē
ſpālr̄ ſ n̄ retinuit eo ipō
videt̄ conceſſiſſe facultatem a
liis relaxandi· & ſine iura
mento abſoluit· qui n̄ p

modo cōmunicat p̃rab̄ inuitā
tum. ꝫi u° difficile sit ex aliq̃
iusta cā eum ad excommunicatorē
accedere. indulgemus ut a
suo ep̃o l. ꝓprio sacerdote pre-
stita cautiōne q̃ parebit iux̃
formam eccl̃e excommunicato
ris mandato. Idem.

Quod in dubijs ꝫ.i. licet
excommunicatus inuitus stare
mandato eccl̃e. et communica
re n̄ d3 donec fuit ꝑ ecclām
absolutus. Nullus excommu
cato ordinatā scienter cōmu
nicare tenet. n̄ q̃d persone ꝑ
i.c. Greg. q2 multos sp̃alr
excusant. Q¹ n̄ scienter ꝯ
illo ꝯmunicat qui ꝯ partici
pib3 suis ē excommunicatus.
ip̃e eandē sniām excommunicō
nis incurrit. Idem.

Inter alia ꝫ.i. Jnt̃ perso
ne q̃ excommunicatus añ pro
lationem obsequio teneba
tur adherere. a priore n̄ ob
noxietate solute. ꝫ bñficio ca
nonis excusant ꝯmunicantes
eidem. ꝫ3 peregrini. mercatores.
viatores. n̄ in necessarijs ab
eis debent abstinere. Jn eo
qui p̃p̃ obnoxietatē excommu
cant. i cuiunb3 eis n̄ cōmuni
cent pro quib3 sunt excommu
nicatōne notati. Idem.

Cum illoꝝ absolō ꝫ.i. Q¹
sciunt se ēē excommunicatos ꝫ
ordines recipiunt. si sunt se
culares a suscepto ordine ꝑ
petuo deponant. Si u° n̄ reo
linit. l. si recolunt ignoran
tes ius nesciunt exiñ pro
se reū. cum illis n̄ n̄ per
sedem ap. dispensat. Si
u° sunt claustrales. in p̃ma
cau ab ordinis suscepti ex
cutione. manebuntur suspen
si. Jn secundo u° cau. abbes
eoꝝ poterunt dispensare ꝑ
pericitam pñiam. utilitate
monasterij pensata. n̄ gñe

fuit̃ fcm̃ ⁊ notabile. ł n̄ dis-
cretus fuit ł adultus. ut
contra oblivionem ł ignorā-
tiam p̄sumatur. qui e se-
culo fugiens religionem in-
travit. ⁊ postmod̄ confiten-
do se excommunicatum ēē. ab-
bas pot̃ eum absolvere. n̄ ex-
cessus eius sit difficilis. scilꝫ
usꝫ ad mutilatōnem in ef-
fusionem sanguinis. aut ī
epm̄ ł in abbem manus in-
serit violentas. Si claust̃-
lis claustralem percusserit
⁊ sunt eiusd̄ claustri. per ab-
bem absolventur. Si duoꝝ
claustroꝝ. per duos abbes
ipsoꝝ. si claustrales sclarem.
n̄ n̄ per sedem ap. absolvent̃.
De monialib;. Idem.
⁊ c. moniales si se invicē.
ł conversos ł conversas. ł clicos.
percusserint. per epm̄ absol-
vant̃. Idem.
Si vere ⁊. i. Cautum est
in iure. Siquis per terrā
hereticoꝝ. ł excommunicatoꝝ trā-
sierit. necessaria emere aut
recipere pot̃. ab eisdem. Et
si p̄r familias domus excōi-
catus sit. a participatione
eius familia excusatur. Vn̄ si
cruce signati ī excommunicatoꝝ
nativꝫ existentes cum dolo-
re cordis. cum spe venie cō-
municaverunt eis. ī quibꝫ eoꝝ
communicationem n̄ poterant
evitare. excusabiles sunt a-
pud dm̄. Idem.
Vt fame tue ⁊. i. Prelati
possunt ⁊ debent clicos p̄ quī
sunt de crimine canonice cō-
dempnati. sub arta custodia
detinere. si sunt incorrigibiles.
nec ī monasteriis valeant cu-
stodiri. laici etiā excommunica-
tionis sentām. capere clicos
⁊ ad iudicium trahere pos-
sunt. si oportet ⁊ violenter.
dum tm̄ idem faciant de-

mandato quorum est corrigere
criminosos. dum non amplius
eorum violencia se extendat quam
defensio vel rebellio exigit
clericorum. Idem.

c. 36 deest

37 Relatum est nobis et cetera. Ser-
ui si clericum percusserint man-
dant ad sedem apostolicam absoluendi
non fecerint sed in fraudem ut
se subtraherent a seruicio do-
minorum vel apud dominum sine cul-
pa sua graue dampnum in-
currant. tunc ab episcopo sunt
absoluendi in compensatione
laboris aliqua satisfactio iniunga-
tur. et hoc nisi grauis sint exces-
sus eorum et enormis. Idem.
Sacris est canonibus et cetera. His
qui uoluntarius illis excom-
municatis quod cum fautoribus
et participibus suis sunt ex-
communicati communicant. quando-
cumque penituerit. et est si
de mandato ecclesie eos ex-
pugnauerit. non est pro absolu-
cio habendus. non per ecclesiam sunt ab-
solutus. Nec si in huiusmodi bello oc-
cumbat. oblationes pro eo re-
cipiende vel orationes faciende
non sunt. nisi iuxta tenorem cu-
iusdam constitutionis nostre. scilicet.
A nobis est sepe. absolutus. Idem.
Per tuas litteras et cetera. G. in- c. 3
proponit se ab episcopo suo post
appellationem legitimam fuisse
excommunicatum. vel in forma ex-
communicationis intolerabilem er-
rorem fuisse expressum. In his
casibus ad petitionem eorum quamuis
absolutionem non petit debet admit-
ti scilicet donec de ipsis constiterit.
in aliis euitari. In aliis uero nisi
absolutionem imploret non debet au-
diri. quam si humiliter postula-
uerit. metropolitanus debet eum
absoluere. non suo suffragane-
o duxerit deferendum. et si episcopus
noluerit eum iuxta formam ec-
clesie absoluere. tunc ipse absol-
uat eum recepta cautione de-

parendo eius mandato. aut
deinde cum audiat et decidat.
quod si forte episcopus subditum suum
propter excessum manifestum ex-
communicasset. non debet eum metro-
politanus absolvere. nisi episcopus re-
quisitus absolutionem malicio-
se ei denegaret. Idem.
Si aliquem et c. Si an auc-
toritate apostolica excommuni-
cati sunt mittantur propter litteras cum
solutione. non propter hoc sunt relaxati.
cum per negligentiam ignoranciam
et occupationem hii litteras impetrarent.
Officii et c. Mr. Idem.
propter plures excessus a pluribus pre-
latis excommunicatus est. et uni
de uno non vult satisfacere. vi-
tatis intellectus non debet ei absolutio-
nem exibere. Idem.
Responso nostro et c. Interdicti
et excommunicati possunt ad ec-
clesiam convocari ut eis predi-
cetur divinum verbum. et ad correc-
tionem inducantur. dum tamen con-
formam interdicti nullum eis
divinum officium celebretur. pre-
terea sicut possunt tempore
interdicti parvuli baptizari. sic pos-
sunt ab episcopo confirmari. Idem.
Inquisitioni et c. Si alter
coniugum pro certo sciat impedi-
mentum matrimonii propter quod sine
peccato mortali non valeat carna-
liter commisceri. quamvis hoc apud
ecclesiam probari non possit. debet potius
excommunicationem sustinere humi-
liter quam peccatum operari mortale.
si non habeat conscienciam huius
ex credulitate probabili et dis-
creta. quamvis debitum potest non exigere
reddere sed non postulare. sed et le-
vi et temeraria hec expulsa.
reddere potest et postulare. Idem.
Contingit interdum et c.
Clerici qui nec actu nec habitu de
clerico aliquid ostendunt. non tamen
pro criminibus ad secularia iudi-
cia trahantur. si tercio ab episcopo com-
moniti se non emendaverint illi

fiant immunitatis exsortes.
q: pro clericorum tutela et laicorum
violencia cohercenda noscitur
instituta. Idem.
In presencia et c. Decano
suo non possunt excommunicationem
obicere si presbyter licet eum non vita
verint. sed episcopi in mensa et ipsi
canonici communicaverint
ei in divinis. Idem.
Quante presumptionis
et c. Non solum violencie
actores qui manus mittunt
in ecclesie rectores violentas
puniendi sunt. sed facientes
et consencientes pari pena
puniendi sunt. eos quoque interpre
tatur delinquentibus fovere. qui
cum possint manifesto faci
nori non desinunt obviare. Idem.
Sacro approbante concilio. g.
bante concilio prohibemus. ne
quis in aliquem excommunicationis
sententiam non competenti ammoni
tione premissa. et presentibus per-

sonis ydoneis promulget. Alio
quin et si iusta fuerit sententia ipso
facto ab ingressu ecclesie per mensem
sein e suspensus. et c. Si quis
de iniusta excommunicatione apud
superiorem conquerens. si sine peri
culo mortis potest ad excommunica
torem accedere. cum suo man
dato remittatur infra competentem
terminum absolvendus. alioquin su
perior per se vel per alium prout
viderit expedire recepta cautione
eum absolvat. quod si de iniusta
excommunicatione constiterit. excommunica
tor ad interesse quantum condempnetur.
alias est superioris arbitrio puni
endus. non excusatur ex causa proba
bili. et laudabilis exstitit opi
nionis. Si vero quod sententiam nichil
rationabile ostensum fuit perpe
tuam ad interesse puniatur. conque
rens. vel alias secundum arbitrium
superioris. et ipsum error exce
sset probabilis. et si hoc quod
iuste fuit excommunicatus sat

lib V tit. 39 c. 41

lit 40 C. 27

standum eidem. ut in sinum
sororum recipiat degradatum. p
q tm dz ecclia efficacit inter
cedere. ut eius mortis periculu
erga eum sniam moderet. Ho.
28 Dilcõ filio t. i. C nou. iij.
Intentionis vre n sint per
indulgenciam patri adusecõ
cessam uis perhempne. qd t
cõpetebat ex possone pdca l
p reditum opetierit ex sutu
ra. q eni imputare potit. ac
cõuisa pars si negligens sint
i iusticia prosequnda. cum
absencie tue impedimento ces
sante cõuemendi rehitt fa
cultatem. Idem.
Cum int nos t. i. Omnia
quoq titulo ad ecclesiam de
lata peruenerint. oblonu
nomine otinetur. l t si ad
domum sacerdotis intuitu de
fuctor deferantur. Idem.
vestra Ex parte nra t. i. Ms
dicitur a tempore more litis
deferendum e ad tempus
q litis otesto fca sint. Ide.
Ex parte nra t. i. De hiis
q legant a decedentib; i or vestra
namentis eccliasticis l ad fa
bricam ecclie. repnis indi
gentis. aut ecclie luminari
bz. necu de hiis q annuali
tio. vij. xx. t xxx. sacerdo
tis. t de hiis personis spalit.
n forsitan id fiat rone ecclie.
a quocumq legant. aliq
n dz solui porcio ecclie cathe
dralli. n i strudem ecclie su
pdca fierent cathedralis.
Tua nob f. t. i. Idem.
prebendas t maiora bnficia
gnali bnficior nomine cõ
tinentur. Gregori. ix.
Transmisse lre t. i. Man
damus qtinus si ueteres
n sint minute prebende c
modatos locum n heat ipar
t canonicor numerum. di
minutatis i eod statu i quo

Omnis

hactenus noscitur extitisse. In
utilitatem ecclesie querentes
augmentum suorum redditium do
nec duxerint aliter disponendum.

Omnis. Iohannes crisostomus.
res per quascumque causas nascitur
per easdem dissoluitur. Beda.
Estote de rebus generalis viris.
misericordes et cetera. In hoc loco ni
chil aliud precipi estimo. nisi
ut ea facta que dubia sunt quo
animo fiunt in meliorem par
tem interpretemur. quod enim
scriptum est. ex fructibus eorum cog
noscetis eos. de manifestis dic
tum est. que non possunt bono ani
mo fieri. ut stuprum. blas
phemie. furta. ebrietates. et
similia. de quibus nobis permit
titur iudicare. Idem.

Qui scandalizantur. utilius
scandalum nasci permittitur.
quam ueritas relinquatur. Idem

Quod non est licitum in matrimum.
licitum in lege. necessitas fa
cit licitum. Nam et sabbatum cu
stodiri necesse est. tamen machabei sine
culpa in sabbato pugnabant. Sic quis
egrotans ieiunium fregerit reus
non habetur. Gregorius. iij.

Quod latenter aut per uim
vel alias illicite introductum est.
nulla dicitur stabilitate subsistere.

Cum ius. Stephanus papa.
contemplatione et cetera. In ipso exe
initio non est de quibus sit inchoandum.
Multotiens et cetera. Quicquid in
sacris deo rebus et ecclesiis inui
ste agitur. pro sacrilegio repu
tatur. quia sacre sunt. et a quo
quam uiolari non debent. Augustinus.

Qui ex timore facit precep
tum aliter quam debeat. facit. et
ideo iam non sufficit.

Defleat peccator. quia of
fendens in uno. factus est omnium
reus. Gregorius. in re

Quamuis causa et cetera. Non prop
terea pastores excommunicati si lupus
oues comedit et pastor nesciat.

·d·

Indignū ē. Innocens. iij.
r a romane ecclie ɔsuetudine
alienum ut quis pro spualib;
facere homagium cōpellat.
Statuim̄ q. Innoc. iij.
siquis ꝑ electionem factam impug-
nat ī formam obiciens aliq̄d
ł personam. ⁊ per h̄ ad nos ap-
pellari ɔtingat. tam is qui
opponit. qm̄ qui defendit. ⁊ ge-
neralr̄ omnes quoꝝ interest
ł quos ea cōtingit per se ł ꝑ
procuratores ad cām instruc-
tos. ad sedem apo. a die elcō-
nis iter arripiant infra mē-
sem. s; si pars aliq̄ n̄ uenit
per. xx. dies post aduentus. al-
tera expectante ī elcōis nego-
cio n̄ obstante tamq̄m absen-
cia sicut de iure fuit procedat.
hoc aut̄ in dignitatib;. perso-
natib; ⁊ canon. obs̄uari uo-
lumus. ⁊ mandatū adicientes
ut si non plene probauit qd̄ ī
formam opponit. ad expn̄sas
quas is ꝑꝑ hoc pars altā se
fecisse docuit ɔdempnet. Qui
ā in prosone defecit ei qd̄ o-
biecit in personam. a bn̄ficiis
ecciasticis tc̄ nouit se suspensū.
ad quo n̄ infra illud temꝑ
propria se temeritate inges-
serit illis. ipō iure perpetuo sit
priuatus. Nullam sr̄ hoc de
misericordia spem aut fiduci-
am habiturus. n̄ manifestissi-
mis construit documentis q.
ipm̄ a calumpnie uicio cā
probabilis ⁊ sufficiens ex-
cusaret.

Expliciunt decretales abreuiate.

Von L. [illegible] erworben
in Köln August 1893

xxl

Vox leticie in tabernaculis iustorum alleluia alleluia

Vox dilecti resonat in auribus meis

13873